SCHONE ZAKEN

VERKENNINGEN ROND ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT IN DE BEAUTYSECTOR

Bureau voor Criminaliteitsanalyse

Colofon

In opdracht van
Ministerie van Justitie en Veiligheid, Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC).

Auteurs
Peter Kruize en Paul Gruter (bureau Ateno)
Laurens Klein Kranenburg en Ralf ten Hove (Ipsos I&O)

Titel
Schone zaken. Verkenningen rond ondermijnende criminaliteit in de beautysector.

Omslagillustratie
Paul Gruter (Afbeelding gegenereerd met ChatGPT, 15 juni 2025). Prompt: "Maak een stripachtige afbeelding over ondermijnende criminele activiteiten in de beautysector (massagesalons, tattooshops, kappers, nagelstudio's en zonnestudio's). De afbeelding moet op een abstracte manier verwijzen naar het thema; geen plaatjes van mensen die aan het werk zijn."

ISBN
978-94-91534-24-9

©2025 Bureau Ateno en IPSOS I&O. Auteursrechten voorbehouden.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs. Het gebruik van figuren en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

No part of this report may be reproduced and/or disclosed by print, photocopy, microfilm, digital processing or otherwise, without prior written permission from the authors. The use of figures and / or text as explanation or support for articles, books and theses is permitted, if the source is clearly stated.

Alle rapporten van bureau Ateno zijn gratis te downloaden via www.ateno.nl

Inhoud

Afkortingen **8**
Samenvatting **10**

1 Inleiding **16**
1.1 Aanleiding voor het onderzoek 16
1.2 Ondermijnende criminaliteit 18
1.2.1 Historische ontwikkeling en beleidsmatige aandacht 18
1.2.2 Ondermijning als bedreiging van de rechtstaat 19
1.2.3 Ondermijnende criminaliteit en kwetsbare branches 20
1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen 21
1.4 Methoden van onderzoek 22
1.4.1 Deskresearch, LISA-vestigingsregister en dashboard Zicht op ondermijning 22
1.4.2 Interviews en 'walk en talk'-sessies 24
1.4.3 Politiegegevens 25
1.4.4 Gerechtelijke uitspraken 26
1.4.5 Overige registraties 27
1.4.6 Online enquête ondernemers en vervolggesprekken 28
1.4.7 Valideringsbijeenkomsten 28
1.4.8 Buitenlandstudies 29
1.5 Leeswijzer 30

2 Schets van de beautybranches **31**
2.1 Kappersbedrijven 33
2.2 Schoonheidsbedrijven en nagelstudio's 37
2.3 Tattooshops 41
2.4 Massagepraktijken en massagesalons 44
2.5 Zonnestudio's 47
2.6 Spreiding van beautybedrijven 50
2.6.1 Waar is de beautysector sterk vertegenwoordigd? 50
2.6.2 Mogelijke verklaringen 53
2.7 Beautysector in het dashboard Zicht op Ondermijning 55
2.7.1 Omzetgegevens 56
2.7.2 Veroordelingen 57
2.7.3 Opvallende kenmerken 58

3 Ondernemers over ondermijnende criminaliteit **60**
3.1 Imago van de branches 60
3.2 Beeld van ondermijnende criminaliteit binnen de eigen branche 61
3.3 Waargenomen signalen 63
3.4 Eigen ervaringen en meldingsbereidheid van ondernemers 66
3.5 Belangrijkste bevindingen 67

4 Impressies uit vijf gemeenten **69**
4.1 Aanpak van ondermijnende criminaliteit in de beautysector 69
4.2 'Knock en talk' 71
4.3 Signalen rond ondermijnende criminaliteit 73
4.4 Voorbeelden van geconstateerde ondermijning binnen de branches 75
4.5 Belemmeringen bij de aanpak 76

5 Meldpunten en risicosignalen **79**
5.1 Meld Misdaad Anoniem 79
5.2 FIU – ongebruikelijke transacties 80
5.3 Meldpunt Drugsprecursoren 83
5.4 Risicosignalen inschrijvingen Handelsregister 84
5.5 Risicomeldingen rechtspersonen (Justis) 85
5.6 Belangrijkste bevindingen 86

6 Opsporing, handhaving en vervolging **88**
6.1 BVH-dossiers 89
6.1.1 Startinformatie voor de BVH-dossiers 90
6.1.2 Koppeling tussen strafbaar feit en mogelijke ondermijning 90
6.1.3 Afhandeling van het signaal 92
6.2 Pandsluitingen 96
6.2.1 Kapperszaken (vijf uitspraken) 97
6.2.2 Nagelstudio (één uitspraak) 99
6.2.3 Massagesalons (negen uitspraken) 99
6.2.4 Zonnestudio's (twee uitspraken) 100
6.3 Nederlandse Arbeidsinspectie: inspectieresultaten 101
6.4 Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) 102
6.4.1 Fenomeenbeeld kappersbranche (Limburg) 104
6.4.2 RIEC-onderzoek naar massagesalons (Noord-Nederland) 104
6.4.3 Belastingdienstcontroles in RIEC-verband 105
6.5 Opsporingsonderzoeken 106
6.5.1 Politie 106
6.5.2 Nederlandse Arbeidsinspectie 107
6.5.3 Coördinatiecentrum tegen mensenhandel 108
6.6 Strafrechtelijke uitspraken 109
6.6.1 Kapperszaken (21 zaken) 109
6.6.2 Nagelstudio's (vier zaken) 112
6.6.3 Tattooshops (negen zaken) 113
6.6.4 Massagesalons (vijf zaken) 115
6.6.5 Zonnestudio's (zeven zaken) 116
6.7 Belangrijkste bevindingen 117

7 Buitenlandse ervaringen **120**
7.1 De beautysector in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk 120
7.2 Verschijningsvormen van ondermijnende criminaliteit 121

7.3 Indicaties over omvang 123
7.4 Preventieve maatregelen 124
7.5 Wettelijke kaders 125
7.6 Vergelijking met Nederland 127

8 Weerbaarheid van de beautysector 129
8.1 Bestaande instrumenten rond weerbaarheid van bedrijven 129
8.1.1 Branchering 130
8.1.2 Wet Bibob of aanwijzingsbevoegdheid 131
8.1.3 Aanwezigheid en aanspreken 131
8.1.4 Handhavingsinstrumenten 132
8.2 Controleactiviteiten en inspectiebezoeken 133
8.3 Wensen en ideeën rond weerbaarheid 134
8.3.1 Herinvoeren van vakdiploma-eis en vestigingsvergunning 134
8.3.2 Aanpakken oneerlijke concurrentie 137
8.3.3 Intensiveren handhaving en controle 138
8.3.4 Voorlichten en informatiedelen 139
8.4 Kosten-batenanalyse 141

9 Conclusies 143
9.1 Aard en omvang van ondermijnende criminaliteit in de beautysector 143
9.2 Weerbaarheid van de beautysector tegen ondermijnende criminaliteit 149
9.3 De situatie in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk 152

Tot slot **154**
Summary **155**
Geraadpleegde bronnen **160**
Bijlage 1 Begeleidingscommissie **170**
Bijlage 2 Selectie politiedossiers (BVH) **171**
Bijlage 3 Selectie gerechtelijke uitspraken **175**
Bijlage 4 Steekproefverantwoording online enquête **178**
Bijlage 5 Profiel respondenten online enquête **182**
Bijlage 6 Tabellen online enquête **186**

De inhoudsopgave van de Appendix 'Foreign Essays' (apart document)

Content 3
Request 5

A quick review of criminal infiltration in the beauty sector in Belgium 6
1. Introduction 6
2. Methodology 6
3. The Belgian beauty sector 8
3.1 Overview based on NACEBEL codes 9
3.2 Nail studios 10
3.3 Hair salons/barbers 10
3.4 Tanning studios 12
3.5 Massage parlors 13
3.6 Tattoo- and piercing shops 14
3.7 Additional findings 14
3.8 Conclusion 15
4. Extent and nature of the criminal use of the Belgian beauty sector 16
4.1 Human trafficking 18
4.1.1 Economic exploitation 18
4.1.2 Sexual exploitation 20
4.1.3 Extent 20
4.2 Economic crime and financial fraud 21
4.2.1 Concealing illicit activities 21
4.2.2 Facilitating economic crime 22
4.3 Social fraud 23
4.4 Drug-related crime 25
4.5 Environmental crime 25
4.6 Counterfeiting 25
4.7 Conclusion 26
5. Legal instruments to prevent, limit or combat the criminal use of the Belgian beauty sector 27
5.1 Directorate Integrity Assessment for Public Administrations (DIOB) 27
5.2 Police regulations 29
5.3 Sectoral instruments 30
6 Conclusion 30
References 31

The Criminal Use of Beauty Businesses in Italy 36
1. Introduction 36
2. Background 37
2.1 The beauty sector in Italy 37
2.2 Opening a business in the beauty sector 38
3. Criminal infiltration in beauty businesses in Italy 39

3.1 Mafia infiltration 39
3.2 Recent evidence of mafia infiltration 40
3.3 Mafia and organized crime in the Italian beauty businesses 41
4. Italian instruments to prevent, limit or combat the criminal use of residential and business premises 42
4.1 Preventive seizure and confiscation of assets 43
4.2 Administrative prevention of mafia infiltration 44
4.2.1 The documentazione antimafia system 44
4.2.2 The documentazione antimafia in practice 46
4.2.3 An assessment of the antimafia documentation system 47
References 48

United Kingdom **51**
1. Introduction 51
2. Criminal Use of Beauty Businesses in the United Kingdom 52
2.1 Illegal Administration of NSCPs 53
2.2 Illicit Dispensation of Unlicensed Botox 54
2.3 Illegal Stockpiling of Unlicensed Aesthetic Products and Substances 55
2.4 Remote Prescribing 56
2.5 'Organised Crime' 57
2.6 Human Trafficking 58
3. Extent of the Issue(s) 59
4. Legal and Institutional Framework to Combat Criminal Use 60
4.1 Existing Laws 60
4.2 The Aesthetics Sector 61
4.2.1 Dermal Fillers 62
4.2.2 MHRA Yellow Card Scheme 62
4.2.3 The Health and Care Act 2022 63
4.2.4 The Advertising of NSCPs 64
4.2.5 Voluntary Registers 65
5. Conclusion and Recommendations 65
Bibliography 67

Afkortingen

AFM	Autoriteit Financiële Markten
ANKO	Algemene Nederlandse Kappers Organisatie
Bibob	Bevordering IntegriteitsBeoordelingen door het Openbaar Bestuur
BMI	Bureau Management Informatie (politieorganisatie)
BOA	Bijzondere Opsporingsambtenaar
BRZO	Besluit risico's zware ongevallen
BVH	Basisvoorziening Handhaving (politie)
CoMensha	Coördinatiecentrum tegen mensenhandel
DGO	Directoraat-Generaal Ondermijning
ECD	Economische Controledienst
ECLI	European Case Law Identifier
FATF	Financial Action Task Force on money laundering
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FIU	Financial Intelligence Unit
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
iCOV	Infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen
IH	InkomensHeffing
KMar	Koninklijke Marechaussee
KOR	Kleineondernemingsregeling
KVK	Kamer van Koophandel
LIEC	Landelijk Informatie- en Expertisecentrum
LISA	Gegevensbestand van vestigingen waar betaald werk wordt verricht.
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MVTC	Meldpunt Verdachte Transacties Chemicaliën
NBTK	De Nederlandse Brancheorganisatie Tattoo Kunst
NGB	Nederlands Genootschap van Burgemeesters
NGS	Nederlands Genootschap voor Sportmassage
NLA	Nederlandse Arbeidsinspectie
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
OM	Openbaar Ministerie
OvJ	Officier van justitie
PMU	Permanente Make-Up
RIEC	Regionale Informatie- en Expertisecentrum
SBI-code	Standaard Bedrijfsindeling
Stichting M.	Meld Misdaad Anoniem
Summ-IT	Landelijke opsporingsapplicatie (politie)
SVZ	Samenwerkingsverband Verantwoord Zonnen

TRACK	Toezicht op Rechtspersonen, Analyse, Controle en Kennisgeving
VT	Verdachte transactie
VROS	Verwijzingsindex Recherche Subjecten en Objecten
WGS	Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden
Wkkgz	Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum
WVMC	Wet Voorkoming Misbruik Chemicaliën
WvS	Wetboek van Strafrecht
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
Zzp'er	Zelfstandige zonder personeel

De afkortingen uit het hoofdstuk 7 (Buitenlandse ervaringen) zijn niet in deze lijst opgenomen.

Samenvatting

Dit verkennend onderzoek naar ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector is aangevraagd bij het WODC door het programma Directoraat-Generaal Ondermijning. De overheid zet in samenwerking met tal van partners in op allerlei facetten die van invloed zijn op ondermijnende criminaliteit. Een van deze aspecten betreft 'kwetsbare branches'. Het is op voorhand echter onduidelijk of de beautysector ook hiertoe moet worden gerekend.

De beautysector is voor dit onderzoek afgebakend tot vijf branches, namelijk: kapperszaken, nagelstudio's, tattoo- en piercingshops, massagesalons en zonnestudio's. De keuze voor de focus op deze branches hangt samen met een aantal aspecten die de sector op voorhand gevoelig lijkt te maken voor ondermijnende criminele activiteiten, zoals het feit dat er relatief veel contant geld in omgaat, de waarde van goederen en/of diensten moeilijk is in te schatten en het aantal klanten lastig is te controleren.

Probleemstelling
Het onderzoek kent een tweeledige probleemstelling. Enerzijds is er de vraag wat de aard, en omvang zijn van de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit en anderzijds de vraag hoe de weerbaarheid van de sector kan worden verhoogd.

In dit onderzoek spreken we van ondermijnende criminaliteit als criminele samenwerkingsverbanden bedrijven in de beautysector misbruiken c.q. als vehikel gebruiken voor het uitvoeren of het verhullen van criminele activiteiten dan wel voor het witwassen of het wegsluizen van crimineel geld. Het betekent dus dat we in dit onderzoek zaken die in publieke discussies ook wel worden gerekend tot ondermijning, zoals het zwart laten werken van personeel of meer in het algemeen het ontduiken van belasting niet rekenen tot het domein van ondermijning.

Methoden van onderzoek
We hebben de volgende onderzoeksmethoden gebruikt om materiaal te verzamelen:

1. Deskresearch, zoals het bestuderen van literatuur, mediaberichten, rapporten en jaarverslagen en analyses op basis van het LISA-vestigingenregister en het dashboard Zicht op ondermijning
2. Gesprekken met vertegenwoordigers van brancheverenigingen, te weten ANKO (kappers), NGS (masseurs), NBTK (tatoeëerders), SVZ (zonnestudio-eigenaren) en ProVoet (onder andere nagelstylisten). Daarnaast zijn er korte, informatieve contacten geweest met allerlei organisaties uit het veld van de beautysector.
3. Online-enquête onder ondernemers uit de vijf beautybranches (n=423). Voor de enquête zijn 5.000 ondernemers aangeschreven door Ipsos I&O (n=167). Daarnaast zijn ondernemers door brancheverenigingen geattendeerd op de enquête (n=256). Respondenten konden zich ook aanmelden voor een aanvullend, veelal telefonisch, gesprek (n=17).

4. 'Walk en talk'-gesprekken in vijf gemeenten, te weten Amsterdam, Utrecht, Tilburg, Arnhem en Zwolle waarbij de onderzoeker met gemeenteambtenaren en politiefunctionarissen door straten of stadsdelen met relatief veel beautybedrijven is gelopen.
5. Gesprekken met functionarissen van de politie, de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst, de KVK, de Stichting M., CoMensha, het Meldpunt Drugsprecursoren, FIU en de RIEC's. Er is bij deze diensten, voor zover mogelijk, ook informatie opgevraagd over signalen van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector.
6. Analyse van politiedossiers. Er zijn 99 dossiers geselecteerd uit de periode 1-7-2019 t/m 30-6-2024 die mogelijk betrekking hebben op ondermijnende criminaliteit in de beautysector.
7. Analyse van gepubliceerde gerechtelijke uitspraken op rechtspraak.nl die mogelijk betrekking hebben op ondermijnende criminaliteit in de beautysector. De uitspraken zijn afkomstig uit de periode 2019 t/m 2024. Er zijn zeventien bestuursrechtelijke uitspraken bestudeerd over pandsluitingen en 46 strafrechtelijke uitspraken.
8. Valideringsworkshops met vertegenwoordigers van ANKO, PVO, VNO-NCW, Nationale Politie, Belastingdienst en de gemeenten Amsterdam en Utrecht.
9. Buitenlandse bijdragen op het thema door onderzoekers uit België, Italië en het Verenigd Koninkrijk.

Afbakening en schets van de beautysector

De beautysector hebben we afgebakend als zijnde het domein van kappersbedrijven, nagelstudio's, tattooshops, massagesalons en zonnestudio's. Hoewel deze branches niet eenduidig herkenbaar zijn aan de hand van een SBI-code, komen we op basis van verschillende publicaties tot de slotsom dat er anno 2024 bijna 50.000 ondernemingen zijn die binnen de door ons gedefinieerde beautysector vallen. Kapperszaken en nagelstudio's staan daarbij voor het leeuwendeel van de beautyondernemingen met een aandeel van respectievelijk 67 en 20 procent. Het aandeel van de overige drie branches is aanmerkelijk minder omvangrijk: massagesalons nemen 6 procent van het totaal, tattooshops 6 procent en zonnestudio's maken slechts voor 1 procent deel uit van het geheel.

Als we de ogenschijnlijk stagnerende populariteit van de zonnestudio's hier buiten beschouwing laten dan kunnen we constateren dat de overige branches van de beautysector zoals we die onder de loep hebben genomen, zich in een toenemende populariteit mogen verheugen. De groei van de bevolking en het besteedbaar inkomen maken dat consumenten blijkbaar meer willen uitgeven aan persoonlijke verzorging. De toename van het aantal beautybedrijven en bijbehorende klandizie lijkt vooral ook samen te hangen met een meer 'bourgondische' leefstijl: mensen gaan niet alleen vaker uit eten, maar besteden ook meer aandacht en geld dan voorheen aan uiterlijke verzorging. Deze ontwikkeling verklaart mogelijk mede ook het veelvuldig gesignaleerde beeld van winkelstraten die lijken te worden gedomineerd door kapperszaken, nagelstudio's, tattooshops en massagesalons.

Aard en omvang van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector

De beautysector kan als kwetsbaar worden gezien voor ondermijnende criminaliteit vanwege de volgende kenmerken: sociaal (anonimiteit), financieel-economisch (relatief veel gebruik van

contant geld), logistiek (chemicaliën voor drugsproductie) en institutioneel (eenvoudige toegang tot beroep, ook voor kwaadwillenden). In dit onderzoek zijn we ondanks deze kenmerken echter weinig empirisch bewijs tegengekomen dat erop wijst dat de beautysector daadwerkelijk wordt misbruikt voor ondermijnende criminaliteit. Deze constatering staat haaks op de indruk die velen hebben. Zo is het zien van grote aantallen beautyzaken in het straatbeeld voor veel mensen die wij hebben gesproken in het kader van dit onderzoek aanleiding te denken dat er waarschijnlijk met of bij deze bedrijven wel dingen plaatsvinden die het daglicht slecht kunnen verdragen. Die gedachte geldt zowel voor geënquêteerde en geïnterviewde ondernemers uit de sector zelf als ook voor veel van de professionals die vanuit een overheidsrol betrokken zijn bij de sector. Ook de deelnemers aan de valideringsbijeenkomst herkennen deze indruk. Ze erkennen echter tegelijkertijd dat de uitkomsten van ons onderzoek dit beeld niet ondersteunen, anders gezegd: er lijkt sprake van een mismatch tussen de publieke perceptie en datgene wat we zien op basis van daadwerkelijk empirisch bewijs.

Duiding van de mismatch tussen de gepercipieerde en geregistreerde signalen
De verklaring voor het verschil tussen de publieke beleving en het gevonden empirisch bewijs kent vermoedelijk meerdere elementen, waaronder de volgende twee:

1. Allereerst is er de definitiekwestie. Zo wordt bijvoorbeeld het afromen van de winst door een deel van de omzet buiten de boekhouding te laten (creëren van zwart geld) door ons niet als ondermijnende criminaliteit gezien, maar veel van de respondenten die we hebben gesproken, zien ook dergelijke praktijken wel degelijk als ondermijning.

2. Een tweede vermoedelijke verklaring is wat wij, maar ook sommige respondenten, aanduiden met 'culturele verschillen'. Een deel van de beautybedrijven wordt gerund door ondernemers met een migratieachtergrond. En sommige van deze ondernemers hebben een andere, soms meer informele manier van zaken doen dan we in de regel gewend zijn in Nederland, zoals het hanteren van lange of andere openingstijden en/of het veelvuldig aanwezig laten zijn van familie, vrienden of kennissen in en rond de zaak, ofwel aanwezigheid van mensen die voor de buitenwereld duidelijk niet de rol van klant hebben. Deze wijze van nering doen, wekt bij autochtone buitenstaanders soms argwaan.

Kwetsbare sector?
Het onderzoek wijst uit dat er geen empirisch bewijs is voor de aanname dat de beautysector kwetsbaar is voor ondermijnende criminaliteit. Dit kan mogelijk worden verklaard door het feit dat er geen diensten worden aangeboden die noodzakelijk zijn voor het criminele proces. Zoals dat wel geldt voor de transportsector (denk aan expeditiebedrijven, maar ook autoverhuurbedrijven) of de sector van bedrijfsopslagruimtes. Bovendien is de omzet van beautybedrijven vermoedelijk in de regel niet interessant genoeg voor het op grote schaal witwassen van crimineel geld. Verder lijkt het gebruik van aceton binnen nagelstudio's niet zodanig te zijn dat deze branche interessant is om als vehikel te worden gebruikt voor de aanschaf hiervan voor de productie van harddrugs.

Dat de beautysector niet als kwetsbaar kan worden getypeerd, sluit niet uit dat er wel casussen kunnen zijn waarin sprake is van ondermijning of waarin sprake is van andere vormen van criminaliteit. In het onderzoek zijn er namelijk wel enkele zaken naar voren gekomen waarbij er sprake lijkt te zijn van dekmantelconstructies. Dit heeft echter naar het zich laat aanzien meer te maken met de persoon in kwestie dan met de aantrekkelijkheid van de sector voor dit doel.[1]

Kenmerken van de vijf branches en specifieke criminaliteitsvormen
Een belangrijk deel van de nagelstudio's en massagesalons wordt gerund door ondernemers met een migratieachtergrond. Dit geldt ook voor een specifiek segment van de kapperszaken (de barbershops). We zien dat er in deze bedrijven eveneens relatief veel werknemers met migratieachtergrond aan het werk zijn. De inspectieverslagen van de Arbeidsinspectie laten zien dat in deze branches – en dan vooral bij de massagesalons – overtredingen worden geconstateerd van de Wet arbeid vreemdelingen. In sommige massagesalons wordt een 'happy ending' aangeboden. Enkele malen wordt om deze reden de salon gesloten wegens het ontbreken van een vergunning voor het runnen van een seksinrichting. Dit soort overtredingen is echter hooguit een indicator dat er mogelijk sprake is mensenhandel. Uit de Monitor mensenhandel en cijfers van CoMensha blijkt dat ongeveer 1 procent van de slachtoffers van mensenhandel gelieerd is aan een van de door ons onderzochte beautybranches.

Er wordt binnen een deel van de beautysector gewerkt met chemicaliën die kunnen worden gebruikt als drugsprecursoren. Het gaat dan om aceton, een stof die wordt gebruikt voor het verwijderen van nagellak. Uit gegevens van het Meldpunt Drugsprecursoren blijkt dat er slechts enkele meldingen per jaar zijn over nagelstudio's die verdacht(e) hoeveelheden aceton hebben besteld. Bij de meeste meldingen gaat het echter om zulke kleine hoeveelheden dat een relatie met de productie van harddrugs niet voor de hand lijkt te liggen.

Kapperszaken, en dan vooral de barbershops die worden gerund door ondernemers met een migratieachtergrond worden in de gesprekken, maar ook in de BVH-gegevens, soms in verband gebracht met drugshandel of heling. Het zijn vooral deze kapperszaken waar soms ook veel mensen samenkomen; enkele malen wordt er in de enquête, maar ook in gesprekken met ondernemers gesuggereerd dat het dan wel eens zou kunnen gaan om ontmoetingsplekken voor criminelen. In hoeverre dat ook het geval is kunnen we niet vaststellen, maar feit is wel dat in het op zichzelf nu ook weer niet heel vreemd is als zich in kapperszaken groepen mensen bevinden.

Tattooshops worden van oudsher in verband gebracht met motorbendes (OMG's), en er zijn met name in de gerechtelijke uitspraken aanwijzingen dat deze banden voor enkele shops nog altijd bestaan. Er zijn echter geen aanwijzingen dat tattooshops als zodanig een actieve rol spelen bij criminele activiteiten van motorbendes.

[1] Zo komen we tijdens het onderzoek enkele voorbeelden tegen van familienetwerken waarbinnen met drugshandel en drugsproductie waarschijnlijk aanzienlijke bedragen zijn verdiend. Delen van die verdiensten lijken vervolgens te zijn aangewend voor het opstarten van beautybedrijven.

Zoals gesteld, zijn er geen signalen dat beautybedrijven op grote schaal worden gebruikt voor het witwassen van crimineel geld. De incidentele gevallen die op dit punt in het onderzoeksmateriaal naar voren komen, zijn veelal te linken aan zonnestudio's.

Buitenlandse ervaringen
De essays uit België, Italië en het Verenigd Koninkrijk laten zien dat in deze landen min of meer dezelfde vormen van ondermijning in de beautysector zijn te onderkennen. Ook de buitenlandse onderzoekers kunnen echter niet de omvang ervan aangeven. Het is daarmee lastig om een vergelijking tussen Nederland en de andere landen te maken. Het is wel opvallend dat in België 10 procent van de geregistreerde mensenhandel zaken is gelieerd aan de beautysector. In Nederland ligt dit percentage volgens CoMensha op 1 procent. We hebben geen verklaring voor dit opvallende verschil.

In Italië zijn er signalen dat de maffia crimineel geld investeert in de beautysector. Tegelijkertijd komt naar voren dat dit in vergelijking met andere branches sporadisch gebeurt. Dit suggereert dat deze schaarse voorbeelden niet duiden op kwetsbaarheid van de branche, maar op 'toevallige' interesse van personen gelieerd aan de branche om te investeren in een beautybedrijf.

Italië en Wallonië kennen meer regulering van de beautysector dan Nederland. Een en ander lijkt wel consequenties te hebben voor het aantal kleine ondernemers (zzp'ers) binnen deze sector. Dit is vooral zichtbaar in België, waar het verschil in wetgeving tussen Vlaanderen (niet gereguleerd) en Wallonië (wel gereguleerd) tot een grotere toename van het aantal kapperszaken in Vlaanderen heeft geleid.

Weerbaarheid
Het tweede deel van de probleemstelling richt zich op de vraag op welke wijze de weerbaarheid van de beautysector kan worden verstevigd. Op basis van dit onderzoek is de conclusie echter dat er geen sprake is van structurele criminele inmenging of infiltratie in de beautysector. Daarmee staat verstevigen van de weerbaarheid van de sector niet zozeer ter discussie. Wel is er gekeken naar meer algemeen preventieve methoden voor het tegengaan van criminaliteit in de sector. Hierbij verdienen twee methoden de aandacht:

1. Barrièrevorming door middel van het vergunningplichtig maken van bedrijven en/of straten door de gemeente. Hierdoor kunnen ondernemers die een beautybedrijf willen starten op een fysieke locatie (dus niet de zzp'ers die vanaf huis werken) worden gescreend. Dit kan aan de hand van de Wet Bibob of aanwijzingsbevoegdheid risicovolle bedrijven en gebieden. Hiermee kan deels worden voorkomen dat crimineel geld wordt gebruikt voor het starten van een onderneming. En dit geeft ook de mogelijkheid om na verlening van de vergunning regelmatig te controleren.

2. Intensievere handhaving door de overheid door vaker en steviger door te pakken op signalen die wijzen op (ondermijnende) criminaliteit gelieerd aan een beautybedrijf. Hierbij is een betere gegevensuitwisseling tussen overheidsinstanties behulpzaam.

De meeste geënquêteerde ondernemers spreken de wens uit om de branche zelf te reguleren vooral door het in ere herstellen van het vakdiploma om een beautybedrijf te kunnen starten. Er lijkt echter vanuit het perspectief van weerbaarheid tegen (ondermijnende) criminaliteit weinig reden om de sector te reguleren. Deze zienswijze wordt ondersteund door de sectorvertegenwoordigers die aanwezig waren bij de valideringsbijeenkomst (kappersbrancheverenigingen ANKO en VNO-NCW).

De preventieve instrumenten die in de buitenlandse essays worden genoemd, vertonen veel overeenkomsten met hetgeen in Nederland beschikbaar is. Wel zijn de bevoegdheden op basis van bijvoorbeeld de anti-maffia wetgeving ruimer dan de Nederlandse Bibob-wetgeving (Peters, 2023). Daarnaast is er op sommige plekken sprake van meer regulering. Dat geldt met name voor Italië en Wallonië. In hoeverre de beschreven strakkere regulering nu ook daadwerkelijk een weerbaarder sector tot gevolg heeft, is op basis van deze bijdragen moeilijk vast te stellen. We zien vooral veel casuïstiek, die echter weinig zicht geeft op de omvang van het probleem rond ondermijnende criminele activiteiten in de beautysector van deze drie landen.

Tot slot

Het is onze indruk dat er in het algemeen nogal snel de conclusie wordt getrokken dat er sprake is van ondermijnende criminaliteit op basis van een delictsomschrijving, zoals drugscriminaliteit of witwassen. Dit gebeurt vaak zonder dat er een antwoord is gegeven op de vraag, of er daarbij sprake is van een link met georganiseerde criminaliteit (zijnde een essentiële voorwaarde om te kunnen spreken van ondermijnende criminaliteit). Ons onderzoek laat zien dat deze link er zelden is in het geval van de beautysector. In het verlengde hiervan zou het interessant zijn om ook andere branches onder de loep te nemen waarvan nu wordt aangenomen of verondersteld dat deze kwetsbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit.

1 Inleiding

> Kappers. Het enige dat gewassen wordt, is geld. De Belastingdienst kijkt de andere kant op; om een bijstandsmoeder aan te pakken wegens een aftrekpostje …
>
> Het is net als de honderden kapperszaken in steden. Zit geen hond binnen, maar op papier een omzet van jewelste natuurlijk. En zo wassen ze de poederopbrengsten wit.
>
> Elke Jan Jurk kan een salon beginnen. Als kapper of als nagelstylist. Ik ben gestopt met zoeken, maar ik denk zomaar dat er nog veel meer vrije beroepen zijn waar het nu van wemelt in de stad.

Bovenstaande drie citaten zijn korte commentaren die voorkomen in een 'draad' op sociaal mediaplatform X waar op 19 november 2024 iemand een bericht post over badeendenwinkels in de Amsterdamse binnenstad (Ricardo@Dutchfan33, 2024). In korte tijd wordt het bericht bijna 700.000 maal aangeklikt/gelezen, en er volgen rond 700 commentaren die al snel niet meer gaan over badeendenwinkels, maar vol staan met speculaties rond vermeende misstanden rond bedrijven in de beautysector[2] waarvan vooral witwassende kappers een belangrijke component zouden vormen.

Voor het ministerie van Justitie en Veiligheid is de al jarenlange hardnekkige buzz in het publieke debat, maar ook in het beleidsdebat over misbruik van de beautysector mede een aanleiding scherper te willen krijgen in hoeverre we hier nu spreken over feiten of fictie. Daarvoor is onderzoek gedaan. Over de resultaten van dat onderzoek doen wij in het navolgende verslag.

Het verkennend onderzoek naar ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector, is aangevraagd bij het WODC door het programma Directoraat-Generaal Ondermijning.[3] In deze inleiding gaan we in op de aanleiding van het onderzoek (§1.1) en staan we stil bij het begrip ondermijnende criminaliteit en de wijze waarop wij dat begrip voor dit onderzoek hebben afgebakend (§1.2). Verder bespreken we de probleemstelling, de onderzoeksvragen (§1.3) en de methoden van onderzoek (§1.4).

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

De overheid zet in samenwerking met tal van partners in op allerlei facetten die een voedingsbodem kunnen geven aan ondermijnende vormen van criminaliteit. Een van deze aspecten betreft 'kwetsbare branches'. Door criminele infiltratie in een branche of sector kan criminaliteit

[2] Hoewel de oorspronkelijke onderzoekopdracht van het ministerie spreekt over 'persoonlijke verzorgingsbranche' geven we er de voorkeur aan om te spreken over 'de beautysector', omdat dit de termen zijn waarmee de gezamenlijke branches in de beautywereld meestal worden aangeduid als het gaat om vacatureteksten, het beroepsveld waarbinnen de brancheverenigingen opereren et cetera.

[3] Zie Bijlage 1 voor de samenstelling van de begeleidingscommissie. We danken de commissieleden voor hun kritisch opbouwende commentaar gedurende het onderzoek en de rapportage daarover.

worden gefaciliteerd en in stand worden gehouden, bijvoorbeeld, omdat een bedrijf als dekmantel dient voor de import van chemicaliën voor drugsproductie. Daarnaast kan criminele infiltratie zorgen voor oneerlijke concurrentie tussen bonafide en malafide ondernemers, omdat die laatste groep over meer (crimineel) kapitaal beschikt of bijvoorbeeld over goedkope, illegale arbeidskrachten.

Bepaalde kenmerken van een sector kunnen bijdragen aan een verhoogd risico op het bewust dan wel onbewust faciliteren of uitvoeren van criminele activiteiten. Ondernemingen kunnen daardoor fungeren als een dekmantel voor criminele activiteiten. De publieke perceptie is dat er binnen de beautysector veel dekmantelconstructies bestaan. Bij criminele activiteiten kan het dan gaan om (voorbereidingen van) drugsproductie en/of -opslag, het witwassen van crimineel geld en andersoortige criminaliteitsvormen zoals mensenhandel, vaak resulterend in arbeidsuitbuiting. In welke mate dit beeld strookt met de werkelijkheid is op basis van bestaand onderzoek echter onduidelijk.[4]

Voor dit onderzoek hebben we de beautysector afgebakend tot de volgende vijf branches: kapperszaken, nagelstudio's, tattoo- en piercingshops, massagesalons en zonnestudio's.[5] De keuze voor de focus op deze branches hangt samen met een aantal aspecten die de sector op voorhand gevoelig lijkt te maken voor ondermijnende criminele activiteiten, zoals het feit dat er relatief veel contant geld in omgaat, de waarde van goederen en/of diensten moeilijk is in te schatten en het aantal klanten lastig is te controleren.[6]

Het onderzoek probeert inzicht bieden in de aard en omvang van verschillende ondermijnende criminaliteitsvormen binnen de beautysector. Met de uitkomsten moet duidelijk worden op welke wijze de weerbaarheid van deze sector tegen de betreffende criminaliteitsvormen kan worden verhoogd.[7]

---

[4] In de startnotitie van dit onderzoek is de motie Mutluer c.s. (Tweede Kamer, 2022, 17 november) over het in kaart brengen van kwetsbare branches en het onderzoeken of meer regelgeving nodig is om malafide ondernemers te weren uit kwetsbare wijken niet als aanleiding aangegeven, maar het onderzoek waarvan we hier verslag doen, ligt wel in de lijn van deze motie.

[5] Nagelstudio's zijn onderdeel van de bredere branche 'schoonheidssalons'. Tijdens de online enquête onder ondernemers hebben we ook respons ontvangen uit deze hoek ontvangen. In andere samenhang zijn we hier ook tegenaan gelopen. Schoonheidssalons zijn niet consequent meegenomen in het onderzoek, maar we hebben hier soms wel als 'bijvangst' informatie over ontvangen; waar relevant rapporteren we daar ook over.

[6] Er zijn in 2019 Kamervragen gesteld door de leden Kuik en Heerma (beiden CDA) aan de Staatssecretarissen van Justitie en Veiligheid en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar aanleiding van mediaberichtgeving rond uitbuiting in goedkope nagelsalons. In antwoord hierop stellen de Staatssecretarissen: "De Inspectie SZW ontvangt weinig meldingen over mogelijke arbeidsuitbuiting of ernstige benadeling in nagelsalons. Ook de politie ontvangt nauwelijks signalen van uitbuiting in nagelsalons. Het fenomeen is echter wel herkenbaar, en de signalen die ze ontvangen, worden opgevolgd." (Tweede Kamer-2019, 20 februari, p. 1).

[7] Dit verkennend onderzoek valt onder de paraplu van de Kennisagenda Ondermijning, een samenwerking tussen het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) en het Directoraat-Generaal Ondermijning (DGO) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

1.2 Ondermijnende criminaliteit

De term ondermijnende criminaliteit verwijst in grote lijnen naar vormen van criminaliteit die de samenleving van binnenuit aantasten. Anders dan de klassieke term georganiseerde criminaliteit – die primair ziet op de organisatiegraad van misdaadnetwerken – legt ondermijning de nadruk op het ontwrichtende effect van georganiseerde criminaliteit op de maatschappij (LIEC, 2019).

Met ondermijnende criminaliteit wordt doorgaans criminaliteit bedoeld "die de legale en beoogde werking van het samenlevingssysteem aantast" (Van der Steen, Schram, Chin-A-Fat, & Scherpenisse, 2016, p. 13). Dit houdt in dat criminelen misbruik maken van legale structuren – bijvoorbeeld bedrijven, overheidsdiensten of financiële voorzieningen – ten behoeve van illegale activiteiten. Het ondermijnende effect is dus dat de legale structuur van de samenleving wordt verzwakt of misbruikt (LIEC, 2019).

Hoewel de kern van het begrip duidelijk is, bestaat er geen eenduidige definitie die door alle partijen wordt gehanteerd (LIEC, 2019; Boutellier, Van Steden, Eski, & Boelens, 2020). Overheidsinstanties gebruiken overigens onderling wel vergelijkbare omschrijvingen – zo spreekt de politie van een verregaande "vermenging van de bovenwereld en de onderwereld die ons allemaal raakt", terwijl het Openbaar Ministerie wijst op criminaliteit "die maatschappelijke structuren of het vertrouwen daarin schaadt" (Boutellier et al., 2020). In de wetenschappelijke literatuur wordt opgemerkt dat ondermijnende criminaliteit als concept diffuus is en een breed scala aan problemen omvat. Boutellier et al. (2020) noemen het daarom ook wel een 'buzzwoord' in het veiligheidsbeleid. Ze signaleren twee concurrerende discoursen: één dat specifiek gericht is op de (drugs)industrie en alle illegale activiteiten daaromheen, en één discours dat breder gaat over allerlei onwettige of ongewenste ontwikkelingen die de continuïteit van de maatschappij dwarsbomen. Echter, ondanks het debat over de precieze afbakening van het ondermijningsbegrip, is er wel consensus over het feit dat ondermijnende criminaliteit zich kenmerkt door de combinatie van illegale praktijken en hun ondermijnende invloed op het legaal opererende deel van de samenleving.

1.2.1 Historische ontwikkeling en beleidsmatige aandacht

Ondermijnende criminaliteit als begrip is in Nederland gaandeweg op de agenda gekomen naarmate de zorgen rond de georganiseerde criminaliteit toenamen. Al in de jaren negentig wezen rapporten (bijvoorbeeld de Parlementaire enquête Opsporingsmethoden) op de verwevenheid tussen boven- en onderwereld en de potentiële aantasting van maatschappelijke structuren door georganiseerde criminaliteit. Toch raakt de term ondermijning pas later ingeburgerd. Rond 2005 wordt 'ondermijning' gebruikt binnen politiekringen, maar het begrip krijgt volgens Boutellier, Steden, Eski, & Boelens (2020) pas echt brede bekendheid in beleid en media na publicaties als 'De achterkant van Nederland' (Tops & Tromp, 2017).

Met de komst van de Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) in 2008 om informatie-uitwisseling tussen gemeenten, politie, Openbaar Ministerie en Belastingdienst te versterken, is de nadruk komen te liggen op een integrale aanpak bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2017). In 2017 presenteert het Ministerie van Veiligheid en Justitie de 'Toekomstagenda Ondermijning', waarin wordt benadrukt dat ondermijnende criminaliteit zich bij uitstek lokaal manifesteert – bijvoorbeeld via drugslabs in woonwijken of via criminelen die kwetsbare buurten uitbuiten. Een van de aanbevelingen luidt dat een gezamenlijke aanpak op alle niveaus noodzakelijk is.

De bestuurlijke aandacht is verder toegenomen naar aanleiding van enkele schokkende incidenten, waaronder de moord op kroongetuige-advocaat Derk Wiersum in 2019, van nog recenter datum de moord op journalist en kroongetuige-adviseur Peter R. de Vries in 2021. Deze gebeurtenissen versterken het gevoel van urgentie om ondermijning aan te pakken. Het kabinet heeft de afgelopen jaren extra middelen vrijgemaakt; zo is structureel €100 miljoen per jaar geïnvesteerd in de versterking van de aanpak van ondermijnende criminaliteit (Ministerie van Algemene Zaken, 2019). Recente voortgangsrapportages van het ministerie JenV schetsen een gelaagde strategie: van preventie in wijken en het verstoren van criminele verdienmodellen, tot repressie en bescherming van functionarissen die doelwit kunnen worden (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2024b). Bovendien is de internationale dimensie erkend; Nederland werkt samen met buurlanden en Europol om grensoverschrijdende drugs- en mensenhandel aan te pakken als onderdeel van de strijd tegen ondermijning.

1.2.2 Ondermijning als bedreiging van de rechtstaat

Ondermijnende criminaliteit wordt beschouwd als een ernstig probleem, omdat het de fundamenten van de democratische rechtsstaat aantast. Ten eerste ondergraaft het de overheid en de rechtshandhaving: wanneer criminelen een machtspositie verwerven in wijken of sectoren, komt het gezag van de overheid in het geding. Als bewoners bijvoorbeeld eerder de 'diensten' of intimidaties van criminelen accepteren dan dat ze de politie inschakelen, verliest de rechtsorde aan legitimiteit. Ten tweede brengt ondermijning economische schade en concurrentievervalsing met zich mee. Illegaal verdiend geld dat wordt geïnvesteerd kan gezonde economische verhoudingen verstoren en leidt tot oneerlijke concurrentie voor bonafide ondernemers (LIEC, 2019). Bovendien dreigt een parallelle economie te ontstaan waarin personen met crimineel geld de dienst uitmaken.

Belangrijker nog is de aantasting van normen en vertrouwen. Als burgers het gevoel krijgen dat criminelen vrij spel hebben dan kan dit het algemene veiligheidsgevoel aantasten. Het functioneren van de samenleving kan onder druk komen te staan en jongeren kunnen worden verleid door het snelle geld in plaats van legale carrièreperspectieven (LIEC, 2019).

1.2.3 Ondermijnende criminaliteit en kwetsbare branches

Het misbruiken van bepaalde branches binnen economische sectoren is een van de manieren waarop georganiseerde criminaliteit ondermijnend is voor de samenleving. Zo wordt een branche als kwetsbaar gezien binnen de context van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit als er door de kenmerken van (de bedrijven in) die branche een verhoogd risico is geconstateerd op het (on)bewust faciliteren of uitvoeren van criminele activiteiten of op het fungeren als dekmantel voor criminele activiteiten (Ministerie van JenV & EZK, 2024).

Verschillende soorten 'gelegenheidsstructuren' kunnen van invloed zijn op de aard en omvang van criminaliteitsvormen binnen een branche. Een branche kan dus beschikken over kenmerken die deze kwetsbaar maken voor georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Het totaal van deze kenmerken wordt gevormd door de sociale, financieel-economische, infrastructurele, logistieke en institutionele 'gelegenheidsstructuren'. De beautysector kan als kwetsbaar worden gezien voor ondermijnende criminaliteit onder meer vanwege de volgende kenmerken: sociaal (anonimiteit), financieel-economisch (relatief veel gebruik van contant geld), logistiek (chemicaliën voor drugsproductie) en institutioneel (eenvoudige toegang tot beroep, ook voor kwaadwillenden).

We kunnen globaal vier manieren onderscheiden waarop criminelen bedrijven en de bijkomende bedrijfsvoering binnen een branche kunnen gebruiken of misbruiken (Essen en Maan, 2022; Ministerie van JenV & EZK, 2024).

- *Criminele dekmantel*. Een bedrijf wordt bewust opgezet voor het maskeren van criminele activiteiten. Het bedrijf zelf hoeft daarbij geen onderdeel uit te maken van de criminele bedrijfsvoering.
- *Criminele infiltratie*. Een bedrijf wordt geïnfiltreerd door criminelen die van binnenuit de bedrijfsprocessen van dat bedrijf inzetten en/of laten benutten. De leiding van het bedrijf is zich daar niet bewust van en het bedrijf haalt er zelf geen financieel gewin uit. Voorbeeld: criminelen gaan in dienst bij een logistiek bedrijf voor het van binnenuit faciliteren van criminele activiteiten.
- *Crimineel misbruik*. Een bedrijf wordt (on)bewust misbruikt voor criminele activiteiten, zonder dat het bedrijf daar zelf financieel gewin uithaalt.
- *Criminele afname van bonafide diensten*. Een bedrijf wordt (on)bewust gebruikt voor het afnemen van legale diensten voor criminele doeleinden. Dit kan zowel op vrijwillige als onvrijwillige basis gebeuren.

Daarnaast kunnen bedrijven natuurlijk worden gebruikt c.q. worden misbruikt voor het aanleveren van producten die ten dienste kunnen staan van criminele handelingen (lampen voor wietkweek, chemicaliën, laboratoriummaterialen voor harddrugsproductie) (Essen & Maan, 2022).

Bedrijven kunnen dus zowel bewust als onbewust meewerken aan criminele activiteiten. Daarbij wordt onder (on)bewust verstaan de mate waarin iemand zich ervan bewust is bepaalde

handelingen te verrichten. Dit gegeven kan strekken van onwetendheid en geen vragen stellen in verdachte situaties tot aan het doelbewust meewerken aan of professioneel faciliteren van criminele activiteiten. Daarnaast kan er sprake zijn van zowel vrijwillige als onvrijwillige facilitering. Onder (on)vrijwillig wordt dan verstaan de mate waarin iemand zich vrijwillig inlaat met criminele activiteiten. Dit kan strekken van het op eigen initiatief handelen tot onder dreiging, chantage en/of intimidatie meewerken aan criminele activiteiten.

Voor dit onderzoek spreken we van ondermijnende criminaliteit als criminele samenwerkingsverbanden bedrijven in de beautysector misbruiken voor het uitvoeren of verhullen van criminele activiteiten dan wel voor het witwassen of wegsluizen van crimineel geld.

1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen

Met de resultaten van dit verkennend onderzoek proberen we antwoord te geven op de volgende probleemstelling:

Probleemstelling

A. Wat zijn de aard en omvang van de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit die binnen de beautysector voorkomen?

B. Hoe kan de weerbaarheid van de sector tegen deze criminaliteitsvormen worden verhoogd?

Bovenstaande vragen beantwoorden we met behulp van de volgende onderzoeksvragen:

Onderzoeksvragen

A. Welke verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit komen voor in de beautysector in Nederland?

    1. Wat is er bekend over de aard en omvang van de diverse vormen van ondermijnende criminaliteit binnen de vijf branches op basis van:
        a) wetenschappelijke binnen- en buitenlandse literatuur;
        b) data van bijvoorbeeld de politie, het OM, de FIOD, de KVK en de gemeenten?

    2. Hoe groot schatten experts de omvang van het niet-geregistreerde deel van de diverse vormen van ondermijnende criminaliteit in? Waarop baseren zij hun inschattingen?

    3. Welke kenmerken en gelegenheidsstructuren zijn binnen de vijf branches van invloed op de aard en omvang van de betreffende criminaliteitsvormen?

4. Welke vormen van ondermijnende criminaliteit worden niet geregistreerd of gesignaleerd, maar doen zich volgens experts mogelijk – al dan niet in de nabije toekomst – wel voor?

5. Wat is er – op hoofdlijnen – bekend over de aard en omvang van de betreffende criminaliteitsvormen binnen de vijf branches in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk?

B. Op welke wijze kan de weerbaarheid van de beautysector tegen de betreffende criminaliteitsvormen worden verhoogd?

6. Welke (beleids)instrumenten zijn nu al beschikbaar ten behoeve van de weerbaarheid van de vijf branches tegen de betreffende criminaliteitsvormen?

7. Welke al beschikbare (beleids)instrumenten kunnen worden aangescherpt of aangevuld om de weerbaarheid te verhogen? Op welke wijze?

8. Welke nog niet beschikbare (beleids)instrumenten kunnen worden ingevoerd om de weerbaarheid te verhogen?

1.4 Methoden van onderzoek

De probleemstelling en de daaruit voortkomende onderzoeksvragen hebben betrekking op de aard en omvang van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector en de weerbaarheid van deze sector. We hebben meerdere onderzoeksmethoden ingezet om in combinatie met elkaar aan de hand van de onderzoeksvragen de probleemstelling te beantwoorden.

1.4.1 Deskresearch, LISA-vestigingsregister en dashboard Zicht op ondermijning

Naast het bestuderen van literatuur en mediaberichten, hebben we ook aandacht besteed aan informatie van en over organisaties die van belang zijn voor het onderzoek, bijvoorbeeld jaarverslagen. Sommige organisaties publiceren ook een monitor over een voor ons relevant onderwerp. Onder deskresearch hoort ook het bestuderen van beleidsplannen en Kamerstukken.

Verder is gebruik gemaakt van het LISA-vestigingenregister. Dit is een databestand met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. De kerngegevens per vestiging hebben een ruimtelijke component (adresgegevens) en een sociaaleconomische component (werkgelegenheid en economische activiteit). In totaal zijn ruim 2 miljoen vestigingen in het LISA-bestand opgenomen. Landsdekkende informatie is beschikbaar vanaf 1996.

In de analyse is gekeken naar vestigingen in het LISA-vestigingenregister 2023 in de volgende branches (op basis van SBI-code):

- 9604 Sauna's, solaria, baden en dergelijke (exploitatie van sauna's, solaria, baden, wellness centra, massagesalons, stoelmassage enzovoort)
- 96021 Haarverzorging
- 96022 Schoonheidsverzorging, pedicures en manicures

De SBI-code[8] is gebaseerd op de hoofdactiviteit van de onderneming zoals ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Voor sommige activiteiten, zoals massagebehandelingen, is geen aparte SBI-code beschikbaar. Formeel vallen massagesalons onder SBI-code 9604 (Sauna's, solaria, baden e.d.). Uit een analyse van Marktdata.nl blijkt dat 35,9 procent van de massagesalons met 'massage' in de bedrijfsnaam geregistreerd is in de categorie 'overige paramedische praktijken en alternatieve genezers' (SBI-code 86919) (Marktdata.nl (2023b). Dat betekent dat een van deel van de masseurs niet wordt meegenomen als wordt uitgegaan van de registratie bij de Kamer van Koophandel.

De tatoeagebranche is eveneens niet afzonderlijk te onderscheiden met behulp van SBI-categorieën. Voor het zetten van een tatoeage, permanente make-up of een piercing is een vergunning nodig van de GGD. Op basis van het adressenbestand van het RIVM, met gegevens van alle vergunninghouders, is het aantal vergunninghouders per gemeente, wijk en/of buurt toegevoegd aan de analyse. (RIVM, z.d.) In deze vier branches (de drie SBI-codes en de tatoeagebranche) zijn ongeveer 77.000 vestigingen in Nederland geregistreerd, die samen de beautysector vormen voor de LISA-analyse.

Een ander gereedschap waar we gebruik van hebben gemaakt, is het dashboard Zicht op Ondermijning. (Zichtopondermijning, z.d.) Dit dashboard komt voort uit een samenwerkingsverband tussen verschillende lokale en landelijke overheden, geïnitieerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). De kern van het dashboard wordt gevormd door CBS-data. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om locatie- en inkomenskenmerken van ondernemingen, maar ook om gegevens over veroordelingen door het Openbaar Ministerie en om inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel. In een beveiligde omgeving worden deze gegevens gecombineerd met data van andere betrouwbare landelijke bronnen, zoals gemeenten, het Kadaster en de Financial Intelligence Unit (FIU).

Het dashboard Zicht op Ondermijning bevat onder andere branche-gerelateerde informatie. Relevant voor ons onderzoek zijn de branches haarverzorging, schoonheidsverzorging en overige wellness. Het dashboard geeft inzicht in meerdere thema's, zoals concentratie van vestigingen, afwijkingen in omzet per fte en veroordelingen. Daarnaast geeft het dashboard inzicht in zogenaamde 'opvallende kenmerken'. Deze opvallende kenmerken zijn gebaseerd op informatie van kredietbeoordelaar Graydon.

[8] Dit betreft de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) uit 2008. De Kamer van Koophandel verandert de SBI-codes 2008 tussen 5 september en 9 september 2025 naar SBI 2025. Daarna zijn ook alle SBI-codes in het Handelsregister aangepast.

1.4.2 Interviews en 'walk en talk'-sessies

Er zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van brancheverenigingen. Deze gesprekken hadden een tweeledig doel: enerzijds dienden ze om inzicht krijgen in de branche en anderzijds om medewerking te krijgen bij het verspreiden van de online enquête onder de aangesloten leden (zie §1.4.6). In dit kader zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de ANKO, NGS, NBTK, VZW, respectievelijke de branchevertegenwoordigers van de kappers, masseurs, tatoeëerders en zonnestudio-eigenaren. Voor de nagelbranche breed bestaat momenteel geen actieve brancheverenigingen. Voor het benaderen van een deel van de nagelbranche voor de online enquête is wel contact geweest met ProVoet (de brancheverenigingen voor pedicures en medisch pedicures). Daarnaast zijn er korte, informatieve contacten geweest met allerlei organisaties uit het veld van de beautysector.

Van de in totaal 423 ondernemers die de online enquête hebben ingevuld, hebben zich er 37 gemeld verder te willen spreken over het onderwerp in de vorm van een-op-een (telefonisch) interview. Uiteindelijk hebben we zeventien ondernemers gesproken.[9] De gesprekken die wel zijn gevoerd zijn bijna allemaal telefonisch gegaan; in één geval was het een gesprek op locatie van de ondernemer, en eenmaal is gebruik gemaakt van videobellen.

Kappers zijn het sterkst vertegenwoordigd met acht deelnemers. Daarnaast komen er vier tatoeëerders aan het woord en zijn er vier eigenaren van nagelstudio's c.q. schoonheidssalons die graag iets wilden toevoegen aan hun visie in een interview. Ook is er één masseur met wie een aanvullend gesprek is gevoerd. Er zijn nauwelijks ondernemers met een zonnestudio die de enquête hebben ingevuld en er zijn geen zonnestudio-eigenaren geweest die zich hebben gemeld voor een aanvullend gesprek.

De geïnterviewden zijn ondernemers uit alle delen van het land, met in de regel minimaal enkele jaren ervaring in hun branche tot mensen die soms al bijna een halve eeuw in het vak zitten. Sommige van hen zijn kleine zelfstandige, maar voor het merendeel betreft het eigenaren van bedrijven met personeel of stoelhuurders.

In de gesprekken gaat het onder meer over de economie en het imago van de beautysector, maar ook over de signalen die de ondernemers zeggen te krijgen over ondermijnende criminele activiteiten in hun omgeving, en over de eigen ervaringen die zij daarmee eventueel hebben gehad. Verder hebben we de ondernemers gevraagd naar de kwetsbaarheden van hun vakgebied, en de mogelijke maatregelen die zij zien daartegen.

[9] De twintig respondenten die uiteindelijk niet hebben meegedaan aan een gesprek vielen om verschillende redenen af. Zo bleek een aantal van hen niet te reageren op een emailverzoek tot gesprek, en ook telefonische benadering bleek niet succesvol. Sommige van de interviewkandidaten bleken de uitnodiging tot gesprek verkeerd te hebben begrepen. Zij hadden de verwachting dat ze tijdens het gesprek advies zouden krijgen over anti-ondermijningsmaatregelen. Dat was echter niet de inzet van het gesprek. En in enkele gevallen was er wel een afspraak, maar bleek de persoon in kwestie uiteindelijk toch niet bereikbaar. Tot slot, kwamen er nog enkele aanmeldingen binnen, nadat dit deel van het onderzoek al was afgesloten.

We hebben verschillende overheidsorganisaties benaderd voor gegevens. Deze contacten zijn deels schriftelijk geweest en deels telefonisch. Daarnaast zijn in veel gevallen een of meerdere gesprekken gevoerd over de gegevens en de werkwijze van de organisaties in het algemeen. We zijn op deze manier in contact geweest met de politie, de NLA, de Belastingdienst, de KVK, de Stichting M., CoMensha, het Meldpunt Drugsprecursoren en de FIU.[10]

Gedurende het laatste deel van het onderzoek heeft een van de Ateno-onderzoekers in vijf Nederlandse steden straten c.q. stadsdelen bezocht waarbinnen sprake is van een relatief grote concentratie van ondernemingen in de beautysector. De keuze voor de steden is zodanig geweest dat we hebben gestreefd naar de vertegenwoordiging van grote en middelgrote steden, enigszins verspreid over het land. Aspecten als concentratie van de beautybranches hebben daarbij geen primaire rol gespeeld.

Het betreft in volgorde van inwoneraantallen de volgende steden: Amsterdam, Utrecht, Tilburg, Arnhem en Zwolle. Deze 'walk en talk'-gesprekken zijn alle gehouden in februari en maart 2025. Bij de 'walk en talk'-bezoeken is er al dan niet ter plaatse steeds eerst een uitgebreid voorgesprek geweest met vertegenwoordigers van de betreffende gemeenten en in sommige gevallen ook met politievertegenwoordigers waarna de onderzoeker op pad is gegaan door de betreffende straten of stadsdelen.[11] Bij de gesprekken zowel vooraf als tijdens de wandelingen hebben de ervaringen van de overheidsfunctionarissen op het thema ondermijnende criminaliteit in de beautysector centraal gestaan. In Amsterdam, Utrecht en Zwolle heeft de Ateno-onderzoeker de ronde gemaakt met vertegenwoordigers van de gemeente en de politie; in Tilburg en Arnhem is de onderzoeker alleen op pad gegaan met gemeenteambtenaren.

1.4.3 Politiegegevens

In de politieadministratie komen vele informatiestromen samen: ondernemers die een melding maken of een aangifte doen, burgers die signalen afgeven – aan de politie of aan de Stichting M. (Meld Misdaad Anoniem). Ook gemeentelijke informatie of gezamenlijke acties met toezichthouders of bijzondere opsporingsdiensten worden vaak gemuteerd in het systeem van de politie. Al deze informatie wordt opgeslagen in de Basisvoorziening Handhaving (BVH).

Er zijn verschillende manieren waarop we BVH kunnen bevragen. Het systeem is gebouwd op een bevraging via een zogenaamde Maatschappelijke Klasse. Een dergelijke klasse correspondeert met een criminaliteitsfenomeen of een vorm van overlast. Hierbij is veelal de inhoud van

[10] We hebben ook de FIOD benaderd. Het voorstel van de vertegenwoordiger was dat we lopende het onderzoek, nadat we meer informatie hadden verzameld, over de lijn zouden komen. Dit hebben we gedaan, maar dit heeft niet tot een reactie c.q. tot een gesprek geleid, ook niet na het sturen van een rappel.

[11] Het betreft de Rijnstraat en Van Woustraat in Amsterdam; de Amsterdamsestraatweg in Utrecht; de Steenstraat in Arnhem en de Assendorperstraat in Zwolle. In Tilburg gaat het om een gedeelte van de binnenstad. Bij de beschrijvingen van de 'walk en talk'- ervaringen hebben we ervoor gekozen om deze in naam niet specifiek te koppelen aan de hiervoor genoemde straten c.q. gebieden binnen de steden.

de wetboeken richtinggevend. Het is dan ook relatief eenvoudig om het systeem te bevragen op delicten als inbraken, fietsendiefstallen of aanrandingen. Het wordt echter lastiger als het onderwerp van onderzoek niet als Maatschappelijke Klasse in het systeem staat. Soms wordt dit manco dan ondervangen met een projectcode, maar de ervaring leert dat politiefunctionarissen lang niet altijd projectcodes aanvinken in het systeem. Hierdoor levert het zoeken op een projectcode veelal onvolledige overzichten op. Ons onderzoek betreft ondermijnende criminaliteit in de beautysector. Zowel de omschrijving 'ondermijnende criminaliteit' als de branche-afbakening zijn niet standaard voorhanden in BVH. In een dergelijk geval moet het systeem dan worden gezocht aan de hand van tekst-zoekstrings in de documenten van de Maatschappelijke Klassen die in relatie kunnen worden gebracht met ondermijnende criminaliteit.

In samenspraak met medewerkers van het Bureau Management Informatie (BMI) van de Staf Korpsleiding is gezocht naar (mogelijk) relevante dossiers. Dit heeft uiteindelijk geleid tot 99 dossiers die we nader hebben bestudeerd. De wijze waarop we naar deze dossiers hebben gezocht, beschrijven we in Bijlage 2.

1.4.4 Gerechtelijke uitspraken

De BVH-dossiers hebben in de regel betrekking op de voorkant van het eventueel opsporingsproces. Er zijn dan signalen van mogelijke delicten, en daar kan de politie verder op inzetten, maar dit inzetten vindt lang niet altijd daadwerkelijk plaats. Tegelijkertijd zijn er ook (langlopende) opsporingsonderzoeken waarbij er soms een link is naar een bedrijf of een ondernemer uit de beautysector. Het opsporingsonderzoek is dan echter bijna altijd met een andere aanleiding gestart. En er zijn ook opsporingsonderzoeken – en dat geldt zeker voor ondermijnende criminaliteit – waaraan informatie van criminele inlichtingseenheden ten grondslag ligt, maar dergelijke informatie zien we niet terug in BVH. En ten slotte kan er sprake zijn van onderzoeken die zijn gestart naar aanleiding van informatie uit gekraakte chatdiensten, zoals EncroChat, en meer recent Matrix (Andringa, 2024). Ook het verloop van die onderzoeken zien we niet terug in BVH.

Al met al hebben we dus met de toestemming om gebruik te maken van BVH-gegevens slechts een deel van de mogelijk beschikbare politie-informatie rond ondermijning in de beautysector tot onze beschikking gekregen. Daarom hebben we daarnaast gebruik gemaakt van gegevens die horen bij 'de achterkant van het proces', ofwel bij opsporingsonderzoeken waarbij het uiteindelijk ook tot een rechtszaak is gekomen. Daarvoor hebben we gebruik gemaakt van de website rechtspraak.nl.[12] De gerechtelijke uitspraken zijn online te doorzoeken aan de hand

[12] Systematisch inzicht in de 'tussenschakel', het opsporingsonderzoek zelf, ontbreekt in ons onderzoek omdat we geen toegang hadden tot Summ-IT waarin dit soort informatie wordt vastgelegd.

van zoekstrings. Deze exercitie heeft uiteindelijk geleid tot 46 zaken die we nader hebben bestudeerd.[13] Hierbij tekenen we aan dat niet alle gerechtelijke uitspraken worden gepubliceerd.[14] Bijlage 3 licht de stappen binnen het zoekproces toe, en geeft de gevonden resultaten.

1.4.5 Overige registraties

We hebben alle tien RIEC's aangeschreven met een verzoek om informatie op ons onderzoeksthema. Van zes RIEC's hebben we antwoord gekregen. Van de RIEC's in Noord-Holland, Rotterdam, Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant hebben we, ook na een rappel, geen enkele reactie mogen ontvangen.

We hebben Stichting M. (Meld Misdaad Anoniem) gevraagd om een overzicht van meldingen van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector. Deze informatie kan echter niet worden geleverd, omdat de stichting uitsluitend registreert op 'criminaliteitsklasse' en niet op specifieke branches of thema's. Omdat de inhoudelijke meldingen niet worden bewaard, kan M. daar ook geen zoekslag op uitvoeren.

De KVK geeft een risicosignaal af aan de politie of de Arbeidsinspectie als er een bedrijf in het Handelsregister wordt ingeschreven waarvan wordt vermoed dat dit bedrijf wordt misbruikt voor criminele praktijken. Cijfers hierover zijn verstrekt aan de onderzoeksredactie van RTL (Bunskoek, de Regt en Voskuil, 2024) Deze cijfers zijn ook relevant voor ons onderzoek. We hebben de KVK gevraagd of we inzicht zouden kunnen krijgen in afgegeven risicosignalen met betrekking tot de beautysector. Dit bleek echter niet mogelijk te zijn.

We hebben de FIU en het Meldpunt Drugsprecursoren benaderd met de vraag of ze inzicht kunnen geven in de aard en omvang van meldingen met betrekking tot de beautysector. Hier is positief op gereageerd en we hebben deze gegevens ontvangen.

Inspectieresultaten van de Arbeidsinspectie worden openbaar gemaakt op hun website (Nederlandse Arbeidsinspectie). De resultaten van individuele inspecties op het gebied van BRZO[15], Asbest en Eerlijk werk zijn op deze site te lezen. De inspectieresultaten blijven tot drie jaar na de datum van bekendmaking van het besluit tot openbaarmaking op de website van de Arbeidsinspectie staan. Voor ons onderzoek is Eerlijk werk een interessante categorie. Bij het doorklikken op deze inspecties verschijnt een pagina met een overzicht van bedrijven die

[13] 'Een zaak' is niet noodzakelijkerwijs hetzelfde als een uitspraak. Als er meerdere verdachten zijn in een zaak dan zijn er meerdere uitspraken die betrekking hebben op eenzelfde zaak. Ook kan er een uitspraak zijn in eerste aanleg (bij de rechtbank) en in tweede aanleg een hoger beroep (bij het Gerechtshof) bestaan van dezelfde zaak. Verder is het mogelijk dat de zaak aan de Hoge Raad is voorgelegd.

[14] Zie voor de weblink voor een overzicht van de selectiecriteria voor plaatsing van zaken op rechtspraak.nl: Rechtspraak.nl, z.d. (URL. in de lijst Geraadpleegde Bronnen).

[15] BRZO-bedrijven vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen. Deze bedrijven werken met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen en moeten voldoen aan strenge veiligheidsvoorschriften om rampen en ernstige ongevallen te voorkomen.

zijn geïnspecteerd door de Arbeidsinspectie op de wetgeving: Wet minimumloon en vakantiebijslag, Wet arbeid vreemdelingen en de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs. Per bedrijf wordt onder andere aangegeven op welke wetgeving is gecontroleerd, op welke locatie de inspectie is uitgevoerd, en of er een overtreding is geconstateerd. Per overtreding wordt genoteerd welke wet en wetsartikel van toepassing is.

We hebben de politie, de FIOD en de NLA benaderd voor inzicht in opsporingsonderzoeken. Geen van de partijen heeft ons inzage in opsporingsonderzoeken gegeven, maar hebben ons – behalve de FIOD – wel enig inzicht verschaft aan de hand van een interview. Daarnaast heeft de Belastingdienst (directie MKB) ons ter woord gestaan over de wijze waarop en in welke omvang zij in RIEC-verband betrokken zijn bij onderzoek naar de bedrijven binnen de beautysector.

1.4.6 Online enquête ondernemers en vervolggesprekken

Om een indicatie te krijgen van de mate waarin ondernemers te maken hebben met ondermijnende criminaliteit is een enquête uitgezet onder ondernemingen in de beautysector. Hiervoor is een steekproef van 4.000 vestigingen uit het LISA-vestigingenregister getrokken, gestratificeerd naar de sector en het aantal werkzame personen. Ook zijn 1.000 tatoeage-, piercing- en pigmentatie (PMU)-studio's benaderd op basis van een openbaar adressenbestand van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Zij hebben een uitnodigingsbrief op papier ontvangen.

De respondenten konden de online enquête invullen (toegang via een URL en QR-code) in de periode van 12 november 2024 tot en met 19 januari 2025. Daarnaast is een deel van de personen in de LISA-steekproef ook nog telefonisch benaderd met de vraag om deel te nemen aan het onderzoek. Van de 5.000 ondernemingen die in totaal via de beide steekproeven zijn benaderd, hebben er 167 de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 3,3 procent. Een mogelijke verklaring voor de lage respons is de drukke kerstperiode, waardoor ondernemers wellicht minder tijd beschikbaar hadden om de vragenlijst in te vullen. De dataverzamelingsperiode is daarom verlengd tot en met 19 januari 2025, maar het responspercentage is ook na deze verlenging laag gebleven.

In aanvulling op de steekproef zijn respondenten benaderd via een bericht in een nieuwsbrief die door vijf brancheorganisaties is uitgezet (ProVoet, ANKO, Anbos, NGS en NBTK). Langs deze weg hebben 256 ondernemers de vragenlijst ingevuld. Een gedetailleerde steekproefverantwoording is opgenomen in bijlage 4. Bijlage 5 geeft een beschrijving van de respons.

1.4.7 Valideringsbijeenkomsten

De resultaten van het onderzoek zijn gepresenteerd aan vertegenwoordigers van partijen die aan het onderzoek hebben meegewerkt. Dit is gebeurd aan de hand van een online valideringsbijeenkomsten. De deelnemers hebben tijdens deze bijeenkomsten hun visie op de on-

derzoeksresultaten gegeven. Vertegenwoordigers van de volgende organisaties hebben deelgenomen aan de eerste bijeenkomst: ANKO, Nationale Politie, Belastingdienst, gemeente Amsterdam en de gemeente Utrecht. De vertegenwoordigers van het Platform Veilig Ondernemen (PVO) en VNO-NCW hebben we in een tweede valideringsbijeenkomst gesproken.

1.4.8 Buitenlandstudies

Onderzoeksvraag 5 heeft betrekking op buitenlandse ervaringen. Centraal staat daarin de vraag wat er op hoofdlijnen bekend is over de aard en omvang van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector in het buitenland. Het is om meerdere redenen voor Nederlandse onderzoekers lastig om onderzoek te verrichten in een buitenland. Zo is de kans op verkeerde interpretaties en het missen van relevante informatie aanzienlijk. Daarom is ervoor gekozen om buitenlandse partners te zoeken voor dit deel van het onderzoek.

Bij de keuze voor de landen hebben meerdere afwegingen een rol gespeeld. Er is op voorhand besloten dat er – om budgettaire redenen – slechts drie landen bij het onderzoek zouden worden betrokken. Afwegingen die een rol hebben gespeeld bij de selectie zijn de geografische en culturele afstand tot Nederland, de regelgeving en de maatschappelijke signalen rond ondermijnende criminaliteit. Naast deze afwegingen heeft ook meegewogen in hoeverre we op voorhand geschikte onderzoekspartners kennen in het betreffende landen. Dit alles overwegende hebben we uiteindelijk gekozen voor België, Italië en het Verenigd Koninkrijk. We hebben in elk van deze drie landen een hoogleraar criminologie als contractpartner aangezocht.[16]

De buitenland-partners is gevraagd een essay te schrijven waarin twee aspecten centraal staan, namelijk:

- Wat is er bekend over de wijze waarop bedrijven in de beauty-branche voor criminele doeleinden worden gebruikt? En – als daar informatie over is – op welke schaal dit voorkomt.
- Welke instrumenten er zijn er ontwikkeld om deze criminele inmenging te voorkomen en/of te bestrijden? Hierbij is ook gevraagd naar het wettelijk kader waarbinnen dit eventueel plaatsvindt.

De essays zijn te vinden in de apart gepubliceerde appendix 'Foreign essays'. De belangrijkste bevindingen van deze drie bijdragen en de lessen voor Nederland verwoorden we in hoofdstuk 7 van dit rapport.

[16] Het betreft Jelle Janssens (België, Gent), Francesco Calderoni (Italië, Milaan) en Georgios Antonopoulos (VK, New Castle). In België zijn PhD-student Frauke Wittevrongel en Thaïs Smet aan het project toegevoegd en in het Verenigd Koninkrijk PhD-student Parisa Diba.

1.5 Leeswijzer

Het rapport bestaat, naast het inleidend hoofdstuk en een conclusiehoofdstuk, uit nog zeven hoofdstukken. In hoofdstuk 2 schetsen we korte profielen van de vijf beautybranches. Hier is niet specifiek naar gevraagd in de onderzoeksvragen, maar het is wel essentieel om inzicht te hebben in het reilen en zeilen van de branches bij de duiding van de onderzoeksresultaten.

In de hoofdstukken 3 t/m 6 komt de vraag aan de orde wat er bekend is over de aard en omvang van (mogelijke) ondermijnende criminaliteit in de beautysector. We starten met hetgeen de ondernemers zelf zien en ervaren (hoofdstuk 3), gevolgd door een impressie in vijf Nederlandse gemeenten. Hier bekijken we de problematiek gezien door de ogen van gemeenteambtenaren en politiefunctionarissen (hoofdstuk 4). De geregistreerde signalen bespreken we in hoofdstuk 5; de handhaving, opsporing en vervolging zijn onderwerp van hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 komen de resultaten van de buitenlandstudies aan bod. We presenteren daar een geïntegreerde Nederlandstalige samenvatting van de drie Engelstalige essays gespiegeld aan de Nederlandse situatie. De volledige Engelstalige bijdragen zijn gepubliceerd in de appendix behorende bij deze rapportage. Het laatste inhoudelijke hoofdstuk is gewijd aan weerbaarheid in het algemeen en aanbevelingen op welke punten de weerbaarheid van de beautysector zou kunnen worden aangescherpt. In het conclusiehoofdstuk presenteren we eerst de overkoepelende conclusie naar de aard en omvang van (mogelijke) ondermijnende criminaliteit in de beautysector om vervolgens ook per onderzoeksvraag stil te staan bij de resultaten. Dezelfde werkwijze hanteren we naar aanleiding van de vraag rond de weerbaarheid van de sector.

2 Schets van de beautybranches

In dit hoofdstuk schetsen we de branches waar we voor ons onderzoek nader op hebben ingezoomd. Achtereenvolgens komen aan bod de kappersbedrijven, de nagelstudio's als onderdeel van de schoonheidsbedrijven, de tattooshops, de massagesalons als onderdeel van de massagepraktijken en de zonnestudio's. Bij de bespreking van de verschillende branches passeren steeds de volgende aspecten van de branche revue: economische, socioculturele en beleidsmatige verklaringen voor de eventuele populariteit, de toetredingsvoorwaarden (vergunningen, wettelijke regelingen et cetera) en het imago van de branche.

Hoewel de hier behandelde beautybranches met de diensten die ze aanbieden uiteraard verschillend van aard zijn, zien we min of meer dezelfde tendens van toenemende populariteit van de aangeboden diensten. Om nu te voorkomen dat we bij bijna alle van de branches opnieuw dezelfde oorzaken noemen voor hun toegenomen populariteit, behandelen we hier eerst in meer algemene termen de redenen die in onze ogen hebben bijgedragen aan de toenemende populariteit van de meeste van de hier besproken beautybranches. We concentreren ons daarbij op de ontwikkeling in het afgelopen decennium.

Ook bespreken we de spreiding van beautybedrijven over Nederland en het beeld van de sector volgens gegevens van het dashboard Zicht op Ondermijning. Bij het overzicht van de branches zoomen we voor de nagelstudio's tegelijkertijd ook in op de branche van de schoonheidssalons, omdat deze twee branches vaak met elkaar verbonden zijn, ofwel de dienst waarbij nagelservice wordt aangeboden is soms ook onderdeel van een groter geheel, namelijk dat van de schoonheidssalon.

Over vraag en aanbod in de beautysector

Als we voor nu de ogenschijnlijk ietwat stagnerende populariteit van de zonnestudio's hier even buiten beschouwing laten dan constateren we dat de overige branches van de beautysector zoals we die voor dit onderzoek onder de loep nemen, zich in een toenemende populariteit mogen verheugen. Daarbij speelt het breder economisch fenomeen in deze periode, namelijk de groei van de bevolking en de groei van het besteedbaar inkomen. Nederland telt in 2025 meer inwoners dan tien jaar daarvoor – van bijna 17 miljoen in 2015 tot ruim 18 miljoen in 2025 – wat zich vertaalt in een grotere potentiële klantenbasis (Slob, 2024, in Oomen, 2024). Daarnaast is er sprake van een welvaartsontwikkeling waarbij consumenten meer uitgeven aan persoonlijke verzorging. Volgens retail-analist Gertjan Slob hangen de toename van het aantal salons en de klandizie vooral ook samen met een meer 'bourgondische' leefstijl: mensen gaan niet alleen vaker uit eten, maar besteden ook meer aandacht en budget aan uiterlijk en verzorging, ook wel aangeduid met de grooming. Deze culturele consumptietrend heeft een economisch effect: een breder draagvlak voor ondernemingen in de beautysector.

Het inspelen op de verhoogde vraag naar diensten uit de beautysector wordt vergemakkelijkt door de relatief eenvoudige manier waarop het aanbod daarop kan reageren. En dat kan, omdat binnen de sector (uitgezonderd de zonnestudio's) de economische drempels om te starten

met een bedrijf over het algemeen niet bijzonder hoog hoeven te zijn. Een beautybedrijf (kapper, massage, tattoo, nagels) vereist in vergelijking met veel andere bedrijfstypen in de regel slechts een beperkte startinvestering en overhead. Vele startende ondernemers beginnen vanuit een eenvoudige salonruimte, aan huis, of ze huren een stoel of een plek in een bestaande zaak. Dit verlaagt de kosten om te starten en stimuleert het ondernemerschap, zeker in tijden van economische hoogconjunctuur wanneer er vertrouwen is dat voldoende klanten gevonden kunnen worden.

Daarnaast speelt ook de veranderende arbeidscultuur een rol in het imago van ondernemerschap in de branches. Veel jongeren kiezen voor het zzp-schap vanwege de vrijheid in tijdsindeling en zelfstandigheid die het biedt (Oomen, 2024). Het vakgebied sluit aan bij een bredere trend van zelfstandig ondernemen als lifestyle. Het beeld van 'eigen baas zijn' kent aantrekkingskracht, zeker in een creatief beroep. Het gevolg is dat nieuwe toetreders vaak graag een eigen zaak starten, wat de aanwas verklaart, terwijl bestaande bedrijven moeite hebben om personeel te behouden dat eveneens zelfstandig wil worden.

Maar naast economische aspecten spelen vooral ook socioculturele factoren een rol bij de ontwikkeling van grote delen van de beautysector in het afgelopen decennium. Een eerste aspect is de cultuuromslag in grooming: zowel mannen als vrouwen hechten de afgelopen jaren meer belang aan uiterlijke verzorging en persoonlijke stijl. Veel van de aanbieders in de beautysector profileren zich niet langer als louter functionele dienstverleners, maar eerder als lifestyleprofessionals. Voor klanten is een bezoek aan een kapper, tatoeëerder, masseur, nagelstylist of schoonheidssalon steeds meer een beleving en onderdeel van de persoonlijke verzorgingsroutine geworden (Deondernemer, 2021). Binnen de kapperswereld bijvoorbeeld is onder andere de barbershop-trend hier een voorbeeld van: mannen bezoeken de barbier vaak niet langer alleen om geknipt te worden, maar ook vanwege de sfeer – vaak gekenmerkt door een vintage-interieur, muziek, en extra's als koffie of zelfs een biertje (Annaars, 2025). Dit heeft het imago van de herenkapper 'cool' gemaakt en trekt jonge mannen aan tot het vak.

Volgens sommigen is er zelfs sprake van een ware 'beauty-boom' de afgelopen jaren (Volkskrant, 2024). Branchekenners stellen dat Nederland traditioneel wat achterloopt op het gebied van schoonheidsverzorging – de nuchtere mentaliteit van "doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg" beperkt lange tijd de belangstelling voor luxe beautybehandelingen. In het afgelopen decennium zou echter een inhaalslag zijn gemaakt: verzorging en uiterlijk vertoon zijn steeds meer mainstream geworden. Consumenten besteden steeds meer aandacht en geld aan hun uiterlijk, zowel vrouwen als mannen. Uit data van Locatus (winkelvastgoedinformatie) blijkt dat er de laatste jaren honderden nieuwe schoonheids- en nagelsalons, tattooshops, afslank- en fitnessstudio's zijn geopend in Nederlandse winkelgebieden (De Weerd, 2024). De groei van deze diensten in het straatbeeld lijkt een cultuurverandering te illustreren waarbij uiterlijke verzorging breder geaccepteerd is. Sociale media-uitingen en de 'Instagram-cultuur' versterken dit: er lijkt een hogere standaard te zijn ontstaan waar het gaat om er verzorgd uit te zien, wat vooral bij jongere generaties de vraag naar professionele beautybehandelingen stimuleert. Tegelijkertijd is er ook de tendens bij ouderen (en mannen) om vaker gebruikmaken

van bijvoorbeeld huidverbeteringsmiddelen en pedicure (De Weerd, 2024). Al deze ontwikkelingen maken dat de klantenbasis van de beautysector in het afgelopen decennium aanmerkelijk is vergroot.

Wat naar verluidt verder voor alle beautybranches ook een belangrijke ontwikkeling vormt, is de digitalisering van de sector, wat het imago moderner heeft gemaakt. Zo maken steeds meer dienstverleners in de beautysector gebruik van online boekingssystemen, onderhouden ze een professionele Instagram/Facebook-pagina en communiceren ze actief met klanten via WhatsApp of andere digitale kanalen.

2.1 Kappersbedrijven

De Nederlandse kappersbranche heeft het afgelopen decennium een sterke groei doorgemaakt in het aantal ondernemingen. Uit gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat er in 2015 23.855 kappersbedrijven zijn. Dit aantal is daarna jaarlijks met ongeveer 4 procent gestegen – ook gedurende de Coronapandemie – In 2024 staat de teller inmiddels op 31.920 bedrijven. Een opvallende ontwikkeling binnen deze groei is de opkomst van barbershops (specifiek op mannen gerichte kapsalons). Barbiers vormen sinds circa 2015 een snelgroeiende subcategorie. Waar Nederland begin 2017 nog maar iets meer dan 100 barbershops telde, zijn dat er medio 2021 al ruim 700 (Eussen, 2021). De KVK meldt een verdere verdubbeling in recentere jaren: van 620 barbershops in 2021 naar 1.170 in 2025. Deze stevige toename weerspiegelt de heropleving van het traditionele herenknippen in een modern jasje. De brancheorganisatie Algemene Nederlandse Kappers Organisatie (ANKO) bevestigt dat de barbier – voorzien van retro-sfeer, baardverzorging en klassieke scheerbeurten – terug is van weggeweest. In de meeste Nederlandse steden is de barbier weer een vast onderdeel van het straatbeeld. Deze ontwikkeling is mede overgewaaid uit de VS en het VK en wordt gevoed door de populariteit van strakke herenkapsels en baardstijlen. Barbershops bedienen een eigen niche van veelal jonge mannen. Volgens sommigen hebben ze slechts beperkt effect op de marktpositie van traditionele kappers, omdat ze een ander publiek aanspreken (Eussen, 2021).

Bedrijfskenmerken
Opvallend is verder dat de overgrote meerderheid van de kappersbedrijven kleinschalig is. Het aandeel eenmanszaken (zzp'ers zonder personeel) is in de periode 2015–2024 toegenomen. In 2015 was 74 procent van de kappersbedrijven een eenpersoonszaak; in 2024 is dit opgelopen tot 81 procent. Als we naar het aantal bedrijven met personeel kijken, dan zien we in de CBS-cijfers dat dit aantal zelfs iets afneemt. In 2015 waren er 6.235 kappersbedrijven met personeel, in 2024 is dit aantal afgenomen tot 5.910 bedrijven.

Deze trend betekent dat nieuwe toetreders veelal zelfstandig aan de slag gaan. Vaak betreft het kappers die vanuit huis werken of stoelen huren in bestaande salons, naast de klassieke kapsalons met personeel (Deben, 2024). Dit betekent ook dat de het aantal personen dat werkzaam is als kapper – zelfstandig of in loondienst – minder hard stijgt dan het aantal bedrijven. Het CBS geeft (op Statline) alleen het aantal werkzame personen in de kappers- en schoonheidsverzorging als geheel (SBI-code 9602), maar hieruit blijkt dat de toename van werkzame

personen met 21 procent is toegenomen in de periode 2015-2024, terwijl de toename van het aantal kappersbedrijven in dezelfde periode is gestegen met 34 procent.

Uit cijfers van Panteia blijkt dat in 2023 ongeveer de helft van de kappersbedrijven is gevestigd in een bedrijfspand (46% eigen pand en 6% shop-in-shop) (Fris, Schippers en Beulen, 2024). Rond 35 procent van de bedrijven is gevestigd in het woonhuis van de ondernemer (27% met eigen voordeur naar kapsalon en 8% zonder eigen voordeur). Tot slot werkt 13 procent van de kappers op ambulante basis.

Ten aanzien van de soorten kappers die we kennen zijn er verschillende indelingen te maken. Voor een fenomeenonderzoek naar de kappersbranche in de provincie Limburg (RIEC Limburg, 2020, p.3) wordt hiervoor de onderstaande indeling gemaakt op basis van en profielschets van de branche zelf: kapsalon aan huis/ambulant kapper, knip en go, reguliere kapsalon, all-in-onekapsalon en doelgroepkapsalon. In meer detail ziet het kapperslandschap er dan als volgt uit:

1. Kapsalon aan huis/ambulant kapper
   Deze kapper knipt de klanten in een salon aan huis of bij de klanten thuis. Deze groep onderscheidt zich ten opzichte van de andere kapsalons voornamelijk op het gebied van de prijs van de dienst. De lage huisvestingskosten en afwezigheid van personeel schept de mogelijkheid dat diensten voor een laag tarief kunnen worden aangeboden.
2. Knip en go
   Dit type kapsalon is gevestigd in het winkelgebied. Deze salons zoeken locaties met lage huisvestingslasten. Dit schept de mogelijkheid voor lage (knip)tarieven. Dit heeft als gevolg dat er gemiddeld minder aandacht wordt besteed aan de klant. Hierdoor staat deze snel weer buiten (knip en go). In veel gevallen opereert de eigenaar alleen maar er zijn ook zaken met personeel in dienst.
3. Reguliere kapsalon
   Dit is het middensegment binnen de kappersbranche. Dergelijke kapsalons zijn doorgaans gevestigd in kleinere winkelcentra met een lokaal verzorgingsbereik en hebben vaak personeel in dienst. De prijs ligt hoger dan bij de thuiskapper en kapsalons met het profiel 'knip en go' en er wordt meer aandacht besteed wordt aan de klant. Naast de dienstverlening worden er ook producten verkocht voor uiterlijke verzorging. De meeste kappersformules opereren in dit middensegment.
4. All-in-one kapsalon
   Bij deze kapsalon wordt een uitgebreider dienstenpakket (in uiterlijke verzorging) aangeboden dan alleen haarverzorging en is er meer aandacht voor de klant. Dit leidt ertoe dat deze kapsalons vallen binnen een hoger prijssegment. Ze zijn gevestigd in centrale winkellocaties (centra van dorpen en aanloopstraten van steden).

5. Doelgroepkapsalon
   De naam zegt het al, de focus ligt op een bepaalde doelgroep (niche). De aandacht voor de klant en beleving staat centraal. Voorbeelden zijn de Turkse kapper, de barbier of de black hair salon. Naast de haarverzorging ligt de focus ook op het verkopen van specifieke producten. Ook speelt een beperkte horecafunctie veelal een rol. Doelgroepkapsalons zijn voornamelijk op centrale plekken in de grote steden gevestigd (centrum en aanloopstraten).

Demografie van ondernemers

De kappersbranche wordt traditioneel gedomineerd door vrouwen, en dat beeld is in het achterliggende decennium grotendeels intact gebleven. In 2017 was 91% van alle kappers vrouw (CBS, 2018). Het aandeel mannelijke kappers is bescheiden, maar de recente opkomst van barbershops heeft meer mannelijke ondernemers en werknemers aangetrokken in het vak (Oomen, 2024). Veel barbiers zijn jonge mannen, waaronder ook tweede-generatie migranten, voor wie het beroep van barbier aantrekkelijk is geworden als ambacht en lifestyle-trend (De-ondernemer, 2021). Daarnaast is er een diversiteit aan etnische achtergronden onder kappersondernemers: zo zijn er kappers gespecialiseerd in specifiek haar (bijvoorbeeld Afro-kappers of krullenkappers) en zien we dat ondernemers met Turkse of Marokkaanse achtergrond prominent aanwezig zijn in het barbier-segment (Oomen, 2024). De gemiddelde leeftijd van startende zelfstandige kappersondernemers ligt rond de midden dertig (Brancheplatform Kappers, 2023), wat erop wijst dat velen eerst enkele jaren ervaring opdoen als werknemer voordat zij voor zichzelf beginnen.

Het imago van de kappersbranche als geheel is langzaam aan het veranderen. Traditioneel werd een kappersopleiding soms gezien als een keuze voor mensen die niet precies wisten wat ze wilden doen (Abers, 2023). Brancheopleiders merken echter op dat het vak meer waardering begint te krijgen als creatief en sociaal beroep. Kappers spelen immers een belangrijke rol in het zelfbeeld van klanten en fungeren vaak als vertrouwenspersoon (denk aan de kappersstoel als plaats voor conversatie). Initiatieven als de campagne "Ik ben kapper" (gestart in 2023) benadrukken de trots op het vak en tonen de variëteit aan loopbanen (van salon-eigenaar tot celebrity stylist) om het imago bij jongeren te verbeteren (RTL Nieuws, 2023).

Migratie en culturele diversiteit hebben ook impact op de branche. Zoals eerder genoemd hebben kappers met een migratieachtergrond nieuwe diensten geïntroduceerd (bijvoorbeeld barbiers met een Midden-Oosterse scheercultuur of specialisten in kroeshaar en curly hair). Tegelijk zijn Nederlanders met diverse culturele achtergronden gewend om frequent(er) naar de kapper te gaan, wat de vraag opstuwt Marokkaanse en Turkse Nederlanders gaan bijvoorbeeld vaker (en vaak in familieverband) naar de kapper of barbier dan autochtone Nederlanders, aldus retaildeskundigen (Oomen, 2024). Dit zorgt voor een breder en trouw klantenpubliek en stimuleert het ontstaan van nichesalons gericht op specifieke groepen (zoals Turkse barbershops of Afro-kappers). De branche heeft zich dus verbreed en gedifferentieerd, wat een belangrijk socioculturee l fundament is onder het kwantitatieve groeicijfer.

Beleidsmatige context en toetredingsdrempels

De wettelijke drempels om een kappersbedrijf te starten zijn in de afgelopen decennia laag geworden. Er is géén vergunnings- of diplomaplicht meer voor kappers: iedereen kan zich inschrijven bij de KVK en een kapsalon beginnen. Dit is niet altijd zo geweest – vroeger bestond er een vestigingsvoorwaarde waarbij vakdiploma's vereist waren, maar deze regulering is versoepeld. Tegenwoordig geldt het kappersvak als een vrij beroep. Hoewel erkende vakdiploma's (zoals MBO Haarverzorging) nog steeds de norm zijn binnen de branche en doorgaans noodzakelijk om vakbekwaam te functioneren, vormt het ontbreken van een wettelijke eis hiertoe

een lage formele instapdrempel. Dit beleid van deregulering heeft ontegenzeggelijk bijgedragen aan het grote aantal starters: er zijn geen juridische belemmeringen zoals licenties of quota die het aantal salons beperken. Ook specifieke vergunningen (bijvoorbeeld een milieu- of hygiënevergunning) zijn voor een reguliere kapsalon doorgaans niet nodig, behalve de normale eisen rond bedrijfsruimte en milieuregels die voor alle winkels gelden. Een kapper aan huis moet rekening houden met gemeentelijke voorschriften (bijvoorbeeld bestemmingsplannen), maar veel gemeenten staan kleinschalige bedrijfsactiviteiten aan huis toe, waardoor ook thuis knippen formeel mogelijk is.

Brancheorganisaties zoals ANKO pleiten er wel voor om de kwaliteit van het ambacht te bewaken. Zo klinkt de roep om het vak weer serieuzer te nemen en mogelijk certificering of minimale diploma-eisen te heroverwegen (Englebert, 2025). De achtergrond hiervan is dat de instroom van niet-gediplomeerde kappers of snelle cursus-barbiers kan leiden tot kwaliteitsverschillen. De ANKO heeft bijvoorbeeld in samenwerking met opleiders een verkorte opleiding tot barbier opgezet, zodat nieuwe barbiers ten minste de essentiële vakvaardigheden leren zonder dat ze de gehele kappersopleiding hoeven te doorlopen (Deondernemer, 2021). Beleidsmatig is er ook aandacht voor de leercultuur: omdat zoveel kappers zelfstandig werken, zijn er minder leerwerkbedrijven voor studenten, hetgeen de reguliere mbo-opleiding onder druk zet (hieronder meer). Overheidsbeleid dat generiek ondernemerschap stimuleert (zoals fiscale voordelen voor zzp'ers) heeft indirect ook de kappersbranche gestimuleerd.

Arbeidsvoorwaarden en CAO

De kappersbranche kent een eigen CAO voor werknemers in loondienst, die zaken regelt als minimumlonen per functieniveau, werktijden en vakantiedagen. Deze CAO-loonniveaus liggen relatief laag – startende kappers verdienen vaak rond het minimumloon of iets daarboven. Dit feit, gecombineerd met het veeleisende karakter van het werk, heeft twee gevolgen: enerzijds remt het de instroom van nieuw personeel (weinig jongeren willen een zwaar beroep leren voor beperkt loon), anderzijds moedigt het bestaand personeel aan om voor zichzelf te beginnen (in de hoop op een beter inkomen). Het beleidsmatige spanningsveld zit hem erin dat salons met personeel hogere lasten hebben (lonen, premies, verzekeringen) dan zelfstandigen die enkel voor eigen rekening werken. Werkgeversorganisaties kaarten aan dat oneerlijke concurrentie kan ontstaan wanneer zzp'ers tegen lagere tarieven werken zonder dezelfde lasten (Englebert, 2025). Tot nu toe is er geen overheidsingrijpen specifiek in de kappersmarkt om dit te adresseren, maar breder zzp-beleid (zoals mogelijke verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekeringen of pensioen voor zzp'ers in de toekomst) zou invloed kunnen hebben op de branche.

Arbeidsmarkt, werkgelegenheid en opleiding

Ten aanzien van de arbeidsmarkt in de kapperssector geldt dat het aantal bedrijfsvestigingen groeit, maar tegelijkertijd geldt ook dat veel kapsalons kampen met personeelstekorten. Door de toename van zzp'ers is het aantal kappers in loondienst gedaald (Englebert, 2025). Veel gediplomeerde kappers kiezen er na enkele jaren vaak voor om een eigen zaak te starten of als freelancer een stoel te huren. Dit leidt ertoe dat traditionele salons moeite hebben om goed opgeleid personeel te vinden, wat hen soms dwingt tot het beperken van openingstijden of

diensten. Een voorbeeld daarvan is een salon die besloot op zaterdagen te sluiten, omdat personeel niet meer op die drukke weekenddag wilde werken, uit behoefte aan een betere werk-privébalans. Deze situatie illustreert een bredere trend: jonge werknemers stellen andere eisen (weekendvrij, meer flexibiliteit), en als dat niet wordt ingewilligd, verlaten ze vaak het dienstverband (Deondernemer, 2024). Het imago van werken in loondienst bij een kapper is hierdoor minder aantrekkelijk, wat de uitstroom vergroot. Voor de branche als geheel veroorzaakt dit een knelpunt in de opleidingsketen: veel eenmanszaken kunnen of mogen geen stageplekken aanbieden. BBL-leerlingen (beroepsbegeleidende leerweg) hebben een erkend leerbedrijf met een praktijkbegeleider nodig, iets wat zelfstandige kappers doorgaans niet kunnen vervullen. ANKO waarschuwt dat hierdoor te weinig nieuwe, goed opgeleide instromers beschikbaar komen (Englebert, 2025).

2.2 Schoonheidsbedrijven en nagelstudio's

Omdat de nagelbeauty-business vaak zowel zelfstandig, in de vorm van een nagelstudio als ook als onderdeel van een schoonheidssalon wordt beoefend, bespreken we de beide onderdelen van de beautysector hier gezamenlijk.

In het Handelsregister worden schoonheidssalons geregistreerd onder de SBI-code 96020 (schoonheidssalons en pedicures). In de toelichting is dit gedefinieerd als schoonheidsverzorging, pedicures en manicures, visagie en image consulting. Deze klasse omvat: Verrichten van niet-medische diensten in verband met de lichamelijke schoonheid, zoals gezichtsverzorging en -massage, antirimpelbehandeling, epileren, pedicure, manicure, Geven van kleur- en kledingadviezen en image consulting: helpen de eigen persoonlijkheid te accentueren via uiterlijk en gedrag. Deze klasse omvat niet het verrichten van medisch behandelingen in verband met lichamelijke schoonheid zoals plastische chirurgie, vergroten/verkleinen van borsten, huidtransplantatie (SBI-code 86.22.1) en het verrichten van diensten in verband met het lichamelijk welzijn zoals sauna's, solaria, baden, wellness centra enzovoort. (SBI-code 96.04).

Volgens de cijfers van het CBS (Statline) zijn er 29.710 schoonheidsbedrijven in 2015. Dit aantal loopt gestaag op tot 45.010 in 2024. Een stijging van 51 procent. Hiermee is de stijging groter dan de 38 procent stijging van het aantal bedrijven in de categorie haarverzorging (SBI-code 96010)

De CBS-cijfers laten ook zien dat het in deze branche om vrijwel uitsluitend zzp'ers gaat. In de hele periode 2025-2024 ligt het aandeel zzp'ers op 95 procent.

Ten aanzien van regelgeving zijn er weinig directe belemmeringen voor het starten van een schoonheidsbedrijf – integendeel, het ondernemingsklimaat is gunstig. Het beroep is ongereguleerd in de zin dat 'schoonheidsspecialist' geen beschermde titel is (ANBOS, 2023). Iedereen kan zich in principe als schoonheidsspecialist vestigen, ook zonder diploma of vergunning, mits de ondernemer zich inschrijft bij de Kamer van Koophandel.

Hoewel de wet geen diploma vereist, is het opleidingsstelsel in Nederland goed ontwikkeld voor dit vak. Er bestaan erkende mbo-opleidingen evenals particuliere branchediploma's. Belangrijke zelfreguleringsinitiatieven zijn in dit kader het ANBOS-lidmaatschap en het SKIN-register. Brancheorganisatie ANBOS (Algemene Nederlandse Branche Organisatie Schoonheidsverzorging) stelt het hebben van zo'n erkend diploma verplicht voor lidmaatschap. In 2020 is het SKIN-register opgezet om transparantie te bieden over welke specialisten gediplomeerd en gekwalificeerd zijn. Dit initiatief is een antwoord op de groei van het aantal onbevoegden en de behoefte bij consumenten aan zekerheid over vakmanschap. Daarnaast voert ANBOS in 2025 voorlichtingscampagnes (zoals "Jouw huid in goede handen") om het publiek te informeren over het belang van gediplomeerde specialisten. Al met al profileert de branche zich nu als onderdeel van de wellness- en gezondheidssector, met hoge eisen aan hygiëne en bekwaamheid.

Het imago van de schoonheidsbranche heeft in de afgelopen tien jaar belangrijke ontwikkelingen doorgemaakt. Waar de schoonheidsspecialist vroeger soms werd gezien als een 'luxe' of informeel beroep, is het vakgebied meer geprofessionaliseerd.

Specifiek in de persoonlijke dienstverlening (inclusief beauty) is het aandeel vrouwelijke ondernemers zeer hoog. Het is aannemelijk dat binnen de beautybranche veel vrouwen na een eerste carrière of tijdens een loopbaanonderbreking (bijvoorbeeld na gezinsuitbreiding) als zelfstandige starten, wat de gemiddelde leeftijd wat hoger kan maken. Tegelijk zien we ook jonge ondernemers, vaak geïnspireerd door social mediatrends, die op hun twintigste al een nagelstudio of visagie-praktijk beginnen. Het imago van de branche voor jonge mensen is tweeledig: enerzijds is er het glamour-aspect (influencers, beauty events, Instagram) dat jongeren aantrekt, anderzijds kan het harde werk en beperkte financiële vooruitzicht (zeker in het begin) een drempel zijn. Brancheorganisaties proberen het imago voor jongeren te verbeteren door bijvoorbeeld innovatie te omarmen (denk aan hightech apparatuur, lasers, nieuwe behandelmethoden) en te laten zien dat er carrièreperspectief is (eventueel doorgroeien naar medisch cosmetisch specialist of eigen productlijn ontwikkelen).

In het verlengde van professionalisering is de opkomst van 'clean beauty' een belangrijke ontwikkeling. 'Clean beauty' staat voor producten en behandelingen die vrij zijn van omstreden ingrediënten (zoals parabenen, sulfaten) en die milieuvriendelijk en diervriendelijk zijn. Enkele jaren geleden was dit nog een nichetrend, maar inmiddels is het mainstream geworden – volgens experts is "groen en clean" de nieuwe standaard waar consumenten om vragen. Dit heeft gevolgen voor het imago van salons: zij profileren zich steeds vaker met termen als natuurlijk, organic, vegan, duurzaam. Veel salons zijn overgestapt op merken die transparant zijn over hun ingrediënten en die klinisch getest maar toch natuurlijk zijn. Daarnaast wordt duurzaamheid in de bedrijfsvoering belangrijk: denk aan het verminderen van afval (bijvoorbeeld werken met navulbare verpakkingen, wegwerpmateriaal beperken), energiezuinige apparatuur en het scheiden van afval. Deze trend sluit aan bij de bredere maatschappelijke aandacht voor klimaat en gezondheid. Het gevolg is dat het imago van de schoonheidsspecialist verschuift van puur cosmeticus naar een soort lifestyle-adviseur die verstand heeft van huidgezondheid, ingredienten en welzijn (Beauty-Pro.nl, 2023).

Nagelstudio's

De Nederlandse nagelbranche heeft de afgelopen tien jaar een sterke groei doorgemaakt. Tussen 2020 en 2024 groeide het aantal nagelstudio's van 6.788 naar 9.409 geregistreerde nagelstylisten (KVK.nl, z.d.) Deze groei is niet alleen zichtbaar in het aantal ondernemingen, maar ook in de vestigingen. Het gros van de nagelstudio's betreft kleinschalige bedrijven zonder personeel. De populariteit en snelle groei van nagelstudio's komen voort uit een mix van economische, socioculturele en beleidsmatige factoren zoals we die feitelijk ook zien bij de andere branches binnen de beautysector. Belangrijk is ook hier het feit dat er geen diploma nodig is of een speciale vergunning om een bedrijf te starten. Verder is er ook relatief weinig materiaal nodig om een start te maken met het bedrijf.

Nagelverzorging is al met al uitgegroeid tot een redelijk betaalbare luxe die voor een brede groep toegankelijk is. Het verdienmodel van nagelstudio's – snelle behandelingen tegen concurrerende prijzen – heeft bovendien geleid tot schaalvoordelen en een hoge omloopsnelheid van klanten. Een succesvolle nagelstudio kan met relatief weinig personeel een groot aantal klanten bedienen, wat de potentie op winstgevendheid verhoogt. Dit heeft nieuwe toetreders aangetrokken en bestaande salons gestimuleerd uit te breiden. Veel nagelstudio's opereren als kleine familiebedrijven of als immigrantengeleide ondernemingen, bijvoorbeeld binnen de Vietnamees-Nederlandse gemeenschap, waarbij familieleden gezamenlijk de kosten en werkzaamheden delen. Dit netwerkmodel heeft in sommige steden gezorgd voor een clustering van nagelsalons binnen bepaalde wijken.

Socioculturele trends vormen een tweede pijler onder de populariteit van nagelstudio's. Veranderende schoonheidsidealen en lifestyle-trends hebben ervoor gezorgd dat verzorgde nagels deel zijn gaan uitmaken van het reguliere schoonheidsregime. Een professionele manicure of kunstnagelbehandeling wordt door veel consumenten niet langer gezien als pure luxe, maar als meer als een vanzelfsprekend onderdeel van persoonlijke verzorging en zelfexpressie. Vooral de jongere generatie lijkt veel waarde te hechten aan uiterlijke presentatie: mooi gestylde nagels die passen bij de outfit of gelegenheid worden belangrijk gevonden (Deondernemer (2023, 15 maart). De opkomst van sociale media heeft deze ontwikkeling versterkt. Platforms als Instagram, Facebook en TikTok worden overspoeld met foto's en video's van nagelartiesten, nail-art designs en voor- en na-beelden van manicures.

Verder heeft de nagelstudio voor veel vrouwen (en in mindere mate mannen) een sociale dimensie: het is een plek voor een praatje en persoonlijke aandacht, vergelijkbaar met de functie die kapsalons traditioneel vervullen. De cultuur van self-care en 'me-time' in de afgelopen jaren draagt hieraan bij – een bezoek aan de nagelstylist wordt gezien als een vorm van zelfverwennerij en zorg voor het eigen welzijn. Al deze socioculturele factoren samen hebben de vraagzijde in de markt behoorlijk doen groeien, wat het voor nieuwe aanbieders aantrekkelijk maakt om in deze behoefte te voorzien.

Een relevant beleidsaspect is dat nagelstyling in Nederland niet valt onder de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz), omdat het niet wordt gezien als medische of verzorgende

handeling met gezondheidsrisico's zoals laserbehandelingen. Daardoor is er geen verplichte klachtenregeling of tuchtrecht voor nagelstylisten vanuit die wet.

Producten die nagelsalons gebruiken (zoals gels, acrylaten, oplosmiddelen) vallen onder algemene Europese cosmeticaverordeningen en chemische stoffen-regelgeving, maar er is geen aparte vergunning voor het gebruik ervan. Wel zijn nagelstylisten verplicht om veilig en gezond te werken volgens de Arbowet – bijvoorbeeld adequate ventilatie en bescherming bij het werken met stof en chemicaliën.

Veel nagelstylisten volgen cursussen of trainingen om de benodigde vaardigheden op peil te brengen. Recent is de branche begonnen met het opzetten van vrijwillige kwaliteitsregisters specifiek voor nagelprofessionals. Zo is in 2023 het NAIL-register gelanceerd Dit register – opgezet in samenwerking met de Nails Industry Academy en exameninstanties – stelt bepaalde beroepskwalificaties als norm. Om toegelaten te worden moet de nagelstylist beschikken over een goedgekeurd diploma op minimaal NLQF-niveau 3 (vergelijkbaar met mbo-niveau) en voldoen aan een vastgesteld beroepsprofiel (KVK.nl, z.d.) Registratie in het NAIL-register is vrijwillig, maar dient als keurmerk: het toont aan dat de stylist over gedegen vakkennis beschikt en zich houdt aan professionele standaarden. Dergelijke initiatieven beogen het vakmanschap in de sector te versterken en consumenten een houvast te geven bij het kiezen van een gekwalificeerde salon. Naast NAIL-register bestaan er ook private keurmerken of certificaten verstrekt door productleveranciers (bijvoorbeeld certificering door merken als OPI of CND na het volgen van hun trainingen), maar een uniform erkend stelsel is nog in ontwikkeling.

Een aspect van regelgeving betreft gezondheid en hygiëne. Hoewel nagelstudio's niet onder toezicht staan van de GGD (tenzij zij ook bijvoorbeeld permanente make-up aanbieden, waarvoor wél een vergunning van de GGD vereist is), wordt van ondernemers verwacht dat zij basale hygiënerichtlijnen volgen. Er is geen verplicht hygiënecertificaat zoals in de tattoobranche, maar salons kunnen ervoor kiezen een hygiënecode na te leven. Inspectie van hygiëne vindt incidenteel plaats door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) of lokale toezichthouders, voornamelijk reactief bij klachten over bijv. infecties of gevaarlijke stoffen.

Nagelstudio's hebben een enigszins ambivalent imago ontwikkeld, met zowel positieve associaties van vakmanschap en toegankelijkheid als negatieve percepties rond professionaliteit en mogelijke schaduwzijden. Aan de positieve kant worden nagelstylisten steeds meer gezien als professionele vakmensen binnen de beauty-industrie. Tegelijk zijn er ook negatieve percepties die het imago van nagelstudio's kleuren. Een eerste zorg betreft de kwaliteit en hygiëne bij bepaalde (met name goedkoop geprijsde) salons. Daarnaast speelt mee dat nagelstudio's soms gezien worden als laagdrempelig commercieel fenomeen, waardoor ze minder status zouden hebben dan bijvoorbeeld high-end beautyspa's. Ook worden nagelstudio's weleens in één adem genoemd met andere snelgroeiende consumentendiensten (zoals massagesalons) die in het publieke debat onderwerp van discussie zijn over hun vermeende ondermijnende invloed op winkelstraten of buurten.

2.3 Tattooshops

Tatoeages zijn in de afgelopen tien jaar aanzienlijk populairder geworden. Waar tatoeëren ooit een niche-bezigheid was met een subcultuurimago, is het anno 2025 uitgegroeid tot een mainstream fenomeen.

De KVK publiceert gegevens over het aantal tattooshops. Waar de KVK deze cijfers precies op baseert is niet duidelijk, want tatoeëren is niet een zelfstandige SBI-code in het Handelsregister. Tatoeëerders vallen onder de brede SBI-code 9609 (overige persoonlijke dienstverlening). Volgens de cijfers van de KVK is het aantal tattooshops verdrievoudigd van 958 in 2013 tot 3.063 in 2024 (Annaars, 2024). Volgens cijfers van het RIVM – dat de vergunningen voor tattooshops bijhoudt – is het aantal officiële tattoostudio's met GGD-vergunning tussen 2015 en 2022 verdubbeld van circa 830 naar 1.658 (NOS Nieuws, 2022).

Het verschil tussen de cijfers van de KVK en het RIVM kan worden verklaard door het feit dat de KVK bedrijven registreert en het RIVM uitgaat van vergunde locaties. Meerdere tatoeëerders kunnen zich individueel inschrijven bij de KVK (zelfstandig ondernemers), terwijl zij samen op één vergunde locatie kunnen werken. Daarnaast vallen sommige ondernemingen met gemengde activiteiten buiten de RIVM-telling – bijvoorbeeld studio's die naast tatoeëren ook piercings of permanente make-up aanbieden. Dergelijke bedrijven hebben wel een KVK-registratie als tattooshop, maar konden in RIVM-data ontbreken als ze geen afzonderlijke tattoovergunning hadden.

Parallel aan de kwantitatieve groei is ook de diversificatie van tattooshops toegenomen. Er zijn grofweg drie segmenten te onderscheiden op de Nederlandse tattoomarkt (Tattooshoptip.nl, 2025b):

- Premium tattooshops (privéstudio's). Dit zijn kleinschalige, hoogwaardige studio's vaak gerund door één gerenommeerde artiest of een klein team.
- Low-cost tattooshops ('prikfabrieken'). Aan de andere kant van het spectrum staan de grotere, commerciële studio's die gericht zijn op een hoog volume aan klanten. Deze worden in de scene wel eens gekscherend 'prikfabrieken' genoemd.
- Gecombineerde ondernemingen (tattoo + piercing/PMU). Een derde categorie wordt gevormd door shops die diverse lichaamsmodificatiediensten onder één dak aanbieden. Veel tattooshops hebben bijvoorbeeld een piercer in dienst of profileren zich ook als piercingstudio. Ook komt het voor dat tatoeëerders samenwerken met specialisten in permanente make-up (PMU), of zelf dergelijke behandelingen aanbieden.

Verschillende economische factoren hebben bijgedragen aan de groei en populariteit van tattooshops. Ten eerste is er sprake van een florerende vraag naar tatoeages in de afgelopen jaren. Naarmate de economie in de tweede helft van de jaren 2010 aantrok en consumenten meer bestedingsruimte hebben gekregen, blijkt een tatoeage voor velen een gewilde besteding. Een tatoeage – met prijzen variërend van enkele tientjes voor iets kleins tot enkele honderden euro's voor grotere stukken – wordt steeds meer gezien als een lifestyle-product of

persoonlijke investering. De bereidheid te willen betalen voor lichaamskunst heeft een markt gecreëerd waarbinnen nieuwe aanbieders kunnen floreren (Fortunebusinessinsights, 2025). Ten tweede hebben arbeidsmarkt- en ondernemerschapstrends de toestroom van tattooshops vergemakkelijkt. Veel tatoeëerders zijn zelfstandig ondernemer (zzp'er) en de afgelopen tien jaar is het aantal zzp'ers in Nederland sterk gegroeid. De tattoo-branche vormt hierop geen uitzondering (Herkink, 2023).

De hoge en stabiele vraag, de toegenomen ondernemersactiviteit en de prijsdiversificatie ervoor dat tattooshops zich economisch hebben kunnen uitbreiden. De relatief lage toetredingsdrempels in combinatie met het potentieel om van je passie je beroep te maken, hebben velen aangemoedigd een eigen studio te beginnen. Tegelijkertijd houdt de aanhoudende populariteit onder consumenten de bedrijfstak winstgevend, waardoor ook bestaande shops blijven voortbestaan en soms uitbreiden (bijvoorbeeld door extra artiesten of vestigingen toe te voegen). Economisch is de opkomst van tattooshops daarmee zowel vraag- als aanbodgedreven.

De brede acceptatie komt voort uit een cultuuromslag rondom tatoeages. Tatoeages worden niet langer gezien als taboe of als obstakel voor sociale status; integendeel, ze zijn een geaccepteerde vorm van zelfexpressie. In allerlei lagen van de bevolking en beroepsgroepen duiken tatoeages op. Een tattoo-studio eigenaar observeerde: "Het zijn tegenwoordig niet meer alleen de twintigers die zich willen laten tatoeëren; tieners of veertigers net zo goed. Er komen zelfs jongeren samen met hun opa of oma een tattoo zetten" (NOS Nieuws, 2022).

Een andere belangrijke socioculturele drijfveer is de verandering in rolmodellen en mediaconsumptie. Jongeren groeien op in een tijdperk waarin popsterren, rappers, topvoetballers en online influencers vrijwel allemaal getatoeëerd zijn (NOS Nieuws, 2022). De invloed van sociale media is hierin ook cruciaal. Platforms als Instagram staan vol met foto's van tatoeages en artiesten gebruiken social media om hun werk te tonen. Dit heeft ervoor gezorgd dat tattookunst wereldwijd zichtbaar is en trends zich razendsnel verspreiden.

Door een tatoeage te nemen, claimt iemand autonomie over het eigen lichaam en verankert men betekenis (bijvoorbeeld het overwinnen van een moeilijke periode, herdenken van een dierbare, et cetera in een blijvend symbool. Deze zingevings- en zelfexpressiefunctie van tatoeages lijkt vooral te resoneren bij jongere generaties die op zoek zijn naar authenticiteit.

Beleidsmatige context en toetredingsdrempels

Naast economie en cultuur hebben ook beleidsmatige en wettelijke factoren invloed op de groei en professionalisering van de tattoobranche. Tatoeëren is sinds het begin van deze eeuw onderworpen aan specifieke regelgeving om de volksgezondheid te beschermen. Deze regels vormen enerzijds een kader waarbinnen tattooshops veilig kunnen opereren, en anderzijds zijn beleidswijzigingen soms van invloed op de bedrijfsvoering en populariteit van de sector.

Sinds 2007 (Warenwetbesluit tatoeage en piercing) moeten alle tattoo- en piercingshops een vergunning hebben van de lokale GGD. Een tweede relevante beleidsmatige ontwikkeling is de invoering van nieuwe (Europese) gezondheidsregels voor tatoeage-inkt. Per januari 2022 trad

de EU REACH-regelgeving in werking die het gebruik van bepaalde pigmenten en chemische stoffen in tattoo-inkten aan banden legt (NPO Radio 1 Nieuws, 2021). Daarnaast is sinds 2022 ook een Europese norm van kracht geworden: NEN-EN 17169, die richtlijnen geeft voor veilig en hygiënisch tatoeëren (RIVM, 2025, 7 maart).

In Nederland mogen mensen pas vanaf 16 jaar zelfstandig beslissen om een tatoeage te nemen. Jongeren van 12 tot 16 jaar mogen alleen getatoeëerd worden in aanwezigheid en met toestemming van een ouder/voogd, en dan nog gelden beperkingen (geen tatoeages op hoofd, hals, polsen of handen) (NVWA-a, z.d.).

In een Commissievergadering Volksgezondheid Welzijn en Sport (Tweede Kamer, 2024 20 maart) van de Tweede Kamer over de handhavingsmogelijkheden van de NVWA rond een wijziging van de Warenwet en Tabaks-en rookwarenwet, komt ook handhaving van regels rond de tattoo-business ter sprake. Enerzijds is er de wens te komen tot meer certificering, maar anderzijds is er ook enige angst voor te veel overheidsbemoeienis. De discussie in de Kamercommissie lijkt dat dilemma te illustreren:

> Voorzitter. Het beroep van tatoeëerder en piercer bestaat al duizenden jaren. Net zoals we zorgcowboys in de zorgsector hebben, zien we dat er in deze sector tatoeagecowboys zijn die zich niet aan de regels houden en daarmee het imago van eerlijke en hardwerkende tatoeëerders schaden. Het gevolg is dat de echte vakmensen, die hun werk met passie en precisie doen, worden overladen met steeds meer regels. In plaats van de illegale praktijken aan te pakken, worden de regels aangescherpt voor degenen die hun werk wél serieus nemen.
>
> Tatoeëerders moeten zich nu al aan veel regels houden. Ze hebben een vergunningsplicht en mogen pas tatoeëren als ze goedgekeurd zijn door de GGD. Daarnaast moeten ze voldoen aan strenge hygiëneregels om de gezondheid van hun klanten te waarborgen. Ook zijn ze verplicht om hun klanten goed te informeren en voorlichting te geven over de risico's en de nazorg van hun tatoeages. Het gebruik van goedgekeurde inkt is een vereiste. De tatoeageshops worden regelmatig gekeurd door de GGD om te controleren of ze aan alle voorschriften voldoen. Daarom vindt de PVV-fractie dat de verplichte opleidingen in de NEN-norm leiden tot overregulering. Laten we voorkomen dat deze ondernemers onnodig worden belast met extra regels die niets toevoegen aan de veiligheid van de klant.
> (….)
> Mevrouw Tielen (VVD): Mijn vraag gaat over een van de vorige onderwerpen, dus daarom heb ik even gewacht tot het einde. Meneer Crijns zegt dat we de hardwerkende tatoeëerders en de tatoeagecowboys hebben. Maar als er regelgeving komt om zowel het beroep als de consument die een tatoeage wil enigszins te beschermen, dan zegt meneer Crijns: dat wil ik niet. Wat wil hij wel en niet met die regels rondom tatoeages, die zowel de tatoeëerder als de consument kunnen beschermen?
>
> De heer Crijns (PVV): De zorgcowboys ga je niet beschermen met opleidingen. De tatoeagecowboys, moet ik zeggen; u begrijpt wat ik bedoel. Zij zullen blijven tatoeëren in een keuken, op een stoel. Zij gaan geen opleidingen volgen, helemaal niks. Hiermee pak je de ervaren tatoeëerders, die al jarenlang in hun vak zitten. Je zorgt ervoor dat zij extra regeldruk krijgen. Zij moeten dadelijk extra kosten afdragen om een opleiding te volgen et cetera. Dus om het zo maar te zeggen: de tatoeagecowboys ga je niet pakken met de opleidingen.

2.4 Massagepraktijken en massagesalons

Massagepraktijken en massagesalons[17] hebben in Nederland de afgelopen tien jaar een duidelijke groei en veranderende dynamiek doorgemaakt. Waar massage vroeger soms als een luxeproduct werd gezien, is het tegenwoordig breder geaccepteerd als onderdeel van welzijn en gezondheidszorg. Steeds meer mensen erkennen de voordelen van massage voor lichaam en geest (Marktdata, 2023a). Dit heeft gezorgd voor een toename in zowel de vraag naar professionele massages als het aantal aanbieders.

Omdat massagesalons niet onder een aparte SBI-code in het Handelsregister van de KVK staan geregistreerd, is het exacte aantal massagesalons in Nederland niet te achterhalen. Daarnaast worden er verschillende soorten massages aangeboden door een groot scala aan aanverwante disciplines. De KVK publiceert in een artikel cijfers van de SBI-code 9604 (sauna's, solaria, baden e.d.) als zijnde het aantal massagesalons Gallman (2024). Dit is echter misleidend. Volgens het CBS is het aantal bedrijven met deze SBI-code bijna verdubbeld in de periode 2015-2024. In 2015 waren er 2.780 bedrijven en in 2024 is dit aantal gestegen tot 4.945.

Om toch inzicht te verkrijgen in de aard en samenstelling van de massagebranche heeft marktdata.nl alle bedrijfsvestigingen in het Handelsregister geselecteerd binnen de dienstverlenende SBI-codes met de tekst 'massage' in de bedrijfsnaam. Op basis van deze selectie komt het aantal massagesalons op 2.837 vestigingen, waarvan er slechts 1.142 economisch actief zijn. Economisch actief betekent dat er in deze ondernemingen ten minste 15 uur per week wordt gewerkt en daarmee deelneemt aan het economisch verkeer (Marktdata, 2023b). Dit betekent dat het bij ongeveer 60 procent van deze geregistreerde massagesalons zzp'ers betreft die minder dan 15 uur per week draaien, vaak als nevenactiviteit aan huis.

Over de populariteit van massagesalons of massagepraktijken
Verschillende economische ontwikkelingen hebben bijgedragen aan de opkomst van massagesalons. Ten eerste is er de afgelopen tien jaar een toename in de vraag naar massage als dienst. In tijden van economische voorspoed steeg de koopkracht van veel Nederlanders, waardoor mensen meer te besteden hadden aan diensten op het gebied van wellness en ontspanning. Massage wordt niet langer gezien als pure luxe voorbehouden aan spa's, maar als reguliere optie voor stressreductie en gezondheidsbevordering, vergelijkbaar met bijvoorbeeld de sportschool of yogales. Veel werkgevers investeren bovendien in de vitaliteit van personeel; bijvoorbeeld bedrijfsmasseurs of stoelmassage op het werk zijn populairder geworden, wat de markt vergroot heeft. Deze stijgende vraag stimuleerde nieuwe aanbieders om een praktijk te starten (hetzij fulltime, hetzij als bijverdienste).

[17] Vanuit de branchevereniging voor masseurs, het Nederlands Genootschap voor Sportmassage (NGS) wordt bij voorkeur gesproken over 'massagepraktijken', dit om zich te onderscheiden van de 'massagesalons' die nogal eens een negatieve associatie hebben in verband met – al dan niet illegaal – aangeboden seksuele diensten.

Daarnaast spelen zoals ook in de andere beautybranches ook hier de relatief lage toetredingsdrempels economisch een rol. Verder is de opkomst van online boekingsplatforms en marketing via internet van invloed. Digitale platformen zoals Treatwell en sociale media hebben het voor masseurs makkelijker gemaakt zich bekend te maken bij een breed publiek en zo een klantenkring op te bouwen. Klanten kunnen via apps eenvoudig een massage boeken bij een salon of bij een zelfstandige masseur in de buurt (Marktdata.nl., 2023b). Deze zichtbaarheid en eenvoudige toegankelijkheid hebben de markt vergroot en de drempel voor consumenten verlaagd om een massage eens uit te proberen, wat de omzet en levensvatbaarheid van praktijken verhoogt.

Ook socioculturele trends hebben sterk bijgedragen aan de populariteit van massage. Een belangrijke ontwikkeling is de toegenomen bewustwording van gezondheid en welzijn. In de jaren 2010–2015 is er een bredere wellness-beweging ontstaan: mensen hechten steeds meer waarde aan zelfzorg, ontspanning en alternatieve gezondheidsbevordering (Marktdata.nl., 2023b).

Ook de verscheidenheid aan massagevormen die beschikbaar is, spreekt een breder publiek aan. In het afgelopen decennium zijn allerlei internationale en gespecialiseerde massagevormen in opkomst geraakt. Naast de klassieke ontspannings- of sportmassage kunnen mensen kiezen voor bijvoorbeeld hot stone-massage, Thaise yoga-massage, ayurvedische massage, deep-tissue massage, stoelmassage op de werkplek et cetera. Deze diversificatie speelt in op uiteenlopende voorkeuren en behoeften. Het resultaat is dat massage een plek heeft gekregen in meerdere contexten: van de beautysalon (gezichts- of voetmassage als onderdeel van schoonheidsverzorging) tot de sportschool (sportmassage voor of na training) en van wellnesscentra tot alternatieve therapie (bijvoorbeeld integrale massagetherapie voor holistische gezondheid). Socioculturel gezien is massage daarmee breed verankerd geraakt als een normale dienstverlening (Marktdata.nl., 2023b).

Verder heeft de vergrijzing en de daarmee gepaard gaande interesse in gezonde leefstijl bij ouderen ook bijgedragen. Een groeiend aantal senioren maakt gebruik van massage ter verbetering van mobiliteit of verlichting van chronische pijnklachten. Daarnaast zoeken jongere generaties, vaak met stressvolle banen, naar balans en ontspanning om burnout-klachten te voorkomen. Massage sluit aan bij deze behoefte aan mentale en fysieke ontlading. Het wordt vaak genoemd in één adem met mindfulness, yoga en andere stressmanagement-activiteiten. Deze brede maatschappelijke waardering heeft de vraagzijde versterkt en daarmee het aantal aanbieders vergroot.

Beleidsmatige context en toetredingsdrempels

In Nederland is de beroepstitel 'masseur' niet beschermd (in tegenstelling tot bijvoorbeeld fysiotherapeut of arts). Iedereen mag zich masseur noemen en een massagepraktijk beginnen, ongeacht diploma's (Vindeenmasseur.nl, z.d.). Er is geen officiële vergunning of erkende vakopleiding verplicht om als masseur te starten. Deze beleidskeuze heeft een positief effect op de groei gehad. Het vereenvoudigt namelijk het starten van een eigen massagesalon. En het verklaart ongetwijfeld mede de grote instroom van zzp-masseurs in de afgelopen tien jaar,

maar heeft ook geleid tot een ondoorzichtige branche met zeer uiteenlopend opleidingsniveau (Marktdata.nl., 2023b).

De ongereguleerde situatie brengt ook kwaliteitsrisico's met zich mee, wat gaandeweg heeft geleid tot zelfregulering binnen de branche. Brancheorganisaties hebben vrijwillige certificeringen en licenties in het leven geroepen om een kwaliteitsstandaard te waarborgen. (Marktdata.nl., 2023b). Zo biedt de Belangenvereniging voor Beroepsbeoefenaars in de Massage- en Sportverzorgingsbranche (BMS) een keurmerk en beroepscode voor aangesloten masseurs. Het Nederlands Genootschap voor Sportmassage (NGS) neemt examens af voor sportmasseur- en wellnessmasseur-diploma's en kent een licentiesysteem. Masseurs met een NGS-licentie moeten elke vijf jaar bijscholen om hun licentie te behouden (Gallman, J., 2024).

Imago van de massagebranche
Het imago van massagesalons in Nederland is de afgelopen tien jaar verbeterd, maar blijft in bepaalde opzichten toch ook een aandachtspunt. Door professionalisering en normalisering van de wellnesssector is de publieke perceptie van "een massage nemen" positiever en gewoner geworden. Veel salons profileren zich als wellnessbedrijven, met nadruk op ontspanning, gezondheid en klantvriendelijkheid. In de marketing van massagesalons ziet men termen als 'licentie', 'gecertificeerd masseur' en verwijzingen naar aangesloten zijn bij NGS/BMS steeds vaker terug, bedoeld om vertrouwen te wekken bij het publiek.

Toch kleeft er historisch gezien wel een stigma aan het woord massagesalon dat niet volledig is verdwenen. Met name de vrees voor of associatie met illegale prostitutie speelt hierbij een rol. In het verleden (en deels ook in het heden) worden massagesalons soms geassocieerd met zogenaamde "erotische massage" of een "happy ending" (Vermeer, 2019). Dit stereotype bestaat nog steeds in de publieke opinie en wordt gevoed door incidenten waarbij onder het mom van massage eigenlijk seksuele diensten worden aangeboden. Lokale overheden vatten dergelijke salons dan ook onder de prostitutiewetgeving: voor erotische massagesalons gelden vergunningplichten vergelijkbaar met seksinrichtingen. De wellness-massagesalons willen zich hier nadrukkelijk van distantiëren.

Brancheorganisaties en professionals werken actief aan imagoverbetering. Door duidelijke communicatie (bijvoorbeeld aangeven "geen erotische massage" op websites), door keurmerken en door positieve publiciteit (bijvoorbeeld deelname aan gezondheidsbeurzen, lokale acties in de Week van de Werkstress et cetera.) proberen zij het beeld te vestigen van de masseur als bonafide vakman/vakvrouw die bijdraagt aan welzijn. De NGS introduceerde zelfs de beschermde titel "NGS-masseur®" om kwaliteit te benadrukken en zich te onderscheiden van ongekwalificeerde aanbieders (Ngsmassage.nl, z.d.) Daarnaast is hygiëne en veiligheid een onderdeel van het professionele imago – zeker na COVID- (Kamer van Koophandel, 2022) – waar de branche zich actief mee profileert.

2.5 Zonnestudio's

In 2017 zijn er naar schatting 2.950 zonnepunten in Nederland, waarvan 450 professionele zonnestudio's en 2.500 zonnepunten bij ondernemers die het zonnen niet als kernactiviteit hebben, bijvoorbeeld fitnesscentra en zwembaden, aldus een artikel in het AD (Kerstens, 2017). KWF-kankerbestrijding spreekt in diezelfde periode van 600 zonnestudio's en 1.500 zonnepunten (Riskenbusiness.nl., 2018). In 2022 zouden er 400 zonnestudio's zijn aldus een artikel in dagblad Trouw (Straver, 2022). Het is lastig om het precieze aantal zonnestudio's vast te stellen, maar er lijkt wel sprake van een licht dalende tendens.

Er zijn vermoedelijk meerdere redenen die debet zijn aan de daling/stagnatie van het aantal zonnestudio's. Vooral de veelgehoorde waarschuwingen van artsen (Van Altena, 2020) voor de overmatige blootstelling aan zon en de risico's op huidkanker lijken daarbij een rol te spelen, maar na een aanvankelijke teruggang, zou de markt wel weer enigszins zijn aangetrokken (Radar.avro/tros, 2019). Dat de negatieve berichtgeving (Riskenbusiness, 2018) rond de risico's op huidkanker niet heeft geleid tot een totale teruggang in de branche kan volgens de vertegenwoordiger van de branche worden verklaard uit het feit dat mensen zich realiseren dat met een zonnebank een vaste dosis straling wordt genomen. Dit zou een gezondere vorm van zonnen zijn dan de hele dag gaan liggen bakken op het strand. In de woorden van de branche-vertegenwoordiger: "Uv-straling is goed, zo lang het op een verantwoorde manier wordt gebruikt."

Een andere mogelijke verklaring is de Coronapandemie. Zonnestudio's moesten in totaal ongeveer 280 dagen sluiten in 2020–2021. De brancheverenigingen Samenwerking Verantwoord Zonnen (SVZ) spande een kort geding aan om eerdere heropening te bepleiten, maar de rechter oordeelde in april 2021 dat de aanhoudende sluiting niet onrechtmatig was gegeven de pandemische risico's (ECLI:NL:RBDHA:2021:3352). Veel zonnestudio's – vaak kleine zzp- en familiebedrijven – kwamen hierdoor in liquiditeitsproblemen.

Naast COVID-19 heeft ook de energiecrisis van 2022 de economische positie van zonnestudio's ondermijnd. Zonnebanken verbruiken aanzienlijke hoeveelheden stroom; een gemiddelde studio gebruikt ongeveer 50.000 kWh per jaar, vergelijkbaar met het verbruik van twintig huishoudens. De explosief gestegen elektriciteitsprijzen in 2022 troffen de branche dan ook hard. Hoge energielasten dwongen ondernemers hun sessietarieven fors te verhogen (bijvoorbeeld +33% prijsstijging, van €11 naar €15 per 20 minuten). Dit leidde echter tot vraaguitval: waar vaste klanten voorheen maandelijks kwamen, werd dit door de prijsverhoging elk kwartaal. De combinatie van minder klanten en hogere kosten resulteerde erin dat veel zonnestudio-houders vreesden voor faillissement (Straver, 2022).

Opvallend is dat een deel van de markt zich verplaatst naar alternatieve aanbieders. Naast de dedicated zonnestudio's (specialistische bruinsalons) bestaan er 'zonnepunten' bij sportscholen, wellnesscentra, kapsalons en andere ondernemingen. Deze diversificatie impliceert dat consumenten op meer locaties kunnen zonnen, wat de concurrentie voor zelfstandige zonnestudio's vergroot. Sommige traditionele zonnestudio's hebben daarom hun dienstenpakket uitgebreid (bijvoorbeeld met beauty- of spraytan-behandelingen) om extra inkomstenbronnen

aan te boren. Al met al schetsen de cijfers een sector die sinds 2015 niet is gegroeid maar juist gekrompen, getroffen door zowel structurele veranderingen in vraag als onverwachte externe schokken (pandemie, energieprijzen).

Het starten en de exploitatie van een zonnestudio vergt de nodige financiële armslag. Zo kost een professionele zonnebank die werkt volgens moderne technieken (met ledlampen) rond de €90.000. Er is veel stroom nodig voor een zonnestudio en er is niet overal in het land plaats op het elektriciteitsnet voor een zonnestudio-aansluiting (persoonlijke communicatie vertegenwoordiger branchevereniging).

Aan de vraagzijde zijn er ook veranderingen. Consumenten besteden hun inkomen anders dan voorheen. Er is concurrentie van goedkope zelfbruiningsproducten en spray-tanning, die qua prijs en gemak een alternatief bieden zonder de gezondheidsrisico's van Uv-straling. Bovendien worden vakanties naar zonnige bestemmingen relatief goedkoper (lage ticketprijzen), waardoor mensen natuurlijke zon opzoeken in plaats van onder de bank te gaan. Een andere factor is dat gezondheidskosten (maatschappelijk) steeds zwaarder meewegen: huidkankerbehandelingen brengen hoge kosten met zich mee, waardoor preventie via minder zonnebankgebruik economisch wordt gestimuleerd (bijvoorbeeld door verzekeraars of publieke campagnes) (IKNL.nl, 2023) Voor de individuele studio-eigenaar is het ondernemen in deze markt kortom uitdagender geworden, met kleiner wordende klantengroepen en oplopende bedrijfskosten.

Socioculturele aspecten hebben een grote invloed op zowel de populariteit als het afnemende gebruik van zonnestudio's. Enerzijds bestaat in Nederland traditioneel de esthetische voorkeur voor een 'gezond kleurtje' – een lichte bruine kleur wordt geassocieerd met vitaliteit en aantrekkelijkheid (Timmers, 2023). Vooral in de wintermaanden, als de natuurlijke zon schaars is, trok dit veel mensen naar de zonnebank voor wat men ervaart als "bijtanken" van zonlicht. Ook specifieke groepen, zoals jongeren voor de zomervakantie of mensen die zich voorbereiden op evenementen, zoeken de zonnestudio op voor een cosmetisch tintje. Dit verklaart mede waarom in het midden van het vorige decennium het aantal studio's nog relatief hoog was.

Anderzijds is het bewustzijn over gezondheidsrisico's sterk toegenomen. Dermatologen en organisaties zoals KWF waarschuwen al tijdenlang dat overmatige blootstelling aan UV-straling – zowel van de natuurlijke zon als van zonnebanken – de belangrijkste oorzaak is van huidkanker (Trehy, 2018). Publieke voorlichting, campagnes over veilig zonnen en berichten in de media hebben het imago van de zonnebank aangetast. Waar een bruine huid ooit een teken van gezondheid was, beseft men nu dat dit schijn is: "een bruin kleurtje, wat is daar mis mee?" wordt steeds vaker beantwoord met uitleg over DNA-schade in de huid en verhoogde kans op melanomen. Vooral onder jongere generaties lijkt de bereidheid om onder de zonnebank te gaan af te nemen naarmate alternatieven (zoals bruin zonder zon-crèmes) en kennis over risico's beschikbaar zijn. In Duitsland is het aandeel jongeren dat onder de zonnebank gaat bijvoorbeeld gedaald na strengere regels; een vergelijkbare trend wordt in Nederland verwacht (Trehy, 2018)

Bijkomende socioculturele factoren zijn de veranderende schoonheidsidealen en het belang van natuurlijke gezondheid. De afgelopen jaren is er een beweging richting body-positivity en acceptatie van natuurlijke huidskleuren. Extreme bruinen ("bakken onder de lamp") wordt in sommige kringen zelfs gezien als ouderwets of onverstandig. Tegelijk zijn er subculturen (bijvoorbeeld binnen de fitnessen bodybuildingwereld) waar kunstmatig bruinen nog steeds de norm is voor de gewenste look. Zonnestudio-exploitanten proberen in hun marketing dan ook in te spelen op verantwoord gebruik: termen als 'verantwoord zonnen' en claims dat matig zonnebankgebruik positief zou zijn voor vitamine D-aanmaak of stemming, duiken regelmatig op. Deze claims worden door medische experts echter bestempeld als misleidend – volgens dermatologen is het idee dat af en toe zonnebankgebruik gezond of goed voor vitamine D zou zijn een mythe (Trehy, 2018). Socioculturee l bevindt de branche zich aldus in een spanningsveld tussen een deel van het publiek dat kunstmatige bruinen als beautybehandeling waardeert en een groeiend deel dat het om gezondheidsredenen mijdt.

Beleidsmatige context en toetredingsdrempels

Beleidskaders en regelgeving hebben eveneens een aanzienlijke invloed op de zonnestudiosector. In Nederland geldt sinds 2007 een leeftijdsgrens van 18 jaar voor het gebruik van zonnebanken (Becker, 2008). Jongeren onder 18 jaar worden wettelijk geweerd bij zonnestudio's, wat in de praktijk de potentiële klantenbasis verkleint en vooral tieners (die vroeger soms voor feestjes of vakantie onder de bank gingen) beschermt. Daarnaast zijn zonnestudio's verplicht om vooraf de huidtype-classificatie van elke nieuwe klant te bepalen en een persoonlijk bruiningsadvies te geven. (Van der AA, 2008). Mensen met huidtype I (die nooit bruinen, enkel verbranden) mogen in principe niet toegelaten worden. Ook moeten klanten worden geweigerd als ze bepaalde medicijnen gebruiken die UV-gevoeligheid verhogen of als ze huidkanker hebben (gehad) (NVWA-b, z.d.) Deze regels, verankerd via de Warenwet en toezicht door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), zijn bedoeld om veiligheidsnormen te handhaven in de branche.

De NVWA voert controles uit op naleving van de UV-stralingsnorm en leeftijdsgrens. In aanvulling op overheidsregels hanteert de branche zelf het keurmerk 'Verantwoord Zonnen' via SVZ, waarbij aangesloten zonnestudio's zich committeren aan extra kwaliteitseisen en voorlichting.

Beleidsmatig is er de afgelopen tien jaar regelmatig discussie geweest of de regelgeving verder aangescherpt moest worden. In 2018 pleitte KWF Kankerbestrijding voor verplichte waarschuwingsstickers of borden op zonnebanken, een verbod op misleidende reclame ("een gezond kleurtje") en betere handhaving van de leeftijdsgrens (Trehy, 2018). Deze voorstellen kregen steun van dermatologen, die wezen op het toenemende aantal jonge mensen met huidkanker. De politiek reageerde echter terughoudend op drastische maatregelen. Zo stelde het Tweede Kamerlid Antje Diertens (D66) in 2020 dat voorlichting belangrijker is dan verbieden: "Volwassenen moeten zelf keuzes maken; je moet ze wel goed wijzen op de gevaren". Een Kamermeerderheid – van VVD tot PvdA – was het eens dat een algeheel verbod op zonnestudio's te ver gaat. Wel drongen sommige Kamerleden aan op deelmaatregelen, zoals het ontmoedigen van

onbeperkte-abonnementen bij zonnestudio's (waarbij klanten voor een vast bedrag per maand onbeperkt mogen zonnen) (Van der AA, 2020).

De maatschappelijke discussie in de periode 2015–2025 geëvolueerd van "is een zonnebankje wel verstandig?" naar "moeten we zonnebanken niet helemaal verbieden?". Hoewel een verbod (nog) niet is doorgevoerd, heeft de discussie wel geleid tot meer sociale normering: het wordt steeds gebruikelijker dat vrienden elkaar afraden om te vaak naar de zonnebank te gaan, en dat ouders hun kinderen (ook ná 18 jaar) ontmoedigen het te doen. De branche probeert hier met voorlichting en verbeterde reputatie tegenwicht aan te bieden, maar erkent dat men "vaak negatief wordt afgeschilderd in de media". Dit imagoprobleem is door de sector zelf aangewezen als belangrijkste lobbypunt richting de overheid (MKB-Nederland, 2023).

2.6 Spreiding van beautybedrijven

Om zicht te krijgen op de spreiding van beautybedrijven over Nederland hebben we gebruik gemaakt van LISA-gegevens (zie voor uitleg ook § 1.4.1). Deze analyse heeft betrekking op de volgende SBI-codes:

- 9604 Sauna's, solaria, baden en dergelijke
- 96021 Haarverzorging
- 96022 Schoonheidsverzorging, pedicures en manicures

2.6.1 Waar is de beautysector sterk vertegenwoordigd?

Om te beginnen is gekeken in welke gemeenten relatief veel vestigingen in de beautysector voorkomen, uitgesplitst naar categorie. In tabel 2.6.1 is het aandeel van de beautysector ten opzichte van het totale aantal bedrijfsvestigingen per gemeente weergegeven. Opvallend is dat van de vijftien gemeenten met de hoogste vertegenwoordiging er negen in de provincie Limburg liggen, en wel in het zuidelijk deel van de provincie. Ook drie gemeenten in het oosten van de provincie Groningen staan in de top 15.

Tabel 2.6.1 - Aandeel vestigingen in de beautysector op gemeenteniveau als % van het totaal

Rang	Gemeente	Provincie	Aantal vestigingen				Aandeel
			Haarver-zorging	Sauna's, e.d.	Schoonheids-verzorging e.d.	Tattoo	
1	Brunssum	Limburg	72	7	100	9	9,3%
2	Landgraaf	Limburg	88	9	106	7	7,9%
3	Simpelveld	Limburg	29	2	37	0	7,7%
4	Stein	Limburg	74	10	83	5	7,6%
5	Kerkrade	Limburg	109	12	137	10	7,5%
6	Rucphen	Noord-Brabant	81	7	107	3	7,5%
7	Westervoort	Gelderland	30	7	49	1	7,0%
8	Beesel	Limburg	30	3	39	3	6,8%
9	Woensdrecht	Noord-Brabant	57	5	75	2	6,7%
10	Pekela	Groningen	26	1	29	1	6,4%
11	Vaals	Limburg	18	5	28	2	6,3%
12	Oldambt	Groningen	87	8	126	4	6,2%
13	Echt-Sus-teren	Limburg	83	5	121	4	6,1%
14	Beek	Limburg	42	7	55	4	6,1%
15	Stadskanaal	Groningen	68	8	94	3	6,0%
	Nederland		30.204	4.569	40.316	1.960	3,7%

Bron: LISA-vestigingenregister

De gemeenten waarin de beautysector sterk is vertegenwoordigd (zie de oranje kleur op de kaart op de volgende pagina) liggen voornamelijk aan de randen van het land: Oost-Groningen, Oost-Drenthe, de zuidrand van Gelderland, Limburg, het zuidwesten van Noord-Brabant en Zeeuws-Vlaanderen (figuur 2.6.1).

Opvallend is dat veel gemeenten met een hoog aandeel in de beautysector (11 van de top 15) direct grenzen aan Duitsland of België: Oldambt in Groningen, Beesel, Echt-Susteren, Brunssum, Landgraaf, Kerkrade, Simpelveld, Vaals en Stein in Limburg en Rucphen en Woensdrecht in Noord-Brabant.

*Figuur 2.6.1 - Aandeel vestigingen in de beautysector op gemeenteniveau als percentage van het totaal**

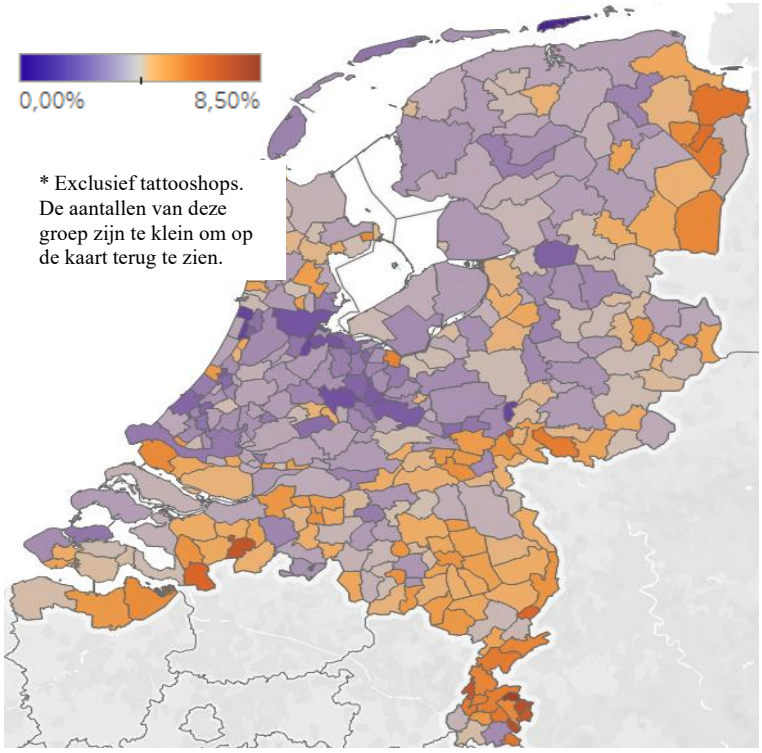

Bron: LISA-vestigingenregister

*Figuur 2.6.2 – Aandeel vestigingen op gemeenteniveau als % van het totaal**

Haarverzorging *Schoonheidsverzorging*

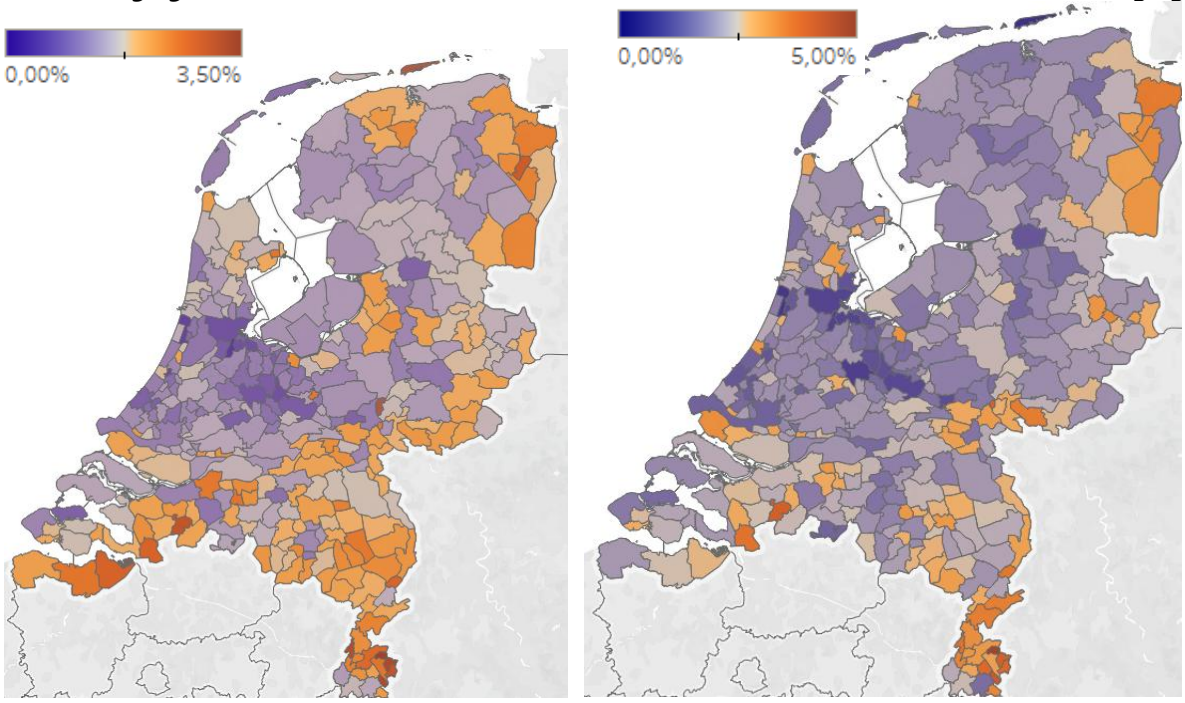

Bron: LISA-vestigingenregister. * Exclusief tattooshops. De aantallen van deze groep zijn te klein om op de kaart terug te zien.

Figuur 2.6.2 toont kaarten voor de grootste twee branches afzonderlijk (haarverzorging en schoonheidsverzorging). Hier zijn twee duidelijke verschillen te zien:

- De vestigingen in de branche haarverzorging zijn gelijkmatiger verdeeld over het land. Er zijn meer gemeenten met een aandeel rond het landelijke gemiddelde.
- Het aantal gemeenten met een hoog aandeel vestigingen is bij schoonheidsverzorging minder groot dan bij haarverzorging. Het zijn voornamelijk de gemeenten die er ook in de gehele beautysector uitspringen.

2.6.2 Mogelijke verklaringen

Er zijn een aantal verklaringen mogelijk voor het spreidingspatroon van de beautysector in Nederland. We onderzoeken in dit verband (1) de invloed van vestigingsgrootte, (2) de verhouding tot de detailhandel en (3) de gebruiksfunctie van de panden waarin de vestigingen geregistreerd staan. In deze analyses zijn de tattooshops niet meegenomen vanwege de kleine aantallen per gemeente.

Ad 1. Invloed van vestigingsgrootte
In de bovenstaande beschrijving is gekeken naar de aantallen vestigingen, niet naar het aantal personen dat werkzaam is in de sector. Een mogelijke verklaring voor het hoge aantal vestigingen in sommige gemeenten kan zijn dat daar veel vestigingen met één werkzame persoon aanwezig zijn.[18] Uit analyse van de LISA-data blijkt dat dit inderdaad het geval is. Het aantal vestigingen met één werkzame persoon ligt in de top 15-gemeenten iets hoger (92,0%) dan gemiddeld in de beautysector (85,5%). Dit verschil is echter niet zo groot dat het de oververtegenwoordiging in de 15 gemeenten volledig kan verklaren.

Tabel 2.6.2 – Aandeel zzp'ers in de beautysector, top 15-gemeenten vs. landelijk

	Aantal vestigingen met 1 werkzame persoon	Totaal vestigingen	Aandeel vestigingen met 1 werkzame persoon
Top-15 gemeenten	1.973	2.145	92,0%
Nederland	64.171	75.089	85,5%

Bron: LISA-vestigingenregister

Ad 2. Verhouding tot detailhandel
Sommige gemeenten in Nederland hebben een sterke werkgelegenheidsfunctie, terwijl andere gemeenten vooral een woonfunctie hebben. In gemeenten met een woonfunctie zijn bepaalde voorzieningen sterker vertegenwoordigd. Het gaat dan om de detailhandel (bijvoorbeeld winkels voor dagelijkse boodschappen en persoonlijke verzorging), maar ook om kapperszaken

[18] Er is in principe altijd een vestiging; dit geldt ook de zzp'ers die bij de klant thuis werken. Deze zal zich doorgaans inschrijven op het huisadres. Het begrip 'vestiging' is economisch. Het betekent niet noodzakelijkerwijs dat het pand in gebruik is voor de desbetreffende economische activiteit(en). De LISA-definitie van het begrip 'vestiging' luidt: locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar (dat wil zeggen elke fabriek, werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan) waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend door minimaal één werkzame persoon (Lisa.nl data en definities, z.d.)

en schoonheidssalons. Een oververtegenwoordiging van deze branches kan dus samenhangen met de woonfunctie van een gemeente. Om dit te onderzoeken hebben we gekeken naar het aandeel van de detailhandel in de top 15-gemeenten in vergelijking met het landelijke gemiddelde.

Tabel 2.6.3 – Aandeel beautysector en detailhandel, top-15 gemeenten vs. landelijk

	Top-15 gemeenten	Nederland
Vestigingen beautysector	2.145	75.089
Vestigingen detailhandel	1.581	80.458
Totaal vestigingen	27.708	2.086.764
Aandeel beautysector	7,7%	3,6%
Aandeel detailhandel	5,7%	3,9%

Bron: LISA-vestigingenregister

Uit tabel 2.6.3 komt naar voren dat de detailhandel in de top 15-gemeenten met een aandeel van 5,7 procent sterker vertegenwoordigd is dan landelijk (3,9%). De oververtegenwoordiging van de beautysector is echter nog sterker: 7,7 procent in de top 15-gemeenten tegenover 3,6 procent landelijk. Het feit dat deze gemeenten eruit springen, is dus niet volledig te verklaren uit de woonfunctie van de gemeenten.

Ad. 3 Gebruiksfunctie van de panden

In het LISA-bestand is dankzij een koppeling met de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) ook informatie beschikbaar over de adressen waar de vestigingen zijn geregistreerd. Uit deze analyse blijkt dat het grootste deel van de vestigingen in de beautysector (71%) is gevestigd in een pand met een woonfunctie. Dit aandeel is in de branche schoonheidsverzorging groter dan in de haarverzorging. Het kan hierbij gaan om vestigingen aan huis, maar in de meeste gevallen zal het gaan om zelfstandigen die bij de klant komen voor haarverzorging, pedicure- of manicurewerkzaamheden, stoelmassage enz.

Het aandeel adressen met een woonfunctie verschilt sterk tussen de gemeenten uit de top 15. Omdat er geen eenduidig beeld is, kan de gebruiksfunctie van de adressen niet dienen als verklaring voor de oververtegenwoordiging van de beautysector in deze gemeenten.

Tabel 2.6.4 – Gebruiksfunctie panden haarverzorging en schoonheidsverzorging

	Haarverzorging	Schoonheidsverzorging	Beautysector
Woonfunctie	60%	80%	71%
Winkelfunctie	25%	7%	15%
Meerdere functies	9%	5%	7%
Overig	6%	8%	7%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: LISA-vestigingenregister

Wijkniveau
Voor de analyse op wijkniveau is een drempel aangehouden van ten minste vijf vestigingen in de beautysector per wijk. Ook is een ondergrens van minimaal vijftig vestigingen per wijk gehanteerd. Bij wijken met minder dan vijftig vestigingen is het risico dat de resultaten worden vertekend door de aanwezigheid van enkele beautyvestigingen, wat het aandeel van de beautysector omhoog zou trekken.

Wat opvalt, is dat van de gemeenten uit de top 15 hier alleen wijken in Rucphen, Brunssum en Echt-Susteren voorkomen. De vestigingen in deze drie gemeenten zijn dus verspreid over meerdere wijken (tabel 2.6.5). De wijk Weebosch in Bergeijk heeft het hoogste aandeel vestigingen in de beautysector. De gemeente Bergeijk heeft echter maar een vertegenwoordiging van gemiddeld 4,5 procent (positie 110). In de andere wijken van de gemeenten is het aandeel beauty dus relatief laag.

Tabel 2.6.5 – Wijken met hoogste aandeel vestigingen in beautysector

Wijk	Gemeente	Vestigingen		Aandeel
		Beautysector	*Overig*	*Beautysector*
Wijk 01 Weebosch	Bergeijk	8	47	14,6%
Wijk 45 Emmerschans	Emmen	10	61	14,1%
Fivelzigt	Eemsdelta	7	46	13,2%
Wijk 24 Vossener	Venlo	28	212	11,7%
Wijk 01 Centrum	Barendrecht	35	276	11,3%
Arnemuiden	Middelburg	38	327	10,4%
Appingedam-Oost	Eemsdelta	28	243	10,3%
Wijk 21 Heerlerheide-Passart	Heerlen	41	362	10,2%
Wijk 01 Brunssum-West	Brunssum	49	433	10,2%
Elst-Noord	Overbetuwe	44	398	10,0%
Noord	Eemsdelta	22	202	9,8%
Wijk 23 Graswinkel	Weert	16	148	9,8%
Wijk 01 Sint Willebrord	Rucphen	101	940	9,7%
Wijk 00 Griendtsveen	Horst aan de Maas	6	56	9,7%
Wijk 02 Noord	Barendrecht	16	150	9,6%

Bron: LISA-vestigingenregister

2.7 Beautysector in het dashboard Zicht op Ondermijning

Het dashboard Zicht op Ondermijning bevat onder andere branche-gerelateerde informatie. Relevant voor ons onderzoek zijn de branches haarverzorging, schoonheidsverzorging en ove-

rige wellness. Het dashboard geeft inzicht in meerdere thema's, zoals concentratie van vestigingen[19], afwijkingen in omzet per fte en veroordelingen. Daarnaast geeft het dashboard inzicht in zogenaamde 'opvallende kenmerken'.

2.7.1 Omzetgegevens

Bij de omzetgegevens per fte wordt op het dashboard de volgende disclaimer gegeven:

> Het aantal fte bevat alleen mensen in loondienst. Uitzendkrachten en flexwerkers worden niet meegerekend als werknemers bij het bedrijf dat ze inhuurt. Hierdoor wordt het aantal fte lager ingeschat dan de werkelijkheid. De omzet per fte wordt dan overschat. Ook zelfstandige ondernemers zijn niet in loondienst. Bij bepaalde rechtsvormen wordt daarom altijd met 1 extra fte gerekend. Er wordt altijd een ondergrens van 1 fte gehanteerd. In de branches met veel kleine bedrijven en ondernemers die vooral deeltijd werken, kan deze aanpak juist voor een onderschatting van de omzet per fte zorgen. Dit leidt bijvoorbeeld in de verzorgingsbranches tot erg lage omzetten per fte.

Cijfers van het CBS (Statline) laten overigens zien dat bijna 30 procent van de kappersbedrijven een omzet heeft van minder dan 10.000 euro in 2023. Bijna de helft van de kappersbedrijven heeft een omzet onder de 20.000 euro. Hierbij merken we op dat ondernemers met een omzet van minder van 20.000 euro in aanmerking kwamen voor de kleine ondernemersregeling (KOR). Dit betekent dat de ondernemer dan is vrijgesteld van btw.

Cijfers over omzet per fte van het meest recente beschikbare jaar hebben betrekking op 2019. In Tabel 2.7.1 is een overzicht gegeven van de gemiddelde omzet per fte in Nederland, Amsterdam, Rotterdam en de provinciehoofdsteden uitgesplitst naar haarverzorging, schoonheidsverzorging en overige wellness. Hierbij is ook het aantal vestigingen weergegeven. Hierbij vallen verschillende zaken op.

Het meest opvallende is dat de omzet per fte bij schoonheidsverzorging aanmerkelijk lager is dan bij de andere twee branches. Mogelijk kan dit worden verklaard uit het feit er meer ondernemers actief zijn in schoonheidsverzorging die parttime werken. Verder valt op dat er weliswaar verschillen zijn per gemeente, maar dat deze verschillen in de regel niet extreem zijn. Er zijn echter wel een aantal uitzonderingen hierop. Zo valt het op dat de gemiddelde omzet per fte bij schoonheidsverzorgingsbedrijven in Amsterdam fors hoger ligt dan in de andere gemeenten. Opmerkelijk is ook dat Amsterdam verhoudingsgewijs veel overige wellness-bedrijven kent. Tot slot trekken de gegevens van Lelystad de aandacht. Bij alle drie de branches ligt de gemiddelde omzet per fte hier (aanzienlijk) lager dan het landelijke gemiddelde.

[19] We hebben met de LISA-gegevens zelf een analyse gemaakt van de concentratie van vestigingen (§2.6).

Tabel 2.7.1 Gemiddelde omzet per fte voor drie branches in Nederland, Amsterdam, Rotterdam en de provinciehoofdsteden (2019)

	Haarverzorging		Schoonheidsverzorging		Overige wellness	
	Aantal	Omzet fte	Aantal	Omzet fte	Aantal	Omzet fte
Nederland		26.000		15.000		27.000
Amsterdam	930	35.000	930	27.000	1030	32.000
Rotterdam	810	28.000	690	19.000	370	32.000
Groningen	250	31.000	230	16.000	170	22.000
Leeuwarden	160	26.000	180	15.000	70	18.000
Assen	80	27.000	110	19.000	30	11.000
Zwolle	140	31.000	160	18.000	80	-
Arnhem	200	30.000	200	16.000	100	31.000
Utrecht	320	34.000	270	19.000	200	27.000
Lelystad	90	23.000	120	12.000	70	15.000
Haarlem	220	31.000	210	20.000	120	28.000
Den Haag	620	28.000	620	19.000	490	21.000
Middelburg	70	25.000	80	14.000	30	18.000
Den Bosch	250	23.000	270	16.000	100	32.000
Maastricht	150	34.000	190	19.000	50	31.000

Bron: Dashboard Zicht op Ondermijning

2.7.2 Veroordelingen

Voor signalen die duiden op mogelijk ondermijnende criminele activiteiten is het ook interessant om naar het aantal veroordelingen van bestuurders, eigenaren van bedrijven of bedrijven zelf te kijken. In 2022 zijn er 490 ondernemingen binnen de branche 'uiterlijke verzorging, wellness en overige dienstverlening' die een veroordeelde eigenaar hebben voor ondermijnende criminaliteit.[20] Dit komt overeen met 0,8 procent van alle ondernemingen. Er zijn aanzienlijk minder bedrijven in deze branche die een bestuur kennen. Er zijn zestig ondernemingen met een veroordeelde bestuurder. Dit komt overeen met 2,3 procent van alle ondernemingen met een bestuur. Er is overigens een grote overlap bij bedrijven met een veroordeelde eigenaar en bestuurder, want in totaal zijn er 495 ondernemingen met een veroordeelde eigenaar dan wel bestuurder.

Als we naar een veroordeling voor alle delicten kijken, dan stijgt het aandeel naar 3,8 procent (2.485 ondernemingen) van de eigenaren en 6,8 procent (175 ondernemingen) van de bestuurders.

Het percentage van 0,8 procent eigenaren/bestuurders met een veroordeling voor ondermijnende criminaliteit in de beauty-branche komt niet in de buurt van de percentages van de Top-

[20] Het dashboard beschouwt de volgende misdrijven als ondermijnende criminaliteit: bedrog, valsheidsmisdrijf, heling, afpersing en afdreiging, bankbreuk, witwassen, overige vermogensmisdrijven (art 314-315, 344-348 WvS), mensenhandel, overige geweldsmisdrijven (art. 274-281, 307-308 WvS), drugsmisdrijven en (vuur)wapenmisdrijven.

10 branches. Deze lijst wordt aangevoerd door koeriers (4,6%) en op de tiende plaats staat groothandel in groente en fruit (2,6%). Het gemiddelde percentage voor alle branches bij elkaar is 1,1 procent.

Tabel 2.7.2 geeft een overzicht van ondernemingen die in 2022 een veroordeelde eigenaar dan wel bestuurder hebben voor de RIEC-regio's.

Tabel 2.7.2 Aantal en percentage ondernemingen met een veroordeelde eigenaar of bestuurder in de branche 'uiterlijke verzorging, wellness en overige dienstverlening' naar RIEC-regio (2022)

	Aantal	Percentage
Noord-Nederland	40	0,7%
Oost-Nederland	60	0,5%
Midden-Nederland	45	0,6%
Noord-Holland	35	0,6%
Amsterdam-Amstelland	55	1,3%
Den Haag	65	0,9%
Rotterdam	60	0,9%
Zeeland/West-Brabant	45	0,8%
Oost-Brabant	45	0,7%
Limburg	40	0,8%
Nederland	495	0,8%

Bron: Dashboard Zicht op Ondermijning

2.7.3 Opvallende kenmerken

Het dashboard bevat ook informatie van Graydon over opvallende kenmerken. Graydon onderscheidt twintig van deze kenmerken, zoals 'kort na de oprichting van de onderneming heeft een wijziging in de bedrijfsleiding plaatsgevonden', 'de meest recente jaarrekening is door de accountant afgekeurd' en 'de onderneming heeft een Nederlandse rechtsvorm maar een buitenlands adres'. Deze twintig kenmerken zijn ondergebracht in zes categorieën[21], waarbij de categorieën 'bestuur' en 'jaarrekening' de meeste kenmerken omvatten (respectievelijk acht en zes).

Het dashboard selecteert een onderneming als aan ten minste één kenmerk wordt voldaan. Er kan per jaar in de periode 2015-2020 worden gezocht. Maar ook op de gehele periode: hetgeen wij hebben gedaan. Het blijkt dat de ondernemingen in drie voor ons interessante branches (haarverzorging, schoonheidsverzorging en overige wellness) vrijwel uitsluitend op de categorie bestuur scoren.

Tabel 2.7.3 geeft een overzicht van het aantal en percentage ondernemingen dat aan ten minste één opvallend kenmerk voldoet voor de branches haarverzorging, schoonheidsverzorging

[21] De zes categorieën zijn: algemeen, bestuur, financieel, jaarrekening, officiële bedrijfsgegevens en sanctielijsten. Veel beautysector bedrijven zijn éénmanszaken en daarmee zijn veel kenmerken waarnaar wordt gekeken door Graydon niet relevant dan wel niet voorhanden.

en overige wellness in Nederland, Amsterdam, Rotterdam en de provinciehoofdsteden. Het aandeel schommelt voor alle drie de branches en gemeenten tussen de vijf en tien procent.

Tabel 2.7.3 Aantal en percentage ondernemingen dat aan ten minste één opvallend kenmerk voldoet voor drie branches in Nederland, Amsterdam, Rotterdam en de provinciehoofdsteden (2015-2020)

	Haarverzorging		Schoonheidsverzorging		Overige wellness	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Nederland	3.530	8,4%	4.400	7,6%	2.190	7,0%
Amsterdam	110	5,9%	150	6,3%	200	5,7%
Rotterdam	110	7,3%	110	6,4%	50	5,3%
Groningen	50	10,7%	30	5,5%	30	5,3%
Leeuwarden	20	7,7%	30	7,1%	10	6,9%
Assen	20	10,5%	10	5,1%	10	11,1%
Zwolle	20	8,3%	20	6,9%	-	-
Arnhem	20	6,3%	40	7,2%	20	6,2%
Utrecht	50	7,9%	40	6,2%	30	4,9%
Lelystad	20	8,3%	10	4,6%	20	9,9%
Haarlem	30	8,6%	40	7,7%	20	5,4%
Den Haag	60	5,0%	90	5,9%	100	6,0%
Middelburg	10	10,9%	-	-	-	-
Den Bosch	40	10,1%	50	8,0%	30	11,1%
Maastricht	-	-	-	-	-	-

Bron: Dashboard Zicht op Ondermijning. Een streepje duidt erop dat het aantal kleiner is dan het minimale aantal (10) dat publicatie toestaat.

In vergelijking met andere kwetsbare branches die zijn opgenomen in het dashboard blijken de drie beautybranches laag te scoren bij 'opvallende kenmerken'. Zoals uit Tabel 2.7.3 blijkt, voldoet 7 tot 8 procent van de beautybranches aan ten minste één opvallend kenmerk in de periode 2015-2020. Dit is voor uitzendbureaus 33 procent, voor hotel-restaurants 32 procent en voor de afvalverwerking 27 procent. Deze drie branches voeren de lijst aan. Het gemiddelde bij alle branches ligt op 11 procent.

Het beeld dat naar voren komt op basis van de dashboard-gegevens is dat de beautysector in vergelijking met andere branches onder het gemiddelde scoort wat betreft het aantal eigenaren dat is veroordeeld voor wat door het dashboard is bestempeld als ondermijnende criminaliteit. Ditzelfde geldt voor de zogenaamde opvallende kenmerken van Graydon. Daarmee lijkt de voorzichtige conclusie dat de beautysector minder kwetsbaar is voor ondermijnende criminaliteit dan bijvoorbeeld de uitzendbranche of de afvalverwerking.

3 Ondernemers over ondermijnende criminaliteit

De inhoud van dit hoofdstuk is gebaseerd op de online vragenlijst onder ondernemers (n=423) aangevuld met informatie uit interviews met zeventien ondernemers. Waar de ondernemers in interviewvorm aan het woord komen zijn dat de ondernemers die bij het invullen van de enquête hebben aangegeven via een interview nog te willen aanvullen op de antwoorden die ze hebben gegeven in de enquête. In dit hoofdstuk bespreken we vier thema's:

- Het imago van de branche. (§3.1)
- Het beeld van ondermijnende criminaliteit binnen de eigen branche. (§3.2)
- De zelf waargenomen signalen rond ondermijning. (§3.3)
- De eigen ervaringen en meldingsbereidheid van ondernemers. (§3.4)

Als in de tekst wordt gesproken van een branche, dan bedoelen we doorgaans de branche waarin ondernemers actief zijn. Als het gaat om de persoonlijke verzorgingsbranche of beautysector als geheel is dat als zodanig benoemd. De groep ondernemers in de categorie Overig wordt vanwege het kleine aantal (n=15) niet apart beschreven. Naar ondernemers in de haarverzorgingsbranche verwijzen we doorgaans met het gangbare 'kappers'.

3.1 Imago van de branches

In de aanvullende gesprekken komen enkele terugkerende thema's over het imago van de kappersbranche naar voren. Een daarvan is dat er in het publieke domein (sociale media) vaak verhalen rondgaan over witwassende kapperszaken. Daarnaast wordt er vaak met wat gemengde gevoelens gesproken over de relatief nieuwe trend van de barbershops. De opkomst van deze tak van kappers heeft volgens sommigen het vak enerzijds een positiever, stoerder imago gegeven, maar tegelijkertijd is het – in hun ogen – ook een trend van kapperszaken met vaak medewerkers zonder een gedegen opleiding waardoor de professionele uitstraling van het kappersvak zou worden geschaad. Traditionele kappers zouden bovendien vaak moeite hebben om te kunnen concurreren met de barbiers die bijna altijd veel goedkoper zijn en sneller werken. Het feit dat er geen enkel formeel papier nodig is om een kapperszaak te openen zou bovendien ook in de hand hebben gewerkt dat er steeds meer zaken openen die het met de regels niet zo nauw nemen. Ook dat zou het imago geen goed doen, aldus sommige van de geïnterviewden. Een aspect dat ook meermaals is te horen in de gesprekken is de economische invloed van de Covid-periode. Voor veel kappers is dat een financieel zware tijd geweest die voor nieuwkomers het vak een minder aantrekkelijk imago heeft gegeven, wat onder meer betekent dat zich aanmerkelijk minder leerlingen aanmelden voor de traditionele kappersopleidingen.

Het imago van de tattoobranche zou in de achterliggende decennia een positieve duw hebben gekregen. Een van de respondenten spreekt in dit verband bijvoorbeeld in termen van een nichemarkt oorspronkelijk vooral met zeelieden en leden Outlaw Motor Gangs als klanten. In de afgelopen decennia zou die markt zich echter hebben ontwikkeld naar een alom geaccepteerde kunstvorm, waarbij ook de toegenomen professionaliteit en de verbeterde hygiëne een

rol spelen. Televisieprogramma's en de populariteit van tatoeages bij muzikanten en andere beroemdheden zouden ook hebben bijgedragen aan de transformatie van het imago.

Voor de massagebranche geldt dat het imago wel enigszins lijdt onder het feit dat in principe iedereen die dat wil zich masseur kan noemen, een element van het imagoprobleem dat overigens ook de andere branches in meer of minder mate parten speelt.

3.2 Beeld van ondermijnende criminaliteit binnen de eigen branche

Aan de ondernemers is in de enquête gevraagd het risico in te schatten dat hun branche wordt misbruikt voor criminele activiteiten en arbeidsuiting (figuur 3.1.1; zie ook bijlage 6 voor de volledige tabel). De drie vormen van ondermijnende activiteiten (inclusief arbeidsuitbuiting) zijn daarbij als volgt omschreven:

- *Een onderneming als dekmantel voor illegale activiteiten:* een onderneming wordt bewust opgezet voor het verhullen van illegale activiteiten. (Voorbeeld: als dekmantel voor witwassen.)
- *Criminele infiltratie:* een onderneming wordt geïnfiltreerd door criminelen die van binnenuit de bedrijfsprocessen van dat bedrijf inzetten en/of laten benutten. (Voorbeeld: bestellen van grondstoffen voor drugs met productbenodigdheden voor kapperszaak als dekmantel.)
- *Arbeidsuitbuiting:* inzet van mensen tegen hun wil in een onderneming. Vaak onder slechte werkomstandigheden, waarbij iemand de inkomsten (gedeeltelijk) moet afdragen.

Figuur 3.1.1 Zeer groot of groot risico voor ondermijnende criminaliteit binnen de branche (%)

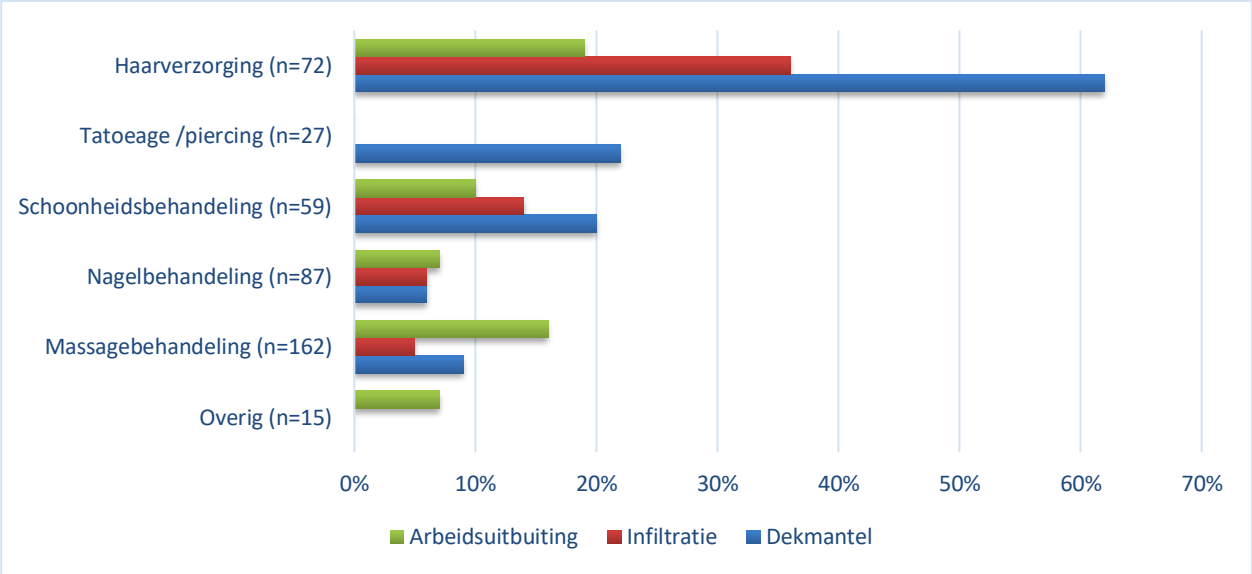

Bron: online enquête onder ondernemers

Hieruit komt naar voren dat kappers (62%) het risico het grootst achten dat ondernemingen in hun branche als dekmantel voor illegale activiteiten worden gebruikt. Bij de andere branches

liggen deze percentages – hoewel indicatief – duidelijk lager. Als het gaat om criminele infiltratie en arbeidsuitbuiting schatten kappers het risico op misbruik eveneens het grootst in. Bij criminele infiltratie valt verder op dat 14 procent van de schoonheidsbehandelaars het risico hierop als (zeer) groot inschat. Het risico op arbeidsuitbuiting concentreert zich volgens ondernemers, afgezien van de kappers, in de schoonheids- en massagebehandelingsbranche.

Vervolgens is de ondernemers gevraagd in hoeverre zij denken dat er in de eigen buurt ondernemers zijn die hun bedrijfsactiviteiten gebruiken als dekmantel voor illegale activiteiten. Figuur 3.1.2 toont de uitkomsten voor verdenkingen binnen de eigen branche. Hieruit blijkt dat met name kappers hun branchegenoten in de buurt verdenken. De helft van de kappers denkt dat een of meerdere kappers in de buurt hun bedrijfsactiviteiten gebruiken als dekmantel voor illegale activiteiten.

Ondernemers in nagelbehandeling (54%) en massagebehandeling (44%) denken juist relatief vaak dat er geen branchegenoten in de buurt zijn die hun bedrijfsactiviteiten als dekmantel voor illegale activiteiten gebruiken.

Figuur 3.1.2 Inschatting van het aantal ondernemers in de buurt dat hun bedrijfsactiviteiten gebruiken als dekmantel voor illegale activiteiten, binnen de eigen branche (%)

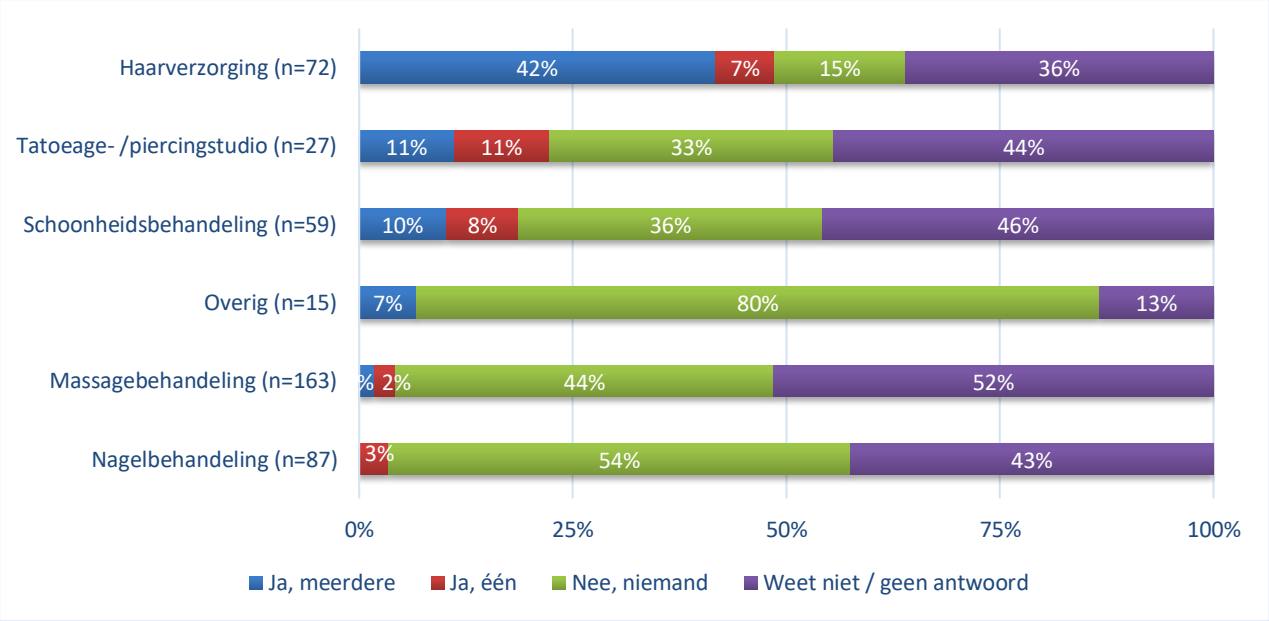

Bron: online enquête onder ondernemers

Op de vraag of ondernemers in *andere branches* in de buurt bedrijfsactiviteiten gebruiken als dekmantel voor illegale activiteiten wordt door kappers en tatoeëerders relatief vaak bevestigend beantwoord. De geënquêteerde kappers en tatoeëerders verdenken hiervan een (8%) of meerdere (33%) bedrijven in andere branches in hun buurt (zie bijlage 6 voor een volledig overzicht).

3.3 Waargenomen signalen

De respondenten is ook gevraagd naar concrete aanwijzingen dat personen misbruik maken van de branche waarin zij actief zijn. Een kwart van de kappers (24%) zegt dan dergelijke concrete aanwijzingen te hebben, gevolgd door 15 procent van de tatoeëerders en piercers en 8 procent van de schoonheidsbehandelaars (figuur 3.3.1). Op basis van deze enquête is echter niet te verifiëren of het daarbij dan ook daadwerkelijk gaat om vormen van ondermijnende criminaliteit.

Figuur 3.3.1 Concrete aanwijzingen dat personen misbruik maken van de branche (%)

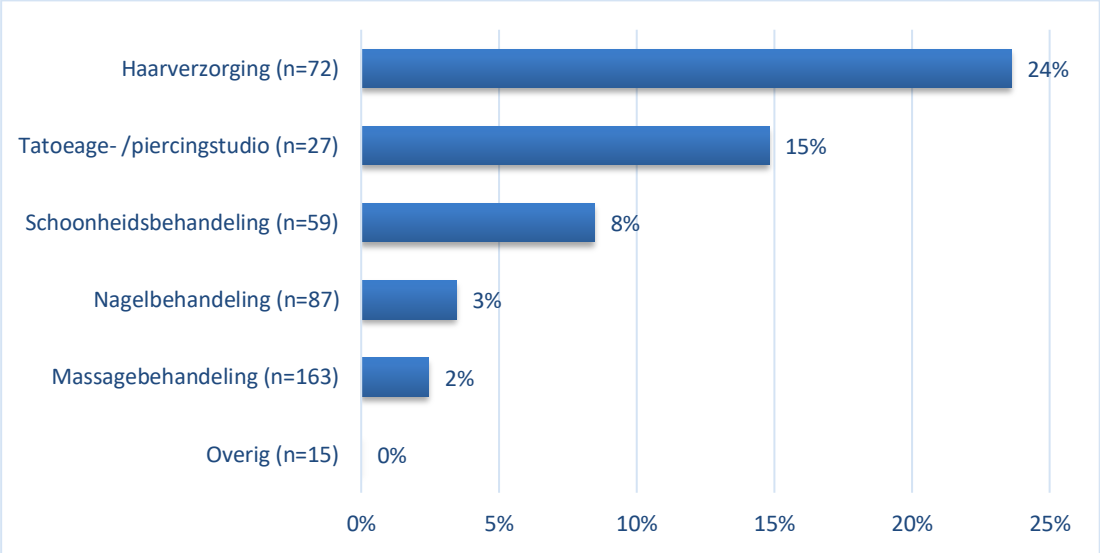

Bron: online enquête onder ondernemers

Veruit de meeste aanwijzingen hebben betrekking op het witwassen van (drugs)geld: 24 van de 33 ondernemers stellen hiervan signalen te hebben gehad. Andere activiteiten die relatief vaak worden genoemd, zijn het faciliteren van ontmoetingsplekken voor illegale activiteiten (8 keer genoemd), het gebruik maken van illegale en/of gedwongen arbeid (8 keer) en handel in drugs en/of benodigdheden voor drugsproductie (4 keer).[22]

Over alle branches bezien valt op dat vooral zelfstandig ondernemers met personeel (20%) vaker concrete aanwijzingen voor ondermijnende criminaliteit zeggen te hebben dan zzp'ers (5%). Dit geldt ook voor ondernemers die vóór 2005 hun bedrijf hebben opgericht (16%). Eigenaren (19%) en huurders van bedrijfspanden (13%) zien meer concrete aanwijzingen voor misbruik dan ondernemers met een bedrijf aan huis (4%) of zij die bij klanten op bezoek gaan (4%).

In de enquête is ook gevraagde naar voorkomende onregelmatigheden of verdachte situaties in de buurt (Tabel 3.3.1). Ongeveer vier op de tien ondernemers zien een of meer onregelmatigheden of verdachte situaties in hun buurt. Het meest genoemd zijn winkels en andere zaken

[22] Bij de vraag naar ondermijnende activiteiten waren meerdere antwoorden mogelijk.

waar bijna nooit klanten komen, maar die wel blijven bestaan. Dit wordt met name genoemd door deelnemers uit de tatoeage- en piercingstudio's (41%) en kappers (38%). Daarnaast geven kappers (21%) en schoonheidsbehandelaars (19%) relatief vaak aan dat er winkels en andere zaken in de buurt zijn waar mensen alleen met contant geld kunnen betalen. Volgens nagelbehandelaars (53%) komen naar verhouding vaak geen van de genoemde onregelmatigheden of verdachte situaties in de buurt voor.

Tabel 3.3.1 Voorkomende onregelmatigheden of verdachte situaties in de buurt (%)

	Tatoeage-/ piercingstudio	Schoonheids-behandeling	Haarver-zorging	Massage-behandeling	Nagelbe-handeling	Overig
n=	27	59	72	163	87	15
Winkels en andere zaken waar bijna nooit klanten komen, maar die wel blijven bestaan	41%	20%	38%	15%	14%	7%
Winkels en andere zaken waar je alleen met contant geld kunt betalen	7%	19%	21%	6%	5%	0%
Een verdachte situatie rond een voertuig	4%	15%	10%	10%	5%	13%
Personen die op een verdachte manier met elkaar in gesprek zijn	7%	8%	7%	9%	5%	7%
Ontmoetingen van personen die (vermoedelijk) betrokken zijn bij criminaliteit	11%	7%	11%	4%	7%	13%
(Buitenlandse) arbeiders die worden uitgebuit door slechte werk- en leefomstandigheden	4%	8%	7%	4%	6%	0%
Het hanteren van openings- of sluitingstijden die in de branche ongebruikelijk zijn	11%	0%	6%	1%	1%	0%
Een sterke wietlucht of chemische geur bij bepaalde panden of locaties	0%	5%	3%	2%	0%	0%
Handel in gestolen spullen of voertuigen	0%	0%	3%	1%	1%	7%
Iets verdachts bij een (leegstaand) bedrijfspand	0%	2%	3%	1%	0%	0%
Verpakkingen van chemicaliën bij panden of locaties waar je deze niet zou verwachten	0%	0%	1%	0%	0%	7%
Geen van deze	41%	27%	25%	43%	53%	67%
Weet ik niet	15%	34%	29%	28%	22%	7%

Bron: online enquête onder ondernemers

Een op de tien ondernemers (n=43) geeft aan dat er ook nog andere onregelmatigheden of verdachte situaties in de buurt voorkomen. Het vaakst (12 keer) wordt dan drugshandel genoemd. Drie keer wordt er gewezen op bedrijven die in de ogen van de geënquêteerden te lage prijzen hanteren.

Van de zeventien ondernemers die een interview hebben gegeven is er niemand die zelf ook daadwerkelijk ervaringen heeft met ondermijnende vormen van criminaliteit, in de zin dat ze bijvoorbeeld zijn gevraagd om bepaalde diensten te leveren of dat ze zijn bedreigd. Er zijn echter wel verhalen waarin zij vertellen over hun verdenkingen naar andere ondernemers. Vaak zijn dat verdenkingen, gebaseerd op wat zij zelf zien of horen van anderen (in sommige gevallen collega-ondernemers). Een voorbeeld van een eigenaresse van een nagelstudio in het centrum van een middelgrote stad in het westen van het land. Zij doet verslag van haar ervaringen uit eerste hand[23]:

> We zitten met ons bedrijf in een buurt waar een concentratie is van veel nagelshops, in het centrum van stad X. Er zijn daar ook een paar dingen die ik ook echt in praktijk heb meegemaakt. De gemeente gaat daar heel laks mee om. Die doet de ogen dicht. En misschien de politie ook wel. En misschien ook andere instanties die wel toezicht moeten houden. Een voorbeeld. Het gaat om een zaak met Oost-Aziatische mensen. Ze zitten er al jaren als nagelstudio. Ik heb zelf recent medische cliënten in mijn praktijk gehad die daar onder behandeling zijn geweest. Al jaren wordt daar alleen maar contant betaald. Ze hebben geen pinautomaat en iedereen weet het. Een ontzettend goedkoop tarief. En dan zie je op een dag dat er via de achterdeur zakjes met wit spul naar binnen worden gebracht; en jerrycans (van 5 liter) naar buiten komen. Er is steeds een enorme stank van chemicaliën. Erboven zat een kantoorruimte; die hadden ook veel last van de stank. En die lui in de nagelstudio leken er wel dag en nacht te zijn. Alsof ze 24 uur zeven dagen in de week daar zaten. En er kwamen rare types, veel zwarte privéauto's. Alsof het diplomaten waren, op een keer kwam er een man met een zak met iets wits erin. Alsof ie drie kilo suiker in een zak had.

Waar het signalen betreft, is de meest gehoorde verdenking dat er met een zaak iets mis is, omdat er weinig klanten zijn en/of er slechts contant mag worden betaald. Het vermoeden dat er in de voorkomende gevallen sprake is van witwaspraktijken wordt daarbij dan steeds ook bijna automatisch uitgesproken. Soms worden dan ook vrij gedetailleerde voorbeelden genoemd in de zin van waar de verdenking op is gestoeld. In de meeste voorbeelden gaat het dan om vestigingen van bedrijven in panden die een huurprijs kennen waarvan de respondent in kwestie zegt te weten dat die op geen enkele manier in verhouding staat tot de geringe activiteit die in het betreffende bedrijf is waar te nemen.

Opvallend is dat er enkele keren in de interviews wordt gerefereerd aan de autoriteiten waarvan wordt verondersteld dat die weinig tot niets ondernemen, ondanks dat er volgens sommige respondenten toch echt aanwijzingen zijn voor duidelijke misstanden. Zo stelt een kapper uit een stad in het oosten van het land dat hij de waarnemingen die hij heeft rond verdachte situaties bij collega-kappersbedrijven regelmatig bespreekt met enkele van zijn klanten (zijnde

[23] De naam van de nagelstudio waarop dit relaas betrekking heeft, is bekend bij de onderzoekers. Volgens recente gegevens van de KVK is de betreffende studio inmiddels niet meer actief.

onder andere politiemedewerkers), maar dat zijn verhalen (bijvoorbeeld over zaken waar zelden klanten komen, en waar slechts de mogelijkheid is tot contante betaling) geen zichtbare opvolging krijgen. Een andere kapper geeft in het interview een soortgelijk relaas. Deze kapper vertelt te hebben gesproken met de lokale recherche over verdachte kapsalons in zijn omgeving. Naar aanleiding van zijn politiecontact zegt hij te horen te hebben gekregen dat strikte handhaving en toezicht simpelweg niet mogelijk is, omdat daartoe nu eenmaal de mensen en middelen ontbreken. Een opmerking van nog een andere respondent betreft ook verhaal van een klant (werkzaam in 'belastingsferen') die hem toevertrouwt dat het controleren van zaken waar de eigenaar geen Nederlands spreekt, nog wel eens – al dan niet in eerste instantie – 'overgeslagen' wil worden, omdat de taalbarrière een en ander 'toch wel extra complex' maakt.

Ook het vermoeden dat er gebruik wordt gemaakt van illegale arbeid vormt een aantal keren een terugkerend thema. Maar zoals bij de meeste uitspraken van de respondenten kan daaraan geen harde, bewijsbare casuïstiek worden verbonden door de spreker.

Een terugkerend thema dat echter geen onderdeel vormt van ondermijnende criminele activiteiten is de constatering bij respondenten dat er in de beautysector veel wordt zwart gewerkt. Een relaas van een eigenaar van een aantal nagelstudio's spant op dit punt in de serie gesprekken wel de kroon als hij vertelt over zijn eigen personeel. Het zou hem niet lukken om mensen (zijn nagelstylistes) meer dan maximaal drie dagen in dienst te krijgen, omdat in het restant van de week zijn personeelsleden zwart (onder de prijs van zijn eigen nagelstudio's) thuis hun 'nageldiensten' verlenen.

3.4 Eigen ervaringen en meldingsbereidheid van ondernemers

Dertig van de 423 respondenten (7%) geeft aan wel eens benaderd te zijn met een verdacht aanbod of verzoek. Dit aantal is te klein om uit te splitsen naar branche. We hebben onderzocht in hoeverre een dergelijk aanbod samenhangt met achtergrondkenmerken van de ondernemers (zie ook bijlage 6). Deze analyse laat – mede door de kleine aantallen – geen significante verschillen zien. Als we naar de procentuele verdeling kijken dan blijkt dat ondernemers die bij klanten op bezoek gaan, dus zonder vaste bedrijfsruimte, het vaakst zijn benaderd (18%). Daarna volgen de grotere ondernemingen (6 medewerkers of meer, 11%) en bedrijven met nevenactiviteiten (10%).

Gevraagd naar het soort aanbod of verzoek waarmee ondernemers zijn benaderd (open vraagstelling) gaat het om verzoeken tot illegale activiteiten (witwassen, verhuren van ruimte voor hennepteelt, fabriceren valse facturen), aanbiedingen voor het uitvoeren van drugshandel en seksuele voorstellen en verzoeken.

Naast een verdacht aanbod of verzoek kunnen ondernemers of hun personeelsleden op andere manieren 'onheus' worden bejegend vanuit het criminele milieu. Het kan hierbij gaan om bedreigingen, intimidatie, afpersing, chantage of fysieke agressie via persoonlijk of telefonisch contact, maar ook via (dreig)brieven, internet of sociale media. Het gaat nadrukkelijk niet om

agressie door ontevreden klanten.[24] In totaal zegt een op de twintig ondernemers (5%) in de persoonlijke verzorgingsbranche in de afgelopen drie jaar een of meerdere keren te maken te hebben gehad met bedreiging of intimidatie. Daarnaast kreeg 3 procent te maken met fysieke agressie en 2 procent met afpersing of chantage.

Ongeveer een op de drie slachtoffers van agressie heeft dat als 'zeer ernstig' ervaren, een vergelijkbaar deel ervoer het als 'niet ernstig' (29%).

Als ondernemers in de persoonlijke verzorgingsbranche een verdacht aanbod of verzoek krijgen of te maken hebben met een vorm van agressie, intimidatie of bedreiging, bespreken zij dit in ongeveer de helft van de gevallen met iemand anders of maken zij hier melding van. Indien besproken of gemeld (29 keer), doen ondernemers dat het vaakst bij familie, vrienden of kennissen (in 18 gevallen), gevolgd door de politie (12 gevallen) en collega's (10 gevallen).

Als genoemde redenen om een incident niet met iemand te bespreken of het te melden (27 keer voorkomend) worden uiteenlopende antwoorden gegeven. Het meest genoemd is dat het daarvoor niet erg genoeg werd gevonden (in 4 gevallen) of dat er niet aan is gedacht dit te doen (3 gevallen).

Een op de vijf ondernemers die een verdacht aanbod of verzoek hebben gekregen of te maken hebben gehad met een vorm van bedreiging, intimidatie, afpersing, chantage en/of fysieke agressie heeft aangifte gedaan van het incident bij de politie.

3.5 Belangrijkste bevindingen

Uit de online enquête onder de ondernemers (n=423) uit de beautysector blijkt dat met name kappers (42 procent) van mening zijn dat er meerdere kapperszaken in hun buurt zijn die de onderneming gebruiken als een dekmantel voor criminele activiteiten. Als belangrijkste redenen voor dit vermoeden wordt dan gewezen op het ontbreken van klanten en het feit dat er slechts enkel contant kan worden afgerekend. Tattooshop-eigenaren schatten de kans dat hun branche wordt misbruikt voor criminele activiteiten minder groot in dan kappers, maar tegelijkertijd geven enkele van de tattooshopeigenaren wel aan ooit te zijn benaderd met een dubieus aanbod.

We kunnen de online enquête niet opvatten als een willekeurige steekproef en daarom kunnen we ook geen verregaande conclusies trekken op basis van de resultaten. Daarbij komt dat een deel van de respondenten vermoedelijk niet werkzaam is in de sector die ons voor ogen staat. Zo zijn er respondenten die weliswaar actief zijn in een massagepraktijk (medisch georiënteerd), maar niet in een massagesalon (welness georiënteerd). Hetzelfde geldt voor respondenten die werken in de nagelbranche. Er hebben naar het zich laat aanzien vooral respondenten meegedaan uit dit deel van de beautysector die zich meer op het medische deel van het

[24] Deze inleidende tekst is ook voorgelegd aan de respondenten.

vakgebied hebben toegelegd. Ondernemers van zonnestudio's zijn in het geheel niet vertegenwoordigd in de enquête. Mogelijk hangt dit samen met geringe aantal zonnestudio's, maar ook het feit dat de SVZ, de brancheverenigingen van zonnestudio-houders op het moment van benaderen in een niet-operationele staat was, zal niet hebben geholpen bij het goed verspreiden van de enquêteboodschap onder hun leden.

4 Impressies uit vijf gemeenten

Zoals beschreven bij de methoden van onderzoek (zie §1.4.2) zijn in februari en maart 2025 in vijf steden straten c.q. buurten bezocht met relatief veel beautysector-vestigingen. Het zijn steeds sessies waarbij aan de voorkant wordt gesproken met gemeenteambtenaren en soms ook met politiefunctionarissen waarna aansluitend een wandeling is gemaakt door de betreffende straat/buurt. Bij de beschrijvingen van deze 'walk en talk'-ervaringen hebben we ervoor gekozen om deze in naam niet specifiek te koppelen aan de in §1.4.2 genoemde gebieden c.q. straten binnen de steden. Tijdens deze sessies is ingezoomd op de volgende vijf aspecten:

1. Aanpak van ondermijnende criminaliteit in de beautysector (§4.1)
2. 'Knock en talk' (§4.2)
3. Signalen over ondermijnende criminaliteit (§4.3)
4. Voorbeelden van geconstateerde ondermijning binnen de branches (§4.4)
5. Belemmeringen bij de aanpak (§4.5)

4.1 Aanpak van ondermijnende criminaliteit in de beautysector

In het kader van ons onderzoek gaat het te ver om het ondermijningsbeleid van de vijf steden in extenso te beschrijven; de methode – lopend door een straat of buurt – leent zich daarvoor ook niet. We volstaan hier daarom met korte beschrijvingen van een aantal werkwijzen waarvan we sommige in alle steden terugzien, en sommige in enkele steden.

In algemene termen geldt dat gemeenten de regiefunctie hebben en dat er wordt samengewerkt met de politie en andere organisaties. De werkwijze zoals verwoord door een coördinator ondermijning van de gemeente Amsterdam (Afdeling Amsterdamse aanpak ondermijning) schetst feitelijk de gang van zaken zoals plusminus ook van toepassing binnen de andere vier gemeenten. De aanpak in de gemeente Amsterdam is georganiseerd langs vier lijnen (BIBOB, RIEC-samenwerking, mensenhandel en arbeidsuitbuiting), waarbij er nauw wordt samengewerkt met uitvoerende diensten, zoals de Directie Wonen (in verband met het bestrijden van spookbewoning).

Het zijn lokale politiefunctionarissen die met gemeenteambtenaren (in Amsterdam: gebiedsmakelaars, of in Utrecht: de buurtconciërges) de situatie op straatniveau monitoren. Daarbij staan alle vijf gemeenten – als het ondermijning betreft – taken en activiteiten centraal rond signalering, preventie en controle. In Amsterdam worden verschillende initiatieven ontplooid om ondermijnende criminaliteit te bestrijden. Dit gebeurt in nauwe samenwerking tussen stadsdelen, politie en gemeentelijke instanties.

Lokale signalen over verdachte praktijken – zoals nagelstudio's of kapperszaken die op onlogische tijdstippen open zijn of zelden klanten lijken te hebben – worden doorgegeven aan projectleiders in de stadsdelen, die vervolgens bepalen of nader onderzoek nodig is.

Een voor de hand liggende manier om activiteiten van ondernemers te monitoren is om persoonlijk contact te maken met de ondernemers. Dat gebeurt binnen alle vijf de gemeentes veelal op ad hoc basis, maar daarnaast is er ook een meer geformaliseerde wijze van contact leggen met de plaatselijke ondernemers die ook wel de 'knock en talk'-methode wordt genoemd. In §4.2 geven we een voorbeeld van de werkwijze zoals gehanteerd door de gemeentemedewerkers bij 'knock en talk'-sessies. In essentie gaat het hierbij om onaangekondigde korte bezoeken aan een relatief groot aantal ondernemers. Tijdens deze bezoeken wordt er een praatje gemaakt over hun business, waarbij zij worden geattendeerd op mogelijk ondermijnende criminele activiteiten in hun omgeving. En waarbij zij worden aangemoedigd melding te maken van activiteiten die in hun ogen 'vreemd' zijn. Tegelijkertijd worden de bezoeken ook benut om een indruk te krijgen van het bezochte bedrijf zelf.

Bij enkele van de vijf gemeenten zijn er ook initiatieven om direct contact met bewoners en ondernemers te bevorderen. Het gaat dan onder meer om inloopspreekuren, wijkwandelingen en deur-aan-deur acties. Het meest zichtbaar is dat misschien wel in gemeenten die een kantoortje hebben in de wijk waar bewoners, ondernemers binnen kunnen lopen voor informatie of om een melding te maken. Lang niet altijd gaat het dan om ondermijnende zaken. In een van die gemeenten komt bijvoorbeeld een bewoner binnenlopen met een vraag over hondenpoepzakjes, een ondernemer vraagt informatie over de mogelijkheid van de aankoop van een bepaald pand in de buurt, en een bewoner wil weten wat de regels zijn voor het verkrijgen van een parkeervergunning.

Een minder vrijblijvende methode om ondernemers te monitoren komen we ook tegen. Dan gaat het om controles van bedrijven door de gemeenteambtenaren veelal in samenwerking met andere ketenpartners zoals de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA), het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), de Belastingdienst of de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Binnen de gemeente Utrecht wordt deze activiteit bijvoorbeeld uitgevoerd door het Bestuurlijk Utrechts Interventieteam (BUIT), een onderdeel van Toezicht en Handhaving in deze stad.

Een andere verregaande vorm van samenwerking tussen verschillende overheidsinstanties waarmee de strijd tegen ondermijnende criminaliteit wordt aangegaan is die in het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum, ofwel het RIEC-verband. Elders in dit onderzoeksverslag (§6.4) geven we meer specifiek uitleg over de RIEC-activiteiten op het beauty-thema. De gemeente is in de regel verantwoordelijk voor de casusopbouw van anti-ondermijningsprojecten die vervolgens in RIEC-verband ter hand worden genomen. Om een RIEC-project te kunnen starten moet er sprake zijn van zodanige onderbouwing van de zaak dat er ook daadwerkelijk sprake lijkt te zijn van activiteiten die erop duiden resultaat te zijn van georganiseerde criminaliteit. Een recente ontwikkeling, namelijk het ingaan van de Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden (Wgs) per 1 maart 2025 stroomlijnt meer dan voorheen onder welke voorwaarden er gegevens mogen worden gedeeld door de verschillende partners binnen het RIEC. Volgens sommige respondenten zou de nieuwe wet overigens soms onnodige barrières opwerpen voor de gegevensdeling, terwijl anderen vooralsnog de uitwerking van de wet in de praktijk willen beproeven en daarmee op voorhand niet negatief zijn.

4.2 ‘Knock en talk’

Voor dit onderzoek hebben wij een dag meegelopen met gemeenteambtenaren tijdens een ‘knock en talk’-actie. Hierbij tekenen we aan dat het weliswaar onder de naam van ‘knock en talk’ is gepresenteerd, maar ook wel elementen van een aanwezigheidscontrole in zich droeg. In hoeverre de werkwijze in deze gemeente overeenkomt met hoe in andere gemeenten dit instrument eventueel wordt ingezet, hebben we niet onderzocht.

Een data-analist werkzaam bij de betreffende gemeente heeft een lijst opgesteld van te bezoeken adressen. De lijst is een min of meer beargumenteerde keuze uit de kleine 600 bedrijven (met behulp van een ‘datadump’ van de KVK) in de beautysector die in deze gemeente actief zijn. Welke nu precies de criteria zijn op basis waarvan de keuze wordt gemaakt, wordt echter niet geheel duidelijk. In een uitleg vooraf wordt wel gemeld dat de analist is gevraagd om de meest in het oog springende en opvallende bedrijven te genereren “met mogelijk criminele inmenging en waarbij het onderbuikgevoel zegt dat we hier eens langs moeten gaan met een korte vragenlijst.” Dit heeft geresulteerd voor deze editie van de ‘knock en talk’ in een lijst met 65 adressen.

Deels lijkt bij de keuze in elk geval een rol te spelen dat het gaat om bedrijven die ook wel eens eerder in het vizier zijn geweest van de autoriteiten. Van de kleine 600 KVK-bedrijfsinschrijvingen in de beautysector zijn er relatief veel nagelstudio’s. Veel daarvan worden gerund door personen met een Aziatische achtergrond. Op basis van eerdere bezoeken zouden er vragen zijn over mogelijke misstanden ten aanzien van arbeidsomstandigheden. Daarnaast zouden er kappersbedrijven zijn waarover vermoedens zijn ten aanzien van witwaspraktijken. Bij eerdere controles zou echter vooral zwartwerk aan het licht zijn gekomen ten aanzien van enkele kapperszaken.

De lijst met 65 adressen omvat zowel nagelstudio’s, kapperszaken, tattooshops en massagesalons. De zonnestudio’s ontbreken op de lijst voor deze dag. De ‘knock en talk’ wordt uitgevoerd door drie medewerkers van de gemeente (experts handhaving en ondermijning) en een stagiaire. De Ateno-onderzoeker is voor deze gelegenheid de vijfde van de groep. Na een korte voorbespreking in het stadskantoor van de gemeente verdeelt de groep zich in twee duo’s die elk ongeveer de helft van de adressenlijst zullen afwerken. De Ateno-onderzoeker gaat bij de ochtendsessie mee met het ene duo, en in de middag met het andere. Beide duo’s gaan op pad met een papieren vragenlijst/instructie waarin centraal staat of de ondernemer wel eens is benaderd door criminelen, of er grondstoffen worden gekocht en of de ondernemer personeel in dienst heeft.

De bezoeken verlopen veelal in een gemoedelijke sfeer. Slechts op een enkel adres is de deur gesloten c.q. is er op dat moment geen sprake van waarneembare bedrijvigheid. Na het tonen van een gemeentelijke legitimatie en het kort meedelen van het doel van het bezoek, reageren de meeste ondernemers (of in sommige gevallen personeelsleden) begripvol. Hierbij is niet standaard iedereen even uitgebreid in de ontvangst, omdat er soms ook klanten worden bediend op het moment van bezoek. Slechts een enkele keer leidt het aanwezig zijn van klanten

overigens wel tot een weigering om in gesprek te gaan met de gemeentelijk functionaris. En niet iedereen heeft zichtbaar zin om de gemeentelijke bezoekers lang te woord te staan.

De coördinator van de 'knock en talk'- sessie bundelt aan het einde van de dag de bevindingen in korte beschrijvingen die direct na elk bezoek op papier zijn gezet. Indien van toepassing bevatten de aantekeningen ook aanbevelingen voor verdere actie; twee voorbeelden van op het ogenschijnlijk weinig opvallende zaken waarbij toch wel een vervolgactie wordt voorgesteld:

> Massagesalon X, straat Y
> We zijn om 11.15 uur aanwezig, want weten dat het pand om 11.00 uur de deur opent. We staan voor een gesloten deur en in de hal hangt een tekst dat pas om 12.30 uur de deur opengaat, omdat er een op dit moment op afspraak een behandeling is. In het portaal hangen prijslijsten van verschillende soorten Thaise massages en een lijst dat coupures van 500 en 200 euro niet worden ingenomen.
> *We hebben hier niemand kunnen spreken maar bevelen een controle van onze dienst handhaving van harte aan in samenwerking met Keuringsdienst van waren (KVW).*
>
> Nagelsalon Z, straat L
> Het bedrijf verzorgt nagels. Het is erg druk in de zaak en er zitten zelfs mensen in de wachtruimte. De Vietnamese eigenaar staat ons te woord. Hij geeft aan 5 Vietnamese werknemers te hebben, nooit te zijn benaderd door criminelen en zijn inkoop van producten te doen bij een groothandel (namen …). Omdat hij zeer kleine hoeveelheden aceton gebruikt voor het verwijderen van nagellak ziet hij niet een gevaar dat hij misbruikt zou kunnen worden voor handel in precursoren.
> *Aanbeveling om Belastingdienst onderzoek te laten doen naar inkomen en medewerkers op de loonlijst of daar iedereen wel legaal en conform een arbeidscontract op de loonlijst staat.*

Soms zijn er daarentegen ook wel omstandigheden die lijken te duiden op mogelijke onregelmatigheden; drie voorbeelden:

> Schoonheidssalon, straat P
> Een Engelssprekende man doet de deur open en beaamt dat op dit adres een schoonheidssalon staat ingeschreven. Zijn vrouw runt dit bedrijf van thuis uit en gebruikt daartoe een massagetafel. Omdat zij om persoonlijke redenen een periode op non-actief stond, werkt ze nu (nog) niet maar het is wel de bedoeling haar werkzaamheden te hervatten. Meneer geeft aan dat zijn vrouw een eenmanszaak heeft en dat zij telefonisch zijn benaderd door criminelen om te spreken over het witwassen van geld. Meneer geeft aan hier geen gehoor aan te hebben gegeven en ik geef hem daartoe complimenten, maar ook advies hoe hiermee (bij herhaling) mee om te gaan en dit te melden bij politie.
> *Aanbeveling belastingonderzoek op basis van inkomen, omdat de vraag rijst waarom juist dit bedrijf is benaderd door criminelen.*
>
> Massagesalon Q, straat M
> We pogen een gesprek aan te knopen over ons onderzoek maar de werknemer van dit bedrijf spreekt geen andere taal dan Chinees. Op de raam staat "traditionele massage" (waarschijnlijk Thais). Meerdere pogingen om binnen te komen lukken niet, maar een kijkje door de openstaande

kier van de deur maakt een inkijkje mogelijk. We zien twee afgesloten kamertjes en een ontvangstruimte met twee (waarschijnlijke Thaise – Chinese) vrouwen waarvan 1 schaars gekleed is. In het Engels vragen we of er ook sekswerk gedaan wordt maar vanwege de taalbarrière krijgen we geen enkel beeld.
Aanbeveling om met Toezicht en Handhaving onderzoek te doen naar sekswerk op deze locatie en mogelijk de vergunninghouder aan te spreken.

Nagelsalon S, straat H
Gesprek met werknemers was niet mogelijk vanwege taalbarrière. Ook klanten in de winkel waren van buitenlandse afkomst en wilden ook geen gesprek voeren met ons. Er hing een sterke en penetrante lucht in het pand welke we niet goed konden thuisbrengen.
Aanbeveling dat Toezicht en Handhaving een bezoek gaat brengen aan dit pand op basis van vergunning, brandveiligheid, precario, etc.

Vaak is er een aanbeveling tot verder onderzoek, maar soms ook niet. Dat geldt onder meer voor een aantal ProVoet-adressen die in het bestand zijn beland. Hier gaat het in de regel om pedicures die ambulant werken als zzp'er. Ze staan ingeschreven bij de KVK op hun woonadres, en wellicht dat deze omstandigheid bij de analist die de lijst heeft samengesteld argwaan heeft gewekt.

Uit het verslag van deze dag lezen we dat de onderzoeksresultaten zullen worden gedeeld met de afdeling Handhaving en Toezicht en het Sociaal domein. Ook zal onder andere het RIEC op de hoogte worden gebracht van de bevindingen. De opbrengst van de gehele dag leidt tot een aantal suggesties voor vervolgstappen. Het zijn onder meer de volgende:

- Met Toezicht en handhaving bezien of een paar panden te controleren zijn.
- Inzicht verschaffen door analist over vergunninghouder en eigenaar – verhuurders van de panden.
- Belastingdienst spreken voor aantal (steekproeven) aangaande boekonderzoeken.
- Spreken met Keuringsdienst van waren vanwege arbeidsomstandigheden (penetrante geur en stof).
- Navraag doen over sekswerk en keuzes voor 1 sekswerkvergunning (vraag lijkt groter). Het lijkt (voelt) dat er in de illegaliteit dingen gebeuren.
- Mogelijk Arbeidsinspectie benaderen met de eerste bevindingen.
- Communicatieplan maken om de klanten en ondernemers te waarschuwen voor ondermijning binnen deze branche.

4.3 Signalen rond ondermijnende criminaliteit

Veruit het grootste deel van de signalen rond ondermijning afkomstig van omwonenden in de vijf bezochte steden komt binnen via de Stichting M. (Meld misdaad anoniem). In praktisch alle gevallen gaat het dan om signalen van omwonenden die zeggen 'verdachte (nachtelijke) activiteiten' te hebben gezien bij een bedrijf in hun omgeving. Maar in sommige gevallen kan de melding juist ook gaan over het feit dat er bij een bepaald bedrijf al lange tijd geen enkele activiteit waarneembaar is.

In sommige gemeenten zijn er ook aparte Meldpunten Ondermijning ingesteld. Specifieke navraag bij een van de vijf bezochte gemeenten over het aantal meldingen in het afgelopen jaar bij het Meldpunt, leverde, zoals eerder ook geschreven, echter als resultaat 'nul' op.

Daarnaast zijn er vanzelfsprekend ook de signalen die gemeente- en politiefunctionarissen zelf oppikken, al dan niet via hun regelmatige aanwezigheid op straat. Zaken als ongebruikelijke openingstijden, opvallend gedrag of afwijkende klantenaantallen zijn dan aspecten van aandacht. Soms ook worden verhuurders benaderd. Een vraag kan dan luiden: "De kapper die bij u winkelruimte huurt is bijna altijd gesloten, ontvangt u uw huur wel?"

Afhankelijk van de aard van de melding wordt er dan gehandeld. In veel van de gemeenten vindt een periodiek ondermijningsoverleg plaats tussen vertegenwoordigers van politie, gemeente en andere betrokken partijen. Dit is het gremium waarbinnen casussen c.q. signalen worden besproken en waar plannen worden gemaakt voor een eventueel ingrijpen.

Als reactie op de melding is het als eerste stap niet ongebruikelijk dat er een gemeentefunctionaris contact zoekt met de eigenaar van het bedrijf dat wordt genoemd in een melding. Mede afhankelijk van de uitkomst van dat gesprek wordt dan een verdere strategie bepaald. Maar een gesprek is natuurlijk niet altijd vanzelfsprekend. Ook andere middelen zijn denkbaar om de hardheid van een melding te onderzoeken. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan de inzet van observatiecamera's, een fysieke observatieperiode of (bijvoorbeeld in het geval van massagesalons) de inzet van mystery guests.

Opvallend is dat de verhalen over de vermeende ondermijnende activiteiten soms een verrassende wending blijken te nemen, in de zin, dat de waargenomen activiteiten een geheel andere achtergrond blijken te hebben dan die behorend bij ondermijnende activiteiten. Drie voorbeelden opgetekend uit de monden van de politierespondenten en een gemeenteambtenaar illustreren dit aspect.

> In een van de steden wordt een melding gedaan over een bedrijf rond beautyverzorging waar met enige regelmaat grote plastic zakken worden afgeleverd die na verloop van tijd ook weer worden opgehaald. Bovendien is het er opvallend stil; zelden zouden er bezoekers worden gesignaleerd. Volgens de melder zijn het atypische handelingen voor een beautysalon en ook de geringe aanloop wekt argwaan. Dat vindt ook de wijkagent die de melding op zijn bureau krijgt. Duidt dit wellicht op activiteiten in de sfeer van drugshandel of -productie? Hij besluit een bezoek te brengen aan het betreffende bedrijf. Daar krijgt hij van de eigenaar te horen dat het gaat om een beautysalon voor Islamitische vrouwen; voor deze groep een relatief nieuw fenomeen. Met de klandizie zou het daarom nog niet zo willen vlotten, dus is er weinig aanloop. Over de toe- en afvoer van de zakken verklaart de eigenaar het volgende: het bedrijf was eerder een wasserette voor hotels in de omgeving. In de coronaperiode is de business echter grotendeels verdwenen; op twee hotels na, die nog steeds hun was laten brengen en halen. Om die reden heeft de eigenaar nog enkele was- en droogmachines in bedrijf, en het verklaart dus de regelmatige 'zakkentransacties' bij de voordeur van het bedrijf. De waszakken bleken inderdaad wasgoed van hotels en bedrijven te bevatten. De gang van zaken werd ook bevestigd door facturen en banktransacties.

Een andere melding rond vermoede ondermijnende activiteiten is die van een omwonende die vertelt over een massagesalon waar regelmatig 'grote blauwe vaten' worden uitgeladen en naar binnen gedragen. Het is voor de politie vrijwel direct aanleiding om poolshoogte te gaan nemen bij het betreffende bedrijf. De verklaring voor de aanvoer van de vaten blijkt dan niet in de sfeer van synthetische drugsproductie te liggen, zoals de aanvoer ervan mogelijk doet veronderstellen. De vaten blijken te worden gebruikt voor een activiteit in de Belgische Ardennen alwaar de eigenaar van de massagesalon een klein vlottenverhuur-bedrijf heeft. De vaten zouden worden gebruikt voor het vervaardigen van onzinkbare vlotten.

Niet een specifieke onderneming betreffend, maar meer een fenomeen dat vragen oproept rond ondermijning, is de constatering op enig moment dat in een van de bezochte steden er sprake is van een wel erg groot aantal kappers in een bepaalde straat. De coördinator ondermijning vertelt over de verrassende conclusie die onderzoek ernaar oplevert: de concentratie van kapperszaken blijkt goed verklaarbaar doordat deze straat vier verschillende buurten verbindt, waarbij elke buurt een andere bevolkingssamenstelling heeft, bijvoorbeeld een Turkse en een Surinaamse gemeenschap, die elk een ander soort kappers nodig hebben c.q. prefereren.

Er zijn ook voorbeelden die niet direct binnen de reikwijdte van dit onderzoek vallen, maar toch interessant zijn om er hier melding van te maken, omdat het ook illustraties zijn van wat we wellicht ook als schijn-ondermijning zouden kunnen betitelen.

In een van de vijf steden een melding c.q. verdenking rond witwasactiviteiten van een kleine pizzeria. Het betreffende bedrijf lijkt namelijk een jaaromzet te maken die op geen enkele manier in verhouding staat tot de bescheiden omvang van het bedrijf, en het buitengewoon gering aantal bezoekers dat de plek frequenteert. Besloten wordt daarom een fysieke controle te houden. Bij deze gelegenheid blijkt dat de hoge omzetcijfers inderdaad niet direct kunnen worden toegerekend aan bezoekers van het bedrijf, maar dat ze voortkomen uit het feit dat de pizzeria (als een soort onderaannemer) voor een ander, gerenommeerd restaurant in dezelfde stad pizza's produceert in soms bijzonder grote hoeveelheden.

Een ander facet, dat leren we uit de gesprekken met ondernemers, maar ook wordt bevestigd in de 'walk en talk'-gesprekken, is het feit dat het niet per se storm hoeft te lopen bij een onderneming om toch een reden te hebben om de zaak open te houden, en dat ook financieel te kunnen volhouden ondanks een relatief geringe omzet. Een omstandigheid die bij de buitenwacht mogelijk tot argwaan zou kunnen leiden. In voorkomende gevallen kan het bijvoorbeeld zo zijn dat er een partner is die voldoende inkomsten binnenbrengt met een reguliere baan waardoor de beautyzaak niet per se een goedlopend bedrijf hoeft te zijn. De eigenaar van een tattoozaak met naar eigen zeggen een jaarwinst van €11.000 is daarvan, een voorbeeld; hij vertelt zijn hobby te kunnen blijven uitoefenen, ondanks de geringe inkomsten, omdat zijn vrouw een goed betaalde fulltimebaan heeft.

4.4 Voorbeelden van geconstateerde ondermijning binnen de branches

De walk en talk-sessies leveren veel verhalen op rond vermoedens over ondermijning. Harde bewijzen ervoor ontbreken echter vaak. Het meest concreet zijn misschien nog wel de voorval-

len waarbij massagesalons zijn betrokken. Daarbij gaat het in essentie steeds om twee aspecten, namelijk het verlenen van seksuele diensten ('happy endings') zonder dat daarvoor een vergunning is verleend, en het uitbuiten van (bijna altijd buitenlands) personeel door ze dagen te laten maken die niet in lijn zijn met wat in Nederland wettelijk is toegestaan. Voor het verlenen van seksuele diensten kan de gemeente uiteindelijk besluiten een vergunning te verlenen. Voor het sanctioneren van het overtreden van de spelregels bij het in dienst hebben van personeel, het opleggen van (te) lange werktijden, maar ook het betalen van te lage, zwarte lonen, is betrokkenheid van de Nederlandse Arbeidsinspectie vereist. De NLA komt in het kader van misstanden bij massagesalons dan ook met enige regelmaat in actie. Het daadwerkelijk vaststellen van misstanden rond personeel is overigens niet altijd eenvoudig. Een van de gemeenteambtenaren zegt daarover:

> In sommige gevallen wordt vermoed dat werknemers onder dwang werken of extreem lange uren maken, maar culturele verschillen in arbeidsethos maken handhaving soms toch lastig.

In de ronde langs de vijf steden is er geen voorbeeld gegeven van zaken met bewezen witwasconstructies binnen de beautysector. Wel zijn er geluiden over vermoedens dat sommige massagesalons, maar vooral ook kapperszaken gebruikt zouden worden als ontmoetingsplek voor criminelen. En ook zijn er gevallen bekend van drugshandel vanuit kapperszaken, maar tegelijkertijd is er geen bewijs van grootschalige drugshandel of wietplantages in kapperszaken. Illustratief voor de gang van zaken in dit verband is de uitspraak van een geïnterviewde politiefunctionaris. Hij stelt:

> We verzamelen veel informatie, maar de stap naar sluiting of vervolging blijft complex. Handhaving is bureaucratisch en de juridische kaders zijn soms te beperkt om echt door te pakken. Het is frustrerend. We kunnen veel constateren, maar zonder handhaving blijft het probleem bestaan. Wat we kunnen doen, is blijven observeren, signaleren en samenwerken met andere instanties. Maar zonder doortastende handhaving blijven veel problemen bestaan.

4.5 Belemmeringen bij de aanpak

Vanuit de 'walk en talk'-gesprekken kunnen we een aantal valkuilen c.q. barrières optekenen die een rol spelen bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de beautysector. Sommige van die aspecten bevinden zich op het vlak van het meer abstract beleidsmatige, organisatorische domein, terwijl andere meer concreet 'van de straat' zijn.

Waar het de beleidsmatige, organisatorische belemmeringen betreft horen we in de steden onder meer dat de samenwerking van de partners op papier formeel wel goed is geregeld, maar dat de praktijk toch vaak een andere is door de verschillende prioriteiten binnen de organisaties. Zo zouden – volgens sommige van onze gesprekspartners – bij gezamenlijke controles partners als de Belastingdienst, NLA en UWV nogal eens afhaken wegens een te verwachten (te) lage opbrengst. Het betekent in de voorkomende gevallen dus dat de gemeente (in de regierol) moeite heeft om de andere partijen in beweging te krijgen. Als voorbeeld wordt dan eveneens gerefereerd aan het feit dat politie en handhavers soms ook simpelweg te weinig capaciteit hebben om bijvoorbeeld langdurig observaties te doen.

Een geluid dat we uit de mond van meerdere gemeentefunctionarissen horen is de vaststelling dat de Belastingdienst in hun ogen nogal terughoudend is met het verstrekken van informatie over ondernemers van wie wordt vermoed dat zij zich schuldig maken aan ondermijnende criminele activiteiten. En als er al medewerking van de Belastingdienst gloort, zou deze vaak alsnog worden geblokkeerd, omdat het lijkt te gaan om dusdanig kleine financiële malversaties dat het geen prioriteit heeft voor de Belastingdienst om op een dergelijk zaak te investeren, ofwel de zaak op te pakken. Een van de gemeenteambtenaren zegt daarover:

> De gemeentelijke en politiepartners ervaren frustraties doordat het vaak niet lukt om deze vermoedens 'hard te maken'. Het strafrecht biedt onvoldoende aanknopingspunten, en de Belastingdienst trekt zich bij kleinere casussen vaak terug. Zo hadden we een kapperszaak zonder klandizie, met hoge huur, die vermoedelijk als drugspand fungeerde, maar dat werd niet opgepakt, omdat de belastingopbrengst te laag was voor verdere actie.

En in een van de andere steden noteren we een soortgelijke uitspraak:

> De samenwerking met de Belastingdienst is een uitdaging; die verloopt moeizaam, mede door de terughoudendheid na de toeslagenaffaire. Binnen het RIEC worden casussen besproken en informatie gedeeld, maar informele informatie-uitwisseling met partners zoals de Belastingdienst is sterk beperkt door regelgeving.

Pas als de casus wordt opgepakt in RIEC-verband bestaat naar verluidt bij de Belastingdienst bereidheid om over te gaan tot het delen van relevante informatie. Tegelijkertijd geldt dat er pas een RIEC-project wordt opgestart als er voldoende hard bewijs ligt in de sfeer van ondermijnende criminaliteit. En dat 'hard bewijs' moet vaak (mede) komen uit financiële gegevens. De Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wgs) die per 1 maart 2025 in werking is getreden zou het er volgens sommige respondenten niet eenvoudiger op hebben gemaakt om te komen tot een optreden binnen RIEC-verband. Dit, terwijl het doel van de wet juist het gestroomlijnder delen van informatie is tussen de verschillende overheidspartijen. Maar er zijn ook respondenten die hun oordeel over de wet nog niet willen geven, gezien de recente datum van invoering.

In de sfeer van bestuurlijke maatregelen tegen ondermijning geldt dat uitvoerders van lokaal overheidsbeleid vaker zouden willen kunnen beschikken over een vergunningplicht die het beter mogelijk maakt om de gangen van de ondernemer in kaart te brengen. Vooralsnog zijn er slechts enkele pilots geweest daarmee, zoals in de Amsterdamse Hoogstraten waar elke ondernemer in de detailhandel ongeacht de aard van zijn bedrijvigheid verplicht is daarvoor een vergunning aan te vragen bij de gemeente (Gemeente Amsterdam, 2021).

Waar het maatregelen betreft die dichter bij 'de straat' staan, ofwel meer praktisch zaken betreffend, wordt meermalen 'de taalbarrière' genoemd, ofwel de constatering dat het soms buitengewoon lastig is om te communiceren met ondernemers die een buitenlandse taalachtergrond hebben. Vaak is dan bijvoorbeeld onduidelijk wie er verantwoordelijk is binnen een zaak.

Het leidt ertoe dat in eerste aanleg soms hun deur voorbij wordt gegaan, om dan op een later tijdstip terug te komen met een tolk (als fysiek aanwezige persoon of via de tolkentelefoon).

Over de niet-Nederlandstalige ondernemers in een van de steden wordt ook gesteld dat ze soms de gemeentelijk controleurs voor verrassingen stellen, omdat er bijvoorbeeld activiteiten worden ontplooid die atypisch zijn voor de hoofdactiviteit van een onderneming. Als voorbeeld geldt onder meer de kapper die naast haarverzorging, ook etenswaren verkoopt. In het land van herkomst een waarschijnlijk vrij normale kwestie, aldus een van de geïnterviewden, maar in Nederland niet gebruikelijk. In de woorden van de gemeenteambtenaar:

> De diversiteit aan ondernemers in de wijk zorgt voor unieke situaties die niet altijd met standaard-controlemechanismen te achterhalen zijn. Desondanks wordt geprobeerd een zo breed mogelijk beeld te krijgen van verdachte activiteiten, zonder bepaalde ondernemersgroepen te stigmatiseren.

Als we de bevindingen opgedaan tijdens de vijf 'walk en talk'-sessies zouden moeten samenvatten in één zin, dan komt de onderstaande uitspraak van een van de geïnterviewde gemeenteambtenaren waarschijnlijk dicht in de buurt van de algemene teneur in de gesprekken:
"Er is een steeds terugkerende spanning tussen het hebben van vermoedens rond mogelijk ondermijnend gedrag van bepaalde ondernemers en het daadwerkelijk kunnen bewerkstelligen van hard bewijs."

5 Meldpunten en risicosignalen

Bij de meldpunten kunnen signalen binnenkomen over ondermijnende criminaliteit. We hebben voor dit onderzoek drie meldpunten bevraagd:

- Meld Misdaad Anoniem (Stichting M.) (§5.1)
- Meldpunt ongebruikelijke transacties (FIU) (§5.2)
- Meldpunt Drugsprecursoren (FIOD) (§5.3)

Zoals aangegeven bij de methode van onderzoek heeft de Stichting M. geen gegevens kunnen leveren. We hebben echter een deel van deze meldingen getraceerd in het BVH-materiaal dat ons ter beschikking is gesteld.

De meeste gemeenten hebben ook een meldpunt ondermijnende criminaliteit. Hiernaar hebben we niet specifiek navraag gedaan, behalve dan voor de gemeente Zwolle, waar we op bezoek waren in het kader van een 'walk en talk'-sessie. In deze gemeente blijken geen meldingen te zijn binnengekomen met betrekking tot de beautysector. Daarmee is natuurlijk niet gezegd dat dit beeld ook geldt voor andere gemeenten, maar wij vermoeden dat burgers en bedrijven toch eerder de weg weten te vinden naar het landelijke bekende Meld Misdaad Anoniem of een signaal afgeven aan de politie.

In dit hoofdstuk bespreken we ook de risicosignalen van de KVK (§5.4) en Justis rond rechtspersonen (§5.5). Dit zijn geen meldpunten. De KVK en Justis geven op eigen initiatief de signalen af aan opsporingsinstanties, hoewel er bij Justis ook aanvragen kunnen worden gedaan. We sluiten het hoofdstuk af met de belangrijkste bevindingen (§5.6)

5.1 Meld Misdaad Anoniem

Burgers kunnen bij informatie over (ernstige) criminaliteit anoniem melden bij Stichting M. Op de website van de stichting worden productie of handel van drugs, geweld, financiële delicten, diefstal, wapen- en mensenhandel, overvallen en moord- en doodslag als voorbeelden genoemd. De informatie die Stichting M. ontvangt, wordt echter niet altijd als melding geregistreerd. Vage of algemene beschrijvingen zijn bijvoorbeeld onvoldoende voor een melding.

We hebben Stichting M. gevraagd om een overzicht van meldingen van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector. Deze informatie kan echter niet worden geleverd, omdat de registratie is gebaseerd op 'criminaliteitsklasse' en niet op specifieke branches of thema's. Bovendien worden de inhoudelijke meldingen niet bewaard. Daardoor kan M. daar ook geen zoekslag op uitvoeren.

We zien in de bestudeerde BVH-dossiers echter dat een MMA-melding met enige regelmaat wel het startpunt vormt voor verdere actie: zo starten twaalf van de 99 bestudeerde dossiers op basis van een MMA-melding. Het betreft negen keer naar aanleiding van een melding met betrekking tot een kapperszaak. Een nagelstudio, een tattooshop en een massagesalon zijn

alle één keer het onderwerp van de MMA-melding. Tabel 5.1.1 geeft een overzicht van de vormen van ondermijnende criminaliteit waarop deze meldingen betrekking hebben.

Tabel 5.1.1 Meldingen van mogelijke ondermijnende criminaliteit via MMA (1-7-2019 t/m 30-06-2024)

	Aantal	Branche
Drugshandel (dealen)	5	Kapsalon (4x), tattooshop (1x)
Handel in drugs en vuurwerk	1	Kapsalon (1x)
Hennepkwekerij	1	Kapsalon (1x)
Witwassen	2	Kapsalon (2x)
Verkoop namaakkleding	1	Kapsalon (1x)
Illegale werknemers	1	Nagelstudio (1x)
Gedwongen prostitutie	1	Massagesalon (1x)

Bron: BVH

5.2 FIU – ongebruikelijke transacties

De Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU-Nederland) is op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) (Wetten overheid.nl) het centrale meldpunt voor ongebruikelijke transacties.[25]

Het aantal ongebruikelijke transacties dat is gemeld bij de FIU, stijgt sterk in de periode 2020-2023. De cijfers over 2024 zijn nog niet gepubliceerd. Deze ongebruikelijke transacties kunnen als verdacht worden aangemerkt. Dit gebeurt door het matchen met 'Opsporing Vervolging en Executie', onder andere door matching met externe bestanden[26], FIU-verzoeken (binnenlands dan wel buitenlands) en door eigen onderzoek.[27]

Voor prioritering van de te onderzoeken transacties maakt de FIU ook gebruik van query's. Deze query's scannen de meldingen op kenmerken. De keuze hiervoor is enerzijds ingegeven door belangrijke bestaande thema's en anderzijds nieuwe fenomenen. De meldingen die op basis hiervan worden geselecteerd, worden door analisten van de FIU nader onderzocht via het raadplegen van verschillende databronnen, waaronder de FIU-database. Dit onderzoek kan er vervolgens toe leiden dat een transactie als verdacht wordt aangemerkt.

[25] Er zijn 29 instellingen en beroepsgroepen die verplicht zijn om ongebruikelijke transacties te melden. Een overzicht hiervan is hier te vinden op FIU-Nederland (2024a) 'Meldersgroepen'. Deze instellingen en beroepsgroepen kunnen een melding doen op basis van objectieve indicatoren (bijvoorbeeld een cash storting boven een bepaald bedrag), maar ook op basis van een subjectieve beoordeling. Ongeveer de helft van alle meldingen wordt gedaan op basis van een subjectieve beoordeling.

[26] Het merendeel van de matches met externe bestanden vindt plaats middels VROS. VROS staat voor Verwijzingsindex Recherche Subjecten en Objecten. Met VROS kan worden vastgesteld of een subject van de FIU-melding voorkomt in een lopend opsporingsonderzoek.

[27] Het overgrote deel van de transacties dat als verdacht is aangemerkt, is gemeld op basis van een subjectieve beoordeling van de melder. In 2023 is 90 procent van de verdachte transacties gemeld op basis van een subjectieve indicator, aldus het FIU-jaarverslag 2023 (FIU-Nederland, 2024b).

Ongebruikelijke transacties dienen volgens de Wwft vijf jaar te worden bewaard. Daardoor is het mogelijk dat een transactie niet in het jaar van melden, maar pas in een jaar daaropvolgend als verdacht wordt aangemerkt.

In de jaren 2020 t/m 2022 is het aantal verdachte transacties – in tegenstelling tot het aantal ongebruikelijke transacties – vrij constant. In 2023 verdubbelt echter het aantal verdachte transacties. In het Jaaroverzicht 2023 (p. 7) (FIU-Nederland -a-) van de FIU-Nederland wordt dit als volgt verklaard:

> Wat dit jaar direct opvalt is dat het aantal verdachte transacties (VT's) ongeveer verdubbeld is ten opzichte van 2022. Dit komt omdat in 2023 enkele dossiers verdacht zijn verklaard die buitengewoon veel transacties bevatten. Dit zijn bijvoorbeeld dossiers met betrekking tot mogelijke gevallen van fraude en oplichting. In deze gevallen zijn er veel transacties vanuit (potentiële) slachtoffers geïdentificeerd, wat resulteert in een hoog aantal transacties per dossier. Er is in 2023 echter één dossier dat er uitspringt. Dit ene dossier bevat meer dan een kwart van alle VT's van dit jaar.

Verdachte transacties kunnen – zoals uit bovenstaand citaat blijkt – betrekking hebben op dezelfde zaak. Deze transacties worden dan samengevoegd in een dossier. Het aantal dossiers dat is samengesteld is redelijk constant in de periode 2020 t/m 2023.

Tabel 5.2.1 Aantal ongebruikelijke en verdachte transacties; aantal dossiers in de periode 2020-2023

	Ongebruikelijk	Verdacht	Dossiers
2020	722.247	103.947	19.114
2021	1.230.411	96.676	18.238
2022	1.896.176	91.893	16.213
2023	2.334.167	180.578	17.848

Bron: Jaarverslagen FIU Nederland

Alle verdacht verklaarde transacties – met uitzondering van onderzoeken onder embargo – zijn beschikbaar voor opsporingsdiensten en kunnen onder andere via BlueView[28] worden geraadpleegd. Hierbij geldt een bewaartermijn van tien jaar. Voor dossiers voortkomend uit een match, wordt momenteel gewerkt aan een directe notificatie naar de relevante opsporingsteams. Het merendeel van de dossiers matcht met lopend onderzoek (82 procent in 2023, aldus het Jaarverslag 2023). Een vertegenwoordiger van de FIU geeft te kennen dat de FIU probeert om dossiers op basis van eigen onderzoek 'warm' over te dragen aan een team dat daar mogelijk mee aan te slag kan gaan.

De FIU is geen RIEC-partner. De afweging om FIU-informatie in te brengen binnen een RIEC-samenwerking ligt bij de politie. In sommige regio's (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Midden-Nederland) draagt de FIU – via de politie – actiever bij aan het RIEC dan in andere regio's.

[28] Alle processen-verbaal van aangiften, van verhoren, ambtelijke verslagen, dossiers, rapportages en documenten over in beslag genomen goederen zijn terug te vinden in en te doorzoeken via BlueView, zolang ze niet ouder zijn dan vijf jaar; deze termijn houdt verband met de privacywetgeving.

We hebben de FIU gevraagd of ze in kaart kunnen brengen hoeveel ongebruikelijke en verdachte transacties betrekking hebben op de beautysector. Dit verzoek is gehonoreerd. Een analist van de FIU heeft het systeem doorzocht aan de hand van de SBI-codes 96021 (haarverzorging) en 96022 (schoonheidssalons en pedicuren) en aan de hand van zoekwoorden. Er is daarbij gezocht op basis van dezelfde termen als gehanteerd bij het zoeken naar gerechtelijke uitspraken (zie bijlage 3). Hierbij moet worden aangetekend dat het goed voorstelbaar dat op deze manier niet alle relevante meldingen zijn gevonden; de aantallen moeten dan ook als indicatief worden beschouwd.

Tabel 5.2.2 Aantal ongebruikelijke en verdachte transacties beautysector

	Ongebruikelijk	Verdacht
2020	879	545
2021	1.359	444
2022	952	254
2023	1.279	237
2024	2.422	197
Totaal	6.891	1.677

Bron: FIU

De getallen laten zien dat in vergelijking met alle ongebruikelijk en verdachte transacties de beautysector nauwelijks een rol van betekenis speelt. Anderzijds zijn de aantallen ook weer niet verwaarloosbaar. In de periode 2020 t/m 2024 zijn er in totaal 1.677 transacties van beautybedrijven als verdacht aangemerkt. Om hoeveel dossiers dit gaat, om welke mogelijke feiten het gaat en in hoeverre deze signalen zijn opgepakt, is echter niet bekend.[29] De analist van de FIU heeft de meldingen wel uitgesplitst naar branche. Tabel 5.2.3 geeft daarvan een overzicht. Hierbij merken we op dat sommige meldingen dubbel zijn geteld. Dit kan het geval zijn als de melding er zowel op de SBI-code als op een zoekterm uit is gekomen. Ook kan een transactie aan twee zoektermen voldoen. De getallen in tabel 5.2.2 zijn wel ontdubbeld.

De getallen in Tabel 5.2.3 laten zien dat kappers voor het leeuwendeel van de ongebruikelijke transacties staan. De cijfers geven aan dat 25 procent van de transacties als verdacht is aangemerkt, terwijl dit percentage op 8 procent ligt bij alle ongebruikelijke transacties (berekend op basis van de cijfers van Tabel 5.2.1). Het is opvallend dat een fors deel (66%) van de gemelde transacties met betrekking tot zonnestudio's als verdacht is aangemerkt.[30] Een verklaring hiervoor kunnen we louter op basis van deze cijfers uiteraard niet geven.

[29] We hebben deze vragen wel gesteld aan de FIU, maar dit verzoek is niet gehonoreerd, omdat het erg arbeidsintensieve vragen zouden zijn.

[30] Een ongebruikelijke transactie kan in het jaar van melden als verdacht wordt bestempeld, maar dit kan ook in de daaropvolgende jaren gebeuren. Daarom moet 'aandeel verdacht' met enige terughoudendheid worden geïnterpreteerd. Dit effect is minder prominent omdat we een periode van vijf jaar hebben bekeken.

Tabel 5.2.3 Ongebruikelijke- en verdachte transacties per branche

	Ongebruikelijk	Verdacht	Aandeel verdacht
Kappers	4.805	941	20%
Massagesalons	206	36	17%
Nagelstudio's	176	51	29%
Tattoo-/piercingshops	114	23	20%
Zonnestudio's	247	162	66%
SBI-codes	1.689	567	34%
Totaal	7.237	1.780	25%

Bron: FIU

5.3 Meldpunt Drugsprecursoren

Het Meldpunt Verdachte Transacties Chemicaliën (MVTC) is ondergebracht bij de FIOD (Belastingdienst).[31] De meldplicht voor drugsprecursoren bestaat sinds 1995. Het gaat om 30-35 stoffen waarvan de verdachte transacties moeten worden gemeld. Daarnaast zijn er de meldingen op basis van vrijwilligheid (stoffen die wel relevant zijn, maar niet op de verplichte lijst staan). Bedrijven kunnen verdachte transacties melden aan het MVTC aan de hand van een meldingsformulier (Belastingdienst.nl/douane meldingsformulier).

Van binnenkomende meldingen wordt een verslag gemaakt, maar er wordt niet op branchesoort geregistreerd. Uit de verslagen blijkt echter meestal wel om welke branche het gaat; ook geeft de bedrijfsomschrijving daar vaak een indicatie over. Er is aan de hand van een aantal zoektermen[32] in de meldingen gezocht naar – voor ons onderzoek – relevante meldingen. Deze zoekslag heeft voor de periode 2019 t/m 2023 twaalf meldingen van verdachte aceton-transacties opgeleverd.[33] Voor het jaar 2024 zijn er geen relevante meldingen gevonden.
Tabel 5.3.1 geeft een overzicht van de twaalf meldingen. In deze tabel is ook het totaal aantal aceton- meldingen meegenomen. Het blijkt dat nagelstudio's voor een beperkt aantal van de aceton-meldingen staan. Van de 137 aceton-meldingen in de periode 2020-2023 zijn er tien gelinkt aan de beautysector. Dit komt overeen met 7 procent van de meldingen.

Aceton wordt vaak gebruikt als oplosmiddel bij de productie van drugs, met name bij de verwerking en zuivering van bepaalde stoffen. Zo wordt aceton gebruikt om onzuiverheden te verwijderen bij de productie van synthetische drugs zoals methamfetamine (crystal meth) en

[31] Het MVTC is uitvloeisel van de Wet Voorkoming Misbruik Chemicaliën (WVMC). Deze wet stamt uit 1995 en ziet toe op drugsprecursoren en de handhaving was bij Economische Zaken ondergebracht. Na samengaan van de Economische Controle Dienst (ECD) en FIOD is het MVTC bij de Belastingdienst/FIOD terechtgekomen.

[32] Er is gezocht op: kapper, kapsalon, barber, barbier, nagel, nail, studio, beauty, tattoo, shop, massage, salon, zonnebank, wellness

[33] In 2019 is er ook melding gedaan van drie liter zoutzuur voor een kapsalon. Het betreft een kapsalon in België. Zoutzuur wordt onder andere gebruikt in de productie van bepaalde drugs. Het is een sterk zuur dat in verschillende stadia van het productieproces wordt ingezet, vooral bij de bewerking van precursoren en de omzetting van basevormen naar zouten, die beter oplosbaar en gemakkelijker te verhandelen zijn.

MDMA (ecstasy). Het helpt ook bij de kristallisatie van drugs, waardoor het eindproduct zuiverder en sterker wordt.

Bij de productie van amfetamine en methamfetamine speelt aceton een rol bij het omzetten en drogen van het eindproduct, waardoor het in poedervorm of kristallen wordt omgezet. Verder is aceton het middel bij uitstek voor het 'wassen' en verwerken van cocaïne.[34]

Tabel 5.3.1 Meldingen van verdachte aceton transacties (2019-2023)

	Meldingen totaal	Meldingen beautysector	Nadere duiding
2019	Onbekend	2	Beautysalon/wellness, 200 liter
			Nagelstudio, 30 liter
2020	42	1	Beautysalon/wellness, 1000 liter
2021	35	4	Nagelstudio, 60 liter
			Beautysalon/wellness, 1000 liter
			Nagelstudio, 20 liter
			Nagelstudio, 25 liter
2022	30	4	Nagelstudio, 40 liter
			Nagelstudio, 1000 liter
			Nagelstudio, 40 liter
			Nagelstudio, 20 liter
2023	30	1	Nagelstudio's (4), 12,8 liter

Bron: Meldpunt Verdachte Transacties Chemicaliën (MVTC)

5.4 Risicosignalen inschrijvingen Handelsregister

RTL-nieuws heeft in december 2024 een artikel gepubliceerd over risicomeldingen van de Kamer van Koophandel (Bunskoek, J K. de Regt en K. Voskuil, 2024). Dit artikel opent met de uitspraak dat er de afgelopen vier jaar ruim 15.000 bedrijven zijn ingeschreven in het Handelsregister waarvan wordt vermoed dat deze bedrijven worden misbruikt voor criminele praktijken. De KVK mag op basis van de huidige weigeringsgronden deze inschrijving niet weigeren[35], maar kan wel een risicosignaal afgeven bij de politie of de Arbeidsinspectie.[36] De juridische basis voor het melden van risicosignalen is artikel 2, lid c van de Handelsregisterwet, in combinatie met de Memorie van Toelichting bij de wijziging van de Handelsregisterwet van 1 januari 2020.

[34] Aceton kan overigens ook worden gebruikt bij de productie van explosieven (zie Kruize en Gruter, 2021).

[35] Er is intussen een gewijzigde motie in de Tweede Kamer aangenomen om de juridische, wettelijke en uitvoeringstechnische mogelijkheden van de Kamer van Koophandel uit te breiden (TK 2024–2025, 29 911, nr. 464).

[36] De KVK meldt risicosignalen bij een centraal punt bij de NLA. Risicosignalen voor de politie worden wekelijks in een beveiligde omgeving klaargezet. Er zijn elf contactpersonen bij de politie (tien geografische eenheden en de Landelijke eenheid) die de signalen voor hun werkgebied – aan de hand van postcode – eruit kunnen filteren.

De bestuursvoorzitter van de KVK stelt in het RTL-artikel: "Een KVK-nummer schept vertrouwen. Je kunt er een zakelijke bankrekening mee openen en leasecontracten mee afsluiten. Maar je kunt er ook computers mee bestellen, terwijl je niet van plan bent om die te betalen. Dan berokken je schade aan andere ondernemers of aan de maatschappij."

De KVK heeft cijfers over deze door hen afgegeven risicosignalen beschikbaar gesteld aan RTL. Deze cijfers hebben betrekking op de jaren 2021 t/m 2023 en de eerste tien maanden van 2024. De bedrijven zijn ingedeeld in vijftien branches. Hierbij is de beautysector, zoals door ons gedefinieerd, echter niet een-op-een te onderscheiden. Daarom hebben we de KVK gevraagd of het mogelijk is om deze cijfers te leveren voor alleen de beauty-branche, maar dit bleek niet mogelijk. De vijftien categorieën van de beautysector vallen namelijk alle in de nogal algemene categorie Persoonlijke dienstverlening.

Er zijn in 2021 2.535 meldingen gedaan. In 2022 is dit aantal ruim verdubbeld tot 5.127. In het artikel wordt niet ingegaan op deze opvallende stijging, maar het is goed denkbaar dat het aantal meldingen in 2021 relatief laag is als gevolg van de COVID-lockdowns gedurende dat jaar. In 2023 ligt het aantal meldingen op 3.959, en in de eerste tien maanden van 2024 op 3.829 meldingen. Voor de vier jaren bij elkaar gaat het om 15.450 meldingen.

Een groot deel van de meldingen heeft betrekking op de bouwsector: 4.907 van de 15.450 meldingen (32 procent). Er zijn vijf categorieën die wat betreft het aantal meldingen ongeveer even groot zijn, te weten: zorg en welzijn (10 procent), beveiliging en schoonmaak (9 procent), detailhandel (9 procent), vervoer, taxi, koerier (8 procent) en persoonlijke dienstverlening (7 procent).

De categorie persoonlijke dienstverlening – waar de beautysector toebehoort – staat dus voor 7 procent van alle risicomeldingen. Dit aantal stijgt van 176 in 2021, naar 367 in 2022, maar daalt weer 271 in 2023. Het aantal meldingen in 2024 eindigt naar verwachting op het niveau van 2022, want er zijn 336 meldingen gedaan in de eerste tien maanden van 2024. We weten echter niet welk deel van deze meldingen daadwerkelijk betrekking heeft op de beautysector.

5.5 Risicomeldingen rechtspersonen (Justis)

De afdeling TRACK van de dienst Justis voert controle op rechtspersonen uit. De wettelijke basis hiervoor is de Wet controle op rechtspersonen uit 2011. Hiervoor toetst Justis de integriteit van een rechtspersoon en die van bestuurders en andere betrokken personen en bedrijven. Het gaat dan bijvoorbeeld om bedrijven die al dan niet bewust meewerken aan fraude, witwassen, drugshandel of milieucriminaliteit.

Op vastgestelde momenten, zoals de oprichting van een bedrijf of een bestuurswisseling, worden de gegevens geanalyseerd van bedrijven, bestuurders/aandeelhouders en de directe omgeving. Dit gebeurt automatisch door na te gaan of er relevante strafrechtelijke feiten zijn geweest en/of er sprake is geweest van betrokkenheid bij faillissementen. Als de uitkomst 'negatief' is (geen verhoogd risico) dan worden de gegevens vernietigd. Als het systeem wel een

risico detecteert dan volgt nader onderzoek en worden hierbij bronnen van de Belastingdienst, het UWV, de politie, de bijzondere opsporingsdiensten en het Kadaster betrokken. Op basis hiervan kan Justis een risicomelding sturen naar bijvoorbeeld de politie, de Belastingdienst of de Autoriteit Financiële Markten.

Een aantal organisaties, zoals de politie en bijzondere opsporingsdiensten, kan ook zelf een risicomelding aanvragen. Hiermee wordt een verzoek gedaan om aanvullende informatie voor een onderzoek te krijgen of in een voorfase van een onderzoek meer inzicht te krijgen in wat er speelt. Zoals Tabel 4.5.1 laat zien, ligt bij het merendeel van de risicomeldingen het initiatief bij Justis (proactief).

Bij Justis kan ook om een netwerktekeningen worden gevraagd. Dit is een visuele weergave van het netwerk van een rechtspersoon, met de daarbij betrokken rechtspersonen, samenwerkingsverbanden en natuurlijke personen. Naast de onderlinge relaties worden eventuele faillissementen en ontbindingen zichtbaar is deze tekening. Een netwerktekening bevat minder gevoelige informatie dan een risicomelding en kan worden aangevraagd door instanties of personen met een opsporingstaak dan wel een publiekrechtelijke taak. Tabel 5.5.1 laat zien dat ruim 800 netwerktekeningen op jaarbasis worden aangevraagd.

Tabel 5.5.1 Risicomeldingen en netwerktekeningen

	Risicomelding (proactief)	Risicomelding (verzoek)	Netwerktekening
2020	221	18	869
2021	177	13	935
2022	243	23	725
2023	141	15	802

Bron: website Justis

We hebben bij Justis geïnformeerd of het mogelijk is om aan te geven welk deel van deze meldingen en/of netwerktekeningen betrekking heeft op de beautysector. Justis heeft aangegeven dat ze deze gegevens niet verstrekken aan een onderzoeksbureau. Daarbij is tevens aangegeven dat het aantal risicomeldingen binnen de beautysector naar verwachting laag is omdat het hier vaak om een eenmanszaak of VOF gaat en deze bedrijfsvormen vallen buiten de scope van TRACK.

5.6 Belangrijkste bevindingen

In dit hoofdstuk hebben we gezocht naar signalen die binnen zijn gekomen bij meldpunten of die zijn aangegeven door instanties. We hebben vijf soorten signalen bekeken. Het gaat hierbij om signalen dat er *mogelijk* sprake is van ondermijnende criminaliteit.

Stichting M. heeft niet rechtstreeks informatie kunnen leveren, maar op basis van MMA-meldingen gevonden in BVH, gaat het om twee tot drie meldingen met betrekking tot de beautysector op jaarbasis. Het gaat hierbij met name om meldingen rond drugscriminaliteit bij of rond kapperszaken.

Er zijn in een periode van vijf jaar 6.891 ongebruikelijke financiële transacties gemeld bij de FIU gerelateerd aan de beautysector, waarvan er 1.677 als verdacht zijn aangemerkt, ofwel gemiddeld ongeveer 335 verdachte transacties per jaar. Meerdere verdachte transacties kunnen betrekking hebben op eenzelfde onderneming, maar in hoeverre hiervan sprake is, blijkt voor ons niet vast te stellen. En in hoeverre de verdachte transacties te maken hebben met cash-betalingen is eveneens onbekend, maar gezien het feit dat we van meerdere kanten het signaal hebben gekregen dat er bij sommige beautybedrijven alleen contant kan worden betaald, ligt dit waarschijnlijk wel voor de hand.

Er zijn twaalf acetonbestellingen van met name nagelstudio's bij het Meldpunt Drugsprecursoren binnengekomen in een tijdsbestek van vijf jaar, ofwel gemiddeld gaat het om twee tot drie meldingen per jaar.

De risicosignalen afgegeven door de KVK kunnen niet worden gespecificeerd naar de beautysector. We zien echter wel dat de KVK-categorie waar de beautysector onderdeel van is, niet tot de sectoren behoort waar de meeste signalen over worden afgegeven.

Het is ons niet gelukt om risicosignalen van TRACK die betrekking hebben op de beautysector in kaart te brengen, maar het vermoeden bestaat dat er nauwelijks risicosignalen zijn met betrekking tot de beautysector omdat de binnen deze sector meest voorkomende bedrijfsvorm (de eenmanszaak) buiten de reikwijdte van TRACK valt.

Er komen al met al weinig signalen binnen c.q. er worden weinig signalen afgegeven over mogelijke ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector. Ogenschijnlijk zijn de meeste signalen afkomstig van de FIU (financiële signalen).

6 Opsporing, handhaving en vervolging

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de aard en omvang van mogelijke ondermijnende criminaliteit die bij de overheid bekend is. Zicht op ondermijnende criminaliteit begint met een signaal en kan eindigen met een bestuurlijke, fiscale of strafrechtelijke afdoening. De informatie die we bij elkaar hebben gebracht, geeft slechts inzicht in delen van dit informatieproces, want er zijn ook blinde vlekken. Zo hebben we bijvoorbeeld geen toegang gekregen tot opsporingsinformatie, ook wel artikel 9-informatie genoemd, verwijzend naar artikel 9 van de Wet Politiegegevens (WPG).

In hoofdstuk 5 hebben we aandacht besteed aan signalen die binnen zijn gekomen bij meldpunten of instanties die meldingen doen aan de politie en/of bijzondere opsporingsdiensten.

Veel van deze signalen komen bij de politie terecht en kunnen via een mutatie worden vastgelegd in het bedrijfsprocessensysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). In BVH worden ook mutaties verwerkt op basis van eigen initiatief, meldingen van burgers, ondernemers of samenwerkingspartners. Tot slot vinden we aangiften van burgers of bedrijven in BVH. Wat we hebben aangetroffen in BVH is beschreven in §6.1 (zie ook bijlage 2).

Uit de BVH-gegevens blijkt dat de politie signalen soms doorzet naar de gemeente of de Nederlandse Arbeidsinspectie. De gemeente wordt dan geïnformeerd aan de hand van een bestuurlijke rapportage.[37] Op basis van deze rapportage kan de gemeente (formeel de burgemeester) tot bestuurlijke handhaving besluiten. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot het tijdelijk of permanent sluiten van een pand. Een pandsluiting is ook mogelijk op basis van controlewerkzaamheden van de gemeente zelf. In §6.2 gaan we hier nader op in en schetsen een beeld gebaseerd op bestuursrechtelijke uitspraken die zijn gepubliceerd op rechtspraak.nl (zie ook bijlage 3).

De Arbeidsinspectie publiceert de resultaten van inspecties op de website. In §6.3 gaan we in op deze inspectieresultaten.

De Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) zijn opgericht in 2008 als samenwerkingsverbanden tussen verschillende overheidsinstanties. De RIEC's hebben diverse taken, maar een van de activiteiten is het aanpakken van ondermijnende criminaliteit. Dit kan uitmonden in zowel een bestuurlijke, fiscale als een strafrechtelijke afdoening. In §6.4 beschrijven we de aanpak van de beauty sector in RIEC-verband.

Als er naar aanleiding van een melding, controle of aangifte vervolgens een opsporingsonderzoek plaatsvindt dan wordt dit in de regel gemuteerd in Summ-IT. Dit systeem bevat zogeheten

[37] Een veelvoorkomende bestuurlijke rapportage betreft die waar de politie in een pand een wietplantage aantreft, of een pand van waaruit drugs worden verhandeld. De bestuurlijke rapportage kan in voorkomende gevallen ertoe leiden dat de burgemeester van de betreffende gemeente besluit tot een tijdelijke sluiting van het pand of van de woning in kwestie.

'artikel 9'-informatie en zoals hiervoor aangegeven, hebben wij voor dit onderzoek geen toegang gekregen tot dit systeem. Om dit manco (enigszins) te ondervangen, hebben we gesprekken gevoerd met partijen die betrokken zijn bij de opsporing, namelijk de politie en de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA). Ook hebben we het Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel (CoMensha) benaderd voor inzicht in geregistreerde mensenhandel in relatie tot de beautysector. Het resultaat van deze gesprekken is beschreven in §6.5.

Als het opsporingsonderzoek tot vervolging leidt en de officier van justitie (OvJ) besluit tot het dagvaarden van de verdachte(n), dan komt de zaak voor de rechter en volgt er een uitspraak in eerste aanleg. De verdachte en/of de OvJ kunnen in hoger beroep gaan. Veel uitspraken van de rechtbank (in eerste aanleg), de gerechtshoven (hoger beroep) en de Hoge Raad zijn geanonimiseerd gepubliceerd op website rechtspraak.nl. De voor ons onderzoek relevante uitspraken bespreken we in §6.6. We sluiten het hoofdstuk af met de belangrijkste bevindingen (§6.7)

6.1 BVH-dossiers

In Bijlage 2 is onze zoektocht naar relevante BVH-dossiers beschreven. Hieruit blijkt dat er van de 900 zaken die in eerste aanleg in beeld zijn, er uiteindelijk 99 overblijven. Het is denkbaar dat in dit selectieproces zaken zijn afgevallen die toch wel onder de noemer ondermijnende criminaliteit zijn te scharen. Een – slecht oplosbaar – probleem is dat we in veruit de meeste gevallen het motief voor de criminele handeling niet kennen. Zo hebben we inbraken in kapperszaken en andere beauty-bedrijven buiten beschouwing gelaten, omdat er geen aanwijzingen zijn dat de inbraak bijvoorbeeld is uitgevoerd om de eigenaar onder druk te zetten om mee te werken aan criminele praktijken. Daar zou de eigenaar dan bijvoorbeeld over moeten verklaren. En dat zien we niet in het materiaal dat wij onder ogen hebben gehad.

We zien ons voor hetzelfde probleem geplaatst als er een explosief is afgegaan bij een beautyzaak of als er brand is gesticht. We hebben niet veel van deze zaken in ons BVH-materiaal, maar er is geen enkele eigenaar die aangeeft dat het explosief het gevolg is van een conflict dat kan worden gelieerd aan georganiseerde criminaliteit. Desondanks hebben we deze feiten wel meegenomen in ons BVH-materiaal, omdat we denken dat de kans dat er wel een link ligt met het criminele circuit ook weer niet helemaal is uit te sluiten.

Het resultaat van 99 BVH-dossiers over mogelijke ondermijnende criminaliteit binnen de beauty- branche in een periode van vijf jaar (01-07-2019 t/m 30-06-2024) omvat geen groot aantal. Dit zou erop kunnen duiden dat het allemaal wel meevalt met deze vormen van criminaliteit, maar het kan ook betekenen dat we simpelweg veel zaken hebben gemist. Ook is het natuurlijk mogelijk dat er niet veel wordt geregistreerd, maar dat er in realiteit wel meer gebeurt. We volstaan hier nu echter met een analyse van de 99 BVH-dossiers.
Het merendeel van de zaken heeft betrekking op kapperszaken (80 van de 99 dossiers). Op basis van de naam van de kapperszaak hebben we de indruk dat het in bijna alle gevallen gaat om een barbershop of een kapsalon met een eigenaar met een migratieachtergrond.

Er zijn opvallend veel zaken afkomstig uit de eenheden Rotterdam (24 dossiers) en Oost-Nederland (achttien dossiers). De overige eenheden hebben zeven tot acht dossiers per eenheid, met uitzondering van de eenheid Limburg, hier tellen we slechts drie dossiers. Ook gemeentelijk niveau voert Rotterdam de lijst aan met zeventien dossiers, gevolgd de Amsterdam (acht) en Den Haag (zeven). De vierde stad in grootte, Utrecht, komt geheel niet voor in ons bestand van 99 zaken.

6.1.1 Startinformatie voor de BVH-dossiers

Ruim de helft van de zaken start met een melding van omwonenden dan wel op initiatief van de politie. Tabel 6.1.1 laat echter zien dat er een grote verscheidenheid aan bronnen is die ten grondslag liggen aan de BVH-dossiers. De meeste meldingen komen van personen die de politie aanspreken, aanschrijven en naar de meldkamer bellen. Er zijn ook melders die ervoor kiezen om anoniem te blijven via een MMA-melding of door het sturen van een anonieme brief naar de politie.

Bij 'eigen initiatief' van de politie gaat het vooral om surveillanten die iets opmerken. Dit kan het gevolg zijn van een opdracht vanuit het bureau, maar ook op basis van hun eigen kennis van de wijk. Het komt ook voor dat 'eigen initiatief' bestaat uit een geplande controle; soms samen met een BOA van de gemeente. We lezen verder dat er af en toe ook zogenaamde themadagen ondermijning zijn en dat de politie in het kader daarvan bij bedrijven op bezoek gaat.

Tabel 6.1.1 Startinformatie voor de 99 BVH-dossiers

Burgers/ondernemers	Aantal	*Overheid*	Aantal
Melden burger(s)	27	Eigen initiatief politie	25
MMA-melding	12	Gemeente	4
Aangifte	4	Belastingdienst	2
Melding ondernemer	4	Restinformatie	2
Melding slachtoffer	4	Wijkagent	1
Anonieme brief	2	Cameratoezicht	1
Melding pandeigenaar	1	TCI-informatie	1
		Koninklijke Marechaussee	1
Brand	4		
Explosie	4		
Totaal	62		37

Bron: BVH (eigen bewerking)

6.1.2 Koppeling tussen strafbaar feit en mogelijke ondermijning

In Bijlage 2 is weergegeven onder welke maatschappelijke klasse het incident in BVH is geregistreerd. Overigens zegt dat niet altijd ook iets over het achterliggende delict. Dit geldt bijvoorbeeld voor 'overige meldingen' of 'verdachte situatie'. Deze categorieën geven wel aan dat het veelal slechts om signalen gaat en niet om duidelijke strafbare feiten. Dit laatste wordt ook geïllustreerd door het gegeven dat er maar in twaalf van de 99 zaken aangifte is gedaan.

In Tabel 6.1.2 is aangegeven om welke vorm van ondermijnende criminaliteit het *zou* gaan. Het is belangrijk te benadrukken dat het in de meeste gevallen echter niet is vastgesteld – althans niet in het bestudeerde BVH-dossier – dat deze vormen van criminaliteit ook *daadwerkelijk* (bewijsbaar) hebben plaatsgevonden. Er zijn ook dossiers die indiceren dat er mogelijk iets mis is – op basis van signalen – zonder dat er al een suggestie wordt gedaan wat er dan precies aan de hand is. Deze zaken zijn geteld onder de noemer 'ondermijning' in Tabel 6.1.2.

Het gaat dan bijvoorbeeld om signalen dat er buiten openingstijden, veelal 's avonds of 's nachts, mensen in en/of rond de zaak aanwezig zijn, dat er met regelmaat auto's af- en aanrijden, dat er pakjes via de achteringang van hand tot hand gaan. Ook observaties van burgers of politiemensen dat er weinig tot geen activiteit is in een beauty-zaak kan ten grondslag liggen aan het vermoeden dat er mogelijk sprake is van ondermijnende criminaliteit.

Ook in zaken waar we wel in staat zijn om er een strafbaar feit aan te koppelen, gaat het veelal om vermoedens die niet worden bevestigd of weerlegd in het BVH-dossier. Het meest genoemde delict is drugshandel. Dit moet breed worden opgevat, in de zin dat daar mee kan worden bedoeld dat er vanuit de betreffende zaak wordt gedeald, maar het kan ook betekenen dat de persoon in kwestie – meestal de eigenaar – in verband wordt gebracht drugshandel. In dat geval zou de beauty- zaak een witwasvehikel kunnen zijn. Maar daarvoor is in de bestudeerde BVH-dossiers geen bewijs te vinden.

Tabel 6.1.2 Strafbare feiten waarbij mogelijk sprake is van ondermijning uitgesplitst naar branche

	Kappers-zaak	Massa-gesalon	Nagel-studio	Tattoo-shop	Zonne-studio	Totaal
Drugshandel	25		1	2		28
Ondermijning	17				2	19
Uitbuiting	8	6	1			15
Drugsproductie	5		1		1	7
Explosie	6		1			7
Witwassen	6				1	7
Fraude	2	1			1	4
Heling	4					4
Bedreiging	2					2
Brand	1				1	2
Prostitutie en drugshandel	1					1
Vuurwerk- en drugshandel	1					1
Wapen- en drugshandel	1					1
Zwart werken en drugs	1					1
Totaal	80	7	4	2	6	99

Bron: BVH (eigen bewerking)

Onder de noemer uitbuiting zijn de zaken opgenomen waarbij er een persoon of meerdere personen zonder een werk- of verblijfsvergunning aan het werk zijn of op een of andere manier in de zaak verblijven. Ook hier geldt dat er niet is vastgesteld dat er sprake is van mensenhandel

(uitbuiting). We zien in Tabel 6.1.2 dat vooral de massagesalons die in ons bestand voorkomen te linken zijn aan deze vorm van ondermijnende criminaliteit.

6.1.3 Afhandeling van het signaal

We kunnen de afhandeling van een signaal, zoals beschreven in BVH, in drie hoofdcategorieën indelen: vastleggen, onderzoeken en doorzetten. Tabel 6.1.3 geeft een overzicht van afhandeling op basis van deze indeling. Het aandeel zaken dat wordt vastgelegd gelijk is aan de deel van de zaken dat nader wordt onderzocht. Onder de tabel worden deze begrippen nader toegelicht aan de hand van voorbeelden.

Tabel 6.1.3 Afhandeling van het signaal

Hoofdcategorie	Subcategorie	Aantal
Vastleggen		43
	Muteren	32
	Verrijken	7
	Extra aandacht	4
Onderzoeken		43
	Controle	13
	Opsporingsonderzoek zonder verdachten	18
	Opsporingsonderzoek met verdachten	9
	Opsporingsonderzoek opgelegd	3
Doorzetten		13
	Gemeente	8
	NLA	4
	RIEC	1
Totaal		99

Bron: BVH (eigen bewerking)

Vastleggen

Onder vastleggen verstaan we dat het signaal aanleiding geeft om meer informatie te verzamelen, bijvoorbeeld door na te gaan wat er over de eigenaar van onderneming bekend is bij de KVK en/of na te gaan wat er over de persoon in kwestie bekend is in de politiesystemen. In Tabel 6.1.3 noemen we dit 'verrijken'. In onderstaand voorbeeld – en de voorbeelden bij de andere manieren van afhandelen – zijn we zo dicht mogelijk bij het taalgebruik en terminologie van de politie gebleven.

Voorbeeld van verrijken

In het kader van ondermijning is de politie een onderzoek gestart naar een nieuwe barbershop. De eigenaar is in de politiesystemen bekend als werknemer van een barbershop waar een politie-inval is geweest. Meerdere keren is er geobserveerd bij de shop en de politie ziet verdachte zaken: mogelijke heling, een bolstaande rugzak en mensen in de zaak om 01.00 uur 's nachts. De politie noteert een aantal kentekens. Voor zover we in BVH kunnen lezen is er vooralsnog niet 'doorgepakt' door de politie.

Het kan echter ook zo zijn dat de melding in een mutatie wordt gevat, maar dat deze niet direct aanleiding geeft om daar meer op te investeren. Het is dan – vermoedelijk – afwachten of er meer signalen binnenkomen (opbouwen van historiek). Het komt ook voor dat de mutatie juist is opgemaakt, omdat er al eerder aandacht voor deze zaak is gevraagd. In Tabel 6.1.3 noemen we dit 'muteren'.

Voorbeeld van muteren
Surveillanten zien een Porsche op de 'laden en lossen plek' staan voor een zonnestudio. Een half uur later staat de auto er nog steeds. De surveillanten gaan de studio binnen en vragen van wie de auto is. Een vrouw geeft te kennen dat het haar auto is en ze verplaatst de auto. Zij is vermoedelijk de eigenaar. "Vastgelegd in het kader van ondermijning. Een zonnestudio en een Porsche van +/- 40.000 euro handelswaarde", aldus de surveillant in de mutatie.

De derde mogelijkheid (als variant van 'vastleggen') is dat er wordt gevraagd om extra aandacht te besteden aan de onderneming tijdens de surveillance. In de zin dat er bijvoorbeeld in de gaten wordt gehouden of er klanten aanwezig zijn, of er bekenden van de politie zich ophouden in/rond het pand, of er 's avonds of 's nachts activiteiten zijn in/rond het pand. In Tabel 6.1.3 noemen we dit 'extra aandacht'.

Voorbeeld van extra aandacht
Vanuit de politie is een barbershop aangedragen bij het ondermijningsoverleg. Redenen hiervoor zijn verdachte situaties rond het pand, bijzondere openingstijden, geen acceptatie van digitale transacties (alles contant), interessante bezoekers in het pand. "Graag meenemen in de surveillance en bijzonderheden vastleggen", aldus de mutatie. Er wordt tevens aangegeven waar specifiek op moet worden gelet.

Onderzoeken
Ook onder de noemer van onderzoeken, zijn er meerdere varianten te onderscheiden. De eerste en meest directe vorm van onderzoek is dat de wijkpolitie een kijkje neemt in de zaak en een gesprek heeft met de eigenaar of andere betrokkenen. Het resultaat van deze actie wordt vastgelegd en daarmee is de zaak voorlopig afgedaan. In Tabel 6.1.3 noemen we dit 'controle'. Bij zeven van de dertien controles wordt er specifiek naar iets gezocht (naar aanleiding van de melding), maar wordt er niets aangetroffen.

Voorbeelden van controles
De politie doet een instap bij een barbershop naar aanleiding van een MMA-melding over handel in illegaal vuurwerk. Eerder zijn er twee MMA-meldingen geweest over het dealen van (hard) drugs. De zaak is minutieus doorzocht op aanwezigheid van vuurwerk en of drugs, maar er wordt niets ter zake aangetroffen. De eigenaar werkt mee en heeft geen idee waar de aantijgingen vandaan komen.

Het ondermijningsteam, hennepteam en de gemeente hebben gezamenlijk een controle uitgevoerd naar aanleiding van een henneplucht en warmtemetingen. Drie bedrijfspanden (zonnestudio) en de daarboven gelegen woningen zijn doorzocht. Er worden geen hennepkwekerijen aangetroffen.

De melding kan ook zodanig zijn dat er een opsporingsonderzoek wordt gestart om tot identificatie van een of meerdere verdachten te komen. In die gevallen komen vaak ondersteunende diensten in beeld. Zo is het standaard dat bij een explosie medewerkers van forensische opsporing assistentie verlenen. Als resultaat van dit onderzoek kunnen verdachten in beeld komen. Deze uitkomsten noemen we in Tabel 6.1.3 'opsporingsonderzoek met verdachten' en 'opsporingsonderzoek zonder verdachten'. Hierbij tekenen we aan dat we alleen de BVH-dossiers hebben gezien. Mogelijk zijn er (later) wel verdachten in beeld gekomen, maar is de zaak administratief afgehandeld in Summ-IT.

Voorbeeld van opsporingsonderzoek met verdachte
Een vastgoedeigenaar meldt dat hij het vermoeden heeft dat er zich in de kelder van zijn pand een wietplantage bevindt. Het pand is verhuurd aan een persoon met een kapperszaak. De eigenaar is getipt door de loodgieter, die geen toegang tot de kelder werd verleend. De loodgieter vond de situatie bovendien nogal verdacht (ventilatoren, geen klanten). Voorheen zat er een nagelstudio (ook zonder klanten, aldus een buurtbewoner) in het pand en de kapper is er op voorspraak van de vorige huurder ingekomen. De politie vindt een hennepkwekerij in de kelder. Er wordt een verdachte aangehouden. Naast het ruimen van de plantage wordt er ook een financiële berekening gemaakt in het kader van de ontnemingsprocedure.

Voorbeeld van opsporingsonderzoek zonder verdachte
In de nacht van vrijdag op zaterdag vindt er een ontploffing plaats in een kapperszaak; er ontstaat brand. De EOD komt erbij; het sporenonderzoek wijst uit dat er gebruik is gemaakt van een explosief dat met tape is verbonden met een flacon/jerrycan met benzine. Door de ontploffing is brand uitgebroken waarbij de gevel van het pand ernstig is beschadigd. De eigenaar wordt gehoord, er wordt buurtonderzoek gedaan. Er worden camerabeelden opgevraagd; er wordt sporenonderzoek (honden) gedaan en er worden enkele mensen gehoord. Vooralsnog is er echter geen verdachte in beeld. De politie tast in het duister over het motief.

Een opsporingsonderzoek kan ook worden gestaakt, ondanks dat er nog wel lijnen zijn die kunnen worden uitgelopen. Een zaak wordt dan voortijdig beëindigd in overleg met een officier van justitie vanwege onvoldoende politiecapaciteit. In Tabel 6.1.3 noemen we dit 'opsporingsonderzoek opgelegd'.

Voorbeeld van opsporingsonderzoek opgelegd
Tijdens een bestuurlijke controle van kapperszaken treffen politie en boa's in de kelder materiaal aan voor productie van harddrugs. Kappers die een stoel in de zaak huren, weten van niets en werken mee aan onderzoek (geven telefoon met code af). Er worden enkele onderzoekshandelingen verricht, onder andere naar de eigenaar van het pand, maar in overleg met de OvJ wordt besloten om de zaak op te leggen, omdat er naar verwachting niet snel een vervolgbare verdachte in beeld zal komen. De leidinggevende bij de politie sluit het bericht af met: "Bedankt allen. Sorry voor het teleurstellende nieuws, het is niet dat we niet willen."

Doorzetten

Een signaal kan direct of na onderzoek door de politie worden doorgezet naar een andere organisatie voor verdere afhandeling. In ons materiaal zien we dan dat de zaak bijvoorbeeld is doorgezet naar de gemeente, de NLA of het RIEC.

Voorbeeld van een zaak die naar de gemeente is doorgezet.
Volgens een MMA-melding is er sprake van gedwongen prostitutie en uitbuiting bij een massagesalon. De vrouwen zouden worden gedwongen bij klanten seksuele handelingen te verrichten en de eigenaresse van het salon zou een deel van het loon inhouden. De politie geeft aan deze zaak door te sturen naar de gemeente.

Voorbeeld van een zaak die naar de NLA is doorgezet
De politie gaat naar een massagesalon vanwege een melding (meisje opgesloten). Ze treffen daar drie dronken Thaise vrouwen aan. Op basis van de BVH-mutatie lijkt er verder niets te worden gedaan. De dag erna gaat politie er opnieuw naartoe ter controle en ze treffen drie Thaise vrouwen en de eigenaresse (ook Thaise) aan. De drie vrouwen zijn legaal in Nederland, maar hebben geen werkvergunning. Ze werken vermoedelijk wel in de salon, maar gebeurt dit onder dwang? De politie maakt een proces-verbaal op voor de NLA.

In Tabel 6.1.4 is de afhandeling afgezet tegen het vermoedelijke strafbare feit. De aantallen zijn te klein om hier conclusies aan te verbinden. Wel zien we dat vooral zaken rond uitbuiting (mogelijke mensenhandel) relatief vaak worden doorgezet naar de NLA en de gemeente.

Tabel 6.1.4 Afhandeling naar vermoedelijk strafbare feit

	Vastleggen	Onderzoeken	Doorzetten	Totaal
Drugshandel	16	10	2	28
Ondermijning	12	5	2	19
Uitbuiting	6	3	6	15
Drugsproductie	1	6		7
Explosie		6	1	7
Witwassen	4	3		7
Fraude	1	3		4
Heling		3	1	4
Bedreiging	2			2
Brand		2		2
Prostitutie en drugshandel			1	1
Vuurwerk- en drugshandel		1		1
Wapen- en drugshandel	1			1
Zwart werken en drugs		1		1
Totaal	43	43	13	99

Bron: BVH (eigen bewerking)

6.2 Pandsluitingen

We lezen in het BVH-materiaal vier keer dat een gemeente (burgemeester) besluit om het pand van een beautybedrijf tijdelijk te laten sluiten. Het is aannemelijk dat dit vaker is gebeurd, maar dat deze informatie niet is terug te lezen in het BVH-dossier. In de BVH-gegevens (99 dossiers) die wij hebben gekregen, gaat het bij de vier pandsluitingen om drie kapperszaken en een nagelstudio.

Explosieven
Het gebruik van explosieven is de afgelopen jaren sterk toegenomen[38]. Vaak gaat het hierbij om aanslagen ter intimidatie voortkomend uit conflicten tussen burgers. We lezen in het BVH-materiaal dat ook beautyzaken hiervan het doelwit kunnen zijn. In een fenomeenbeeld van de politie over geweld van de georganiseerde misdaad (Boerman, Stoffers en Tadic, 2024) is een hoofdstuk gewijd aan aanslagen met explosieven. Hierin lezen we dat in 2023 dat de aanslagen vooral gericht zijn tegen woningen (67 procent) en een kleiner deel tegen vervoersmiddelen (13 procent) en bedrijven (10 procent).[39] Er wordt verder geen melding gemaakt welk soort bedrijven het betreft.

Er is in 2024 ook een Taskforce explosieven opgericht (Offensief tegen explosies, 2025). We hebben bij deze taskforce geïnformeerd of zij inzicht kunnen verschaffen in welke mate bedrijven in de beautysector het doelwit zijn van aanslagen met explosieven. Uit de reactie van de Taskforce blijkt dat het hen echter aan capaciteit ontbreekt om daar een antwoord op te kunnen geven.

In het fenomeenbeeld van de politie is een poging gedaan om meer inzicht te krijgen in het achterliggende motief. Dit blijkt lastig te zijn. In ongeveer de helft van de zaken is dit niet vast te stellen. Bij de zaken waar dit wel mogelijk is, blijkt ongeveer 2/5 te linken aan criminele activiteiten (Boerman et al., 2024, Figuur 16, p. 73).

Bestuurlijke rapportages
We hebben de politie gevraagd inzicht te geven in bestuurlijke rapportages in het algemeen en in het bijzonder in relatie met de beautysector. Deze informatie blijkt op nationaal niveau niet voorhanden te zijn. Vervolgens hebben we hiernaar geïnformeerd op het niveau van politie-eenheid. Drie van de tien regionale politie-eenheden hebben uiteindelijk op ons informatieverzoek gereageerd: Amsterdam, Midden-Nederland en Oost-Nederland. Van de andere zeven eenheden hebben we geen antwoord gekregen.

Binnen de eenheid Amsterdam is er een dashboard van bestuurlijke rapportages. Aan de hand van de naam van het bedrijfspand is gezocht naar beauty-branche-ondernemingen. In de jaren

[38] Sinds 2021 is het aantal aanslagen met explosieven fors gestegen. Het gaat hierbij om incidenten waarbij explosief materiaal tot ontploffing wordt gebracht om iemand te bedreigen. Uit politiecijfers blijkt dat het aantal aanslagen elk jaar grofweg is verdubbeld sinds 2021: van 212 naar 439 in 2022, naar 1017 in 2023 (Boerman et al., 2024).
[39] Waar de resterende 10 procent tegen is gericht, wordt niet duidelijk uit het rapport.

2020 t/m 2024 zijn er in totaal 1.139 bestuurlijke rapportages opgemaakt binnen de politie-eenheid Amsterdam. Daarvan zijn er elf opgemaakt over een beauty-branche-onderneming.[40]

Uit de eenheid Midden-Nederland hebben we informatie ontvangen over drie beauty-bedrijven waarvoor in 2023 een bestuurlijke rapportage is opgemaakt. Het betreft een beautysalon met twee vestigingen in Midden-Nederland en een in Limburg. Verder gaat het om een beautysalon en een barbershop. In 2024 zijn er vier bestuurlijke rapportages opgemaakt in deze eenheid (drie keer voor een barbershop en eenmaal voor nagelstudio). Meer inhoudelijke informatie hebben we hierover niet ontvangen.

Tot slot hebben we een reactie ontvangen uit de politie-eenheid Oost-Nederland, District Gelderland-Zuid. Hier blijkt in 2019 een bestuurlijke rapportage te zijn opgemaakt naar aanleiding van het aantreffen van een hennepkwekerij in een kapperszaak.

Bestuursrechtelijke uitspraken
Een ondernemer kan de (tijdelijke) pandsluiting aanvechten bij de voorzieningenrechter en in sommige gevallen in hoger beroep bij de Raad van State (RvS). We hebben op rechtspraak.nl zeventien uitspraken gevonden (zie ook bijlage 3) die relevant zijn in het kader van het onderzoek.[41] We bespreken deze zaken kort en geven tevens aan in hoeverre er een link is te ontwaren met een vorm van ondermijnende criminaliteit. In deze zaken is steeds de (pand)eigenaar de eisende partij en de burgemeester de verwerende partij. Als de rechter het verzoek van de eiser afwijst, dan blijft het pand dus gesloten.

De gerechtelijke uitspraken leren dat de burgemeester een pand (tijdelijk) kan sluiten op basis van verschillende wetsartikelen. Er wordt daarbij verwezen naar de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en de Gemeentewet. Indien het gaat om drugshandel/productie, is artikel 13b van de Opiumwet (Wet Damocles) relevant. We bespreken hierna de uitspraken per branche.

6.2.1 Kapperszaken (vijf uitspraken)

Twee uitspraken hebben betrekking op een pandsluiting naar aanleiding van een hennepkwekerij. Eveneens twee sluitingen hebben te maken met geweld en de vrees voor verstoring van de openbare orde en veiligheid. De vijfde sluiting heeft een link met mensensmokkel.

[40] Dit kunnen overigens ook rapportages zijn over woningen. WODC-onderzoek (Kruize en Gruter, 2020) laat zien dat bij de ontdekking van een hennepkwekerij in de eenheid Amsterdam er automatisch een bestuurlijke rapportage wordt aangemaakt voor de gemeente.
[41] Hoewel de uitspraken zijn geanonimiseerd, menen we bij enkele uitspraken de zaak te herkennen van ons BVH-onderzoek onder de 99 dossiers. We zitten binnen de gevonden selectie geen uitspraken die betrekking hebben op het sluiten van een Tattooshop. We hebben ook een uitspraak gevonden die geen betrekking heeft op het sluiten van een pand, maar een boete betreft voor een administratiekantoor. In deze zaak heeft het administratiekantoor geen melding gemaakt bij de FIU van een verdachte transactie terwijl daar wel aanleiding voor was. Het betreft hier vennoten die een dames- en herenkapsalon, een zonne- en nagelstudio en een schoonheidssalon bezitten. Zij hebben zich mogelijk schuldig gemaakt aan witwassen en/of financieren van terrorisme (ECLI:NL:RBROT:2024:8190).

In de eerste hennepzaak heeft de politie naar aanleiding van een MMA-melding een woning doorzocht en daarbij op de eerste verdieping in een slaapkamer een buiten werking zijnde (hennep)kwekerij aangetroffen (ECLI:NL:RBGEL:2020:3064). De kapsalon is in een bijgebouw aan de voorzijde van de woning gevestigd. De woning en het bedrijf worden voor drie maanden gesloten. De kapster vecht dit besluit aan; deels met succes. De rechter beslist dat de kappersruimte open mag blijven, omdat de burgemeester onvoldoende rekening heeft gehouden met economische belangen van de kapster.

In de tweede hennepzaak werkt een kapster ook aan huis. Naar aanleiding van een brand heeft de politie op de eerste etage in de woning van de kapster een in bedrijf zijnde hennepkwekerij aangetroffen, bestaande uit 68 hennepplanten (ECLI:NL:RBNHO:2019:3397). De woning wordt vervolgens voor drie maanden gesloten. De kapster geeft aan dat ze hierdoor haar bron van inkomen verliest. In deze casus wijst de rechter het verzoek echter af.

Voor beide hennepzaken geldt dat er geen directe link is met de kapperszaak. De vrouwen verbouwen de hennep immers in hun woning. Er ligt wel een indirecte link, in de zin dat mogelijk onvoldoende beroepsinkomsten hen ertoe hebben verleid zich te lenen voor de verbouw van hennep. De eerste zaak speelt in 2020; de kapster refereert bij de rechter aan de economische gevolgen van de corona-maatregelen. In de tweede zaak lijkt hier geen sprake van. In de uitspraak is te lezen dat de kapster aangeeft dat zij heeft toegestaan dat in haar woning een hennepplantage werd aangelegd.

De eerste geweldszaak betreft een kapperszaak waarbij twee Irakese families slaags raken met elkaar. Hierbij zijn ook leden van een motorbende betrokken. De burgemeester sluit het pand met verwijzing naar artikel 194/2 van de Gemeentewet die een burgemeester de bevoegdheid geeft onverwijld in te grijpen ter bescherming van de veiligheid en gezondheid. Het verzoek (het bezwaar tegen de sluiting) van de ondernemer wordt afgewezen (ECLI:NL:RBLIM:2024:2912).

In de tweede geweldszaak is er een explosief afgegaan (ECLI:NL:RBAMS:2020:4692). De kapperszaak in kwestie is voor onbepaalde tijd gesloten met verwijzing naar het ernstige gevaar voor de openbare orde. We lezen in de uitspraak dat "(…) bij geweld van buitenaf als beleidsuitgangspunt geldt dat indien kan worden uitgesloten dat het incident op enige wijze verband houdt met de wijze van bedrijfsvoering, er in beginsel van sluiting wordt afgezien." (Artikel 2.10 van de APV van Amsterdam). Deze situatie zou zich op dit moment echter niet voordoen en daarom wijst de rechter het verzoek van de kapper af.

Bij deze twee geweldszaken is niet aangetoond dat er een relatie is met ondermijnende criminele activiteiten, maar het is op basis van het voorliggende materiaal ook niet geheel uit te sluiten.

De pandsluiting wegens mensensmokkel is het gevolg van een bestuurlijke rapportage over het voorbereiden en organiseren van internationale mensensmokkel vanuit een kapperszaak in Apeldoorn. In de uitspraak is te lezen dat (ECLI:NL:RBGEL:2021:6745, p. 3):

> De politie adviseert de burgemeester om maatregelen te nemen om de organisatie van mensensmokkel te doen stoppen en in de toekomst herhaling te voorkomen. Dit vanuit het risico dat subjecten die zich bezighouden met mensensmokkel de gelegenheid krijgen zich in de kapperszaak voor te bereiden op de mensensmokkel. Daarnaast om te voorkomen dat de kapperszaak als dekmantel blijft dienen om de activiteiten ten aanzien van mensensmokkel te verhullen.

De burgemeester laat als reactie daarop de kapperszaak sluiten voor een periode van zes maanden. De rechter stelt de eiser echter in het gelijk. De rechter is van mening dat de burgemeester beter moet motiveren waarom er nog steeds sprake is van een gevaar voor de openbare orde en veiligheid. Ondanks dat de rechter de pandsluiting ongedaan maakt, is het wel duidelijk dat er in deze zaak een link ligt met ondermijnende criminaliteit (mensensmokkel) en dat de kapperszaak daarbij als een dekmantel heeft gefungeerd.

6.2.2 Nagelstudio (één uitspraak)

In deze rechtszaak is het de verhuurder van twee panden in Oude Pekela die de sluiting aanvecht bij de rechter. In deze panden zijn drie beauty-bedrijven gevestigd. Bij het ene pand is geschoten (10 juli 2023) en bij het andere pand is een explosie geweest (19 september 2023) (RTL-Nieuws, 2023, 20 september). De politie stelt een bestuurlijke rapportage op (29 september 2023) en houdt er rekening mee dat de explosie verband houdt met eerdere incidenten in Groningen, Winschoten en Oude Pekela en dat een en ander vermoedelijk zijn oorsprong vindt in conflicten binnen het criminele milieu. De burgemeester laat de panden voor twee maanden sluiten. De rechter wijst het verzoek van de pandeigenaar af (ECLI:NL:RBNNE: 2023:5345).

6.2.3 Massagesalons (negen uitspraken)

De meeste pandsluitingen die bij de rechter zijn aangevochten en op rechtspraak.nl zijn gepubliceerd, hebben betrekking op massagesalons. Het betreft in zeven van de negen gevallen een sluiting als gevolg van het verrichten van seksuele handelingen zonder dat daar een vergunning voor is verleend. Er ligt mogelijk een link naar ondermijnende criminaliteit (seksuele uitbuiting), maar dit is meestal niet vast te stellen op basis van het voorliggende materiaal. Dat er sprake is van seksuele handelingen is in alle gevallen vastgesteld door een anonieme controleur (‘mystery guest’) in te zetten. Tijdens de massage krijgt de controleur het aanbod van een ‘happy ending’. In alle gevallen wordt het verzoek van de ondernemer tot opheffing van de pandsluiting door de rechter afgewezen.[42]

[42] Het gaat om de volgende zeven uitspraken: (1) ECLI:NL:RBMNE:2021:6787, (2) ECLI:NL:RBAMS: 2021:1995, (3) ECLI:NL:RBGEL:2022:868, (4) ECLI:NL:RBMNE:2024:3749, (5) ECLI:NL:RBMNE:2024:3747, (6) ECLI:NL:RBGEL: 2022:606 en (7) ECLI:NL:RBAMS:2023:1768

De andere twee pandsluitingen van massagesalons hebben een andere aanleiding. In de ene zaak is er het vermoeden dat er crimineel geld is geïnvesteerd in het bedrijf. In de andere zaak is er sprake van een illegale arbeidskracht. Hieronder lichten we beide zaken toe.

In de eerste zaak heeft een massagesalon in 2017 een exploitatievergunning gekregen van de gemeente. In 2020 trekt de burgemeester deze vergunning weer in naar aanleiding van een advies van het Landelijke Bureau Bibob. Dit advies is aangevraagd op basis van een tip van het Openbaar Ministerie over een van de aandeelhouders van het bedrijf. Het komt erop neer dat het vermoeden bestaat dat die aandeelhouder crimineel geld bij het bedrijf heeft ingebracht. De rechtbank verwerpt het bezwaar van de ondernemer, maar de RvS stelt dat de ondernemer haar massagesalon kan exploiteren, zolang de bodemprocedure loopt (ECLI:NL:RVS: 2021: 1858).

De andere zaak betreft een massagesalon met een vergunning voor het verrichten van seksuele handelingen. Tijdens een controle van de gemeente en de Vreemdelingenpolitie worden twee vrouwen aangetroffen die geen verblijfsvergunning hebben. Zij lijken in de salon te overnachten. De burgemeester trekt als reactie hierop de exploitatievergunning in. De rechter wijst het verzoek van de ondernemer af (ECLI:NL:RBNNE:2024: 3086).

6.2.4 Zonnestudio's (twee uitspraken)

In de eerste zaak is er een explosie geweest bij een zonnestudio. Naar aanleiding hiervan heeft de politie een bestuurlijke rapportage opgesteld. Hierin is onder andere het volgende te lezen (ECLI:NL:RBOVE:2024:4407, p. 4):

> In het naar aanleiding van de explosie gehouden buurtonderzoek zou naar voren komen dat alleen mannen bij de zonnestudio komen die na een kwartier weer vertrekken, dat geen klandizie rondom de studio te zien is, en dat de wijkagent al meerdere keren door buurtbewoners is benaderd omdat er verdachte zaken zouden gebeuren bij de zonnestudio.

Op basis hiervan besluit de burgemeester het pand te laten sluiten voor een periode van drie maanden vanwege het ernstige gevaar voor de openbare orde. De rechter wijst het verzoek van de ondernemer af. In hoeverre er daadwerkelijk een link is met ondermijnende criminaliteit is op basis van het voorliggende materiaal niet vast te stellen.

De tweede zaak is aangespannen door een eigenaar die zijn pand heeft verhuurd aan de exploitant van een zonnestudio. Op basis van meldingen over vermoedens van handel in illegaal vuurwerk en drugs doet de politie op 28 december 2021 een inval. De politie vindt naast 161 kilogram consumentenvuurwerk 100 gram amfetamine/MDMA en een kilo wiet. Er is mogelijk wel sprake van ondermijnende criminaliteit. Als gevolg van deze vondst wordt het pand voor een jaar gesloten. Dit vindt de eigenaar onevenredig lang; de rechter stelt hem echter in het ongelijk (ECLI:NL:RBNNE:2024:115).

6.3 Nederlandse Arbeidsinspectie: inspectieresultaten

Inspectieresultaten worden openbaar gemaakt op de website van de Nederlandse Arbeidsinspectie. De resultaten van individuele inspecties op het gebied van 'BRZO', 'Asbest' en 'Eerlijk werk' zijn op deze site te lezen. De inspectieresultaten blijven tot drie jaar na openbaarmaking op de website van de Nederlandse Arbeidsinspectie staan.

Voor ons onderzoek is Eerlijk werk een interessante categorie. Bij het doorklikken op deze inspecties verschijnt een pagina met een overzicht van bedrijven die zijn geïnspecteerd door de NLA op de wetgeving: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag, Wet arbeid vreemdelingen en de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs. Per bedrijf wordt onder andere aangegeven op welke wetgeving is gecontroleerd, op welke locatie de inspectie is uitgevoerd, en of er een overtreding is geconstateerd. Per overtreding wordt op de website verder aangegeven welke wet en welk wetsartikel van toepassing is.

Op de peildatum (12 februari 2025) zijn er 6.678 inspecties zichtbaar. We hebben eerst op SBI-code gezocht voor kappers (96021) en nagelstudio's (96022). Dit levert respectievelijk 87 en 52 inspecties op. Opvallend is echter dat bij al deze inspecties er geen overtreding is geconstateerd. Het zoeken op de bedrijfsnaam aan de hand van termen als kapsalon, barber, nail levert ook inspecties op waarbij wel een overtreding is geconstateerd. Bij deze inspectieverslagen is het SBI-code echter niet ingevuld en logischerwijs komen deze inspecties dan niet naar voren bij het louter zoeken op de SBI-code. De reden hiervoor is ons onbekend. Na het zoeken op SBI-code[43] in combinatie met zoektermen[44] hebben we 227 inspecties kunnen linken aan de beauty-branche. De verdeling is gegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 6.3.1 Inspecties van beauty bedrijven door de NLA (2022-2024)

	Kapsalon	Nagelstudio	Massagesalon	Zonnestudio	Totaal
2022	27	20	15		62
2023	48	22	18		88
2024	38	29	9	1	77
Totaal	113	71	42	1	227

Bron: NLA-website (eigen bewerking)

Tabel 6.3.1 laat zien dat we (vrijwel) geen controles hebben gevonden bij tattooshops en zonnestudio's. De NLA bevestigt dat deze bedrijven minder of niet als risicovol worden gezien in relatie tot het thema Eerlijk werk.

[43] Bij het zoeken op SBI-code blijken de codes 96021 Haarverzorging en 96022 Schoonheidsverzorging, pedicures en manicures bruikbaar. Op basis van de naam van het bedrijf kunnen we vaststellen dat vrijwel alle hits relevant zijn. Dit geldt niet voor de SBI-code 9604 Sauna, solaria, baden en dergelijke.

[44] We hebben gezocht op de termen: kapsalon, kapper, barber, barbier en hair (kapsalon), nail en nagel (nagelstudio), tattoo en tatoeage (tattooshop), massage en wellness (massagesalon) en zonnestudio, sol en sun (zonnestudio). De termen 'sol' en 'sun' geven wel veel hits, maar allemaal false-positives.

Zoals hierboven aangegeven, omvat het thema Eerlijk werk op de website drie wetten.[45] Als er sprake is van een geconstateerde overtreding dan gaat het in de meeste gevallen om 'Vreemdeling laten werken zonder tewerkstellingsvergunning' (Art. 2, lid 1 van de Wet arbeid vreemdelingen).[46] In mindere mate betreft het verder het niet-giraal uitbetalen van het minimumloon (het niet bewijsbaar uitbetalen van het minimumloon) of onderbetaling. De overtredingen worden gesanctioneerd met een bestuurlijke boete. Af en toe zien we dat een bedrijf waarbij een overtreding is geconstateerd later opnieuw wordt gecontroleerd. Bij de kapperszaken is dit acht keer gebeurd. Als er bij de tweede inspectie geen overtredingen zijn geconstateerd dan telt dit bezoek mee als inspectie zonder overtreding.

Tabel 6.3.2 Inspecties waarbij een overtreding is geconstateerd

	Kapsalon		Nagelstudio		Massagesalon	
	Overtreding	Aandeel van inspecties	Overtreding	Aandeel van inspecties	Overtreding	Aandeel van inspecties
2022	6	22 %	7	35 %	8	53 %
2023	9	19 %	5	23 %	10	55 %
2024	14	37 %	4	14 %	1	11 %
Totaal	29	26 %	16	23 %	19	45 %

Bron: NLA-website (eigen bewerking)

6.4 Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's)

Het LIEC en de RIEC's zijn opgericht in 2008 en werken op basis van een convenant. Per 1 maart 2025 is de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wgs) van kracht.[47] De RIEC's staan voor een bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de ondermijnende criminaliteit. Er is een aantal landelijke thema's benoemd, zoals mensenhandel, georganiseerde drugscriminaliteit, fraude en misbruik in de vastgoedsector en witwassen. Daarnaast hebben de afzonderlijke RIEC's ook regionale speerpunten.[48]

[45] Wet minimumloon en vakantiebijslag, Wet arbeid vreemdelingen en de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs.

[46] "Werken in Nederland is vrij toegestaan voor mensen met de Nederlandse nationaliteit of de nationaliteit van een van de landen van de Europese Economische Ruimte (EER) en Zwitserland. De EER omvat de landen van de Europese Unie plus Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Voor deze landen geldt vrij verkeer van werkenden. De Wav verbiedt werkgevers en particulieren om buitenlandse arbeidskrachten die geen vrije toegang hebben tot de Nederlandse arbeidsmarkt, zonder geldige tewerkstellingsvergunning (TWV) of gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA) voor zich te laten werken." (Nlarbeidsinpsectie.nl wet arbeid vreemdelingen).

[47] In de WGS zijn vier bestaande samenwerkingsverbanden wettelijk verankerd, te weten het Financieel Expertisecentrum (FEC), de Infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (iCOV), de Regionale Informatie en Expertisecentra (RIEC's) en de Zorg- en Veiligheidshuizen. Met de komst van deze wet kunnen RIEC's informatie onderling delen en aan derden verstrekken (art. 1.7 WGS) (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2024a).

[48] Wij hebben nader contact gehad met een medewerker van het RIEC Midden-Nederland en RIEC Den Haag. Regionale thema's bij deze RIEC's zijn criminele geldstromen en zorgcriminaliteit (Midden-Nederland) en malafide bedrijven en Outlaw Motorcycle Gangs (Den Haag).

Binnen de RIEC's kunnen concrete zaken worden opgepakt. Dit gebeurt – in ieder geval binnen de RIEC's waarvan wij medewerkers hebben gesproken – op districtelijk en regionaal niveau. Een RIEC-regio is opgedeeld in meerdere districten. Voor zover wij kunnen overzien, lopen deze districten parallel met de politiedistricten; evenals de RIEC-regio's parallel lopen met de politieregio's. Er vinden periodiek casus-overleggen plaats waarin zaken kunnen worden ingebracht.

Voor ons onderzoek hebben we alle RIEC's per mail aangeschreven met vier vragen. Deze vragen richten zich op de beautysector, zoals door ons gedefinieerd. We hebben gevraagd of het RIEC-verkenningen (fenomeenbeelden) heeft gemaakt over (aspecten van) de beauty sector of er concrete onderzoeken in RIEC-verband zijn uitgevoerd naar deze sector, en of er regionale instrumenten zijn ontwikkeld om ondernemers, in het algemeen of specifiek in de beautysector, weerbaarder te maken tegen ondermijnende krachten. En tot slot hebben we gevraagd in welke mate de beautysector naar inschatting van het RIEC-doelwit is van ondermijnende activiteiten, en om welke activiteiten het dan gaat.

Van zes van de tien RIEC's hebben we daarop een reactie ontvangen.[49] RIEC Oost-Nederland laat ons weten dat ze daar specifiek voor in de systemen moeten kijken en daar geen capaciteit voor hebben. RIEC Limburg wijst ons op een fenomeenonderzoek naar de kappersbranche in Limburg dat zij in 2020 hebben gemaakt. RIEC Noord-Nederland en RIEC Amsterdam-Amstelland geeft aan dat er onderzoek is geweest naar massagesalons.[50]

Zowel het RIEC Midden-Nederland als ook het RIEC Den Haag heeft onze vraag breder uitgezet en medewerkers in de districten om informatie gevraagd. Vanuit de districten van het RIEC Midden-Nederland wordt dan aangegeven dat er binnen gemeenten wel enige aandacht hiervoor is en dat er ook wel controles worden uitgevoerd. De casuïstiek leent zich echter (vooralsnog) niet om in RIEC-verband te worden opgepakt. Het RIEC heeft wel een traject met 'mystery guests' begeleid. Het RIEC Midden-Nederland is in oktober 2024 in het kader van mensenhandel een campagne gestart die zich richt op nagelstudio's met de titel 'Onder de lak'. Dit heeft onder andere geleid tot de website Veilige Nagels.nl. Het RIEC Den Haag meldt dat er aandacht is besteed aan arbeidsuitbuiting in de beautysector binnen de districtelijke verdiepende onderzoeken. Dit is gebaseerd op informatie van de NLA en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel. Er is een opsporingsonderzoek geweest dat zich heeft gericht op massagesalons, maar dat is geseponeerd wegens onvoldoende bewijs. Er wordt ook gewezen op een onderzoek – naar niet in RIEC-verband – met een link naar een beautybedrijf voor grondstoffen (drugsproductie).

[49] Van het RIEC Noord-Holland, Rotterdam, het RIEC Zeeland West-Brabant en het RIEC Oost-Brabant hebben we, ook na een rappel, niets meer vernomen.

[50] We hebben echter geen inzage gekregen in deze onderzoeken. Vanuit het RIEC Amsterdam is aangegeven dat het onderzoek 'niet veel heeft opgeleverd.' De resultaten van het onderzoek van RIEC Noord-Nederland worden besproken in §5.4.2).

6.4.1 Fenomeenbeeld kappersbranche (Limburg)

Het RIEC Limburg heeft in september 2019 besloten om een fenomeenonderzoek naar de kappersbranche uit te voeren naar aanleiding van signalen dat kapperszaken mogelijk konden worden gerelateerd aan witwassen en de handel in verdovende middelen. In het fenomeenbeeld wordt gesteld dat er vijf aspecten zijn die de kappersbranche ondermijningsgevoelig maakt:

1. Contante betalingen
2. Geen diploma's of vergunningen nodig
3. Vergt gering startkapitaal
4. Mogelijke ontmoetingsplek voor criminelen
5. Lastig (arbeidsintensief) om witwassen vast te stellen

Er zijn ten tijde van dit onderzoek 2.480 kapperszaken in Limburg. Op basis van politie-informatie (eigenaar heeft relevante antecedenten), FIU-informatie en informatie van de Belastingdienst (witwas-indicatoren) zijn er 49 zaken voor nader onderzoek geselecteerd. Veruit de meeste zaken zijn geselecteerd op basis van informatie van Belastingdienst. Op basis van dit fenomeenonderzoek wordt de volgende conclusie getrokken (Fenomeenbeeld kappersbranche Limburg, p. 10):

> Er zijn geen sterke signalen dat de kappersbranche in Limburg een ondermijnende branche is. Wel is het opvallend dat ongeveer 30 procent van de Limburgse kapperszaken geen zakelijke rekening heeft waardoor het particulier en zakelijk betalingsverkeer door elkaar loopt.

De kappersbranche heeft weliswaar kenmerken die illegale activiteiten in de hand kunnen werken, maar er is geen sprake van structureel ondermijnende activiteiten binnen de kappersbranche, aldus de opstellers van het fenomeenbeeld. Zij voegen daar nog aan toe meerdere kapperszaken in een straat niet per definitie betekent dat daar 'iets aan de hand is'. Er zijn diverse soorten kapsalons, met ieder een eigen doelgroep, wat een op het eerste oog groot aantal kapsalons kan verklaren. Ook kan het een bewust keuze zijn dat kapperszaken dicht bij elkaar in de buurt gaan zitten aangezien dit extra klandizie kan opleveren (Fenomeenbeeld kappersbranche Limburg, p. 10).

6.4.2 RIEC-onderzoek naar massagesalons (Noord-Nederland)

In 2023 en 2024 is er in RIEC-verband onderzoek gedaan naar drie massagesalons in de regio op basis van signalen over illegale prostitutie, arbeidsuitbuiting en illegale tewerkstelling. In deze onderzoeken is gebruik gebruikt van open bronnen, zoals het Handelsregister van de KVK, het Kadaster, maar ook vrij zoeken op internet. Daarnaast is informatie opgehaald bij RIEC-partners, te weten de Belastingdienst, Arbeidsinspectie, politie, gemeenten, Openbaar Ministerie en de IND.

Illegale prostitutie en arbeidsuitbuiting is niet aangetoond in de onderzoeken. Wel zijn er andere feiten zijn geconstateerd, zoals overtreding van de Wet arbeid vreemdelingen en de Wet

minimumloon en minimumvakantiebijslag. Daarnaast zijn er onjuiste aangiften loonheffing gedaan. Deze feiten duiden echter niet op ondermijning, zoals voor ons onderzoek gedefinieerd.

6.4.3 Belastingdienstcontroles in RIEC-verband

We hebben Belastingdienst-vertegenwoordigers gesproken van de afdeling Handhavingsbeleid en de directie Midden- en Kleinbedrijf (MKB), waaronder medewerkers van het team Intensief Toezicht en Externe overheidssamenwerking (ITE). Zij hebben een beeld geschetst van de (controle)werkzaamheden van de Belastingdienst. Een ITE-medewerker heeft ook in algemene zin inzicht gegeven in casuïstiek. Daarnaast heeft de Belastingdienst informatie aangeleverd over controles in RIEC-verband, inzake de beautysector.

De strategie van de Belastingdienst is erop gericht "het gedrag van burgers en bedrijven zodanig te beïnvloeden dat zij structureel (fiscale) regels naleven (compliance)" (Belastingdienst, 2022, p.3). Dit resulteert in vier werkstromen tussen burgers/bedrijven en de Belastingdienst. De hoofdstroom wordt gevormd door zaken die langs geautomatiseerde weg in één keer goed gaan. Bij de drie andere stromen is er sprake van respectievelijk dienstverlening, toezicht en opsporing (aanpak van fraude) door de Belastingdienst, waaronder de FIOD.

De Belastingdienst kent meerdere directies, waaronder de directie MKB. Volgens het Jaarplan 2025 bestaat de formatie van de directie MKB uit 7.516 fte (Belastingdienst, 2025). Deze medewerkers zijn onder andere verdeeld over 21 regionale kantoren. Vanuit deze kantoren wordt het toezicht vormgegeven. De tijd dat iedere ondernemer om de zoveel jaar standaard een controle krijgt, is echter voorbij. Er wordt gewerkt op basis van (fraude)signalen en aandachtsgebieden.

Bij elf van deze MKB-kantoren is een ITE-team ondergebracht.[51] Deze teams richten zich op de aanpak van fraude. De ITE-teams werken in het geval van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit in RIEC-verband samen met andere uitvoeringsorganisaties.

De Belastingdienst registreert controles niet op basis van een SBI-code en daarom hebben medewerkers van de elf ITE-teams in de fiscale systemen gezocht naar onderzoeken binnen de beautysector. Deze onderzoeken kunnen zijn ingebracht door een van de partners binnen het RIEC-samenwerkingsverband, maar het is uit de systemen niet te herleiden welke partner dit concreet heeft ingebracht.

Uit deze handmatige inventarisatie blijkt dat de Belastingdienst in de periode 2019 t/m 2024 in minimaal 143 gevallen een boekenonderzoek of bedrijfsbezoek heeft ingesteld vanuit de

[51] Een team Intensief Toezicht en Externe overheidssamenwerking (ITE) houdt zich bezig met (onder andere het behandelen van (fraude)signalen en btw-carrouselfraude. Bij de externe overheidssamenwerking is een ITE-team een belangrijke partner van politie, gemeentes en Openbaar Ministerie bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

RIEC-samenwerking bij verschillende ondernemingen in de beautysector. Het is vervolgens niet aan de Belastingdienst om vast te stellen of er sprake is van ondermijnende criminaliteit, maar volgens een van de geïnterviewden constateert de Belastingdienst vooral fiscale misstanden, zoals het aanleveren van onjuiste omzetgegevens. Een enkele keer is witwassen vastgesteld (hogere omzet dan daadwerkelijk behaald). Daarnaast zijn er ook signalen bekend over het financieren van panden met crimineel geld (zonnestudio en schoonheidssalon).

Als omzetgegevens die zijn verwerkt in de belastingaangiften lager zijn dan de werkelijke cijfers, is er sprake van 'zwartwassen' – over een deel van de omzet wordt dan geen belasting afgedragen. Bij de omgekeerde situatie is er sprake van 'witwassen'. In dat geval wordt meer omzet opgegeven dan er in werkelijkheid is geweest. Het doel hiervan is het legaal kunnen aanwenden van crimineel vermogen. In de gesprekken met deze Belastingdienstmedewerkers wordt aangegeven dat er meestal 'zwartwassen' wordt geconstateerd. Het aantonen van 'witwassen' vergt andere onderzoeksmethoden dan een boekenonderzoek. Voor de aanpak van witwassen ligt de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid niet bij de Belastingdienst.

De geïnterviewde ITE-medewerker heeft enkele jaren geleden onderzoek gedaan naar een aantal tattooshops. Uit dat specifieke onderzoek blijkt dan dat de betreffende tatoeëerders (zzp'ers) een ruimte huren bij een shopeigenaar en daar zowel een vast bedrag per maand voor betalen als een flexibel bedrag per klant. Beide afdrachten zijn te zien in de boekhouding van de zzp'ers, maar de shopeigenaren voeren alleen de vaste bedragen als inkomsten op. Het is een voorbeeld van 'zwartwassen' van inkomsten, maar geen indicatie dat er sprake is van ondermijnende criminaliteit.

6.5 Opsporingsonderzoeken

Opsporingsonderzoeken kunnen in RIEC-verband worden opgepakt, maar ook solo door de politie of door een van de vier bijzondere opsporingsdiensten die ons land kent.[52] We hebben een vertegenwoordiger van de Nationale Politie (Financieel Opsporen) en de Arbeidsinspectie (opsporingskant) gesproken. Verder besteden we in deze paragraaf aandacht aan gegevens van CoMensha over mensenhandel.

6.5.1 Politie

Zaken die door de basisteams van de politie worden opgepakt, zijn terug te vinden in BVH (zie §6.1). Veel van de signalen die we hebben beschreven in hoofdstuk 5 – KVK, FIU, TRACK en drugsprecursoren – worden echter niet in BVH gemuteerd, maar deze komen bij het Intelli-

[52] De vier Bijzondere Opsporingsdiensten (BOD'en) die in Nederland opereren: Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), onderdeel van de Belastingdienst; NLA-DO (Nederlandse Arbeidsinspectie, Directie Opsporing); NVWA-IOD (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Inlichtingen- en Opsporingsdienst); ILT-IOD (Inspectie Leefomgeving en Transport, Inlichtingen- en Opsporingsdienst).

gence-organisatie-onderdeel van de politie-eenheden terecht. Hier wordt informatie verzameld, geanalyseerd en worden voorstellen gedaan voor opsporingsonderzoeken. Ook fenomeen- en dreigingsbeelden vormen een product van het intelligence- onderdeel. Ook kan hier worden besloten om informatie door te zetten naar het politie-basisteam of naar het RIEC.

Het blijkt moeilijk te achterhalen wat er nu precies met een signalen/meldingen rond ondermijnende criminaliteit gebeurt. De vertegenwoordiger van de Nationale Politie die wij hebben gesproken, geeft wel aan dat er wordt gewerkt aan het beter monitoren van verdachte transacties gemeld door de FIU.

De meeste (financiële) onderzoeken worden opgepakt door de regionale politie-eenheden. De Landelijke Eenheid richt zich op de zware georganiseerde criminaliteit met vaak een gewelds- en/of een internationale component. De politiefunctionaris die wij hebben gesproken, heeft voorheen bij de financiële opsporing van de eenheid Midden-Nederland gewerkt. In die hoedanigheid heeft hij aan enkele onderzoeken meegewerkt naar witwaspraktijken van zonnestudio's. Hierbij bleken drugsgelden te worden witgewassen met een gefingeerde bedrijfsomzet. Deze gefingeerde omzet kon worden aangetoond door geen/weinig klantbezoek en nauwelijks stroomverbruik.

Onze gesprekspartner vraagt zich hardop af, hoeveel omzet er zit in een kapperszaak en of het daarmee interessant is voor witwassen van crimineel geld. Zijn antwoord op deze retorische vraag is dat het niet voor de hand ligt dat kapperszaken hiervoor zullen worden gebruikt. Hij kan zich dan ook geen opsporingsonderzoeken herinneren naar witwasconstructies bij kapperszaken of nagelstudio's.

6.5.2 Nederlandse Arbeidsinspectie

De NLA heeft in 2022 de Monitor arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling gepubliceerd (Arbeidsinpsectie.nl, 2022). In 2023 en 2024 zijn er Factsheets gepubliceerd met gegevens op ditzelfde thema over respectievelijk 2022 en 2023.

Arbeidsuitbuiting is een vorm van mensenhandel en strafbaar gesteld in artikel 273f Sr. Er komen bij de Arbeidsinspectie ook signalen binnen waarvan de melder aangeeft dat sprake is van arbeidsuitbuiting, maar die formeel niet vallen onder de juridische definitie van artikel 273f Sr. Er is namelijk lang niet altijd sprake van dwang. Daarnaast is eventuele dwang moeilijk te bewijzen. De Arbeidsinspectie spreekt dan van ernstige benadeling; een werkgever maakt misbruik van een kwetsbare positie van een werkende met het oogmerk hier oneigenlijk (financieel) voordeel uit te halen.[53]

[53] Zie ook de factsheet (NLArbeidsinpsectie.nl, 2024) over de begrippen arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling met gegevens over 2023. Met het wetsvoorstel rond modernisering en uitbreiding van de strafbaarstelling mensenhandel krijgt het begrip 'ernstige benadeling' een wettelijke basis en dat zal gevolgen hebben voor het gebruik van deze term door de NLA.

Tabel 6.5.1 Meldingen van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling

	Arbeidsuitbuiting	Ernstige benadeling	Totaal
2018	77	202	279
2019	106	193	299
2020	67	272	339
2021	69	253	322
2022	60	254	314
2023	60	225	285

Bronnen: Monitor arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling, p. 12 (Figuur 1), Factsheet 2022, p. 10 en Factsheet 2023, p. 10.

Deze meldingen komen hoofdzakelijk bij burgers en de politie vandaan, maar er zijn ook andere meldende instanties, zoals gemeenten of ngo's. De Aanwijzing mensenhandel (Openbaar Ministerie, 2022) stelt dat voor alle signalen bekeken moeten worden of er voldoende relevante aanknopingspunten voor opsporing zijn. Het uitgangspunt is dat er bij voldoende aanknopingspunten voor mogelijke arbeidsuitbuiting strafrechtelijk onderzoek wordt verricht.

In de Monitor (2020 en 2021) is aangegeven op welke sector de meldingen betrekking hebben. In het overzicht (Figuur 9, p. 24 van de Monitor) zijn alleen de sectoren met tien of meer meldingen opgenomen. In dit overzicht komt de beautysector niet voor. In de Factsheets die betrekking hebben op de jaren 2022 en 2023 zijn alleen de sectoren vermeld bij aangiften en onderzoeken; ook in deze overzichten komt de beautysector niet voor.[54]

6.5.3 Coördinatiecentrum tegen mensenhandel

Op de website van CoMensha – coördinatiecentrum tegen mensenhandel – lezen we dat CoMensha zich inzet voor de belangen en rechten van slachtoffers van mensenhandel in Nederland en nauw samenwerkt met onder andere de Nationale Politie, de Koninklijke Marechaussee, de Nederlandse Arbeidsinspectie en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.

Voor de Monitor mensenhandel 2019-2023 is gebruikt gemaakt van de registratie van CoMensha. In de monitor (2024, p. 40) wordt de registratie van CoMensha als volgt omschreven:

> De registratie van CoMensha is gebaseerd op meldingen van slachtoffers afkomstig van opsporingsinstanties: de Nationale Politie (hierna: politie), de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA). En op meldingen van zorgcoördinatoren, andere organisaties en individuen. Ook voor de coördinatie van de opvang van en hulp aan slachtoffers van mensenhandel kunnen personen bij CoMensha melden. In de CoMensha-registratie komen zodoende meldingen van (vermoedelijke) slachtoffers van allerlei instanties en personen bijeen.

[54] We hebben de NLA benaderd met de vraag om inzicht in het aantal meldingen met betrekking tot de beautysector. Deze informatie wil de NLA om 'beleidsmatige redenen' echter niet verstrekken.

In deze monitor is het aantal vermoedelijke slachtoffers gemeld bij CoMensha weergegeven. Wij hebben CoMensha benaderd met de vraag of zij ons inzicht kunnen verschaffen in het aantal slachtoffers gelinkt aan de beautysector. Dit bleek mogelijk te zijn en het resultaat is te zien in Tabel 6.5.2. Hieruit blijkt dan minder dan 1 procent van de slachtoffers is te linken aan de beautysector.

Tabel 6.5.2 Het aantal vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel in de beautysector en in geheel Nederland (2019-2023).

	Nederland	Beautysector	Toelichting
2019	1.372	8	Saunaclub, massagesalon, kapsalon
2020	1.013	7	Saunaclub, massagesalon, kapsalon, schoonheidssalon
2021	791	2	Massagesalon, schoonheidssalon
2022	814	1	Nagelstudio
2023	868	6	Massagesalon, schoonheidssalon

Bron: CoMensha (Monitor mensenhandel, Figuur 2.1, p. 7 en eigen bevraging CoMensha)

6.6 Strafrechtelijke uitspraken

Opsporingsonderzoek heeft tot doel om de daders van het strafbare feit te achterhalen. Degene die als dader wordt gezien in het opsporingsonderzoek is verdachte, zolang schuld niet is vastgesteld door de rechter of via een strafbeschikking van de officier van justitie (OvJ). Bij de strafrechtelijke uitspraken zien we slechts de zaken terug waarbij de verdachte is gedagvaard. Als de OvJ tot een sepot of strafbeschikking besluit dan blijft de zaak buiten ons blikveld.

We hebben in totaal 46 strafzaken gevonden met een link naar (mogelijke) ondermijnende criminaliteit in de beautysector op basis van relevante uitspraken gepubliceerd op rechtspraak.nl. In Bijlage 3 is dit zoekproces nader beschreven. We bespreken het gevonden materiaal per branche.

6.6.1 Kapperszaken (21 zaken)

De meeste strafzaken die we op rechtspraak.nl hebben gevonden, hebben betrekking op kapperszaken. In eerste aanleg zijn er 33 zaken geselecteerd, maar bij nadere bestudering zijn er twaalf zaken afgevallen. Er blijkt namelijk een aantal zaken te overlappen; het betreft dan veelal witwassen waarbij het vooral gaat om zaken waarin een kapper een deel van de omzet verzwijgt voor de fiscus en met dit geld – middels een misdrijf verkregen (namelijk belastingontduiking) – een aankoop doet.[55] Daarnaast heeft een enkele witwaszaak betrekking op misbruik

[55] Het gaat hierbij meestal om relatief bescheiden bedragen, maar in een enkel geval kan het ook om substantiële bedragen gaan. Zo is er een zaak waarbij de verdachte geen loonbelasting afdraagt bij het uitbetalen van loon aan zijn personeelsleden en geen aangifte van omzetbelasting doet van omzet van de '10 euro kapperszaken' die in stichtingen zijn ondergebracht. In totaal heeft de verdachte enkele honderdduizenden euro's aan gelden witgewassen, waarvan ongeveer € 400.000 ter financiering in een in aanbouw zijnde woning is gestoken. De verdachte wordt veroordeeld tot 296 dagen gevangenisstraf. Dit is precies het aantal dagen dat de verdachte in voorarrest heeft gezeten (ECLI:NL:GHARL:2021:10937).

van de COVID-19 compensatieregeling. Deze vormen van witwassen zijn echter niet relevant in het licht van ons onderzoek.

De overgebleven 21 zaken laten zich grofweg indelen in vier clusters: (1) drugshandel/productie (acht zaken), (2) explosie/beschieting (vijf zaken), (3) afpersing (drie zaken) en (4) overig (vijf zaken).

Ad 1. Drugshandel/productie
De acht drugszaken zijn verschillend wat betreft omvang, aard en ernst. We lopen de zaken kort langs. De eerste zaak is een zeer omvangrijke zaak rond productie van cocaïne en heroïne. Een van de verdachten is eigenaar van een kapperszaak en uit de opsporingsgegevens, gepresenteerd tijdens de rechtszaak, blijkt dat deze kapperszaak mogelijk gebruikt is bij de criminele activiteiten. Hoe het een en ander precies in elkaar zit met betrekking tot de kapperszaak wordt niet duidelijk uit het rechtbankverslag (ECLI:NL:RBMNE:2020:575). De verdachte wordt veroordeeld tot 27 maanden gevangenisstraf, waarvan vijf voorwaardelijk.

De tweede zaak betreft drugssmokkel, waarbij een kapperszaak in het verslag wordt genoemd. Welke rol deze kapperszaak precies speelt, wordt niet duidelijk, want de eigenaar van de kapperszaak komt verder niet voor in het vonnis. In de uitspraak lezen we dat een verdachte onder observatie een koffer ophaalt in een kapperszaak met daarin, naar later blijkt, een kilo cocaïne (ECLI:NL: RBAMS:2019:4155).

In de derde zaak zijn zes verdachten veroordeeld voor hun rol bij grootschalige handel in drugs en het witwassen via bitcoins (ECLI:NL:RBOVE:2020:1587). In dit dossier wordt gerefereerd aan de kapper uit Enschede waar in 2017 een aanslag op is gepleegd (1Twente, 2023). Uit de chatberichten blijkt dat de verdachten in deze kapperszaak zijn geweest voor 'een wissel'. Verder is hier niets over bekend.

Twee zaken hebben betrekking op hennepkweek. In het ene geval in de woning boven de kapperszaak (ECLI:NL:GHARL:2021:775). De ondernemer is huurder van het gehele pand en wordt in hoger beroep veroordeeld tot een maand gevangenisstraf (voorwaardelijk) en een taakstaf voor 114 uur. De tweede hennepzaak komt aan het licht door een MMA-melding. De politie treft een hennepkwekerij aan in een kapperszaak. De rechtbank schat het wederrechtelijk verkregen voordeel op ruim 100.000 euro. In hoger beroep (ECLI:NL:GHSHE:2024:2330) wordt de verdachte wel schuldig bevonden, maar wordt het te betalen bedrag verlaagd tot 36.342 euro.

In de overige drie drugszaken zijn weliswaar kappers betrokken, maar wordt er in het vonnis geen directe link gelegd tussen het drugsdelict en de kapperszaak. Zo is er een zaak (ECLI:NL:GHAMS:2020:889) waarbij de veroordeelde zich gedwongen voelt om cocaïne te smokkelen wegens een openstaande schuld. De schuldeiser zoekt hem op in zijn kapperszaak en de veroordeelde stopt ook met zijn zaak. In een andere zaak (ECLI:NL:RBROT:2019:10415) is de veroordeelde in bezit van drugs, een geladen pistool en bedreigt hij zijn ex-partner met de dood. We lezen ook in het vonnis dat de veroordeelde de eigenaar is van een kapperszaak.

Hetzelfde fenomeen doet zich voor in een rechtszaak waarbij contant geld, drugs en grondstoffen voor synthetische drugs zijn aangetroffen. Ook deze veroordeelde heeft een kapperszaak gerund (ECLI:NL:RBROT:2019:8229).

Ad 2. Explosie/beschieting
In drie van de vijf zaken waarbij er sprake is van een explosief of beschieting, is de agressie gericht tegen het pand (kapperszaak). Bij twee van deze zaken zijn de verdachten 'slechts' de uitvoerders. Het gaat in beide zaken om een kapperszaak uit Almere en allebei de zaken zijn uit 2022. Het is ons niet duidelijk of het om dezelfde kapperszaak gaat. In de ene zaak (ECLI:NL:RBMNE:2024:590) worden alle drie verdachten tot 18 maanden gevangenisstraf veroordeeld. In de andere zaak is de strafmaat 12 maanden voor beide verdachten (ECLI:NL:RBMNE:2023:4714). Bij de derde beschieting is er meer bekend over de zaak en lijken de verdachten ook degenen die in conflict zijn met onder andere de kapper. Het gaat om onenigheid binnen het Ghanese milieu (ECLI:NL:RBZWB:2024:5986). Een van de verdachten wordt vrijgesproken, en een van hen wordt veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf, terwijl de overige vier verdachten tot vier jaar gevangenisstraf worden veroordeeld.

Bij de andere twee beschietingszaken is er gericht geschoten op personen. Een van deze zaken is al kort aangestipt in verband met een drugszaak. De andere zaak betreft een schietpartij in Rotterdam uit 2021 waarbij er gericht is geschoten in een kapperszaak. Het is niet duidelijk of er een link ligt met de kapperszaak. Het Hof schuift de verklaringen van de drie aanwezige kappers echter terzijde als zijnde ongeloofwaardig (ECLI:NL: GHDHA:2023: 1688).

Ad 3. Afpersing
Een kapper uit Etten-Leur krijgt in 2019 bezoek van zes leden van een motorclub die aangeven dat hij zijn schuld van 30.000 euro moet betalen. De verdachte komt de volgende dag terug met een kompaan (nu medeverdachte), maar de kapper weigert te betalen, waarop er geweld wordt gebruikt. De verdachten wordt veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf (ECLI:NL: RBZWB:2021:6505).

De tweede afpersingszaak betreft een kapperszaak in Den Haag. Daar komen drie mannen geld halen. Het leidt tot tumult en een van de verdachte schiet op de kapper met een vuurwapen. De kapper wordt later met meerdere schotwonden naar het ziekenhuis vervoerd en wordt daar geopereerd. Een van de drie verdachten (niet de schutter) wordt tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld (ECLI:NL:RBDHA:2020:11787). Van de twee andere verdachten hebben we geen uitspraak kunnen vinden.

De derde zaak begint met een deal rond föhns. De kapper levert deze föhns aan de verdachte, maar die claimt dat de föhns nep zijn en begint steeds grotere geldbedragen te eisen ter compensatie. Het gaat in totaal om 11.100 euro. Uiteindelijk doet het slachtoffer aangifte. De verdachte wordt veroordeeld tot schadevergoeding en twaalf maanden gevangenisstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk (ECLI:NL:RBZWB:2024:7284).

Ad 4. Overige zaken
We hebben vijf zaken ondergebracht onder 'Overig', omdat het criminele activiteiten betreft die slechts één keer in ons bestand voorkomen. De eerste zaak betreft witwassen. Hierbij is illegaal verkregen vermogen onder andere geïnvesteerd in een kapperszaak (ECLI:NL: GHSHE:2019:3780). Bij de tweede zaak gaat het om illegaal wapenbezit (ECLI:NL: RBOVE: 2020:2843). Er zijn twee geladen semi-automatische vuurwapens aangetroffen en diverse patronen in de woning en de ernaast gelegen kapperszaak. De verdachte is veroordeeld tot twaalf maanden gevangenisstraf waarvan drie maanden voorwaardelijk.

De derde zaak betreft mensensmokkel van een groot aantal Syrische migranten naar de EU waarbij twee verdachten zijn veroordeeld tot respectievelijk 4,5 en 6 jaar gevangenisstraf. De rechtbank acht bewezen dat er sprake is van een criminele organisatie die grof geld verdient aan de vluchtelingen (ECLI:NL:RBGEL:2023:4855). Voor ons onderzoek is het van belang dat een van de verdachten eigenaar is van een kapperszaak en dat deze zaak actief wordt gebruikt voor het doorsluizen van betalingen.

De vierde zaak betreft de invoer van grondstoffen voor illegale geneesmiddelen, productie van anabolen en erectie bevorderende middelen en het op de markt brengen daarvan. Er zijn meerdere verdachten bij deze zaak betrokken. Er zijn minimaal 233 postpakketten uit Azië en de Verenigde Staten naar Nederland gestuurd. Een van de adressen betreft een kapsalon die van de ex-partner van een van de verdachten is (ECLI:NL:RBNHO:2022:10895).

De vijfde zaak draait om verduistering van in totaal 159 iPhones waarbij de verdachte het adres van zijn kapperszaak en zijn rekeningnummer ter beschikking heeft gesteld. De verdachte is vrijgesproken, omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is geleverd dat er sprake was van opzet (ECLI:NL:RBAMS:2023:7481).

6.6.2 Nagelstudio's (vier zaken)

We hebben vier zaken gevonden op rechtspraak.nl waarbij een (fictieve) nagelstudio is betrokken. Fictieve staat tussen haakjes, omdat er een zaak is waarbij er slechts op papier sprake is van een nagelstudio. Het gaat in deze zaak om fiscale fraude waarbij meerdere malen onjuiste aangiften omzetbelasting zijn ingediend door gebruikmaking van commanditaire vennootschappen, waaronder een nagelstudio (ECLI:NL:GHSHE:2021:2066).

In de tweede zaak worden forse geldbedragen witgewassen door aankoop van vastgoed. In de uitspraak is niet te lezen waar dat geld precies vandaan is gekomen, maar mogelijk is het geld afkomstig uit drugshandel, omdat er ook drugs zijn aangetroffen bij de verdachten (ECLI:NL:RBROT: 2022:6399). Een van de verdachten heeft een handel in keukengerei en een nagelstudio. De omzet van deze bedrijven kan niet de grote bedragen van contante stortingen verklaren. Beide verdachten worden veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf.

De derde zaak betreft mensensmokkel. De verdachte wordt veroordeeld tot achttien maanden gevangenisstraf wegens smokkel van vier Vietnamese mannen (ECLI:NL:RBLIM:2020: 8097). Er is een nagelstudio in Berlijn betrokken bij deze smokkel.

De laatste zaak waarbij een nagelstudio wordt genoemd, betreft een waarbij er sprake is van voorbereidingshandelingen rond de productie van drugs. De verdachte heeft geprobeerd grote hoeveelheden methanol, aceton en zoutzuur te bestellen. De nagelstudio van zijn vriendin is de dekmantel voor de aanschaf van aceton. Voor zoutzuur wordt verwezen naar een paardenstal. De verdachte wordt veroordeeld tot 18 maanden gevangenisstraf waarvan zes maanden voorwaardelijk (ECLI:NL:RBLIM:2021:2720).

6.6.3 Tattooshops (negen zaken)

De zaken waarbij er een link is naar een tattooshop hebben betrekking op een beschieting (twee zaken), opslag van wapens (één zaak), witwassen (twee zaken), georganiseerde drugshandel (twee zaken) en deelname aan een criminele organisatie (twee zaken).

Beschieting
De eerste zaak heeft betrekking op het schieten een semi-automatisch vuurwapen op een tattooshop in Alphen aan den Rijn op 15 juni 2022 (ECLI:NL:RBDHA:2022:12515). De rechtbank vindt de verdachte schuldig en legt een gevangenisstraf op van vijftien maanden. In de uitspraak is te lezen dat hij "zich (vermoedelijk) heeft laten lenen voor het plegen van dit feit." In de uitspraak is niets te lezen over een eventuele opdrachtgever of het motief voor de beschieting.

De tweede uitspraak in dit verband betreft een verzoek tot uitlevering (Europees Arrestatie Bevel) uit België (ECLI:NL:RBAMS:2021:6851). De reden dat we deze zaak toch hebben meegenomen, is vanwege de link die wordt gelegd met een criminele organisatie. In de uitspraak is dit als volgt geformuleerd:

> Naar het oordeel van de rechtbank maakt de omschrijving in het EAB - mede in aanmerking genomen dat sprake is van een overlevering in het kader van een strafrechtelijk onderzoek - duidelijk voor de opgeëiste persoon waarvoor zijn overlevering wordt verzocht, namelijk kortgezegd tweemaal het teweegbrengen van een ontploffing, respectievelijk op 13 en 20 mei 2021, en het beschieten van een tattooshop op 29 april 2021, met als pleegplaats steeds Antwerpen. Voorts wordt hij ervan verdacht dit in georganiseerd verband, namelijk in een criminele organisatie, te hebben gepleegd.

Opslag van wapens
In deze uitspraak (in hoger beroep) is de persoon in kwestie verdacht van opslag van wapens en munitie (ECLI:NL:GHSHE:2024:916). Deze wapens werden bewaard in een garagebox en in de tattooshop van de verdachte. Het Hof veroordeelt de verdachte tot een gevangenisstraf van vijf jaar en acht maanden.

Witwassen

De eerste witwaszaak (ECLI:NL:RBAMS:2020:4884) omvat meer dan alleen witwassen. De politie verdenkt de persoon in kwestie van de handel/import van illegaal professioneel vuurwerk. Hij zou hiertoe een opslagbunker in Duitsland tot zijn beschikking hebben. De verdachte en zijn vriendin hebben ruim 50.000 euro aan contante stortingen ontvangen. Bij doorzoeking van de woning van de verdachte zijn wapens en spullen voor het kweken van hennep aangetroffen. De contante stortingen verklaart de verdachte onder andere met exploitatie van zijn tattooshop. De verdachte wordt vrijgesproken van het witwassen. "De verklaring van verdachte over de herkomst van het geld is niet op voorhand onaannemelijk en daarom niet uit te sluiten", aldus de rechtbank. De verdachte wordt wel veroordeeld tot twintig maanden gevangenisstraf waarvan vijf maanden voorwaardelijk voor het aanwezig hebben van grote hoeveelheden (illegaal) vuurwerk.

De tweede witwaszaak is een uitspraak van een zaak in hoger beroep. De zaak heeft betrekking op de aankoop van een tattooshop met crimineel geld. De aankoop van de tattooshop vindt plaats in 2013, maar het hoger beroep dient pas in 2019, waardoor de zaak toch door ons is geselecteerd (ECLI:NL:GHARL:2019:5420). Een vrouw koopt de tattooshop met – van criminaliteit afkomstig – geld van haar vader. Zij leent op papier geld van een derde persoon die onder tafel het geld contant van haar vader terugkrijgt. Ze wordt veroordeeld tot twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf en 240 uur taakstaf. Bij de strafoverweging stelt het Hof: "Van dergelijk witwassen is bekend dat het samenhangt met zware ondermijnende criminaliteit waarbij ten koste van anderen veel geld wordt verkregen en de fundamenten van de maatschappij wordt aangetast. Door haar handelen heeft verdachte daaraan meegewerkt en van de vruchten van haar vaders criminaliteit geprofiteerd." Waar haar vader het criminele geld mee heeft verdiend, lezen we echter niet in het vonnis.

Georganiseerde drugshandel

In de eerste drugszaak worden twee verdachten veroordeeld voor het deelnemen aan een criminele organisatie die zich bezighield met het bewerken van 'base-cocaïne' naar snuifcocaïne en het verkopen van cocaïne (ECLI:NL:RBMNE:2022:5725 en ECLI:NL:RBMNE:2022:5726). De veroordeling is vooral gebaseerd op Encrochat bewijs. Beide verdachten worden veroordeeld tot respectievelijk twee en vier jaar gevangenisstraf. De link met een tattooshop is vanwege het feit dat een van de verdachten een tattooshop exploiteert en dat de medeverdachte zich daar ook met regelmaat ophoudt. Uit het vonnis blijkt niet, of, en zo ja, welke rol de tattooshop speelt bij de criminele handelingen.

De tweede drugszaak is ook mede gebaseerd op Encrochat bewijs (ECLI:NL:RBOBR: 2022:2871). De verdachte wordt aangeklaagd voor georganiseerde drugshandel, wapenbezit en deelname aan een criminele organisatie. Hij wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf jaar. In deze zaak is de link met een tattooshop indirect. Er wordt op een gegeven moment een gesprek tussen medeverdachten afgeluisterd waarin onder andere vormen van afstraffing worden besproken.

> [Medeverdachte 10] moest op 26 februari 2020 met [medeverdachte 1] naar een tattooshop in Tiel om zijn [tatoeage] te laten verdwijnen. Als [medeverdachte 10] het niet doet, laat [verdachte] zijn arm er nu afzagen. Om 22:07 uur op 26 februari 2020 stuurt [verdachte] via Whatsapp een foto van een rechterbovenarm waarop de letters OME te zien zijn en over de letters RTA een zwart vlak is getatoeëerd.

Op welke wijze de tattooshop is betrokken bij deze criminele organisatie lezen we niet terug in het vonnis, maar de kans dat dit geen toevallige tattooshop is, lijkt vrij groot.

Deelname aan een criminele organisatie
Er zijn twee zaken tegen motorbendes waarbij ook een kleine rol is weggelegd voor een tattooshop. In de eerste zaak veroordeelt de rechtbank vier leidinggevende leden van de inmiddels verboden motorclub Satudarah tot jarenlange gevangenisstraffen voor deelname aan een criminele organisatie (ECLI:NL:RBOVE:2021:4769). Een van de verdachte heeft onder andere inkomsten uit autohandel, een tattooshop en huurinkomsten. We lezen verder niets over de tattooshop in de uitspraak, maar het lijkt aannemelijk dat hier een link ligt met crimineel verworven vermogen.

De tweede zaak heeft betrekking op meerdere leden van de Hells Angels, chapter Haarlem.[56] In deze zaak komen tal van strafbare feiten aan de orde. Eén van deze feiten betreft het sluiten van een tattooshop in Haarlem onder dwang. In het vonnis is te lezen dat de HA 'niet blij' is met de komst van X naar Haarlem en hij voelt zich gedwongen om zijn pas geopende tattooshop weer te sluiten. De tattooshop eigenaar is een van de vele personen die zijn afgeperst en/of bedreigd.

6.6.4 Massagesalons (vijf zaken)

Vier van de vijf zaken waarbij een massagesalon is betrokken, gaan over mensenhandel of mensensmokkel. De eerste zaak betreft een beklag op grond van artikel 12 Sv. De klaagster heeft aangifte gedaan van mensenhandel (arbeidsuitbuiting) tegen haar voormalige werkgever die eigenaar is van een massagesalon. "De officier van justitie heeft geoordeeld dat uit het ingestelde onderzoek is gebleken dat klaagster in de massagesalon van beklaagde heeft gewerkt en dat dit in casu mensensmokkel oplevert in de zin van artikel 197a Sr, maar dat geen sprake is van mensenhandel zoals bedoeld in artikel 273f Sr." (ECLI:NL:GHDHA: 2020:2351). Het Hof is het eens met de OvJ onder verwijzing naar een uitspraak van de Hoge Raad dat uitbuiting in de zin van art. 273f, eerste lid, Sr niet in algemene termen is te beantwoorden, maar sterk verweven is met de omstandigheden van het geval. In deze zaak wordt geoordeeld dat er geen sprake is van uitbuiting gelet op aantal werkuren (2 à 3 uren per avond) en het uurloon (14 euro per uur). Illegaliteit van aangeefster in Nederland maakt niet het verschil gelet op het beschikken over een netwerk in Nederland door aangeefster, aldus het Hof.

[56] We hebben zes uitspraken van het Gerechtshof Amsterdam en acht uitspraken van de Hoge Raad over deze zaak gevonden op rechtspraak.nl. We volstaan hier met een enkele weblink naar een uitspraak van het Hof: ECLI:NL:GHAMS:2021:636

De tweede zaak komt aan het licht door een MMA-melding. Er wordt melding gemaakt van een Chinese vrouw, die illegaal in een massagesalon werkt. Een inspecteur van de NLA gaat langs en de politie hoort het slachtoffer en getuigen. De rechtbank spreekt de verdachte (eigenaar van de massagesalon) vrij omdat de verdachte weliswaar moet hebben geweten dat het slachtoffer zich illegaal in Nederland bevond, maar acht niet bewezen dat zij het slachtoffer uit winstbejag behulpzaam is geweest (ECLI:NL:RBNNE:2019:4454).

In de derde zaak is de rechter wel van mening dat de verdachte handelt uit winstbejag. De verdachte heeft zich gedurende een periode van ruim 3,5 jaar samen met anderen schuldig gemaakt aan mensensmokkel (artikel 197a Sr) van vijf vrouwen vanuit Thailand naar Nederland en heeft deze vrouwen in zijn massagesalon voor hem laten (seks-)werken. De verdachte wordt veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf en moet ruim 100.000 euro aan de staat betalen (ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel) (ECLI:NL:RBZWB:2022:7798).

In de vierde zaak hebben we slechts de uitspraak over de ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel weten te traceren. Hierin lezen we dat de verdachte is veroordeeld voor mensenhandel en mensensmokkel. Verder lezen we dat zijn ex-vrouw Filipijnse is en een massagesalon werkte. In hoeverre de mensenhandel is gelieerd aan een massagesalons kunnen we niet met zekerheid vaststellen, maar het is denkbaar (ECLI:NL:RBZWB:2024:8067).

De laatste zaak waarbij een massagesalon wordt genoemd, betreft drugshandel en witwassen. De verdachte wordt hiervoor veroordeeld tot 24 maanden gevangenisstraf, waarvan zes voorwaardelijk (ECLI:NL:RBMNE:2023:730). In het vonnis lezen we dat de verdachte eigenaar is van een massagesalon, maar we lezen niet, of, en op welke wijze deze salon bij tenlastegelegde feiten een rol heeft gespeeld.

6.6.5 Zonnestudio's (zeven zaken)

Bij vijf van de zeven zaken waarbij een zonnestudio is betrokken, betreft het delict witwassen. In drie gevallen is er een zonnestudio dan wel inventaris voor de studio aangekocht met behulp van crimineel geld:

> De opbrengsten werden volgens het Openbaar Ministerie witgewassen in luxe auto's, dure horloges, zonnebankstudio's en vastgoed in binnen- en buitenland. Om dit te verhullen is er een complexe constructie met meerdere bedrijfjes opgezet die in dienst staat van de criminele organisatie. (ECLI:NL:RBDHA:2023:15086).

> Gelet hierop en gezien het feit dat de zonnestudio is opgezet met geld waarvan het vermoeden bestaat dat sprake is van een criminele herkomst, komt de rechtbank tot het oordeel dat uit de zonnestudio geen legale inkomsten kunnen zijn verkregen. Ten aanzien van de kasstortingen vanuit de zonnestudio bestaat dan ook een vermoeden van witwassen (ECLI:NL:RBLIM 2021:5399).

> De spil van de familie – een 34-jarige man wordt veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf. De familieleden hebben zich beziggehouden met de invoer en verkoop van hard- en softdrugs en het witwassen van honderdduizenden euro's (…) De rechtbank acht op grond van de vorenstaande

bewijsmiddelen het bij feit 1 onder C ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen. Zij overweegt daartoe dat de zonnebanken zijn aangekocht door [verdachte] waarbij € 63.273,75 contant is betaald. (ECLI:NL:RBMNE:2019:2632).

In de vierde witwaszaak zijn zonnestudio's vermoedelijk gebruikt als dekmantel. De verdachten hebben hun geld verdiend in de drugshandel, aldus de officier van justitie. Een van de verdachten spreekt dit tegen en geeft aan dat het geld afkomstig is van zijn zonnestudio's en olijf- en luzernehandel (ECLI:NL:PHR:2023:268).

In de laatste witwaszaak met een link naar een zonnestudio is het bedrijf gebruikt voor het witwassen van ruim 40.000 euro. De verdachte wordt echter vrijgesproken, omdat er sprake is geweest van overmacht. De verdachte is door haar ex-partner mishandeld en vernederd en zag geen andere uitkomst dan het plegen van het bewezenverklaarde feit (ECLI:NL:GHSHE: 2022:1690).

We hebben ook twee andere zaken gevonden waarbij een zonnestudio betrokken is geweest. Het gaat dan om een hennepkwekerij in een ruimte achter de woning en de nagel- en zonnebankstudio. Naar schatting hebben er 1.500 hennepplanten in de kweekruimte gestaan (ECLI:NL: GHARL: 2021:3950). De verdachte wordt veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van één maand en 150 uur taakstaf.

In de laatste zaak is een explosief tot ontploffing gekomen bij een zonnestudio in Den Bosch. Over het motief voor de aanslag lezen we niets in de uitspraak. De verdachte, een man zonder vaste woon- of verblijfplaats en met diverse diagnoses, wordt tot dertig maanden gevangenisstraf veroordeeld waarvan tien maanden voorwaardelijk (ECLI:NL:RBOBR:2023:3632).

6.7 Belangrijkste bevindingen

We hebben 99 dossiers gevonden in BVH waarin er signalen zijn van ondermijnende criminaliteit die (ogenschijnlijk) een relatie hebben met de beautysector. Dit is over een periode van vijf jaar, ofwel ongeveer 20 dossiers per jaar. Deze dossiers met signalen zijn overigens niet altijd specifiek genoeg om daadwerkelijk een koppeling te kunnen maken naar een specifieke activiteit, maar de link met 'drugshandel' komt als meest prominent naar voren, gevolgd door 'uitbuiting'.

De meeste signalen over de beautysector hebben betrekking op het laten werken van mensen zonder werkvergunning (NLA-inspecties) en het afromen van de omzet (zwart geld). Dit zijn echter signalen van activiteiten die niet onder onze definitie van ondermijnende criminaliteit vallen.

Uit de bestudeerde BVH-gegevens (99 dossiers) blijkt dat bijna de helft van de binnengekomen signalen slechts is vastgelegd in het bedrijfsprocessensysteem van de politie en mogelijk dat er een extra zoekslag wordt verricht – veelal bestaande uit het checken van KVK-gegevens – maar dat er verder geen acties op worden ondernomen.

Bij ongeveer een op de acht zaken is de informatie van de melding doorgezet naar de gemeente of de Arbeidsinspectie, en in een enkel geval naar het RIEC. De overige zaken – iets minder dan de helft – zijn door de politie zelf nader onderzocht, in de zin van een controleactiviteit of opsporingsonderzoek. Het blijft bij veel van deze in BVH gemuteerde zaken echter onduidelijk in hoeverre er ook daadwerkelijk sprake is van ondermijnende criminaliteit.

Er zal ongetwijfeld ook opsporingsonderzoek worden geïnitieerd dat niet zichtbaar is in BVH. Het gaat dan om signalen/meldingen die binnenkomen bij de intelligence-eenheden en na een verrijkingsslag naar de recherche zijn doorgezet. We hebben hier echter geen zicht op gekregen, anders dan dat we ernaar hebben geïnformeerd bij de politie.

We hebben ook bij de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst (MKB) en de RIEC's geïnformeerd naar opsporings- en fiscale onderzoeken. Uit de inventarisatie van de Belastingdienst blijkt dat er in minimaal 143 gevallen een boekenonderzoek vanuit de Belastingdienst of een bedrijfsbezoek is ingesteld vanuit de RIEC-partners bij verschillende ondernemingen in de beautysector in de periode van vijf jaar, ofwel gemiddeld een kleine dertig zaken per jaar. Het gaat dan om fiscale misstanden, zoals het aanleveren van onjuiste omzetgegevens. Dit valt vermoedelijk niet binnen onze definitie van ondermijnende criminaliteit. Een enkele keer is witwassen vastgesteld (hogere omzet dan daadwerkelijk behaald). Daarnaast zijn er ook signalen bekend over het financieren van panden met crimineel geld (zonnestudio en schoonheidssalon).

Het beeld dat naar voren komt op basis van gesprekken met de politie en de Arbeidsinspectie is dat er maar weinig opsporingsonderzoeken zijn die zich specifiek richten op de bedrijven uit de beautysector. Wel wordt in dit verband aangegeven dat er incidenteel onderzoek is verricht naar arbeidsuitbuiting binnen massagesalons en dat er ook wel onderzoeken zijn gedaan naar het witwassen via zonnestudio's. Het is echter voor ons niet mogelijk gebleken om de resultaten van deze inspanningen inhoudelijk ook in te zien of om deze te kwantificeren.

Een deel van de gerechtelijke uitspraken wordt gepubliceerd op de website rechtspraak.nl. Wij hebben gezocht naar pandsluitingen (bestuursrecht) en vonnissen (strafrecht) aan de hand van zoektermen in het vrije tekstveld. Op voorhand dachten we dat uit het rechtbankverslag vervolgens wel duidelijk zou worden op welke wijze het beautybedrijf in kwestie een rol speelt in de betreffende zaak. Dat blijkt echter voor veel van de uitspraken een misvatting. We lezen dan bijvoorbeeld dat de veroordeelde betrokken is bij drugshandel en we lezen ergens in het vonnis dat de veroordeelde ook een kapperszaak heeft gehad. Maar in welke mate de kapperszaak eventueel ook als een vehikel is ingezet bij de drugshandel lezen we niet terug.

We hebben zeventien uitspraken gevonden, over een periode van vijf jaar, waarbij de eigenaar de sluiting van het bedrijfspand op last van de burgemeester aan de rechter heeft voorgelegd. Hiervan gaan er zeven over sluitingen van massagesalons. Deze zeven sluitingen zijn het gevolg van het niet kunnen overleggen van een vergunning die de massagesalon toestaat te fungeren als seksinrichting. Het is dan vervolgens de vraag in hoeverre hier sprake is van ondermijnende criminaliteit, ofwel van gedwongen prostitutie. Bij de overige tien pandsluitingen gaat het om kapperszaken (5), zonnestudio's (2), massagesalons (2) en een nagelstudio. De

reden voor de pandsluitingen is drie keer vanwege een explosief dat is afgegaan, drie keer drugsproductie/drugshandel, twee keer mensensmokkel en eenmaal wegens geweld en het investeren van crimineel geld.

We hebben 46 strafzaken gevonden met een link naar een beauty-onderneming. En nogmaals, het is meestal niet duidelijk in hoeverre de onderneming dan ook daadwerkelijk een functioneel onderdeel vormt in de werkwijze waarlangs het delict tot stand komt. Tabel 6.7.1 laat zien om welk delict het gaat, uitgesplitst naar beauty-branche.

Tabel 6.7.1 Criminele activiteit naar branche (strafrechtelijke uitspraken in de periode van 1-7-2019 t/m 30-6-2024)

	Kapper	Nagels	Tattoo	Massage	Zonne	Totaal
Drugscriminaliteit	8	1	2	1	1	13
Explosie/beschieting	5		2		1	8
Afpersing	3					3
Witwassen	1	1	2		5	9
Fraude/verduistering	1	1				2
Mensensmokkel/handel	1	1		4		6
Wapens	1		1			2
Illegale geneesmiddelen	1					1
Criminele organisatie			2			2
Totaal	21	4	9	5	7	46

Bron: rechtspraak.nl (eigen bewerking)

Gezien het relatief kleine aandeel van tattooshops en met name van zonnestudio's in de totale beautysector zijn er verhoudingsgewijs veel rechtszaken waarbij deze branches zijn vertegenwoordigd. Hierbij tekenen we aan dat in de gesprekken met vertegenwoordigers van opsporingsinstanties er meermaals wordt gewezen op zonnestudio's waar het gaat om voorbeelden van het witwassen.

7 Buitenlandse ervaringen

Om de resultaten van ons onderzoek naar ondermijnende criminaliteit in de Nederlandse beautysector te kunnen spiegelen aan buitenlandse ervaringen hebben we onderzoekers uit België, Italië en het Verenigd Koninkrijk gevraagd een essay te schrijven waarin twee aspecten centraal staan, namelijk:

- Wat is er bekend over de wijze waarop bedrijven in de beauty-branche voor criminele doeleinden worden gebruikt? En – als daar informatie over is – op welke schaal dit voorkomt.

- Welke instrumenten er zijn er ontwikkeld om deze criminele inmenging te voorkomen en/of te bestrijden? Hierbij is ook gevraagd naar het wettelijk kader waarbinnen dit eventueel plaatsvindt.

De essays zijn te vinden in de apart verschenen appendix 'Foreign essays'. De belangrijkste bevindingen van deze bijdragen en de lessen voor Nederland verwoorden we in dit hoofdstuk.

7.1 De beautysector in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk

De beautysector in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk omvat een breed scala aan activiteiten, variërend van kappers en nagelstudio's tot massage- en schoonheidssalons. Deze sectoren verschillen per land in omvang, mate van regulering en in de vereisten om een bedrijf op te starten. Hieronder geven we een overzicht van de branche per land, inclusief aantallen en vergunningseisen.

België
In België worden bedrijven geregistreerd aan de hand van een NACEBEL-code (vergelijkbaar met de Nederlandse SBI-code). Deze getallen zijn indicatief. Volgens het Belgische statistiekbureau Statbel zijn er in 2023:

- 22.795 geregistreerde schoonheidsverzorgingsbedrijven
- 21.521 geregistreerde kapperszaken
- 6.407 sauna's, solaria en baden
- 1.819 tatoeage- en piercingstudio's

Nagelstudio's zijn niet herkenbaar aan de hand van een NACEBEL-code, maar volgens een onderzoek van Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) is het aantal nagelstudio's in België meer dan verdubbeld, van naar schatting 12.700 in 2008 tot ongeveer 24.500 in 2020 (Leuckx, 2020).

De vereisten voor het starten van een schoonheidsbedrijf verschillen per regio. Voor kapsalons is er in Vlaanderen en Brussel geen certificaat nodig, terwijl in Wallonië een diploma en bedrijfskundige kennis een vereiste zijn. Voor massagesalons is er geen specifieke vergunning vereist, maar sommige gemeenten stellen wel aanvullende voorwaarden. Nagelstudio's hebben geen verplichte opleidingseisen. Door de afschaffing van vestigingswetgeving in Vlaanderen is het eenvoudiger geworden om zonder opleiding een bedrijf te starten.

Italië
Italië kent een beauty-industrie met ongeveer 105.000 bedrijven en meer dan 260.000 werknemers, van wie 70 procent vrouw is. De sector is sterk geconcentreerd in verstedelijkte gebieden zoals Lombardije, Lazio en Emilia-Romagna.

Het is wettelijk verplicht dat kappers en barbiers een professionele opleiding en stage afronden. Schoonheidsspecialisten moeten een diploma behalen via een erkende school of regionaal trainingsprogramma. Ook voor nagelstudio's en massagesalons met schoonheidsdienstverlening is een gecertificeerde opleiding vereist. Dit geldt echter niet voor wellness massagesalons. Ook tatoeëerders en piercingzetters zijn minder aan regulerende regels gebonden; zij moeten zich alleen aan gezondheidsrichtlijnen te houden.

Verenigd Koninkrijk
De Britse bijdrage wijkt iets af van de Belgische en Italiaanse bijdragen, in de zin dat het accent ligt bij 'niet-chirurgische cosmetische procedures'. Dit omvat onder andere Botox, fillers, laserbehandelingen, semipermanente make up, tatoeages en piercings. Het is een snelgroeiende industrie. Zo heeft een kwart van de Britten een tatoeage en is het aantal tattooshops in tien jaar tijd verdubbeld naar 3.394 shops in 2024. In 2023 hebben naar schatting 7,7 miljoen Britten een niet-chirurgische cosmetische ingreep ondergaan (11 procent van de bevolking). De sector kent een totale marktwaarde van ongeveer £3,2 miljard (Mordor Intelligence, 2025; Policy Bee, 2025).

Er zijn geen wettelijke vereisten voor opleiding; ook zijn er geen licenties nodig voor schoonheidsspecialisten, behalve voor bepaalde medische schoonheidsbehandelingen. Botox en fillers vereisen een recept, maar op de verkoop en toepassing ervan wordt nauwelijks gecontroleerd. Er bestaat geen nationale registratiedatabase voor schoonheidsspecialisten, waardoor er veel illegale en ongeregistreerde behandelaars actief zijn. Kappers en barbiers hebben geen specifieke vergunning nodig, behalve in Schotland waar een vrijwillige registratie bestaat.

7.2 Verschijningsvormen van ondermijnende criminaliteit

België
In België wordt arbeidsuitbuiting gezien als een vorm van ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector. Nagelstudio's, kapperszaken en massagesalons zijn kwetsbaar voor deze praktijken. Het gaat dan om het werken met illegale of onderbetaalde arbeidskrachten, vaak zijn deze afkomstig uit Zuidoost-Azië of Oost-Europa. Beautybedrijven worden soms ook ingezet als dekmantel voor belastingontduiking. Een methode die hierbij wordt gebruikt, is een

dubbele boekhouding, waarbij een deel van de inkomsten niet wordt aangegeven. Een andere methode waarmee werkgevers sociale lasten en andere verplichtingen vermijden is schijnzelfstandigheid.

Er zijn ook beautybedrijven die functioneren als 'spookbedrijven': ze bestaan weliswaar op papier, maar in werkelijkheid ontplooien ze nauwelijks activiteiten. Dergelijke ondernemingen worden dan gebruikt om illegale gelden wit te wassen. Door fictieve transacties op te nemen in de boekhouding kunnen criminelen illegale inkomsten omzetten in ogenschijnlijk legitiem kapitaal. Dit gebeurt niet alleen in kapsalons en nagelstudio's, maar ook in massagesalons, waar contante betalingen gangbaar zijn en inspecties minder frequent plaatsvinden.

Italië

In Italië gebruiken maffiaorganisaties zoals de 'Ndrangheta en Cosa Nostra schoonheidssalons en wellness centra voor het witwassen en het bestendigen van hun economische en territoriale controle. Schoonheidsbedrijven worden dan door de maffia gekocht of opgezet met crimineel geld. Vervolgens worden ze dan gebruikt om illegale winsten uit drugshandel, afpersing en wapenhandel om te zetten in legale inkomsten.

Een andere vorm van criminele infiltratie in de Italiaanse beautysector is de exploitatie van massagesalons en wellness centra voor illegale prostitutie. Deze etablissementen opereren naar buiten toe als normale salons, maar bieden in werkelijkheid seksuele diensten aan. Criminele netwerken, vaak met een buitenlandse achtergrond, ronselen jonge vrouwen onder voorwendselen en zetten hen vervolgens onder dwang aan het werk. Dit fenomeen komt vooral voor in grote steden zoals Milaan, Rome en Napels, waar de vraag naar dergelijke 'diensten' groot is en de controlemechanismen beperkt zijn.

Naast witwassen en seksuele uitbuiting worden beautybedrijven ook ingezet voor fiscale fraude en corruptie. De Italiaanse autoriteiten hebben in verschillende onderzoeken aangetoond dat schoonheidsbedrijven betrokken zijn bij belastingontduiking via valse facturering en het opzetten van schijnondernemingen. In sommige gevallen worden lokale politici en ambtenaren omgekocht om inspecties te voorkomen en/of vergunningen te verkrijgen.

Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk wordt de beautysector niet slechts gebruikt voor witwassen en frauderen, maar ook voor het distribueren voor illegale schoonheidsproducten. Vooral de handel in illegale Botox en fillers is een groeiend probleem. Criminele netwerken importeren illegale en mogelijk gevaarlijke producten uit onder meer China en Zuid-Korea en verkopen deze via schoonheidssalons of online platforms.

Een andere ontwikkeling is de betrokkenheid van criminele netwerken bij de rekrutering van jonge vrouwen via de beautysector. Er zijn gevallen bekend waarin meisjes en jonge vrouwen worden verleid met gratis schoonheidsbehandelingen zoals Botox of fillers, in ruil voor deelname aan criminele activiteiten zoals drugssmokkel en diefstal. Dit fenomeen heeft geleid tot een toename van jonge vrouwen die betrokken raken bij georganiseerde misdaad.

Binnen de kapper- en nagelsector komt 'moderne slavernij' voor. Net als in België worden hier vaak illegale arbeidskrachten onder slechte omstandigheden ingezet. De Britse politie heeft verschillende keren invallen gedaan in nagelstudio's waar slachtoffers van mensenhandel werden ontdekt. Daarnaast is er een groeiend probleem met 'pop-up' schoonheidssalons en mobiele behandelaars die zonder vergunning opereren en waarbij de kwaliteit en veiligheid van de behandelingen niet wordt gecontroleerd.

7.3 Indicaties over omvang

De geregistreerde omvang van ondermijnende criminaliteit in de beautysector kan niet nauwkeurig worden vastgesteld door gebrek aan systematische registratie van ontdekte illegale activiteiten. In het navolgende gaan we in op de geschatte omvang van deze criminaliteitsvorm in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk, evenals de beperkingen die kleven aan het beschikbare cijfermateriaal.

België
In België is ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector grotendeels gerelateerd aan fraude, illegale arbeid en witwaspraktijken. Hoewel exacte cijfers ontbreken, tonen rapporten van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) en de Arrondissementele Informatie- en Expertise Centra (ARIECs) aan dat een deel van de werknemers in nagelstudio's en kapsalons illegaal of zonder formeel contract werkt. Nagelstudio's worden vaak genoemd in verband met mensenhandel en uitbuiting van arbeidsmigranten, voornamelijk uit Vietnam. De beautysector staat voor 10 procent van de registreerde mensenhandel zaken op basis van cijfers van de zogeheten ECOSOC-teams (Economische en Sociale Raad). Hiermee is de beautysector, na de bouwsector en de horeca, de sector waar mensenhandel het meest frequent voorkomt (Myria, 2021).

Uit cijfers van Graydon België (2021) blijkt dat een fors deel van de beautysector-bedrijven als 'zombiebedrijf' kan worden aangemerkt. Graydon geeft een bedrijf de kwalificatie 'zombie' als een bedrijf minstens vijf jaar actief is en in elk van de drie meest recente boekjaren een negatief eigen vermogen rapporteert. Dit geldt voor 31 procent van de zonnestudio's, sauna's en baden, en voor 25 procent van zowel schoonheidsverzorgingsbedrijven als haarverzorgingsbedrijven.

Er zijn wel enkele zaken rond witwassen en drugsgerelateerde criminaliteit, maar cijfers over de omvang ontbreken op dit punt. Wel zijn er cijfers naar aanleiding van inspecties rond 'sociale fraude', zoals zwart werken of het illegaal overnachten op de werkplek. Het blijkt dan dat bij de helft van de controles er sprake is van zwart werken.

Italië
Volgens onderzoeken van Transcrime en Italiaanse politie-eenheden zijn er honderden bedrijven geïdentificeerd die direct of indirect door de maffia worden gecontroleerd. Echter, omdat criminele organisaties steeds geavanceerdere methoden gebruiken om hun betrokkenheid te verbergen, is de daadwerkelijke omvang van deze infiltratie moeilijk vast te stellen.

In Milaan zijn tussen 2018 en 2023 ongeveer honderd bedrijven via bestuurlijke anti-maffia instrumenten aangepakt (Nicolazzo, Calderoni en Berbenni, 2023). Van deze bedrijven zijn er slechts drie die tot de categorie 'overige dienstverlening' vallen. Een categorie waar beauty bedrijven in vallen. Bedrijven die zijn misbruikt behoren veelal tot de horeca (25 zaken), bouwsector (20 zaken) en groothandel en detailhandel (14 zaken).

Verenigd Koninkrijk
In het Verenigd Koninkrijk is er sprake van ondermijnende criminaliteit in de beautysector, vooral door de illegale handel in ongereguleerde cosmetische producten, zoals Botox en fillers. Er zijn meerdere politie-invallen geweest waarbij grote hoeveelheden illegale Botox en andere illegale schoonheidsproducten zijn gevonden. Er is echter geen centrale database die het totale volume van illegale praktijken in kaart brengt. Door het ontbreken van verplichte licenties en een gebrek aan toezicht is de exacte omvang van illegale activiteiten in deze sector moeilijk in cijfers te vatten.

7.4 Preventieve maatregelen

Om ondermijnende criminaliteit in de beautysector tegen te gaan, hebben België, Italië en het Verenigd Koninkrijk verschillende preventieve maatregelen ontwikkeld. Deze initiatieven richten zich op wet- en regelgeving, controles en samenwerkingsverbanden tussen publieke en private partijen; ze zijn bedoeld om illegale praktijken en infiltratie door georganiseerde misdaad te verminderen.

België
In België zijn preventieve maatregelen grotendeels gericht op administratieve controle en samenwerking tussen overheidsinstanties:

- ARIECs (Arrondissementele Informatie- en Expertise Centra): Deze centra ondersteunen lokale besturen bij het analyseren en bestrijden van georganiseerde criminaliteit binnen legale sectoren, waaronder de beautybranche. Ze helpen bij het screenen van bedrijven en adviseren gemeenten over preventieve maatregelen.
- Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD): richt zich op de opsporing en bestrijding van sociale fraude en illegale arbeid in sectoren met een hoog risico, zoals nagelstudio's en kapsalons.
- Versterkte regelgeving voor vestiging en exploitatie: hoewel de regelgeving recent is versoepeld, worden op lokaal niveau extra vergunningseisen opgelegd voor bepaalde beautybedrijven, zoals massagesalons; dit om misbruik te voorkomen.
- Gemeentelijke verordeningen en sluitingen: lokale overheden kunnen schoonheidsbedrijven sluiten als er vermoedens zijn van misbruik, zoals mensenhandel of belastingontduiking.

Italië
Italië kent een breed scala aan wetgevende en administratieve maatregelen om maffia-infiltratie in de beautysector tegen te gaan:

- Antimaffia-wetgeving: bedrijven waarvan wordt vermoed dat ze banden hebben met de georganiseerde misdaad, kunnen preventief worden gesloten of in beslag worden genomen door de overheid.
- Economische controles door de Guardia di Finanza: De fiscale politie controleert geldstromen binnen de beautysector en spoort verdachte transacties op die kunnen wijzen op witwassen.
- Verplichte registratie en vergunningen: alle schoonheidsprofessionals moeten voldoen aan strikte opleidings- en certificeringsvereisten, waardoor het moeilijker wordt voor criminelen om zonder geldige kwalificaties een bedrijf te exploiteren.
- Regionale en gemeentelijke screenings: sommige steden, zoals Milaan en Palermo, voeren extra screenings uit op nieuwe vergunningaanvragen voor beautybedrijven om verdachte activiteiten vroegtijdig op te sporen.

Verenigd Koninkrijk
In het Verenigd Koninkrijk is de beautysector slechts gedeeltelijk gereguleerd. Wel zijn er verschillende initiatieven om criminaliteit in de sector te bestrijden:

- Joint Council for Cosmetic Practitioners (JCCP): een vrijwillige registratie die klanten helpt bij het identificeren van gekwalificeerde en betrouwbare behandelaars. Hoewel niet verplicht, wordt het sterk aanbevolen door de overheid.
- Botulinum Toxin and Cosmetic Fillers (Children) Act 2021: deze wet verbiedt het aanbieden van Botox en fillers aan minderjarigen, waarmee een deel van de illegale praktijken wordt teruggedrongen.
- Handhaving door de Medicines and Healthcare products Regulatory Agency (MHRA): de MHRA treedt op tegen de illegale import en verkoop van ongeautoriseerde cosmetische producten, zoals illegale Botox en fillers.
- Gemeentelijke inspecties en invallen: lokale autoriteiten voeren gerichte inspecties uit in schoonheidssalons, vooral in gebieden waar veel klachten of signalen over illegale activiteiten binnenkomen.

7.5 Wettelijke kaders

België
Om ondermijnende criminaliteit in de beautysector te bestrijden ligt in België de focus op administratieve handhaving en sociale controle. De volgende wettelijke kaders zijn daarbij relevant:

- Wet op de Arbeidsrelaties (2006): dit kader bepaalt of een arbeidsrelatie als zelfstandigheid of loondienst wordt aangemerkt. Binnen de beautysector wordt deze wet vaak

misbruikt door werkgevers die schijnzelfstandigheid hanteren om sociale lasten te ontduiken.

- Sociaal Strafwetboek (2010): dit wetboek stelt straffen vast voor 'sociale fraude', zoals zwartwerk en illegale tewerkstelling van buitenlandse werknemers. Dit is met name relevant voor nagelstudio's en massagesalons waar vaak illegale arbeidsmigranten werken.
- ARIEC (Arrondissementele Informatie- en Expertise Centra): op basis van de wetgeving rond bestuurlijke handhaving kunnen lokale overheden ARIEC's inschakelen voor analyse en advies bij verdachte beautybedrijven.
- Bijkomende gemeentelijke verordeningen: verschillende steden zoals Antwerpen en Brussel hebben strengere vestigingsregels ingevoerd voor massagesalons, nagelstudio's en zonnebankcentra, waarbij vergunningen verplicht zijn en inspecties frequenter plaatsvinden.

Italië

In Italië speelt de antimaffia-wetgeving een cruciale rol bij het bestrijden van criminele infiltratie in de beautysector:

- Wet nr. 161/2017 (Antimaffia-wetgeving): maakt het mogelijk om bedrijven waarvan wordt vermoed dat ze banden hebben met de georganiseerde misdaad preventief te sluiten of onder overheidstoezicht te plaatsen.
- Art. 416-bis Wetboek van Strafrecht: definieert het delict 'maffia-associatie', hetgeen inhoudt dat deelname aan of ondersteuning van criminele netwerken binnen legale bedrijven strafbaar is. Dit wordt gebruikt om schoonheidsbedrijven te ontmantelen die als witwasvehikels dienen.
- Guardia di Finanza (financiële politie): voert systematische controles uit op financiële stromen binnen de sector. Dit wordt ondersteund door de wetgeving tegen witwassen (Decreto Legislativo 231/2007), die verdachte transacties in cash moet beperken.
- Regionale en gemeentelijke vergunningsplicht: in bepaalde regio's, zoals Lombardije en Sicilië, zijn aanvullende registratievereisten ingevoerd voor wellness centra en massagesalons om schijnbedrijven te voorkomen.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk heeft een minder streng gereguleerde beautysector, maar er zijn wel enkele wetten en initiatieven om misbruik tegen te gaan:

- Botulinum Toxin and Cosmetic Fillers (Children) Act 2021: deze wet verbiedt het toedienen van Botox en fillers aan minderjarigen en maakt het strafbaar voor bedrijven om dergelijke diensten aan te bieden zonder leeftijdscontrole.
- Medicines and Healthcare products Regulatory Agency (MHRA): de MHRA handhaaft de Human Medicines Regulations 2012, die de verkoop en distributie van illegale cosmetische producten zoals ongeautoriseerde Botox en fillers verbiedt.

- Joint Council for Cosmetic Practitioners (JCCP): een vrijwillig register voor gekwalificeerde professionals in de schoonheidsbranche, bedoeld om consumenten te beschermen tegen ongereguleerde aanbieders.
- Proceeds of Crime Act 2002: deze wet wordt gebruikt om winsten uit witwaspraktijken via beautybedrijven in beslag te nemen.
- Gemeentelijke vergunningen en inspecties: sommige lokale overheden, zoals die van Londen en Manchester, hebben aanvullende regelgeving ingevoerd om massagesalons en nagelstudio's te controleren op illegale praktijken en mensenhandel.

7.6 Vergelijking met Nederland

Het is lastig om een vergelijking tussen Nederland en de drie EU-landen te maken, omdat veel van de zaken onder de radar blijven. Het is wel opvallend dat in België 10 procent van de geregistreerde mensenhandel zaken is gelieerd aan de beautysector. In Nederland ligt dit percentage volgens CoMensha op 1 procent. We hebben geen verklaring voor dit opvallende verschil.

In Italië zijn er signalen dat de maffia crimineel geld investeert in de beautysector. Tegelijkertijd komt naar voren dat dit in vergelijking met andere sectoren slechts sporadisch gebeurt. Dit suggereert dat deze schaarse voorbeelden niet duiden op kwetsbaarheid van de sector, maar waarschijnlijk eerder op 'toevallige' interesse van personen gelieerd aan de branche om te investeren in een beautybedrijf.

Bijzonder in de bijdrage uit het Verenigd Koninkrijk is de aandacht voor de ondermijnende activiteiten die voortvloeien uit de toenemende populariteit van het gebruik van Botox en fillers. Hoewel het geen direct onderwerp is van het Nederlands onderzoek waarvan we hier verslag doen, is wel de vraag, in hoeverre ook in Nederland de toegenomen consumentenvraag leidt tot een deels illegale markt voor deze producten en de bijbehorende dienstverlening. Er zijn op zijn minst wel aanwijzingen die erop duiden dat deze tak van de beautysector waar het gaat om ondermijnende activiteiten aandacht verdient. Zo stijgt het aantal Botoxbehandelingen in de periode van 2019-2022 van plusminus 250.000 naar 550.000. En ook het aantal fillerbehandelingen stijgt: van 162.000 in 2019 naar 294.000 in 2022 (NOS Nieuws, 2024).

Met de toename van de vraag lijkt ook het illegale aanbod toe te nemen. Er zouden inmiddels volop onbevoegde aanbieders (niet in het BIG-register ingeschreven als arts) zijn die injecties zetten. Deze illegale praktijken zouden vaak plaatsvinden in schoonheidssalons of zelfs woonhuizen, buiten het zicht van officiële instanties (Omroep Brabant, 2023). De illegale markt wordt gevoed door de hoge vraag (en vaak hoge prijzen in de klinieken, waardoor consumenten worden verleid tot goedkopere 'zwart' aangeboden injecties. Volgens brancheorganisaties zijn het vaak schoonheidsspecialisten, kappers of tattoo-artiesten zonder medische diploma's die deze behandelingen erbij doen. Een en ander duidt erop dat de illegale Botox- en fillermarkt ook in Nederland aanzienlijk is in zowel omvang als impact, ondanks dat de precieze marktwaarde in euro's niet direct bekend is.

Op het vlak van de illegale handel in Botox/fillers werken toezichthouders samen: botox is een recept-plichtig geneesmiddel. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) voert geregeld controles uit samen met politie, douane en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) om illegale import en verkoop tegen te gaan.

Nederland doet jaarlijks mee aan internationale operaties zoals Pangea, gericht tegen online verkoop van vervalste en illegale geneesmiddelen. Bij Pangea-acties zijn de afgelopen jaren meerdere partijen illegale Botox en fillers onderschept, naast andere verboden middelen (Pharmaceutisch Weekblad-a z.d.). Bovendien is de IGJ een samenwerking aangegaan met platforms als Marktplaats en Tweedehands.net om advertenties voor illegale medicijnen en injectables op hun websites te weren (Pharmaceutisch Weekblad-b z.d.). Deze publiek-private samenwerking moet de onlinehandel in illegale Botox moeilijker maken. Tot slot wordt via het tuchtrecht opgetreden tegen artsen die de regels overtreden; zo kunnen BIG-geregistreerde artsen die bijvoorbeeld onbevoegd personeel laten injecteren een berisping of schorsing krijgen.

De preventieve instrumenten die in de drie buitenlandse bijdragen worden genoemd vertonen veel overeenkomsten met hetgeen in Nederland beschikbaar is. Wel zijn de bevoegdheden op basis van bijvoorbeeld de anti-maffia wetgeving ruimer dan de Nederlandse Bibob-wetgeving (Peters, 2023). Daarnaast is er op sommige plekken sprake van meer regulering. Dat geldt met name voor Italië en Wallonië. In hoeverre de beschreven strakkere regulering nu ook daadwerkelijk een weerbaarder sector tot gevolg heeft, is op basis van deze bijdragen echter moeilijk vast te stellen. We zien vooral veel casuïstiek, die echter weinig zicht geeft op de omvang van het probleem rond ondermijnende criminele activiteiten in de beautysector van deze drie landen.

8 Weerbaarheid van de beautysector

De beautysector kan als kwetsbaar worden gezien voor ondermijnende criminaliteit vanwege de volgende kenmerken: sociaal (anonimiteit), financieel-economisch (relatief veel gebruik van contant geld), logistiek (chemicaliën voor drugsproductie) en institutioneel (eenvoudige toegang tot beroep, ook voor kwaadwillenden). In dit onderzoek zijn we ondanks deze kenmerken echter weinig empirisch bewijs tegengekomen dat erop wijst dat de beautysector daadwerkelijk wordt misbruikt voor ondermijnende criminaliteit dan wel doelwit is van infiltratie. Wel zien we in beperkte mate dat beautybedrijven dienstdoen als dekmantel voor criminele activiteiten.

In dit hoofdstuk besteden we eerst aandacht aan een algemene beschrijving van bestaande instrumenten om de weerbaarheid van bedrijven te vergroten (§8.1). In de twee daaropvolgende paragrafen (§8.2 en 8.3) staan we stil bij inspectiebezoeken en 'wensen en ideeën' voor een betere weerbaarheid van de beauty-branche. Deze paragrafen zijn vooral gebaseerd op uitkomsten van de enquête onder ondernemers en de daaraan gekoppelde interviewgesprekken. Tot slot (§8.4) staan we stil bij de vraag in hoeverre eventuele extra maatregelen (kosten) opwegen tegen de te verwachten effecten (baten) in relatie tot (ondermijnende) criminaliteit.

8.1 Bestaande instrumenten rond weerbaarheid van bedrijven

In de 'Handreiking voor Kwetsbare branches' (JenV & EZK, 2024)[57] wordt niet alleen beschreven van welke kwetsbaarheden gebruik kan worden gemaakt, maar ook op welke wijze branches binnen de beautysector hun weerbaarheid kunnen vergroten. Er wordt opgemerkt dat er een breed pallet aan maatregelen denkbaar is, van preventief tot repressief. Ook wordt stilgestaan bij de vraag of misbruik van een bedrijf bewust dan wel onbewust plaatsvindt en de mate van vrijwilligheid waarmee de ondernemer zich inlaat met ondermijnende activiteiten.

Er worden in deze Handreiking vier oplossingsrichtingen besproken, te weten:

1. Bewustwording via bijvoorbeeld om informatievoorziening, campagnes, bijeenkomsten of (online) trainingen.
2. Barrièrevorming door bijvoorbeeld het screenen van medewerkers, cameratoezicht, keurmerken, vergunningenplicht of een BIBOB-procedure.
3. Bescherming door het aanstellen van een vertrouwenspersoon of het uitvoeren van veiligheidsscans. Deze maatregelen richten zich vooral op middelgrote bedrijven.
4. Bestraffing en sanctionering door medewerkers te waarschuwen of te ontslaan. Op het niveau van de onderneming kan de branche worden beschermd door strafrechtelijk of bestuursrechtelijk optreden, zoals het sluiten van een pand.

Een uitwerking en toelichting op deze mogelijke maatregelen is te vinden in twee publicaties van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland uit 2021. De eerste publicatie uit november 2021 is een

[57] Deze handreiking is geschreven voor gemeenten, Platforms Veilig Ondernemen (PVO's), Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en brancheorganisaties.

handreiking voor interventies in winkelgebieden.[58] Vanuit het perspectief van de gemeente worden preventieve en repressieve instrumenten beschreven die kunnen worden benut bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit in winkelgebieden. En dat zijn er veel. Niet alle maatregelen richten zich daarbij op bedrijven, maar een fors aantal wel. De tweede publicatie uit december 2021 heeft de titel 'Branchering in ruimtelijke besluiten in de strijd tegen ondermijning' en is geschreven door Catch Legal voor Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland en bespreekt, zoals de titel doet vermoeden, de mogelijkheden van branchering (Van Wissen en Brinkman, 2021).

Het gaat in het kader van dit rapport te ver om alle instrumenten gedetailleerd te beschrijven.[59] Voor een uitvoeriger beschrijving met voorbeelden uit deze publiek-toegankelijke publicaties, verwijzen we naar het Kennisplatform Ondermijning. Hierbij tekenen we aan dat juridische grondslag van een aantal planologische instrumenten wel is veranderd door de invoering van de Omgevingswet. We staan hier stil bij instrumenten die relevant – in de zin van toepasbaar – kunnen zijn in relatie tot het midden- en kleinbedrijf, te weten:

1. Branchering
2. Wet Bibob of aanwijzingsbevoegdheid risicovolle bedrijven en gebieden
3. Aanwezigheid en aanspreken
4. Handhavingsinstrumenten

8.1.1 Branchering

Gemeenten kunnen door middel van branchering greep krijgen op het winkel- en dienstenaanbod in een gebied. Zo lezen we in het rapport van Catch Legal (Van Wissen en Brinkman, 2021, p. 3): "Verschillende gemeenten hebben te maken met een eentonig aanbod van diensten in winkelstraten. Denk hierbij aan een overschot aan kapperszaken, nagelsalons en massagesalons in een dezelfde straat of wijk die vatbaar zijn voor ondermijning." Het aanpassen van het bestemmingsplan biedt mogelijk een oplossing. Wel wijzen zij erop dat "een brancheringsregel in een bestemmingsplan goed onderbouwd moeten worden dat deze regel niet enkel openbare orde en veiligheid als doel heeft, maar ook een ruimtelijk oogmerk kent." (Van Wissen en Brinkman, 2021, p. 41).

[58] De Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland heeft met versterkingsgelden ondermijning in samenwerking met het lectoraat Ondermijning van Avans Hogeschool een toolkit ontwikkeld die zich richt op de aanpak van kwetsbare winkelgebieden en ondernemingen daarbinnen (Handreiking Interventies Winkelgebieden, 2021).

[59] Bij de keuze voor welke instrumenten het beste kunnen worden ingezet, kan het recent geïntroduceerde Guardian Scripting behulpzaam zijn. "Door het criminele (keuze)proces vanuit het perspectief van de dader in kaart te brengen (te scripten), worden aanknopingspunten voor preventieve maatregelen (mogelijke gelegenheidsstructuren) inzichtelijk gemaakt. Deze worden gespiegeld aan de preventieve maatregelen die al door de branches worden genomen. Vervolgens verplaatst het perspectief van het onderzoek zich van de dader naar de beschermer en wordt gekeken hoe deze kan worden versterkt in zijn/haar rol en positie (…) Het Guardian Script dient als basis voor een praktische 'toolkit' waar de leden van de brancheverenigingen zelf mee aan de slag kunnen om de weerbaarheid verder te vergroten." (VNO-NCW, z.d.)

8.1.2 Wet Bibob of aanwijzingsbevoegdheid

Via de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Bibob) kunnen investeringen met crimineel verkregen kapitaal worden tegengegaan. Het kunnen toepassen van deze wet veronderstelt in beginsel wel dat de ondernemer een vergunning nodig heeft om zich in een bepaald gebied te kunnen vestigen. Bij het uitvoeren van een Bibob-toets spelen het RIEC en het Landelijk Bureau Bibob een centrale rol. Ook voor bedrijven die niet-vergunningplichtig zijn, kan bij het vermoeden dat dergelijke bedrijven worden gebruikt voor criminele doeleinden beleidsmatig worden bepaald dat deze bedrijven moeten worden gescreend. De burgemeester kan dit afdwingen op basis van de aanwijzingsbevoegdheid risicovolle bedrijven en gebieden. Er zijn meerdere voorbeelden en terreinen waarop deze bevoegdheid inmiddels is toegepast. We verwijzen hiervoor naar Handreiking APV en ondermijning van het Aanjaagteam Ondermijning (Aanjaagteam ondermijning, 2020, p. 27-29).

8.1.3 Aanwezigheid en aanspreken

In de Handreiking Interventies Winkelgebieden (2021, p. 26) wordt gesproken over een pop-up bureau. Een dergelijk pop-up bureau kan dienen als informatieknooppunt en aanspreekpunt. Het doel is om zichtbaarder te zijn binnen het gebied en het helpen van ondernemers bij het signaleren van ondermijnende activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn (of waren, want wij kunnen hier geen actuele informatie over vinden) de Spaanse Polder in Rotterdam en de Gemeente Rucphen.

Een ander preventief instrument dat wordt genoemd in de handreiking van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland (2021, p. 31) is aanwezigheidscontrole. Periodiek wordt de bedrijvigheid gecontroleerd en als dat van belang wordt geacht, wordt een gesprek aangeknoopt met de ondernemer. In het verlengde hiervan ligt signaleren en informeren waarbij ondernemers worden geïnformeerd over hoe signalen van ondermijnende criminaliteit of criminele inmenging in ondernemingen in het gebied te herkennen (Handreiking Interventies Winkelgebieden, 2021, p. 32). Wij zien op websites van veel gemeenten dat er een meldpunt is waar bewoners en ondernemers signalen van ondermijnende criminaliteit kunnen melden. Zo ook in de gemeente Zwolle, waar we op bezoek zijn geweest in het kader van de 'walk en talk'-sessies. Navraag bij dit Zwolse Meldpunt Ondermijning (Gemeente Zwolle, z.d.) leert overigens dat er geen meldingen zijn binnengekomen over bedrijven uit de beauty-branche. De meeste bewoners en ondernemers weten vermoedelijk eerder de weg te vinden naar Meld Misdaad Anoniem, gezien de landelijke bekendheid van dit meldpunt.

Een ander instrument dat naar verluidt zijn oorsprong heeft in Rotterdam, is de 'knock en talk'. In de handreiking van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland (2021, p. 28) wordt deze methode beschreven als een positieve benadering door in gesprek te gaan met ondernemers over problemen die zij ervaren. In onze gesprekken met vertegenwoordigers van gemeenten is ons ook enkele keren over deze methode verteld en het is onze indruk dat deze methode regelmatig wordt toegepast.

8.1.4 Handhavingsinstrumenten

De gemeente – en andere bevoegde diensten – kunnen inspectiebezoeken afleggen. In de praktijk zien we dat er met regelmaat gezamenlijke acties worden ondernomen, waarbij bijvoorbeeld medewerkers van de gemeente samen op pad gaan met functionarissen van de Arbeidsinspectie en de politie. Bij het constateren van misstanden zijn er verschillende bestuursrechtelijke instrumenten waarmee kan worden ingegrepen. Er bestaat veelal een subtiel verschil tussen een aantal instrumenten. In de handreiking van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland worden de volgende vijf instrumenten genoemd (2021, p. 49-54):

1. Last onder bestuursdwang: als de ondernemer de illegale situatie niet herstelt, dan kan de gemeente dit doen op kosten van de ondernemer.
2. Last onder dwangsom: als de ondernemer de illegale situatie niet herstelt, dan moet een boete worden betaald.
3. Intrekken of weigeren van een vergunning (beschikking).
4. Bestuurlijke boete: anders dan bij last onder bestuursdwang of last onder dwangsom wordt hier slechts een boete opgelegd waar bij het bestuursorgaan zelf bezwaar tegen kan worden aangetekend.
5. Bestuurlijke beschikking: hetzelfde als een bestuurlijke boete, maar hierbij kan bezwaar worden aangetekend bij het Openbaar Ministerie.

Een andere repressieve maatregel is het sluiten van een pand. Deze maatregel is al aan de orde geweest in §4.2. Een pand kan worden gesloten op basis van verschillende wetsgronden. In de handreiking van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland (2021, p. 56-59) worden vier mogelijke wettelijke grondslagen benoemd, maar de 'Wet Victoria' en de 'Wet Victor' richten zich primair op woningen.[60] Daarmee blijven er twee mogelijkheden over die van belang zijn voor bedrijven. Een pand kan worden gesloten op grond van de APV als het om een vergunningplichtige inrichting gaat. Het pand kan worden gesloten als er geen vergunning is afgegeven of als de voorwaarden zijn geschonden. De tweede mogelijkheid biedt de Wet Damocles, gebaseerd op artikel 13b van de Opiumwet. Deze wet behoort tot het strafrecht, maar wetsartikel kent ook een bestuursrechtelijk onderdeel dat de burgemeester de mogelijkheid geeft een dwangsom op te leggen of een pand te sluiten als er drugs worden verhandeld of vervaardigd.[61]

[60] De 'Wet Victoria' en de 'Wet Victor' zijn geen officiële Nederlandse wetten met die namen, maar ze verwijzen naar bevoegdheden van de burgemeester in het kader van de openbare orde en woningsluiting. De Wet Victoria is de informele naam voor artikel 174a van de Gemeentewet, dat de burgemeester de bevoegdheid geeft om een woning te sluiten bij verstoring van de openbare orde. De Wet Victor, of artikel 13b van de Woningwet, regelt de maatregelen die na een sluiting op grond van de Wet Victoria (of andere wetten zoals de Wet Damocles) kunnen worden genomen, zoals het overdragen van het beheer van het pand (Nederlands Genootschap van Burgemeesters -a-, z.d.).

[61] Anders dan bij artikel 174a Gemeentewet – ook wel de Wet Victoria – hoeft voor toepassing van de Wet Damocles niet te worden aangetoond dat de openbare orde wordt verstoord. Een druggerelateerde overtreding is voldoende om een last onder bestuursdwang op te mogen leggen (Nederlands Genootschap van Burgemeesters -b-, z.d.).

8.2 Controleactiviteiten en inspectiebezoeken

Een manier om de weerbaarheid van de branche te vergroten, is, zoals besproken in de voorgaande paragrafen, het bezoeken van bedrijven door handhavende of toezichthoudende overheidsinstanties. Dit kan het karakter van een inspectiebezoek hebben, maar kan ook meer informatief c.q. informeel van aard zijn, maar het is ook denkbaar dat beide aspecten in één bezoek worden gecombineerd.

In de online enquête met ondernemers (zie § 1.4.6 en Bijlage 4 en 5) is gevraagd of de respondent in de afgelopen drie jaar een controle of inspectie heeft gehad van een overheidsinstantie. Het blijkt dan dat het merendeel van de ondernemingen niet is bezocht (zie Tabel 8.2.1, voor een volledig overzicht verwijzen we naar Bijlage 6).

Tabel 8.2.1 Controle of inspectie van een overheidsinstantie

	N	Bezocht	Meest voorkomende inspecties (> 5%)
Tatoeage-/ piercingstudio	27	93%	GGD 85%, NVWA 41%, Anders 7%
Schoonheidsbehandeling	59	42%	GGD 32%, NVWA 5%
Haarverzorging	72	35%	Gemeente 10%, Belastingdienst 6%
Massagebehandeling	163	18%	
Nagelbehandeling	87	20%	
Overig	15	20%	

Bron: online enquête onder ondernemers

De tatoeage-/piercingstudio's vormen hierop een uitzondering. Een groot deel van de ondernemingen in deze branche kreeg een controle- of inspectiebezoek van de GGD (85 procent). Ook vond er bij hen naar verhouding vaak controle of inspectie plaats door de NVWA (41 procent). Dit is verklaarbaar, omdat een vergunning van de minister van VWS[62] is vereist voor het zetten van een tatoeage of piercing of het aanbrengen van permanente make-up. De GGD en NVWA zien er samen op toe dat tattooshops en piercingstudio's in het bezit van zijn van een geldige vergunning en veilig en hygiënisch werken. Behalve bij tatoeage-/piercingstudio's kwam de GGD ook relatief vaak langs bij ondernemingen in de branche schoonheidsbehandeling (32 procent).

Bij veruit de meeste ondernemingen waar in de afgelopen drie jaar een controle of inspectie van een overheidsinstantie heeft plaatsgevonden (n=124) is er geen sanctie opgelegd (94 procent). In enkele gevallen is dat wel gebeurd, in de vorm van een waarschuwing (5 keer) en/of een boete (2 keer). Deze sancties werden opgelegd door de Belastingdienst (2 keer), NVWA (2 keer), gemeente (1 keer) en Nederlandse Arbeidsinspectie (1 keer).

[62] Deze vergunning wordt namens de minister van VWS afgegeven door de Directeur Publieke Gezondheid van de regionale GGD. Zie hiervoor de Regeling mandaatverlening aan de GGD'en met betrekking tot de uitvoering van het Warenwetbesluit tatoeëren en piercen.

Vervolgens zijn aan alle ondernemers drie stellingen voorgelegd over hun voorkeuren met betrekking tot het optreden van de overheid (zie Figuur 8.2.1, voor een volledig overzicht verwijzen we naar Bijlage 6). In alle branches vindt het overgrote deel van de ondernemers het goed dat de overheid eisen stelt aan de hygiëne in ondernemingen (gemiddeld 88 procent). Met de stelling dat de overheid vaker controles moet uitvoeren om te zien of ondernemers de regels naleven, is een kleine meerderheid het eens. Onder kappers (69 procent) is het aandeel voorstanders het grootst, onder massagebehandelaars het kleinst (45 procent). De laatste stelling, dat de overheid strenger moet optreden tegen ondernemers die de regels overtreden, krijgt bijval van ongeveer driekwart van de ondernemers. Vooral schoonheidsbehandelaars zijn van mening dat de overheid strenger moet optreden (90 procent). Binnen de branches massagebehandeling (67 procent) zijn de geënquêteerden het hier relatief het minst mee eens.

Figuur 8.2.1 Percentage dat het (geheel) eens is met de stellingen over overheidsoptreden

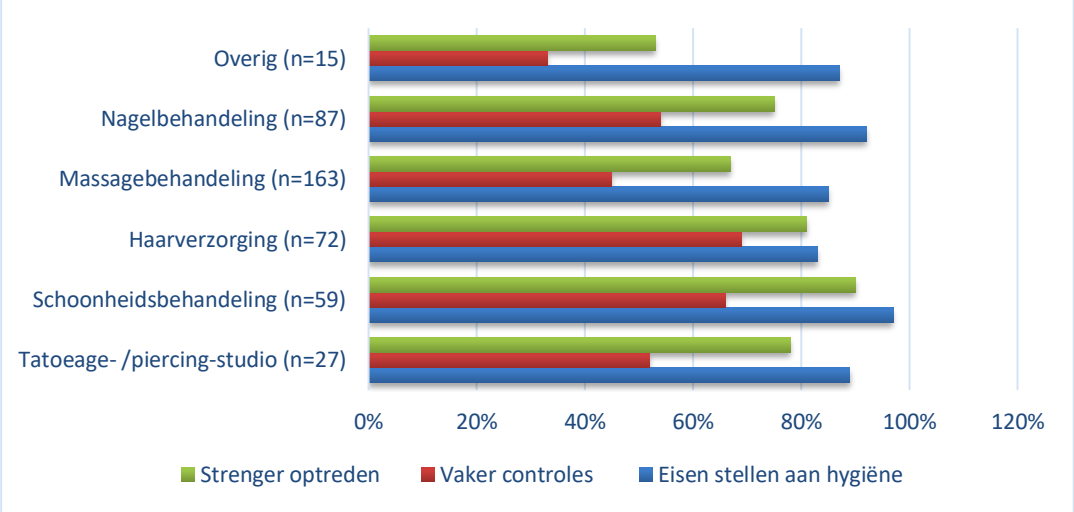

Bron: online enquête onder ondernemers

8.3 Wensen en ideeën rond weerbaarheid

Ten aanzien van de gedachten rond het versterken van de weerbaarheid van de beautysector zijn er vier duidelijk te onderscheiden lijnen te ontdekken in het verzamelde enquête- c.q. interviewmateriaal. Achtereenvolgens is er dan de veelgehoorde suggestie tot herinvoering van vakdiploma's en vestigingsvergunningen (§8.3.1). Daarnaast is er een roep om het aanpakken van oneerlijke concurrentie (§8.3.2) en de vraag of meer handhaving en controle (§8.3.3). En tot slot is er de suggestie om vanuit de overheid ruimer dan nu het geval is voorlichtingscampagnes rond ondermijning op te zetten (8.3.4).

8.3.1 Herinvoeren van vakdiploma-eis en vestigingsvergunning

De Vestigingswet Bedrijven 1954 had tot doel om de kwaliteit van ondernemers te waarborgen. Ondernemers moesten een vergunning hebben om een bedrijf op te mogen starten. Deze wet had betrekking op onder andere de detailhandel en horecabedrijven, maar ook kapperszaken. De wet is in fasen afgeschaft en is op 18 juli 2007 ingetrokken. In de memorie van toelichting

bij de Wet intrekking Vestigingswet Bedrijven 1954 kunnen we lezen dat in de loop der jaren steeds minder eisen zijn gesteld aan deze bedrijven.

> De laatste jaren is ervoor gekozen om geleidelijk aan steeds meer eisen en sectoren te laten vervallen. Een belangrijk argument daarvoor is het wegnemen van onnodige toetredingsbarrières om ondernemerschap, werkgelegenheid en concurrentie te bevorderen. Zo vervielen bijvoorbeeld de eis van kredietwaardigheid en het inrichtingsbegrip in respectievelijk 1990 en 1993 (Tweede Kamer, 2006).

Ook in 2006 is het streven van de overheid om te komen tot vereenvoudiging van de regelgeving en het verminderen van de lastendruk voor het bedrijfsleven. In de memorie van toelichting is dit als volgt verwoord:

> Het kabinet streeft naar minder en eenvoudige regelgeving. De vergunningstelsels hebben daarbij bijzondere aandacht. Met het project Vereenvoudiging Vergunningen wordt beoogd het aantal vergunningen te verminderen en de verkrijging van de resterende vergunningen te vereenvoudigen. Door de intrekking van de Vestigingswet hoeven bedrijven geen vestigingsvergunning meer aan te vragen. De intrekking van de Vestigingswet zal bovendien een administratieve lastenbesparing opleveren van € 111.250. De besparing op nalevingskosten daarnaast zal vele malen hoger zijn. Terzijde wordt opgemerkt dat de verplichting tot registratie als onderneming bij de Kamer van Koophandel wel van kracht blijft op basis van de Handelsregisterwet (Tweede Kamer, 2006).

Door het wegvallen van de eis tot een vakdiploma en een vestigingsvergunning kan iedereen een kapperszaak beginnen. Dit geldt ook voor de andere beauty-branches die we in dit onderzoek bestuderen. Een fors deel van de ondernemers die in ons onderzoek aan het woord zijn gekomen, zijn van mening dat het vakdiploma weer verplicht moet worden. Over het invoeren van een vestigingsvergunning wordt wisselend gedacht. Hierbij tekenen we aan dat – vermoedelijk – een specifiek segment van de branches aan de enquête hebben meegedaan en ons te woord hebben gestaan. Namelijk degenen die zelf in het bezit zijn van een vakdiploma.

Een inmiddels bijna gepensioneerde kapper uit het oosten van het land denkt tijdens het interview voor dit onderzoek nog met enige weemoed terug aan de periode waarin hij zijn zaak startte:

> Nee, dan was het vroeger echt anders. Dan moest je een middenstandsdiploma hebben. En een vakdiploma. Ik weet nog dat ik bij de Kamer van Koophandel zat. Die papieren moesten allemaal overgelegd worden. Dat was een eerste vereiste. En dat lijkt me toch ook niet raar. Het is niet zo dat we allemaal hoogdravend moeten zijn. Maar ja, een goede vakman is nog niet per definitie ook een goede ondernemer.

En een van de ondernemers die in het interview vertelt, dat hij ook voor zichzelf de drempel minder hoog zag worden om te starten met het kappersvak.

> Het is eigenlijk echt begonnen met dat ons vak toen in één keer een vrij beroep werd. Toen merkte je dus in één keer dat iedereen die het leuk vindt om kapper te zijn, die kan dus gewoon zomaar

naar z'n salon beginnen. Je hebt geen vakbekwaamheidsdiploma's meer nodig. Je had geen middenstanddiploma's meer nodig. En dat was voor heel veel mensen toch wel een drempel om voor jezelf te beginnen.

Figuur 8.3.1 toont de uitkomsten van twee stellingen over vereisten voor ondernemers om werkzaam te mogen zijn in de branche. In de meeste branches is het overgrote deel van de geënquêteerde ondernemers van mening dat branchegenoten verplicht een vakdiploma moeten hebben voor zij kunnen starten. Slechts ondernemers in de tatoeage-/piercingbranche zijn hierover minder uitgesproken.

Over de stelling dat branchegenoten een vestigingsvergunning moeten hebben voor zij kunnen starten is een groot deel van de ondernemers in tatoeage- en piercing (70 procent), schoonheidsbehandeling (75 procent) en haarverzorging (79 procent) het eens. Ondernemers in massagebehandeling (35 procent) zijn het in verhouding vaak oneens met deze stelling.

Figuur 8.3.1 Percentage dat het (geheel) eens is met de stellingen over vereisten aan ondernemers

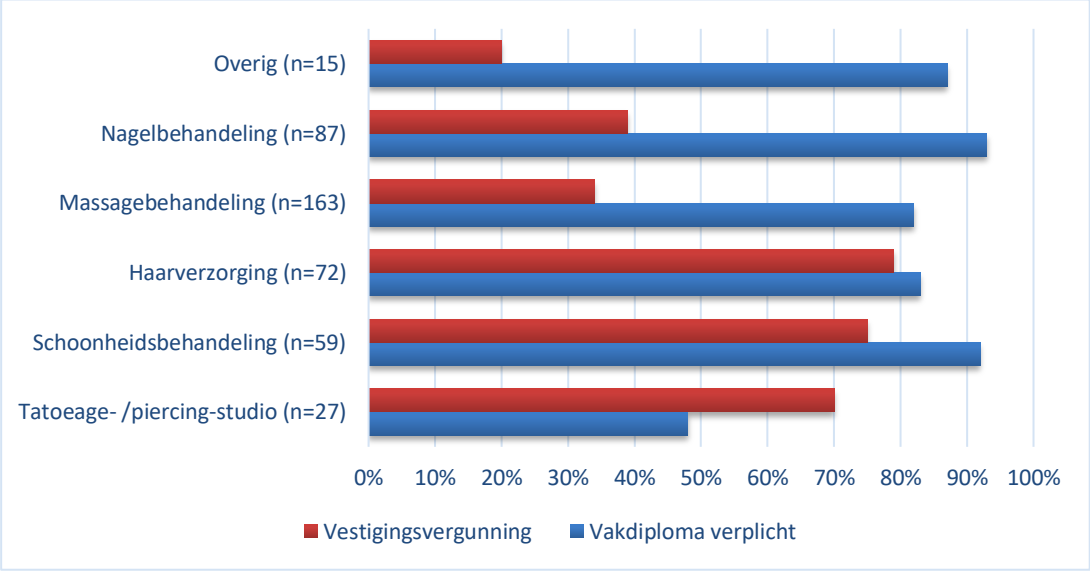

Bron: online enquête ondernemers

De ondernemers hebben aan de hand van een open vraag suggesties kunnen geven over de wijze waarop weerbaarheid van de branche tegen ondermijning zou kunnen worden versterkt. Hieruit komen verschillende aspecten naar voren, onder andere met betrekking tot het hebben van een vakdiploma en/of vestigingsvergunning.

Verplichte diploma's en/of keurmerken (17 reacties)
De opmerkingen benadrukken het belang van vakbekwaamheid en professionaliteit als barrière tegen malafide praktijken. Enkele reacties suggereren het verplicht stellen van diploma's en/of keurmerken om de kwaliteit te waarborgen.

Dat ons vak geen vrij beroep meer is. Zo krijg je allemaal wildgroei en slechte kwaliteit.

De titel medisch pedicure beschermen en beroepseisen te stellen aan de ondernemers.

> Het kappersvak is naar mijn mening vogelvrij verklaard, het wordt hoog tijd dat daar verandering in komt. Iedere gek kan gewoon beginnen, zonder papieren en diploma's, en voor belachelijke prijzen werken.

Strengere vestigingseisen (6 reacties)
Een aantal ondernemers pleit voor het aanscherpen van de voorwaarden voor het starten van een onderneming in de branche. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het verplicht stellen van een ondernemersdiploma, het beperken van het aantal salons in een bepaald gebied of het stellen van hogere eisen aan de vestigingslocatie.

> Betere controle op ondernemers die een onderneming gaan starten. Dus al actie voordat iemand wil beginnen en niet pas als iemand al jaren aan de gang is.

> Gemeentelijke inventarisatie van bedrijven en dosering van bedrijven van dezelfde strekking/in dezelfde branche zodat concurrentie eerlijk verdeeld blijft.

> Vestigingsvergunning en een maximum van het aantal kappers per x-aantal inwoners.

8.3.2 Aanpakken oneerlijke concurrentie

In de online enquête geeft een aantal respondenten te kennen dat er meer aandacht zou moeten komen voor oneerlijke concurrentie. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het aanpakken van zwartwerk, het tegengaan van belastingontduiking of zelfs het reguleren van prijzen om bodemprijzen te voorkomen. Twee voorbeelden van de toelichting die respondenten geven op dit aspect:

> Een sollicitant vertelde mij ooit dat hij in zo'n goedkope kapsalon werkte. Op papier stond hij 3 dagen per week ingeschreven, terwijl hij feitelijk 5 dagen werkte. De overige dagen kreeg hij zwart uitbetaald, en een deel van zijn salaris werd aangevuld met subsidies van de overheid. Dit toont aan dat zulke prijzen vaak gepaard gaan met schimmige praktijken, wat de sector en eerlijke ondernemers schaadt.

> Niet korten op zelfstandigenaftrek en de KOR-regeling et cetera. Dan is 'bijverdienen' minder interessant.

In de enquête-antwoorden wordt er onder meer op gewezen dat het goed zou zijn om bedrijven te weren die alleen cash geld willen aannemen, omdat je dan op voorhand zou kunnen weten dat dit voor de wijze van ondernemen weinig goed kan betekenen. Verder wordt er meermaals op gewezen dat het goed zou zijn hogere eisen stellen aan vestiging van (nieuwe) bedrijven, ondernemers. En ook het (opnieuw) verplichten van vakdiploma's, is dan een terugkerend thema.

Ook zou er volgens sommige respondenten meer onderzoek moeten komen naar bedrijven die ver onder de reguliere prijs werken, en bij geconstateerde misstanden zou daar ook op moeten worden gehandhaafd. Daarnaast wijst een respondent erop dat het goed zou zijn de

kleine ondernemersregeling[63] weer eens onder de loep te nemen, omdat hiervan veel misbruik zou worden gemaakt.

8.3.3 Intensiveren handhaving en controle

Een ander aspect dat regelmatig wordt genoemd, is het feit dat er eigenlijk maar weinig overheidscontroles zijn binnen de sector, althans zover het de ervaring van de geïnterviewde ondernemers betreft. Uitzondering daarop vormt de branche van de tattooshops. Hier zijn er wel met enige regelmaat controles op hygiëne. Bovendien geldt hier ook het vereiste van de vergunningverlening van de GGD bij opening van de zaak; een vergunning waarvoor elke drie jaar een verlenging moet worden aangevraagd. Overigens geldt hier wel de meermaals gehoorde kritiek dat de vergunning wordt verleend op het pand, en niet op de persoon of personen die werkzaam zijn binnen het pand, en binnen deze branche kunnen de tatoeëerders door de breed verbreide traditie van stoelverhuur nog wel eens wisselen.

Er is het pleidooi voor sterkere controles c.q. voor meer toezicht door overheidsinstanties; die zouden zich op verschillende terreinen moeten bewegen, zowel op financiële structuren van de bedrijven als ook op het aspect van de arbeidsomstandigheden. Meer in het algemeen filosofeert een van de respondenten ook over de mogelijkheid dat er sterkere samenwerking zou moeten zijn tussen de Belastingdienst, de politie en toezichthouders, zodat systematischer dan nu het geval is, misstanden in kaart kunnen worden gebracht.

Een van de respondenten uit de kappersbranche merkt op dat hij in de 25 jaar dat hij zijn bedrijf runt nog nooit één controle van een overheidsinstantie heeft gehad. Een andere respondent geeft aan slechts eenmaal in de 20 jaar van zijn kappersbestaan een controle te hebben gehad van de Belastingdienst. In zijn ogen maakt dit gebrek aan controle het voor ondernemers buitengewoon makkelijk om in deze branche de regels te omzeilen.[64]

Een van de respondenten stelt dat bedrijven die sterk afwijken van gemiddelde omzet- of verkoopcijfers mogelijk betrokken zouden kunnen zijn bij criminele activiteiten. Hij pleit er daarom voor om betere monitoring te bewerkstelligen van deze cijfers c.q. ze in te zetten als een middel om verdachte activiteiten te identificeren. Ten aanzien van meer controles wordt meermaals ook expliciet genoemd dat dit goed zo zijn voor de detectie van zwart werk, van verdachte geldstromen en ook ter identificatie van arbeidsuitbuiting.

---

[63] Bij een omzet kleiner dan €20.000 per kalenderjaar kunnen ondernemers gebruik maken van de kleineondernemersregeling (KOR) waardoor ze vrijgesteld zijn van btw. Het betekent dat de ondernemer geen btw mag berekenen aan klanten. De ondernemer doet dan geen btw-aangifte en mag ook geen btw terugvragen over de kosten en investeringen. De KOR is er voor natuurlijke personen (eenmanszaken), combinaties van natuurlijke personen (bijvoorbeeld een vof) en voor rechtspersonen (bijvoorbeeld stichtingen, verenigingen en bv's) (Belastingdienst, 2025, 20 maart).

[64] In 2023 zijn er 9.002 boekenonderzoeken uitgevoerd binnen het mkb, ofwel controles bij 0,5% van alle ruim 1,7 miljoen mkb-bedrijven in Nederland. Daarnaast vinden 62.505 controles aangifte Inkomensheffing (IH) en 17.659 controles Vennootschapsbelasting plaats. Jaarrapportage Belastingdienst 2023 (pp. 20-21).

Over het algemeen zou de pakkans moeten worden vergroot als er sprake is van malversaties, zo is de breedgedragen gedachte. Meer specifiek ten aanzien van de tattoobranche wordt door een van de respondenten tot slot nog opgemerkt dat het goed zou zijn om (hygiëne)inspecties van de tattooshops voortaan onaangekondigd te doen.

Bij de open vraag naar suggesties in de online-enquête geven zestien respondenten te kennen dat ze meer controle en handhaving van de gemeente en de Belastingdienst zouden wensen. Dit wordt onder andere als volgt verwoord:

> Het valt en staat met controle, controle, controle. Stuur de mensen het veld in om ondernemers te controleren of deze bedrijven echt bestaan.

> Ik baal ervan dat er geen controles zijn naar de groeiende hoeveelheid kapsalons en barbiers die er zijn. Daarnaast hoop ik ook dat de controle en spreiding van salons in buurten en straten gehandhaafd gaat worden.

Er zijn ook acht respondenten die pleiten voor een meldpunt en het kunnen doen van anonieme meldingen. Het is verrassend te noemen dat deze suggestie wordt gegeven, want veel gemeenten hebben een meldpunt voor ondermijnende criminaliteit. Daarnaast is er Meld Misdaad Anoniem (M). Blijkbaar zijn deze meldpunten nog niet bij iedereen bekend. Een van de respondenten schrijft: "een meldpunt, als dat er nog niet is". Uit de reacties lezen we ook dat ondernemers in deze ook een rol zien weggelegd voor klanten: "Klanten kunnen een rol spelen als ze verdachte situaties zien in grote praktijken en moeten dit anoniem kunnen melden."

8.3.4 Voorlichten en informatiedelen

In de online enquête wordt door meerdere respondenten de suggestie gedaan voor het instellen van een (anoniem) meldpunt. Het feit dat deze ondernemers dit punt noemen, getuigt ervan dat ze blijkbaar niet op de hoogte zijn van de bestaande meldpunten.

Respondenten wijzen ook op het belang van openheid en het delen van informatie over verdachte praktijken. Dit kan in hun ogen bijvoorbeeld door voorlichting aan (potentiële) klanten over signalen van uitbuiting, maar ook door kennisdeling tussen ondernemers via brancheverenigingen.

> Bewustwording. Ons alert maken op wat er kan gebeuren, om het te kunnen herkennen, om risico's te kunnen mijden. Ik had niet gedacht dat het voor mij een risico zou kunnen zijn.

> De branchevereniging zou daar meer aandacht op kunnen vestigen en/of een webinar/workshop over kunnen geven.

> Voorlichting aan (potentiële) klanten. Welke signalen kunnen een indicatie zijn van uitbuiting en waar je dat kunt melden.

Veruit de meeste ondernemers hebben nog nooit informatie ontvangen over hoe zij (signalen van) ondermijning zouden kunnen herkennen en voorkomen (zie Figuur 8.3.2), variërend

van 95 procent binnen de branche schoonheidsbehandeling tot 80 procent in de branche Overig.

Figuur 8.3.2 Heeft u weleens informatie ontvangen over hoe u als ondernemer (signalen van) ondermijning kunt herkennen en voorkomen? (%)

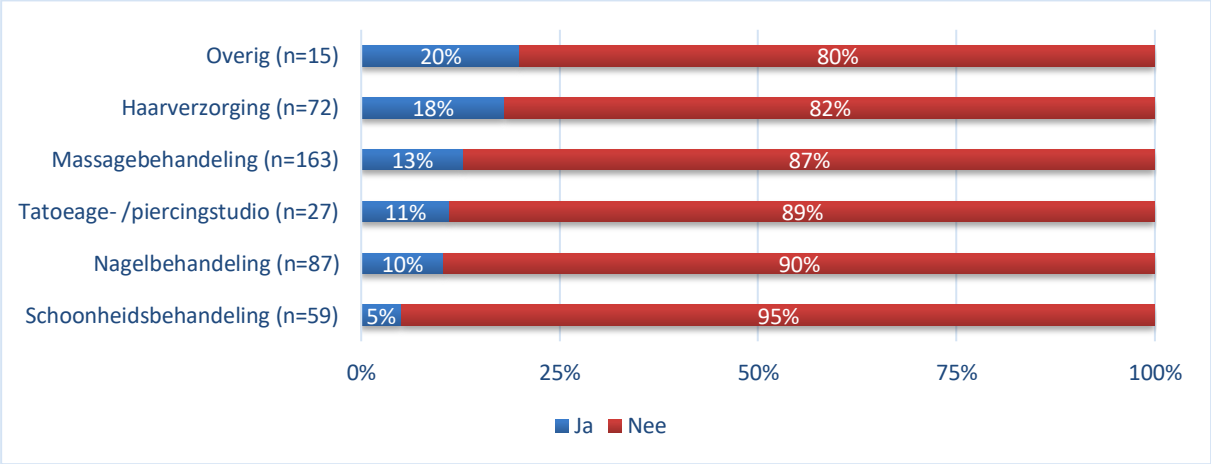

Bron: online enquête ondernemers

Ten aanzien van informatie die wel is ontvangen, benoemen de betreffende ondernemers veelal de vorm waarin deze is ontvangen, zoals folders en brochures, email of (sociale) media. Daarnaast worden enkele instanties genoemd van wie de informatie is ontvangen, zoals de gemeente, de politie, de branche- en ondernemersverenigingen en de Kamer van Koophandel.

Iets meer dan de helft van de 52 ondernemers die wel eens informatie heeft ontvangen over hoe zij (signalen van) ondermijning kunnen herkennen en voorkomen vindt die informatie (heel) nuttig (58%). Ondernemers zeggen de informatie nuttig te vinden, omdat het hen bewust maakt van de mogelijke risico's en het maakt hen alerter op signalen van malafide praktijken. Ondernemers die de informatie minder nuttig vinden, geven aan dat ze de informatie te algemeen vonden of niet direct relevant voor hun eigen situatie. Een op de tien ondernemers zegt de informatie niet nuttig te hebben gevonden.

Ongeveer vier op de tien ondernemers (zie figuur 8.3.3.) zouden (meer) informatie willen ontvangen over hoe zij (signalen van) ondermijning kunnen herkennen en voorkomen. Bij ondernemers in schoonheidsbehandeling is deze behoefte het grootst (46%). Massagebehandelaars hebben hier het minst behoefte aan (36%).

Figuur 8.3.3 Zou (meer) informatie willen ontvangen over hoe u als ondernemer (signalen van) ondermijning kunt herkennen en voorkomen? (%)

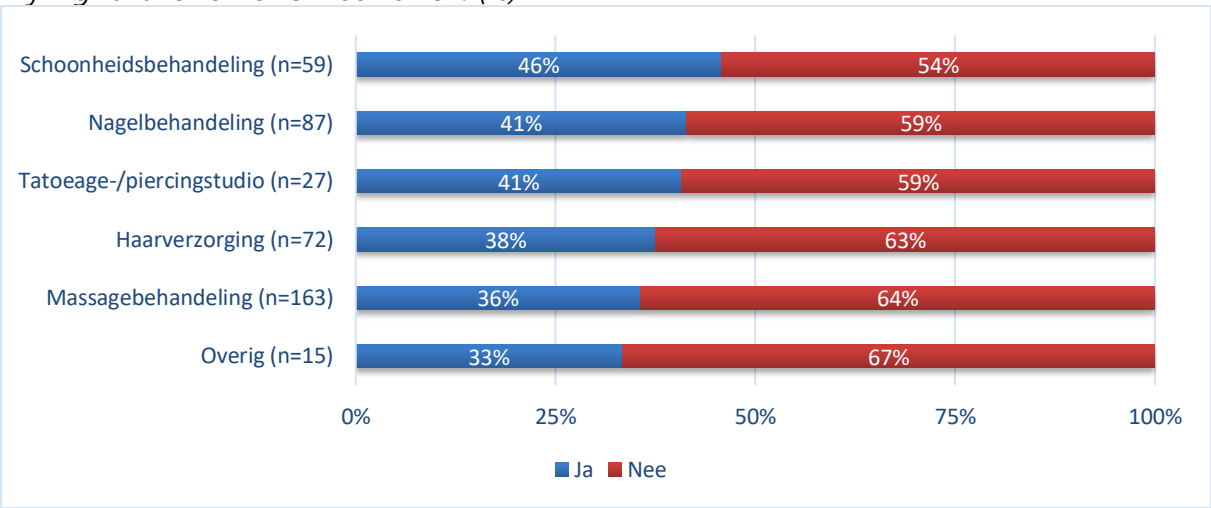

Bron: online enquête ondernemers

8.4 Kosten-batenanalyse

Bij de discussie rond de kosten en baten van maatregelen op het terrein van de weerbaarheid tegen ondermijnende criminele activiteiten in de beautysector springen twee aspecten in het oog. Het eerste aspect behelst de roep om het opwerpen van hogere formele toegangsdrempels tot de sector; het tweede aspect richt zich op het verzamelen van meldingen rond signalen die mogelijk van belang zijn bij de bestrijding van ondermijnende criminaliteit binnen de sector.

Barrières
De roep om het hernieuwd invoeren van vakbekwaamheidseisen, een middenstanddiploma of iets wat daar op lijkt en het eventueel stellen van vergunningseisen bij de opening van een beauty-onderneming lijkt afgaande op de enquêteresultaten en de inhoud van de interviews een vrij algemene tendens. Tegelijkertijd moeten we daarbij wellicht toch in ogenschouw nemen dat degenen die hierom vragen overwegend niet lijken te behoren tot de groep van nieuwkomers die nu juist baat lijken te hebben bij de relatieve regelloosheid die de praktijk is bij deze branches binnen de beautysector. Juist voor een groep met weinig kansen op de arbeidsmarkt bieden sectoren met lage toegangsdrempels mogelijkheden tot het verdienen van een boterham.

De vertegenwoordiger van VNO/NCW die wij spreken in dit verband wijst erop dat het voor een categorie jongeren met een strafblad vaak lastig is om aan het werk komen vanwege hun verleden. Dan bieden sectoren met minder hoge of zelfs geen toelatingsdrempels mogelijkheden om toch toe te treden tot een professie. Feitelijk hebben branches met lage toetredingsvoorwaarden dus ook een nuttige maatschappelijke functie.

Ook in het licht van ondermijnende criminaliteit lijkt er geen reden om vakdiploma's opnieuw in te voeren. Een ander verhaal is een vergunningsplicht om malafide ondernemers te weren uit de branche.[65] Dit geeft de mogelijkheid om ondernemers die een beautybedrijf willen starten op een fysieke locatie (dus niet de zzp'ers die vanaf huis werken) te screenen op basis van de Wet Bibob of aanwijzingsbevoegdheid risicovolle bedrijven en gebieden. Hiermee kan deels worden voorkomen dat crimineel geld wordt gebruikt voor het starten van een onderneming. Dit geeft bovendien ook de mogelijkheid om na verlening van de vergunning regelmatig te controleren.

Meldingen verzamelen, maar dan?

Een tweede aspect dat aandacht verdient in de afweging rond kosten en baten bij te nemen maatregelen rond de weerbaarheid bij ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector, is die rond het oproepen tot het maken van meldingen door getuigen van vermeende ondermijnende activiteiten. Het enerzijds stimuleren van meer meldingen, maar anderzijds er niet een (zichtbaar) gevolg aan geven, leidt tot afkalving van het geloof in de rechtsstaat. Het vergroten van het bewustzijn van mogelijke ondermijnende criminaliteit bij ondernemers of in de omgeving van ondernemers veronderstelt dat er ook een realistisch beeld wordt geschetst van hetgeen de autoriteiten hier vervolgens daadwerkelijk mee doen (verwachtingsmanagement).

[65] In de Halfjaarbrief aanpak georganiseerde, ondermijnende criminaliteit van 21 juni 2024 ((Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2024b, p. 3-4) wordt gesteld:
(….) een landelijke vergunningplicht die in elke gemeente geldt wordt niet als proportioneel geacht en is een te vergaand middel vanwege hoge administratieve lasten voor gemeenten en ondernemers. Daarnaast is uit de inventarisatie niet gebleken dat kwetsbare branches per definitiegevestigd zijn in kwetsbare wijken. Op lokaal niveau kan het best worden bezien wat de uitwerking is van malafide bedrijvigheid op kwetsbare wijken en hoe dat, eventueel via de aanpak van de specifieke branches, kan worden aangepakt

9 Conclusies

Dit verkennend onderzoek naar ondermijnende criminaliteit in de beautysector kent een tweeledige probleemstelling. Enerzijds is er de vraag wat de aard en omvang zijn van de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit en anderzijds de vraag hoe de weerbaarheid van de sector kan worden verhoogd. Deze probleemstelling beantwoorden we aan de hand van acht onderzoeksvragen.

In dit onderzoek spreken we van ondermijnende criminaliteit als criminele samenwerkingsverbanden bedrijven in de beautysector misbruiken c.q. als vehikel gebruiken voor het uitvoeren of het verhullen van criminele activiteiten dan wel voor het witwassen of het wegsluizen van crimineel geld.

De beautysector hebben we afgebakend als zijnde het domein van kappersbedrijven, nagelstudio's, tattooshops, massagesalons en zonnestudio's. Hoewel deze branches niet eenduidig herkenbaar zijn aan de hand van een SBI-code, komen we op basis van verschillende publicaties tot de slotsom dat er anno 2024 bijna 50.000 ondernemingen zijn die binnen de door ons gedefinieerde beautysector vallen. Kapperszaken en nagelstudio's staan daarbij voor het leeuwendeel van de beautyondernemingen met een aandeel van respectievelijk 67 en 20 procent. Het aandeel van de overige drie branches is aanmerkelijk minder omvangrijk: massagesalons nemen 6 procent van het totaal, tattooshops 6 procent en zonnestudio's maken slechts voor 1 procent deel uit van het geheel.

Als we de ogenschijnlijk stagnerende populariteit van de zonnestudio's hier buiten beschouwing laten dan kunnen we constateren dat de overige branches van de beautysector zoals we die onder de loep hebben genomen, zich in een toenemende populariteit mogen verheugen. De groei van de bevolking en de groei van het besteedbaar inkomen ofwel de groei van de welvaartsontwikkeling maken dat consumenten meer uitgeven aan persoonlijke verzorging. De toename van het aantal beautybedrijven en bijbehorende klandizie lijkt vooral ook samen te hangen met een meer 'bourgondische' leefstijl: mensen gaan niet alleen vaker uit eten, maar besteden ook meer aandacht en geld dan voorheen aan uiterlijke verzorging. Deze ontwikkeling verklaart mogelijk mede ook het veelvuldig gesignaleerde beeld van straten die lijken te worden gedomineerd door kapperszaken, nagelstudio's, tattooshops en massagesalons.

9.1 Aard en omvang van ondermijnende criminaliteit in de beautysector

De beautysector kan als kwetsbaar worden gezien voor ondermijnende criminaliteit vanwege de volgende kenmerken: sociaal (anonimiteit), financieel-economisch (relatief veel gebruik van contant geld), logistiek (chemicaliën voor drugsproductie) en institutioneel (eenvoudige toegang tot beroep, ook voor kwaadwillenden). In dit onderzoek zijn we ondanks deze kenmerken echter weinig empirisch bewijs tegengekomen dat erop wijst dat de beautysector daadwerkelijk wordt misbruikt voor ondermijnende criminaliteit. Deze constatering staat haaks op de indruk die velen hebben. Zo is het zien van grote aantallen beautyzaken in het straatbeeld voor veel mensen die wij hebben gesproken in het kader van dit onderzoek aanleiding te denken

dat er waarschijnlijk met of bij deze bedrijven wel dingen plaatsvinden die het daglicht slecht kunnen verdragen. Die gedachte geldt zowel voor geënquêteerde en geïnterviewde ondernemers uit de sector zelf als ook voor veel van de professionals die vanuit een overheidsrol betrokken zijn bij de sector. Ook de deelnemers aan de valideringsbijeenkomst herkennen deze indruk. Ze erkennen echter tegelijkertijd ook dat de uitkomsten van ons onderzoek dit beeld niet ondersteunen, anders gezegd: er lijkt sprake van een mismatch tussen publieke perceptie en datgene wat we zien op basis van daadwerkelijk empirisch bewijs.

Duiding van de mismatch tussen de gepercipieerde en geregistreerde signalen
De verklaring voor het verschil tussen de publieke beleving en het gevonden empirisch bewijs kent vermoedelijk meerdere elementen, waaronder de volgende twee:

1. Allereerst is er de definitiekwestie. Zo wordt bijvoorbeeld het afromen van de winst door een deel van de omzet buiten de boekhouding te laten (creëren van zwart geld) door ons niet als ondermijnende criminaliteit gezien, maar veel van de respondenten die we hebben gesproken, zien ook dergelijke praktijken wel degelijk als ondermijning.

2. Een tweede vermoedelijke verklaring is wat wij, maar ook sommige respondenten, aanduiden met 'culturele verschillen'. Een deel van de beautybedrijven wordt gerund door ondernemers met een migratieachtergrond. En sommige van deze ondernemers hebben een andere, soms meer informele manier van zaken doen dan we in de regel gewend zijn in Nederland, zoals het hanteren van lange of andere openingstijden en/of het veelvuldig aanwezig laten zijn van familie, vrienden of kennissen in en rond de zaak, ofwel aanwezigheid van mensen die voor de buitenwereld duidelijk niet de rol van klant hebben. Deze wijze van nering doen, wekt bij autochtone buitenstaanders soms argwaan.

Kwetsbare sector?
Het onderzoek wijst uit dat er geen empirisch bewijs is voor de aanname dat de beautysector kwetsbaar is voor ondermijnende criminaliteit. Dit kan mogelijk worden verklaard door het feit dat er geen diensten worden aangeboden die noodzakelijk zijn voor het criminele proces, zoals dat wel geldt voor de transportsector (denk aan expeditiebedrijven, maar ook autoverhuurbedrijven) of de sector van bedrijfsopslagruimtes. Bovendien is de omzet van beautybedrijven vermoedelijk in de regel ook niet interessant genoeg voor het op grote schaal witwassen van crimineel geld. Verder lijkt het gebruik van chemicaliën (aceton) binnen bepaalde delen van de sector (nagelstudio's) niet zodanig te zijn dat deze sectoren interessant zijn om als vehikel te worden gebruikt voor de aanschaf hiervan voor de productie van harddrugs.

Dat de beautysector niet als kwetsbaar kan worden getypeerd, sluit niet uit dat er wel casussen kunnen zijn waarin er sprake is van ondermijning of waarin er sprake is van andere vormen van criminaliteit. In het onderzoek zijn er namelijk wel enkele zaken naar voren gekomen waarbij

er sprake lijkt te zijn van dekmantelconstructies. Dit heeft echter naar het zich laat aanzien meer te maken met de persoon in kwestie dan met de aantrekkelijkheid van de sector voor dit doel.[66]

Naast dit meer overkoepelende antwoord op de vraag naar de aard, omvang en mechanismen van de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, geven we hieronder antwoord op de met dit deel van de probleemstelling corresponderende onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 1: Wat is er bekend over de aard en omvang van de diverse vormen van ondermijnende criminaliteit binnen de vijf branches op basis van wetenschappelijke binnen- en buitenlandse literatuur, data van bijvoorbeeld de politie, het OM, de FIOD, de KVK en de gemeenten?

Er wordt wel het nodige gesuggereerd over de kwetsbaarheid van de beautysector en ondermijnende criminaliteit in wetenschappelijke literatuur. En er wordt ook wel verwezen naar casuïstiek, maar een empirisch gefundeerde studie voor deze sector hebben wij niet aangetroffen. Veel van de door ons bevraagde registraties bevatten weliswaar (enkele) signalen of meldingen, maar waarbij er uiteindelijk nauwelijks is vastgesteld dat er ook daadwerkelijk sprake is van ondermijnende criminaliteit. De onderstaande opbrengst van onze rondgang langs de instanties en hun systemen met registraties maakt dat aspect duidelijk.

- Op jaarbasis zijn er gemiddeld ruim 300 verdachte transacties gemeld bij de FIU die te relateren zijn aan de beautysector. Om hoeveel unieke bedrijven het dan gaat en wat de inhoud is van de meldingen, is informatie die wij niet hebben gekregen van de FIU.

- Bij het Meldpunt Drugsprecursoren zijn er een tot twee meldingen van aceton op jaarbasis.

- In de administratie van de politie hebben we gemiddeld twintig dossiers op jaarbasis aangetroffen met een link naar de beautysector. Het betreft hier voornamelijk kappersbedrijven (en in de meeste gevallen barbershops). Deze dossiers zijn overigens niet altijd specifiek genoeg om een koppeling te kunnen maken naar een specifieke activiteit, maar de link met 'drugshandel' komt als meest prominent naar voren, gevolgd door 'arbeidsuitbuiting'. In hoeverre er hier dan daadwerkelijk sprake is van ondermijnende criminaliteit hebben we op basis van de BVH-dossiers niet kunnen vaststellen.

- De Arbeidsinspectie constateert bij iets minder dan 30 procent van de inspecties van beautybedrijven een overtreding. Het gaat om ruim twintig overtredingen per jaar en het gaat veelal om de overtreding 'vreemdeling laten werken zonder tewerkstellingsvergunning'. Er is echter geen link met ondermijnende criminele activiteiten.

[66] Zo komen we tijdens het onderzoek enkele voorbeelden tegen van familienetwerken waarbinnen met drugshandel en drugsproductie waarschijnlijk aanzienlijke bedragen zijn verdiend. Delen van die verdiensten lijken vervolgens dan te zijn aangewend voor het opstarten van een beautybedrijf.

- De Belastingdienst (MKB) verricht op jaarbasis een kleine dertig keer een boekenonderzoek of een bedrijfsbezoek in RIEC-verband bij een beautybedrijf. Het gaat dan om fiscale misstanden, zoals het aanleveren van onjuiste omzetgegevens. Een enkele keer is witwassen vastgesteld (een hogere bedrijfsomzet claimen dan daadwerkelijk is behaald). Daarnaast zijn er signalen bekend bij de Belastingdienst over het financieren van onroerend goed met crimineel geld (zonnestudio en schoonheidssalon).

- Naast het sluiten van massagesalons vanwege het verrichten van seksuele handelingen zonder vergunning, treffen we ongeveer twee pandsluitingen door de burgemeester per jaar aan binnen de beautysector.[67] In een tijdsbestek van vijf jaar hebben we de volgende tien pandsluitingen gevonden: kapperszaken (5), zonnestudio's (2), massagesalons (2) en een nagelstudio. De reden voor de pandsluitingen is drie keer vanwege een explosief dat is afgegaan, drie keer vanwege drugsproductie/drugshandel, twee keer wegens mensensmokkel, eenmaal in verband met geweld en eenmaal in verband met het investeren van crimineel geld. Het is echter onduidelijk in hoeverre hier sprake is van ondermijnende criminaliteit.

- Tot slot hebben we ongeveer tien strafzaken op jaarbasis gevonden met een link naar een beauty-onderneming. Het is daarbij overigens meestal niet duidelijk in hoeverre de onderneming dan ook daadwerkelijk een functioneel onderdeel vormt van de werkwijze waarlangs het delict tot stand komt, en of er in dat verband ook echt sprake is van een ondermijnende activiteit. Uit de strafzaken komt het beeld naar voren dat in voorkomende gevallen de betrokken kapperszaken dan vooral verbonden zijn met drugscriminaliteit, de massagesalons met mensensmokkel/handel en de zonnestudio's met witwaspraktijken.

Onderzoeksvraag 2: Hoe groot schatten experts de omvang van het niet-geregistreerde deel van de diverse vormen van ondermijnende criminaliteit in? Waarop baseren zij hun inschattingen?

De experts die we hebben gesproken, zijn niet in staat hiervan een schatting te maken.

Binnen de groep van ondernemers (geen experts op het gebied van ondermijnende criminaliteit) lijken sommige wel te hinten op het voorkomen van bepaalde vormen van criminele ondermijnende activiteiten. Op basis van de verzamelde gegevens uit de – niet voor de hele sector representatieve[68] – online enquête die we hebben gehouden onder de beauty-ondernemers (n=423) blijkt dat met name kappers (42 procent) van mening zijn dat er meerdere kappersbedrijven in hun omgeving zijn die de onderneming gebruiken als dekmantel voor criminele activiteiten. Als belangrijkste redenen voor dit vermoeden wordt dan vaak gewezen op

[67] Ook het verrichten van seksuele handelingen zonder vergunning in de context van een massagesalon is geen ondermijnende criminele activiteit.

[68] Met name de ondernemers met een migratieachtergrond, zoals barbiers uit de kapperswereld of eigenaren van de Zuidoost-Aziatische massagesalons, ontbreken als respondent in deze enquête.

het ontbreken van klanten en het feit dat er slechts contant kan worden afgerekend. Tattooshop-eigenaren schatten de kans dat hun branche wordt misbruikt voor criminele activiteiten minder groot in dan kappers, maar tegelijkertijd geven enkele van de tattooshopeigenaren wel aan ooit te zijn benaderd met een dubieus aanbod.

Onderzoeksvraag 3: Welke kenmerken en gelegenheidsstructuren binnen de vijf branches zijn van invloed op de aard en omvang van de betreffende criminaliteitsvormen?

Deze onderzoeksvraag ligt in het verlengde van de veronderstelling dat er sprake is van structurele ondermijnende criminaliteit binnen de beautysector. Dit is echter niet het geval en daarmee kunnen we dus ook niet spreken van *gelegenheidsstructuren*. Wel kunnen we iets zeggen over de vraag in hoeverre het incidenteel aantreffen van vormen van (ondermijnende) criminaliteit in de sector samenhangt met *kenmerken* van de afzonderlijke branches.

Een belangrijk deel van de nagelstudio's en massagesalons wordt gerund door ondernemers met een migratieachtergrond. Dit geldt ook voor een specifiek segment van de kapperszaken (de barbershops). We zien dat er in deze bedrijven eveneens relatief veel werknemers met migratieachtergrond aan het werk zijn. De inspectieverslagen van de Arbeidsinspectie laten zien dat in deze branches – en dan vooral bij de massagesalons – overtredingen worden geconstateerd van de Wet arbeid vreemdelingen. Dit kan duiden op arbeidsuitbuiting. We zien overigens aan de hand van de Monitor Arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling van de Arbeidsinspectie dat arbeidsuitbuiting zelden ook bewezen wordt verklaard. In sommige massagesalons wordt een 'happy ending' aangeboden. Enkele malen wordt om deze reden de salon gesloten wegens het geen vergunning hebben voor het runnen van een seksinrichting. Het aanbieden van seksuele diensten heeft op zichzelf niets van doen met criminele ondermijnende activiteiten, tenzij er sprake is seksuele uitbuiting. Dit hebben we echter – op basis van de beschikbare gegevens – niet kunnen vaststellen.

Uit de Monitor mensenhandel en cijfers van CoMensha blijkt dat ongeveer 1 procent van de slachtoffers van mensenhandel gelieerd is aan een van de door ons onderzochte beautybranches. Bij de mensenhandel-uitbuitings-praktijken in de massagesalons lijken de initiatiefnemers in de meeste gevallen, net als de slachtoffers van buitenlandse (veelal Zuidoost-Aziatische) afkomst. Door de netwerken in het buitenland lijkt het relatief eenvoudig om mensen uit deze landen weinig vermoedend over de ware aard en omstandigheden van hun werkzaamheden in Nederlandse massagesalons aan het werk te zetten. Hierbij wordt de gelegenheid voor deze praktijken nog eens extra vereenvoudigd door het feit dat massagewerk in salons zich in de regel afspeelt achter gesloten deuren. Het betreft hier echter een vorm van criminaliteit die voortkomt uit de wens een profijtelijke bedrijfsvoering te hebben; het is geen bedrijfsvoering om criminaliteit mogelijk te maken (de voorwaarde voor ondermijnende vormen van criminaliteit).

Er wordt binnen een deel van de beautysector gewerkt met aceton dat kunnen worden gebruikt als drugsprecursor. Een stof die wordt gebruikt voor het verwijderen van nagellak. Uit gegevens van het Meldpunt Drugsprecursoren blijkt dat er slechts enkele meldingen per jaar zijn over

nagelstudio's die verdacht(e) hoeveelheden aceton hebben besteld. Bij de meeste meldingen gaat het echter om zulke kleine hoeveelheden dat een relatie met de productie van harddrugs niet voor de hand lijkt te liggen. Al met al gaat het daarmee dus te ver om te stellen dat de nagelstudio's een gelegenheidsstructuur bieden ten aanzien van de productie van harddrugs.

Kapperszaken, en dan vooral de barbershops die worden gerund door ondernemers met een migratieachtergrond worden in de gesprekken, maar ook in de BVH-gegevens, soms in verband gebracht met drugshandel of heling. Het zijn vooral deze kapperszaken waar soms ook veel mensen samenkomen; enkele malen wordt er in de enquête, maar ook in gesprekken met ondernemers gesuggereerd dat het dan wel eens zou kunnen gaan om ontmoetingsplekken voor criminelen. In hoeverre dat ook het geval is kunnen we niet vaststellen, maar feit is wel dat in het op zichzelf nu ook weer niet heel vreemd is als zich in kapperszaken groepen mensen bevinden.

Tattooshops worden van oudsher in verband gebracht met motorbendes (OMG's) en er zijn met name in de gerechtelijke uitspraken aanwijzingen dat deze banden voor enkele shops nog altijd bestaan. Er zijn echter geen aanwijzingen dat tattooshops als zodanig een actieve rol spelen bij criminele activiteiten van motorbendes.

Zoals gesteld, zijn er geen signalen dat beautybedrijven op grote schaal worden gebruikt voor het witwassen van crimineel geld. De incidentele gevallen die in het onderzoeksmateriaal naar voren komen zijn veelal te linken aan zonnestudio's.

Onderzoeksvraag 4: Welke vormen van ondermijnende criminaliteit worden niet geregistreerd of gesignaleerd, maar doen zich volgens experts mogelijk – al dan niet in de nabije toekomst – wel voor?

De experts die we hebben gesproken, zien geen vormen van ondermijnende criminaliteit die niet worden geregistreerd of gesignaleerd. We zien echter wel dat er aanpalende terreinen zijn binnen de beautysector die vormen van ondermijnende criminaliteit wellicht mogelijk maken. De vraag hierbij is echter in hoeverre het hier om 'onzichtbare vormen' gaat. In de slipstream van het essay uit het Verenigd Koninkrijk (zie de Appendix) hebben we een korte blik geworpen op de wereld van Botox en fillers in Nederland. Ook in ons land blijkt hier sinds een aantal jaren een grote markt voor te bestaan. In welke mate er sprake is van een illegale markt in Nederland, zoals beschreven in het Engelse essay, ligt echter buiten het domein van ons onderzoek, maar er zijn zeker aanwijzingen dat er ook in Nederland een illegale markt bestaat rond dit soort producten.

Hoewel de onderzoeksvraag 4 daar niet over gaat, willen we hier stilstaan bij het aspect van het niet doorpakken door overheidsinstanties op basis van afgegeven signalen. Hier zien we veel voorbeelden van tijdens het onderzoek. Er zijn hier verschillende redenen voor aan te geven. Een belangrijk argument is natuurlijk de beperkte capaciteit van (opsporings)instanties om serieus werk te maken van alle signalen die binnenkomen. Zo is het arbeidsintensief om het valselijk verhogen van de omzet (witwasmethode) aan te tonen. Dit vergt documentatie

over het aantal klanten om aan te kunnen tonen dat de reële omzet lager is dan in de boeken is aangegeven. Het onderzoek wijst echter uit dat er ook andere belemmeringen zijn bij het uitlopen van signalen. Er wordt in dit verband vaak gewezen op het ontbreken van cruciale informatie van andere diensten. In RIEC-verband kunnen organisaties informatie delen, maar veel signalen (kunnen) niet worden opgewerkt tot een RIEC-casus. Zo hebben we bij onze gang in gemeenten opgetekend dat er sprake is van frustratie doordat het vaak niet lukt om vermoedens 'hard te maken'. Het strafrecht biedt in voorkomende gevallen dan vaak onvoldoende aanknopingspunten, en de Belastingdienst zou zich naar verluidt bij kleinere casussen vaak terughoudend opstellen. Tijdens een van de valideringsbijeenkomsten zijn de signalen van het 'niet doorpakken' en het 'stroef uitwisselen van informatie' aan de orde geweest. Vertegenwoordigers van de Belastingdienst wijzen er dan op dat er wel een juridische grondslag moet zijn om gegevens te verstrekken. In dit verband wordt gewezen op de AVG, maar ook op de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Een verzoek om 'bulk-informatie' te leveren, zal in de regel dan ook worden afgewezen. Verder wordt erop gewezen dat er daarnaast simpelweg ook sprake is van een tekort aan menskracht, waardoor niet op elke verzoek (om informatie) kan worden geacteerd. De ervaring daarbij is dat er geselecteerd wordt op het fiscaal belang, maar dat die keuze informatiedeling met andere opsporingsinstanties niet per se in de weg staat.

9.2 Weerbaarheid van de beautysector tegen ondermijnende criminaliteit

Het tweede deel van de probleemstelling richt zich op de vraag op welke wijze de weerbaarheid van de beautysector kan worden verstevigd. Op basis van dit onderzoek is de conclusie dat er geen sprake is van structurele criminele inmenging of infiltratie in de beautysector. Door die constatering staat het verstevigen van de weerbaarheid van de sector niet zozeer ter discussie. Wel kunnen we kijken naar meer algemeen preventieve methoden voor het tegengaan van criminaliteit in de sector. Hierbij verdienen twee methoden de aandacht:

1. Barrièrevorming door middel van het vergunningplichtig maken van specifieke soorten bedrijven en/of bedrijven binnen bepaalde straten. Hierdoor kunnen ondernemers die een beautybedrijf willen starten op een fysieke locatie (dus niet de zzp'ers die vanaf huis werken) worden gescreend. Dit kan aan de hand van de Wet Bibob of via een aanwijzingsbevoegdheid risicovolle bedrijven en gebieden. Hiermee kan deels worden voorkomen dat crimineel geld wordt gebruikt voor het starten van een onderneming. En dit geeft ook de mogelijkheid om na verlening van de vergunning regelmatig te controleren.

2. Intensievere handhaving door vaker en steviger opvolging te geven aan signalen die wijzen op (ondermijnende) criminaliteit gelieerd aan een beautybedrijf. Hierbij is een betere gegevensuitwisseling tussen overheidsinstanties behulpzaam.

Suggesties vanuit de sector zelf

De meeste geënquêteerde ondernemers spreken de wens uit om de beautysector zelf te reguleren, en dan vooral door het in ere herstellen van het vakdiploma om een beautybedrijf te

kunnen starten. Er lijkt echter vanuit het perspectief van weerbaarheid tegen (ondermijnende) criminaliteit weinig reden om de sector te reguleren. Deze zienswijze wordt ondersteund door de sectorvertegenwoordigers die aanwezig waren bij de valideringsbijeenkomst (kappersbranchevereniging ANKO en VNO-NCW).

Naast dit meer overkoepelende antwoord op de vraag naar de weerbaarheid van de sector, geven we hieronder antwoord op de met dit deel van de probleemstelling corresponderende onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 6: Welke (beleids)instrumenten zijn nu al beschikbaar ten behoeve van de weerbaarheid van de vijf branches tegen de betreffende criminaliteitsvormen?

Er zijn geen bestaande beleidsinstrumenten die zich exclusief richten op de beautysector. Dit is ook logisch, want de meeste beleidsinstrumenten zijn immers generiek van aard. Wel wordt deze sector in het algemeen als een kwetsbare branche gezien met als consequentie dat er gegevens zijn opgenomen over de beautysector in het Dashboard Zicht op Ondermijning. Het doel van het dashboard is het zichtbaar maken van patronen en fenomenen voor het genereren van inzichten die bijdragen aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

In de Handreiking Kwetsbare branches' (JenV & EZK, 2024) worden suggesties gedaan over de wijze waarop branches hun weerbaarheid kunnen vergroten door middel van de vier B's: bewustwording, barrièrevorming, bescherming en bestraffing. Er zijn ook uitwerkingen van het bestaande instrumentarium door bijvoorbeeld de RIEC's gemaakt. Wij hebben deze instrumenten ingedeeld in vier oplossingsrichtingen, te weten:

1. Branchering. Hiermee kunnen gemeenten – indien gewenst – door aanpassing van het bestemmingsplan een te grote concentratie van beautyzaken in een gebied tegengaan.

2. Wet Bibob of aanwijzingsbevoegdheid risicovolle bedrijven en gebieden. Met behulp van deze instrumenten kunnen ondernemingen worden gescreend door de overheid.

3. Aanwezigheid en aanspreken. Dit kan op vele manieren plaatsvinden. Het is onze indruk dat het gericht rondlopen en aanspreken van ondernemers – de zogenaamde 'knock en talk'-methode – een met regelmaat gebruikt instrument is.

4. Handhavingsinstrumentarium. De overheid beschikt over diverse (bestuurlijke) instrumenten om handhaving vorm te geven, zoals bestuursdwang of een boete. Pandsluiting behoort ook tot de mogelijkheden; op basis van de APV of Wet Damocles (drugshandel/productie). Tot slot kan een malafide onderneming fiscaal dan wel strafrechtelijk worden aangepakt.

Onderzoeksvraag 7: Welke al beschikbare (beleids)instrumenten kunnen worden aangescherpt of aangevuld om de weerbaarheid te verhogen? En op welke wijze kan dit plaatsvinden?

Bij de beantwoording van deze vraag gaan we in op welke beschikbare instrumenten – zoals beschreven bij onderzoeksvraag 6 – zouden kunnen worden benut bij het vergroten van de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit.

Zoals bij de algemene conclusie over de weerbaarheid van de sector aangegeven, verdient het als eerste aanbeveling om in te zetten op verdere barrièrevorming door middel van het vergunningplichtig maken van specifieke soorten bedrijven en/of bedrijven binnen bepaalde straten bedrijven en/of straten door de gemeente.

De tweede algemene aanbeveling betreft intensievere handhaving. Dit sluit aan bij de wens van de ondernemers die hebben meegedaan aan de online enquête (n=423). Van deze ondernemers is een nipte meerderheid van mening dat de overheid meer moet controleren en een ruime meerderheid is van mening dat de overheid strenger moet optreden tegen misstanden in de sector.

In het kader van handhaving horen we van geïnterviewde overheidsfunctionarissen dat de uitwisseling van informatie tussen overheidsdiensten soms stroef verloopt; dit, omdat de wettelijke grondslag ontbreekt, dan wel door niet altijd duidelijk gemotiveerde terughoudendheid bij sommige overheidspartners. Hiermee is een optimale informatie-uitwisseling niet altijd mogelijk. We raken hiermee aan het spanningsveld tussen het recht op privacy en de wens tot slagkracht van overheidsorganisaties bij mogelijke wetsovertredingen. De lat voor het aanbrengen van een casus binnen een RIEC-verband ligt naar de mening van sommige gesprekspartners mede daardoor eigenlijk vaak te hoog.

Onderzoeksvraag 8: Welke nog niet beschikbare (beleids)instrumenten kunnen worden ingevoerd om de weerbaarheid te verhogen?

Beautybedrijven kennen steeds meer zzp'ers die een stoel huren in een zaak of zzp'ers die vanuit huis werken. In die zin is er sprake van schaalverkleining. Dit wordt waarschijnlijk mede in de hand gewerkt door de liberalisatie van de branches binnen de sector. Er zijn immers al lang geen vakdiploma's meer vereist en er zijn ook geen eisen meer rond formele kennis van regels rond ondernemerschap (zoals voorheen gevat in het middenstandsdiploma). Uitzondering hierop is de tattoobranche. Voor deze beroepsgroep is een politieke discussie gaande in hoeverre tatoeëerders gecertificeerd dienen te zijn.

De ondernemers die deel hebben genomen aan de online enquête (n=423) geven in meerderheid aan dat ze het vakdiploma wel weer zouden willen herintroduceren. Hierbij wordt enerzijds gewezen op de wens de kwaliteit van het werk te willen borgen. En anderzijds zou het in de ogen van veel respondenten ook een manier zijn om onwenselijke praktijken buiten de deur te houden. Het zal ongetwijfeld zo zijn dat een herinvoering van vakdiploma's een effect zal hebben op de sector. Zo zal het vermoedelijk de schaalverkleining tegengaan. Ook is het te verwachten dat een deel van de ondernemers hun activiteiten wel doorzet, maar dan niet onder de vlag van een officiële onderneming. Het is dus de vraag in hoeverre dit een barrière opwerpt voor het tegengaan van ondermijnende criminaliteit.

Vanuit MKB-Nederland horen we dat er bij hun achterban in elk geval geen wens is neergelegd tot bescherming van de sector door invoering van vakdiploma's. Deze wens zou bijvoorbeeld wel door makelaars (ook een ongereguleerde beroepsgroep) geuit zijn bij het MKB-Nederland. Tot slot wordt er door MKB-Nederland ook op gewezen dat de beautysector bij uitstek een laagdrempelige entree biedt tot de arbeidsmarkt voor mensen die om verschillende redenen weinig kansen hebben op de reguliere arbeidsmarkt waar veelal diploma's wel een vereiste zijn.

9.3 De situatie in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk

De probleemstelling heeft betrekking op ondermijnende criminaliteit in de beautysector in Nederland, maar één van de onderzoeksvragen heeft betrekking op de situatie in drie Europese landen, namelijk België, Italië en het Verenigd Koninkrijk. Deze vraag is als volgt geformuleerd.

Onderzoeksvraag 5: Wat is er – op hoofdlijnen – bekend over de aard, omvang en mechanismen van de betreffende criminaliteitsvormen binnen de vijf branches in België, Italië en het Verenigd Koninkrijk?

Voor de beantwoording van deze vraag zijn buitenlandse partners benaderd. De Engelstalige essays van hun hand zijn te vinden in een aparte appendix. De essays uit België, Italië en het Verenigd Koninkrijk laten zien dat in deze landen min of meer dezelfde vormen van ondermijning in de beautysector zijn te onderkennen. Ook de buitenlandse onderzoekers kunnen echter niet de omvang ervan aangeven. Het is daarmee lastig om een vergelijking tussen Nederland en de andere landen te maken. Het is wel opvallend dat in België 10 procent van de geregistreerde mensenhandel zaken is gelieerd aan de beautysector. In Nederland ligt dit percentage volgens CoMensha op 1 procent. We hebben geen verklaring voor dit opvallende verschil.

In Italië zijn er signalen dat de maffia crimineel geld investeert in de beautysector. Tegelijkertijd komt naar voren dat dit in vergelijking met andere branches sporadisch gebeurt. Dit suggereert dat deze schaarse voorbeelden niet duiden op kwetsbaarheid van de branche, maar op 'toevallige' interesse van personen gelieerd aan de branche om te investeren in een beautybedrijf.

Italië en Wallonië kennen meer regulering van de beautysector dan Nederland. Een en ander lijkt wel consequenties te hebben voor het aantal kleine ondernemers (zzp'ers) binnen deze sector. Dit is vooral zichtbaar in België, waar het verschil in wetgeving tussen Vlaanderen (niet gereguleerd) en Wallonië (wel gereguleerd) tot een grotere toename van het aantal kapperszaken in Vlaanderen heeft geleid.

De preventieve instrumenten die in de buitenlandse essays worden genoemd vertonen veel overeenkomsten met hetgeen in Nederland beschikbaar is. Wel zijn de bevoegdheden op basis van bijvoorbeeld de anti-maffia wetgeving ruimer dan de Nederlandse Bibob-wetgeving (Peters, 2023). Daarnaast is er op sommige plekken sprake van meer regulering. Dat geldt met

name voor Italië en Wallonië. In hoeverre de beschreven strakkere regulering nu ook daadwerkelijk een weerbaarder sector tot gevolg heeft, is op basis van deze bijdragen moeilijk vast te stellen. We zien vooral veel casuïstiek, die echter weinig zicht geeft op de omvang van het probleem rond ondermijnende criminele activiteiten in de beautysector van deze drie landen.

Tot slot

Nu we aan het einde van het onderzoek de balans opmaken, kunnen we eigenlijk niet anders dan constateren dat we met een ambivalent gevoel de laatste punt hebben gezet. Vooral het beantwoorden van de vragen welke verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit er voorkomen in de beautysector, en de mate waarin dat gebeurt, is een lastige exercitie gebleken.

Deze vaststelling kent in onze ogen een aantal oorzaken.

Om te beginnen hebben we ondanks de welwillendheid van de meeste relevante overheidspartners slechts ten dele zicht gekregen op de gegevens die door deze partijen op het onderzoeksthema zijn verzameld. Deels heeft dit te maken met de beperkte toestemmingen die we hebben gekregen voor het raadplegen van sommige van de gegevensverzamelingen. Daarnaast is ons blikveld beperkt geweest door de vaak weinig concrete informatie die is verstrekt door sommige van de overheidspartijen. En zelfs waar soms duidelijk was dat er concrete relevante informatie zou moeten zijn, kregen wij als onderzoekers vaak weinig concreets te zien van wat er dan aan het papier was toevertrouwd op dit punt.

De ervaringen die we hebben opgedaan met overheidsinstanties die zich bezighouden met 'vormen van ondermijning' laten een waaier aan ondermijningsinitiatieven zien waarvan de werkzaamheid lang niet altijd duidelijk is. Er is een veelheid aan organisaties en instanties die zich op verschillende geografische niveaus (lokaal, regionaal en nationaal), en voor uiteenlopende takenpakketten (rond toezicht, handhaving of opsporing) bezighouden met de problematiek rond ondermijning. De prangende vraag doet zich daarbij voor wie nu in de praktijk binnen deze constellaties de regie voert naar aanleiding van signalen rond ondermijnende criminele activiteiten. Tijdens ons onderzoek hebben we op grond van vooral de gesprekken met betrokken ambtenaren meermaals het gevoel gekregen dat lang niet altijd duidelijk is voor de betrokken partijen wie er nu eigenlijk aan het stuur zit bij het opvolgen van signalen rond mogelijke ondermijnende activiteiten. De indruk die bij ons achterblijft, is die van vaak (te) bureaucratische uitvoeringspraktijken waarin lang niet altijd het pad lijkt worden gevolgd dat het meest vruchtbare resultaat oplevert in de strijd tegen ondermijning, wat die term in voorkomende gevallen dan ook precies mag omvatten.

Het is onze indruk dat er in het algemeen nogal snel de conclusie wordt getrokken dat er sprake is van ondermijnende criminaliteit op basis van een delictsomschrijving, zoals drugscriminaliteit of witwassen. Dit gebeurt vaak zonder dat er een antwoord is gegeven op de vraag, of er daarbij sprake is van een link met georganiseerde criminaliteit (zijnde een essentiële voorwaarde om te kunnen spreken van ondermijnende criminaliteit). Ons onderzoek laat zien dat deze link er zelden is in het geval van de beautysector. In het verlengde hiervan zou het interessant zijn om ook andere branches onder de loep te nemen waarvan nu wordt aangenomen of verondersteld dat deze kwetsbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit.

Summary

Clean businesses – explorations of subversive crime in the beauty sector

This exploratory study on subversive crime in the beauty sector was commissioned by the WODC at the request of the Directorate-General for Subversive Crime. The government, in collaboration with numerous partners, is targeting various factors that influence subversive crime. One of these concerns is "vulnerable sectors." However, it is unclear in advance whether the beauty sector should be considered one of these.

For this research, the beauty sector was defined to include five specific branches: hair salons, nail salons, tattoo and piercing shops, massage parlors, and tanning salons. The focus on these branches is based on characteristics that may make them vulnerable to subversive criminal activity, such as the relatively high use of cash, difficulty in assessing the value of goods and services, and the challenge of monitoring customer flows.

Research Problem
The research has a two-part problem statement. On the one hand, there is the question of "what are the nature and extent of the different forms of subversive criminality" and on the other hand the question "how can the resilience of the sector be increased".

In this research, we define subversive criminality as when criminal networks misuse businesses in the beauty sector or use them as a vehicle for carrying out or concealing criminal activities, or for laundering or siphoning off criminal money. This means that in this study we do *not* count things that in public discussions are sometimes considered subversion—such as employing staff "off the books," or more generally tax evasion—as belonging to the domain of subversion.

Research Methods
Nine different research methods were employed to gather material:

1. Desk research, including literature, media articles, reports, annual accounts, and data analysis from the LISA business register and the "Zicht op ondermijning (Insight into Subversion)" dashboard.
2. Interviews with representatives of branch associations: ANKO (hairdressers), NGS (massage therapists), NBTK (tattoo artists), SVZ (tanning salon owners), and ProVoet (including nail stylists). Informal contacts were also made with various organizations within the beauty sector.
3. Online survey among entrepreneurs in the five beauty branches (n=423). Ipsos I&O contacted 5,000 entrepreneurs (n=167), while 256 more were reached through industry associations. Respondents could also opt for follow-up (mostly telephone) interviews (n=17).

4. 'Walk & talk' conversations in five municipalities—Amsterdam, Utrecht, Tilburg, Arnhem, and Zwolle—where researchers walked through areas with a high density of beauty businesses with local officials and police.
5. Interviews with officials from the police, Labour Authority, Tax Authority, Chamber of Commerce, Foundation M., CoMensha, the Drug Precursors Hotline, FIU, and regional RIECs. These services also provided any relevant data they had on signals of subversive crime in the sector.
6. Analysis of police case files: 99 cases from July 2019 to June 2024 potentially relating to subversive crime in the beauty sector were examined.
7. Analysis of published court rulings on rechtspraak.nl possibly concerning subversive crime in the sector (17 administrative rulings on premises closures and 46 criminal judgments from 2019–2024).
8. Validation workshops with representatives from ANKO, PVO, VNO-NCW, the National Police, the Tax Authority, and the municipalities of Amsterdam and Utrecht.
9. International contributions from researchers in Belgium, Italy, and the United Kingdom.

Definition and Profile of the Beauty Sector

We defined the beauty sector to include hair salons, nail salons, tattoo shops, massage parlors, and tanning salons. While these categories are not clearly delineated by business classification codes (SBI), we estimate that in 2024, nearly 50,000 businesses operate in the defined sector. Hair salons and nail salons constitute the majority, accounting for approximately 67% and 20% respectively. Massage parlors and tattoo shops each represent about 6%, while tanning salons make up just 1%.

Apart from tanning salons, which seem to be declining in popularity, the other branches of the beauty sector appear to be growing in popularity. This is likely driven by population growth and rising disposable income. Increased consumer spending on personal care aligns with a more "Burgundian" lifestyle, where people dine out more often and invest more in their appearance. This may explain the widespread observation that some streets appear dominated by beauty businesses.

Nature and Scope of Subversive Crime in the Beauty Sector

The beauty sector may be considered vulnerable due to several characteristics: social (anonymity), economic (high cash flow), logistical (potential for misuse of chemicals) and institutional (easy access to professions, even for malicious actors).

Despite these indicators, we found little empirical evidence of systematic misuse of beauty businesses for subversive crime. This contradicts the widespread perception—among entrepreneurs, government professionals, and the public—that the sector is a hotbed for shady practices. Participants in the validation sessions also recognized this gap between perception and empirical reality.

Explaining the Mismatch Between Perception and Evidence

Two main factors likely explain the disconnect:

1. Definition Differences: Many consider practices like off-the-books earnings as subversive crime, whereas this study does not.
2. Cultural Differences: Some beauty businesses are run by entrepreneurs with a migration background, who may have different business practices—such as longer hours or the presence of non-customers—which can raise suspicion among native Dutch observers.

Is the Sector Vulnerable?
The research indicates that there is no empirical evidence to support the assumption that the beauty sector is vulnerable to subversive criminality. This may possibly be explained by the fact that no services are offered that are necessary for the criminal process, as is the case with the transport sector (think shipping companies, but also car rental companies) or the storage sector. Moreover, the turnover of beauty businesses is presumably generally not interesting enough for large-scale washing of criminal money. Furthermore, the use of chemicals (acetone) in certain parts of the sector (nail studios, hairdressers) does not seem to be such that these sectors are attractive to be used as vehicles for purchasing such chemicals for hard drug production.

That the beauty sector cannot be characterized as vulnerable does not exclude that there may be cases in which there is subversion or other forms of criminality. Indeed, the research did uncover a few cases that appear to involve shell structures. However, this seems to relate more to the individual in question than to the attractiveness of the sector for this purpose.

Characteristics of the five branches influencing specific crime forms
A significant part of nail studios and massage salons is run by entrepreneurs with a migration background. This also applies to a specific segment of hairdressing businesses (barbershops). In the inspection reports of the Labour Authority, infractions of the Foreign Nationals Employment Act are found in these branches – especially in massage salons. In some massage salons, a "happy ending" is offered. A few times the salon was closed because it did not have a license to run a sex-establishment. These violations are at best an indicator that there may be human trafficking involved. From the Human Trafficking Monitor and figures from CoMensha, it appears that approximately 1 percent of human trafficking victims are linked to one of the beauty branches we studied.

Some parts of the beauty sector use chemicals that can be used as drug precursors. This concerns acetone, a substance used for removing nail polish. From data from the Drug Precursors Hotline, it appears there are only a few reports per year about nail studios ordering suspect quantities of acetone. In most reports the quantities are so small that a link to hard drug production does not appear obvious.

Hairdressing businesses, especially barbershops run by entrepreneurs with migration backgrounds, are sometimes associated— in conversations and in police data—with drug trafficking or fencing. It is especially these hairdressing businesses where many people sometimes gather; in the survey, and also in conversations with entrepreneurs, it is suggested a few times

that they might serve as meeting places for criminals. To what extent that is actually the case cannot be determined, but it is a fact that it is not at all unusual for groups of people to gather in hairdressing businesses.

Tattoo shops have historically been associated with motorcycle gangs (OMGs) and there are, especially in court rulings, indications that these ties still exist for some shops. However, there are no signs that tattoo shops play a role in gang criminal activities.

As stated, there are no signals that beauty businesses are used on a large scale for laundering criminal money. The sporadic cases that emerged from the research material are mostly linked to tanning salons.

International Experiences
The essays from Belgium, Italy and the United Kingdom show that in these countries more or less the same forms of subversive criminality within the beauty sector can be recognized. However, foreign researchers are also unable to determine its extent. It is therefore difficult to compare the Netherlands with the other countries. It is striking that in Belgium 10 percent of recorded human trafficking cases are linked to the beauty sector. In the Netherlands, according to CoMensha, this percentage is 1 percent. We have no explanation for this striking difference.

In Italy there are signals that the mafia invests criminal money in the beauty sector. At the same time, it appears this happens sporadically compared with other sectors. This suggests that these rare examples do not indicate vulnerability of the branch, but rather "incidental" interest of individuals linked to the mafia in investing in a beauty business.

Italy and Wallonia have more regulation of the beauty sector than the Netherlands. This seems to have consequences for the number of small entrepreneurs (self-employed) in this sector. This is especially visible in Belgium, where the difference in legislation between Flanders (unregulated) and Wallonia (regulated) has led to a greater increase in the number of hairdressing businesses in Flanders.

Resilience
The second part of the problem statement focuses on the question of how the resilience of the beauty sector can be strengthened. Based on this research, however, the conclusion is that there is no structural criminal infiltration or interference in the beauty sector. Thus, reinforcing the resilience of the sector is not so much in question. Attention is instead given to more general preventive methods to combat crime in the sector. Two methods stand out:

1. Barrier formation by making businesses and/or streets permit-required by the municipality. This allows entrepreneurs who want to start a beauty business at a physical location (that is, not self-employed individuals working from home) to be screened. This can be done using the Bibob Act or designation authority for risky businesses and areas. In this way, it can partially be prevented that criminal money is used to start a business. And it also provides the possibility to regularly inspect after granting the permit.

2. More intensive enforcement by the government by acting more frequently and more decisively on signals indicating (subversive) criminality linked to a beauty business. Here, better data-sharing between government agencies is helpful.

Most surveyed entrepreneurs express the wish to regulate the industry themselves, mainly by reinstating the professional diploma required to start a beauty business. However, from a resilience perspective against (subversive) criminality there seems to be little reason to regulate the sector. This view is supported by the sector representatives present at the validation meeting (hairdressing sector association ANKO and VNO-NCW).

The preventive instruments mentioned in the foreign essays bear much similarity to what is available in the Netherlands. However, the powers based on, for example, anti-mafia legislation are broader than the Dutch Bibob legislation (Peters, 2023). Additionally, in some places there are more regulations. This applies especially to Italy and Wallonia. To what extent the described stricter regulation thereby actually leads to a more resilient sector is difficult to determine based on these contributions. We mainly see case studies, which give little insight into the extent of the problem around subversive criminal activities in the beauty sector of these three countries.

Finally
It is our impression that, in general, the conclusion that subversive crime is involved is drawn rather quickly, based on an offence description such as drug-related crime or money laundering. This often happens without the question being answered whether there is a link with organized crime (being an essential condition in order to speak of subversive crime). Our research shows that this link is rarely present in the case of the beauty sector. In line with this, it would be interesting to also examine other branches that are currently assumed or presumed to be vulnerable to subversive crime.

Geraadpleegde bronnen

1Twente (2023, 17 februari). *Moordaanslag op kapper in Enschede in Opsporing Verzocht.* Geraadpleegd op 16 maart 2025 van https://www.1twente.nl/artikel/2323653/moordaanslag-op-kapper-in-enschede-in-opsporing-verzocht

Aanjaagteam Ondermijning (2020). *Handreiking APV en ondermijning.* Geraadpleegd op 13 juni 2025 van https://vng.nl/sites/default/files/2020-05/handreiking-apv-en-ondermijning.pdf

Abers, M. (2023). Interview over imago kappersopleiding. *RTL Nieuws.* Geraadpleegd op 13 mei 2025 van https://www.rtl.nl/rtl-nieuws/editie-nl/artikel/5410167/kappersbranche-nood-klok-te-weinig-kappers-gezocht-tekort

Andringa, R. (2024, 3 december). Politie las mee in criminele chat-app, miljoenen berichten onderschept. *Nos.nl.* Geraadpleegd op 13 mei 2025 van https://nos.nl/artikel/2546901-politie-las-mee-in-criminele-chat-app-miljoenen-berichten-onderschept.

Annaars, G. (2024). *Zelfstandig tattoo artist worden, zo pak je het aan.* Geraadpleegd op 12 mei 2025 van https://www.kvk.nl/starten/zelfstandig-tattoo-artist-worden-zo-pak-je-het-aan/

Annaars, G. (2025, 6 maart). *Voor jezelf beginnen als kapper of barbier.* Kamer van Koophandel. Geraadpleegd op 12 mei 2025 van https://www.kvk.nl/starten/voor-jezelf-beginnen-als-kapper-doe-je-zo/

Beauty-Pro.nl (2023, 28 december) Green & Clean – van trend naar standaard – Geraadpleegd op 9 mei van https://beauty-pro.nl/actueel-overall/huid-actueel/green-clean-van-trend-naar-standaard-by-suzanne-falasco/

Becker, S. (2008, 2 mei). Verbod zonnebank onder 18 jaar niet wetenschappelijk. *Trouw.*

Belastingdienst (z.d). douane meldingsformulier. Geraadpleegd op 11 mei 2025 op https://download.Belastingdienst.nl/douane/docs/meldingsformulier_do9542b10fol.pdf

Belastingdienst (2022, januari) *Uitvoering, dienstverlening, toezicht en opsporing bij de Belastingdienst Uitvoerings- en Handhavingsstrategie.* Geraadpleegd op 11 mei 2025 op https://open.overheid.nl/documenten/ronl-7ded8a3b426d9001140319c30fb5a2f1c5fdccc/pdf

Belastingdienst (2025). *Jaarplan 2025 Belastingdienst.* Geraadpleegd op 7 mei van https://open.overheid.nl/documenten/fdbaa3f7-9f04-4a0e-b260-c9db5e3146f1/file

Belastingdienst (2025, 20 maart). *Kleineondernemersregeling (KOR).* Geraadpleegd op 12 april van https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/btw/hoe_werkt_de_btw/kleineondernemersregeling/kleineondernemersregeling

Boerman, F., Stoffers, E., & Tadic, D. (2024). Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld. In *Nationaal Intelligencecoördinator van de politie & Politiechef van de Eenheid Landelijke Expertise en Operaties, Fenomeenbeeld 2024*. Geraadpleegd op 13 juni 2025 van https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/onderwerpen/publicaties/2024/fenomeenbeeld-geweld-2024.pdf

Boutellier, J.C.J., Steden, R. van, Eski, Y., & Boelens, M. (2020). Een einde aan ondermijning: Over de opkomst en werking van een nieuwe veiligheidsstrategie. *Tijdschrift voor Veiligheid,* 19(1), 3-16. https://doi.org/10.5553/TvV/187279482020019001001

Brancheplatform Kappers (2023). https://brancheplatformkappers.nl/

Bunskoek, J K. de Regt en K. Voskuil (2024, 23 december). Criminelen misbruiken Kamer van Koophandel: duizenden risicomeldingen per jaar. *RTL-Nieuws*. Geraadpleegd op 13 mei 2025 van https://www.rtl.nl/nieuws/onderzoek/artikel/5485361/kamer-van-koophandel-criminelen-malafide-bedrijven-handelsregister

CBS (2018, 5 december). *Recordaantal kapperszaken.* https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/49/recordaantal-kapperszaken

Deondernemer (2021, 10 augustus). *Herenkapper terug van weggeweest en heet barbier: voor hippe ma(n)nen*. Geraadpleegd 14 mei 2025 van https://www.deondernemer.nl/actueel/herenkapper-terug-van-weggeweest-en-heet-barbier-voor-hippe-ma-n-nen~001e10d

Deondernemer (2023, 15 maart). *Explosieve groei aantal nagelstudio's: 'Waarom zoveel winkels op dezelfde plek?'* Geraadpleegd op 23 april 2025 van https://www.deondernemer.nl/actueel/explosieve-groei-aantal-nagelstudio-s-waarom-zoveel-winkels-op-dezelfde-plek~8810ecb

Deondernemer (2024, 24 augustus). *Kappers dicht op zaterdag? Personeelstekort steeds groter.* Geraadpleegd 2 mei 2025 van https://www.deondernemer.nl/personeel/kapper-personeelstekort-sluiten-zaterdag-personeel~219ee01

De Weerd, F. (2024, 22 oktober). De levenskracht van de Nederlandse winkelstraat. Geraadpleegd op 28 maart 2025 van *De Volkskrant.* https://www.volkskrant.nl/kijkverder/v/2024/de-levenskracht-van-de-nederlandse-winkelstraat-waarom-het-horrorscenario-van-lege-stadscentra-niet-uitkomt~v1191521/

Deben, A. (2024). *Financiële afwegingen bij zelfstandig kapperschap.* De Ondernemer. Geraadpleegd op 27 april 2025 op https://www.deondernemer.nl/actueel/kappers-haarstudio-barbier-anko-zzp-locatus-winkelstraat-leegstand~4b79af7

Englebert, B. (2025, 4 april). *Wildgroei aan zzp'ers bedreigt kappersvak.* WNL. Geraadpleegd op 28 mei 2025 van https://wnl.tv/2025/04/04/kapper-is-een-ambacht-dat-niet-meer-serieus-wordt-genomen-met-alle-gevolgen-van-dien

Essen, E., & Maan, J. (2022). Criminele inmenging in het mkb: casusonderzoek naar de faciliterende rol van bonafide ondernemingen in het criminele bedrijfsproces. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 21(1), 1-17.

Eussen, G. (2021, 10 augustus). *Herenkapper terug van weggeweest*. De Ondernemer. Geraadpleegd op 12 maart 2025 op https://www.deondernemer.nl/actueel/herenkapper-terug-van-weggeweest-en-heet-barbier-voor-hippe-ma-n-nen~001e10d

FIU-Nederland (2024a). Geraadpleegd op 12 mei 2025 van *Meldersgroepen* https://www.fiu-nederland.nl/home/meldergroepen/FIU-Nederland.nl)

FIU-Nederland (2024b). Geraadpleegd op 12 mei 2025 van *Jaaroverzicht 2023.* https://www.fiu-nederland.nl/wp-content/uploads/2024/06/FIU-Jaarverslag-web-2023-T.pdf

Fortunebuisnessinsights.com (2025, 19 mei). *Tattoo Market Size, Growth, Forecast* | Industry Trends [2032] Geraadpleegd op 24 mei 2025 van https://www.fortunebusinessinsights.com/tattoo-market-104434

Gallman, J. (2024, 27 november). *Zo begin je je eigen massagesalon*. KVK.nl. Geraadpleegd op 27 maart 2025 op https://www.kvk.nl/starten/soepel-van-start-met-je-eigen-massagepraktijk/

Gemeente Amsterdam (2021, 1 december). *Aanwijzingsbesluit vergunningsplicht voor de straten Oude Hoogstraat, Nieuwe Hoogstraat, Damstraat en Oude Doelenstraat.* Geraadpleegd op 7 juni 2025 van https://asset.amsterdam.nl/m/a677831bbbee716a/original/aanwijzingsbesluit_hoogstraten_1-pdf.pdf?&conKey=MCSLTJLDKRUNGD5BFELOB647JHE4&refId=a1ISo0000092nbnMAA&contentType=sfdc_cms__document

Gemeente Zwolle (z.d). *Ondermijning melden.* Geraadpleegd op 3 juni 2025 van https://www.zwolle.nl/ondermijning-melden

Handreiking Interventies Winkelgebieden (2021). Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland & Avans Hogeschool. Geraadpleegd op 27 februari 2025 op https://kennisplatformondermijning.nl/

Herkink, H. (2023, 27 februari). *How to become an independent tattoo artist?* Geraadpleegd op 12 februari 2025 van https://www.KVK.nl/en/starting/how-to-become-an-independent-tattoo-artist/

IKNL.nl (2023, 14 juli). *Aantal diagnoses kanker stijgt komend decennium tot 156.000 per jaar.* Geraadpleegd op 13 april 2025 van https://iknl.nl/nieuws/2022/aantal-diagnoses-kanker-stijgt

Inspectie Justitie en Veiligheid (2017). De aanpak van ondermijning – door RIEC's en LIEC. Den Haag: ministerie van Justitie en Veiligheid.

Kruize, P. en P. Gruter (2020). *Criminele gebouwen. De faciliterende rol van woningen & bedrijfsruimten bij ondermijnende criminaliteit in Nederland en vier EU-landen.* Amsterdam: bureau Ateno.

Kruize, P. en P. Gruter (2021). *Evaluatie van de Wet precursoren voor explosieven. Met aandacht voor het vergunningstelsel voor particulieren en de registratie- en meldplicht van bedrijven.* Amsterdam: bureau Ateno.

KVK (z.d.). *Starten voor jezelf. Beginnen als nagelstylist.* Geraadpleegd op 14 februari 2025 van https://www.KVK.nl/starten/voor-jezelf-beginnen-als-nagelstylist/

Leuckx, J.-F. (2020). *Fenomeenfiche Nagelstudio's (manicure salons).* Sociale Inlichten- en Opsporingsdienst.

LIEC (2019). *Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit: Het speelt overal, in alle lagen en ontwricht de samenleving.* Den Haag: LIEC. Geraadpleegd op 16 februari 2025 van https://www.riec.nl/documenten/2019/10/21/landelijk-beeld

Lisa.nl data en definities (z.d.). Geraadpleegd op 16 mei 2025 van https://www.lisa.nl/data/definities.

Marktdata.nl (2023a, 2 maart). *Groei massagebranche*. Geraadpleegd op 13 maart 2025 van https://www.marktdata.nl/nieuws/Groei-massagebranche

Marktdata.nl (2023b, 6 februari). *Massagebranche in kaart gebracht*. Geraadpleegd op Geraadpleegd op 18 maart 2025 van https://www.marktdata.nl/nieuws/Massagebranche-in-kaart-gebracht

Ministerie van Algemene Zaken (2019, 18 oktober). *Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit.* Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 3 maart 2025 van https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/10/18/breed-offensief-tegen-georganiseerde-ondermijnende-criminaliteit

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2024a). Wet van 19 juni 2024 tot regels omtrent gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden). Staatsblad 2024, 198. Geraadpleegd op 24 April 2025 van https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2024-198.html

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2024b). *Halfjaarbrief aanpak georganiseerde ondermijnende criminaliteit juni 2024.* Geraadpleegd op 15 februari 2025 van https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/06/25/tk-halfjaarbrief-aanpak-georganiseerde-ondermijnende-criminaliteit

Ministerie van JenV & EZK (2024). *Handreiking voor kwetsbare branches. In de strijd tegen georganiseerde criminaliteit.* Den Haag: ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

MKB-Nederland. (2023, 20 maart). *Brancheverenigingaan het woord: Samenwerking Verantwoord Zonnen (SVZ).* Geraadpleegd op 15 mei 2025. https://www.mkb.nl/artikelen/brancheverenigingaanhet-woord-samenwerking-verantwoord-zonnen-svz

Monitor Mensenhandel 2019-2023. Nationaal rapporteur. (2024). Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.

Mordor Intelligence (2025). *'Non invasive Aesthetic Treatments Market Size & Share Analysis - Growth Trends & Forecasts (2025 - 2030)'*. Geraadpleegd 18 Februari 2025 van https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/non-invasive-aesthetic-treatment-market

Myria (2021). *Mensenhandel en mensensmokkel: Zichtbaar onzichtbaar (Jaarlijks Evaluatieverslag).* Geraadpleegd op 17 maart 2025 van https://www.myria.be/nl/publicaties/rapport-mensenhandel-en-mensensmokkel-2021-zichtbaar-onzichtbaar

Nederlands Genootschap van Burgemeesters -a- (z.d.). Geraadpleegd op 14 juni 2025 van https://www.burgemeesters.nl/themas/bevoegdheden/sluiten-woning-wet-victoria/#:~:text=Artikel%2013b%20Woningwet%20%E2%80%93%20ook%20wel,geven%20(artikel%2013b%20lid%202

Nederlands Genootschap van Burgemeesters -b- (z.d.). Geraadpleegd op 14 juni 2025 van https://www.burgemeesters.nl/themas/bevoegdheden/sluiten-drugspand-wet-damocles/

Nicolazzo, G., F. Calderoni en Matteo Berbenni. (2023). *"Il rischio di infiltrazione della criminalità organizzata nelle imprese lombarde."* Milano: PoliS-Lombardia.

Ngsmassage.nl (z.d.). *De NGS-masseur staat voor kwaliteit* | Nieuws. Geraadpleegd op 12 mei 2025 van https://www.ngsmassage.nl/nieuws/item/339/de-ngs-masseur-staat-voor-kwaliteit

NLarbeidsinpsectie.nl *wet arbeid vreemdelingen*. (z.d.). Geraadpleegd op 3 mei 2025 van https://www.nlarbeidsinspectie.nl/onderwerpen/wet-arbeid-vreemdelingen

NLarbeidsinspectie.nl (2022, 7 juli). *Monitor arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2020-2021.* Geraadpleegd op 7 mei 2025 van https://www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/publicaties/2022/07/07/monitor-arbeidsuitbuiting-en-ernstige-benadeling-2020-2021

NLArbeidsinspectie.nl (2024). *Factsheet arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2023.* Geraadpleegd op 17 mei 2025 van https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/aanwijzingen/opsporing---politie/aanwijzing-mensenhandel-2022a002

NOS Nieuws (2022, 31 januari). *Aantal tattooshops verdubbeld, tatoeages steeds populairder.* Geraadpleegd op 4 mei 2025 van https://nos.nl/artikel/2415237-aantal-tattooshops-verdubbeld-tatoeages-steeds-populairder/

NOS Nieuws (2024, 19 oktober). *Fillers en botox populairder dan ooit; ook meer misstanden.* Geraadpleegd op 4 mei 2025 van https://nos.nl/artikel/2541321-fillers-en-botox-populairder-dan-ooit-ook-meer-misstanden

NPO Radio 1 Nieuws (2021, 15 december). *Vanaf 2022 geen groene en rode tattoos meer mogelijk: 'Het is nog maar de vraag of het er veiliger op wordt'.* Geraadpleegd op 4 mei 2025 van https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/706720a8-8a76-4535-b61a-4e00fe7bd351/vanaf-2022-geen-groene-en-rodetattoos-meer-mogelijk-het-is-nog-maar-de-vraag-of-het-er-veiliger-op-wordt

NVWA-a (z.d.). *Aan welke eisen moet ik voldoen als ik tattoos of piercings zet?* https://www.nvwa.nl/onderwerpen/tatoeages-en-permanente-make-up

NVWA-b (z.d.). *Eisen voor UV-straling zonnebanken | Zonnebanken.* Geraadpleegd op 14 mei 2025 van https://www.nvwa.nl/onderwerpen/zonnebanken/eisen

Peters, L.J.J (2023). Hoofdlijnen van de bestrijding van maffiacriminaliteit in Italië: Een verkennende studie voor het debat over de bestrijding van criminele samenwerkingsverbanden in Nederland. Rijksuniversiteit Groningen.

Offensief tegen Explosies (2025). Actieplan aanslagen met explosieven.

Omroep Brabant (2023, 2 december). *Deze klinieken zetten fillers terwijl personeel daar niet voor opgeleid is.* (2023, 2 december). Geraadpleegd op 17 april 2025 van https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4375580/deze-klinieken-zetten-fillers-terwijl-personeel-daar-niet-voor-opgeleid-is

Oomen, E. (2024). *De ene na de andere kapperszaak popt op: hoe vis je als ondernemer in zo'n drukke vijver?* (16 december). Geraadpleegd 13 mei 2025 van https://www.deondernemer.nl/actueel/kappers-haarstudio-barbier-anko-zzp-locatus-winkelstraat-leegstand~4b79af7

Oomen, E. (2024, 16 december). *Nieuwe kapperszaken in volle groei.* De Ondernemer. Geraadpleegd op 9 mei 2025 van https://www.deondernemer.nl/actueel/kappers-haarstudio-barbier-anko-zzp-locatus-winkelstraat-leegstand~4b79af7

Openbaar Ministerie (2022). Aanwijzing mensenhandel (2022A002). https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/aanwijzingen/opsporing---politie/aanwijzing-mensenhandel-2022a002

Pharmaceutisch Weekblad(a) (z.d.). Geraadpleegd op 10 mei 2025 op van https://www.pw.nl/nieuws/2024?b_start:int=200#:~:text=Bij%20de%20jaarlijkse%20internationale%20actie,gerelateerde%20middelen%20zoals%20anabolen

Pharmaceutisch Weekblad(b) (z.d). Geraadpleegd op 10 mei 2025 van https://www.pw.nl/nieuws/2024?b_start:int=200#:~:text=Eerder%20al%20liet%20de%20IGJ,is%20er%20ook%20met%20Marktplaats

Radar.AVRO/TROS (2019). *Bestaat 'verantwoord' zonnebanken?* Geraadpleegd 16 april 2025 van https://radar.avrotros.nl/artikel/bestaat-verantwoord-zonnebanken-31391

Ricardo@Dutchfan33 (2024, 9 november). In Amsterdam zijn op de duurste locaties tiental van deze Ducks-stores. Ik kan me toch niet voorstellen dat er voor ton aan badeendjes wordt verkocht iedere maand. Hoe zit dit? [Tweet] (X) Geraadpleegd op 3 maart 2025 van https://x.com/Dutchfan33/status/1855339086623772937.

Schippers, P. G. en M. Beulen (2024). *Monitor kerndata kappers 2024*. Zoetermeer: Panteia (opdrachtgever: Brancheplatform Kappers). Geraadpleegd op 7 mei 2025 van https://brancheplatformkappers.nl/wp-content/uploads/2024/07/2024-Rapportage-Monitor-Kerndata-Kappers-editie-2024-V1807.pdf

Rechtspraak.nl (z.d.). Geraadpleegd op 15 juni van https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken/Paginas/Selectiecriteria.aspx

RIEC Limburg (2020). *Fenomeenonderzoek kappersbranche provincie Limburg*. (intern document).

Riskenbusiness (2018, 11 april). *KWF: Gevaar zonnebanken onderschat.* Geraadpleegd op 13 mei 2025 van https://riskenbusiness.nl/nieuws/risks/kwf-gevaar-zonnebanken-onderschat/

RIVM (z.d.). *Vind hier je studio.* Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu en Ministerie van Volksgezondheid. https://www.veiligtatoeerenenpiercen.nl/vind-hier-je-studio.

RIVM (2025, 7 maart). *Hygiënerichtlijnen tatoeëren en piercen.* https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen/tatoeeren-piercen

RTL Nieuws (2023, 28 september). *Kappersbranche zoekt nieuwe aanwas.* Geraadpleegd op 13 mei 2025 van https://www.rtl.nl/rtl-nieuws/editie-nl/artikel/5410167/kappersbranche-noodklok-te-weinig-kappers-gezocht-tekort

RTL-Nieuws (2023, 20 september). *Zoveelste explosie in Groningen: vannacht raak bij nagelstudio en woning.* Geraadpleegd op 7 mei 2025 van https://www.rtl.nl/rtl-nieuws/artikel/5408627/groningen-explosies-oude-pekela-winschoten-bewoners-ongerust

Timmers, F. (2023, 14 juli). Naar de zonnestudio ondanks waarschuwing: 'Een gezond kleurtje, wat is daar mis mee?' *Algemeen Dagblad*. https://www.ad.nl/bergen-op-zoom/naar-de-zonnestudio-ondanks-waarschuwing-een-gezond-kleurtje-wat-is-daar-mismee~ac600f1f/

Tops, P. en J. Tromp (2017). *De achterkant van Nederland: hoe onder- en bovenwereld verstrengeld raken.* Uitgeverij Balans.

Trehy, J. (2018, 11 april). KWF: 'Verplicht waarschuwen voor zonnebank'. *NOS Radio 1 Journaal.* (Radioreportage samengevat op NOS.nl – zie NOS Nieuws 2018). Geraadpleegd op 14 mei 2025 van https://nos.nl/artikel/2226800-het-is-weer-die-tijd-zonnebankje-tegen-witte-benen-maar-pas-wel-op.html

Tweede Kamer (2006, 11 oktober). Kamerstuk 30828, nr. 3 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen. Geraadpleegd op 13 januari 2025 van https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30828-3.html

Tweede Kamer (2019, 20 februari). *Kamervragen van de leden Kuik en Pieter Heerma aan de Staatssecretarissen van Justitie en Veiligheid en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over het bericht "Zorgen om uitbuiting in goedkope nagelsalons" (ingezonden 16 januari 2019)* (Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1614)

Tweede Kamer (2022, 17 november). Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het jaar 2023 Geraadpleegd op 27 januari 2025 van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2022D48227&did=2022D48227

Tweede Kamer (2024, 20 maart). *Commissievergadering Volksgezondheid, Welzijn en Sport.* Geraadpleegd 12 januari 2025 van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024D32800&did=2024D32800

Tweede Kamer (2025, 4 maart). *Kamerstuk 29 911, nr. 464: Gewijzigde motie van de leden Mutluer en Van Nispen over juridische, wettelijke en uitvoeringstechnische mogelijkheden om de bevoegdheden van de Kamer van Koophandel uit te breiden (t.v.v. 29911-457).* Geraadpleegd op 27 maart 2025 van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2025Z03775&did=2025D08683

Van Altena, W. (2020). Roep om verbod op zonnebank neemt toe nu melanoom steeds vaker toeslaat. NVTO.nl. Geraadpleegd op 3 februari 2025 van

https://www.ntvo.nl/roep-om-verbod-op-zonnebank-neemt-toe-terwijl-melanoom-steeds-vaker-toe-slaat/

Van de AA, E. (2020, 4 februari). De zonnebank verbieden? Zo ver wil de Tweede Kamer niet gaan. *Het Parool.* Geraadpleegd op 3 mei 2025 van https://www.parool.nl/nederland/de-zonnebank-verbieden-zo-ver-wil-de-tweede-kamer-niet-gaan~bd1d4a37/

Van der Steen, M., Schram, J., Chin-A-Fat, N., & Scherpenisse, J. (2016). *Ondermijning ondermijnd: Hoe het rijk meer ruimte kan maken voor een (boven)lokale aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit.* Den Haag: Nederlandse School voor Openbaar Bestuur.

Van Wissen, T. en M.M. Brinkman (2021). *Branchering in ruimtelijke besluiten in de strijd tegen ondermijning.* Amsterdam: Catch Legal.

Vindeenmasseur.nl (z.d.). *Mensen zonder diploma mogen zich masseur noemen: een kwalijke zaak.* Geraadpleegd op 13 april 2025 van https://www.vindeenmasseur.nl/massage/mensen-zonder-diploma-mogen-zich-masseur-noemen-een-kwalijke-zaak/

VNO-NCW (z.d.). *Project Weerbare Branches van start*. Geraadpleegd op 2 mei 2025 https://www.vno-ncw.nl/artikelen/project-weerbare-branches-van-start

Zichtopondermijning.nl (z.d.). Geraadpleegd op 13 mei 2025 van https://zichtopondermijning.nl/

Geraadpleegde gerechtelijke uitspraken (ECLI-nummers)

Bestuursrecht

ECLI:NL:RVS:2021:1858	ECLI:NL:RBNHO:2019:3397	ECLI:NL:RBGEL:2022:606
ECLI:NL:RBROT:2024:8190	ECLI:NL:RBMNE:2024:3749	ECLI:NL:RBGEL:2021:6745
ECLI:NL:RBOVE:2024:4407	ECLI:NL:RBMNE:2024:3747	ECLI:NL:RBGEL:2020:3064
ECLI:NL:RBNNE:2024:3086	ECLI:NL:RBMNE:2021:6787	ECLI:NL:RBAMS:2023:1768
ECLI:NL:RBNNE:2024:115	ECLI:NL:RBLIM:2024:2912	ECLI:NL:RBAMS:2021:1995
ECLI:NL:RBNNE:2023:5345	ECLI:NL:RBGEL:2022:868	ECLI:NL:RBAMS:2020:4692

Strafrecht

ECLI:NL:GHAMS:2020:889	ECLI:NL:RBAMS:2021:6851	ECLI:NL:RBNHO:2022:10895
ECLI:NL:GHAMS:2021:636	ECLI:NL:RBAMS:2023:7481	ECLI:NL:RBNNE:2019:4454
ECLI:NL:GHAMS:2021:644	ECLI:NL:RBDHA:2020:11787	ECLI:NL:RBOBR:2022:2871
ECLI:NL:GHARL:2019:5420	ECLI:NL:RBDHA:2022:12515	ECLI:NL:RBOBR:2023:3632
ECLI:NL:GHARL:2021:3950	ECLI:NL:RBDHA:2023:15086	ECLI:NL:RBOVE:2020:1587
ECLI:NL:GHARL:2021:775	ECLI:NL:RBDHA:2023:15352	ECLI:NL:RBOVE:2020:2843
ECLI:NL:GHDHA:2020:2351	ECLI:NL:RBGEL:2023:4855	ECLI:NL:RBOVE:2021:4769
ECLI:NL:GHDHA:2023:1688	ECLI:NL:RBLIM:2020:8097	ECLI:NL:RBOVE:2023:467
ECLI:NL:GHSHE:2019:3780	ECLI:NL:RBLIM:2021:2720	ECLI:NL:RBROT:2019:10415
ECLI:NL:GHSHE:2021:2066	ECLI:NL:RBLIM:2021:5399	ECLI:NL:RBROT:2019:8229

ECLI:NL:GHSHE:2022:1690
ECLI:NL:GHSHE:2024:2330
ECLI:NL:GHSHE:2024:916
ECLI:NL:PHR:2023:268
ECLI:NL:RBAMS:2019:4155
ECLI:NL:RBAMS:2020:4884
ECLI:NL:RBMNE:2019:2632
ECLI:NL:RBMNE:2020:575
ECLI:NL:RBMNE:2022:5725
ECLI:NL:RBMNE:2023:4714
ECLI:NL:RBMNE:2023:730
ECLI:NL:RBMNE:2024:590
ECLI:NL:RBROT:2022:6398
ECLI:NL:RBZWB:2021:6505
ECLI:NL:RBZWB:2022:7798
ECLI:NL:RBZWB:2024:5984
ECLI:NL:RBZWB:2024:7284
ECLI:NL:RBZWB:2024:8067

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

Voorzitter

Prof. Dr. E.W. (Emile) Kolthoff	Open Universiteit, Faculteit Rechtswetenschappen

Leden

Drs. L. F. (Lars) Heuts (tot 1-5-25)	Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum
Dr. S. (Simon) Zebregs (vanaf 1-5-25)	Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum
J. (Jimmy) Maan, Msc	Avans Hogeschool, Lectoraat Ondermijning
Mr. Dr. C. A. R. (Roland) Moerland	Universiteit Maastricht, Criminal Law and Criminology
A. M. G. (Adrienne) Huisman, Msc	Ministerie van Justitie en Veiligheid DG Rechtspleging en rechtshandhaving

Bijlage 2 Selectie politiedossiers (BVH)

Er zijn uiteindelijk 99 politiedossiers geselecteerd die betrokken zijn in de analyse. Deze selectie is in vijf stappen verlopen. Omdat deze stappen een aardig doorkijkje geven van wat er zoal speelt binnen de vijf beautybranches doen we hier verslag van het selectieproces.

Stap 1: Zoeken binnen geselecteerde maatschappelijke klassen aan de hand van een zoekstring
Er is gezocht naar zaken waarbij mogelijk ondernemers/ondernemingen uit de beautysector betrokken zijn aan de hand van een zoekstring waarin de vijf branches zijn genoemd met verschillende schrijfwijzen. Zo is er niet alleen gezocht op kapperszaak/shop/winkel/salon, maar ook op barbier en barber shop/winkel/salon. Hetzelfde geldt voor de vier andere branches.

Er is alleen gezocht binnen geselecteerde maatschappelijke klassen en de periode van vijf jaar, te weten van 1-7-2019 t/m 30-6-2024. Bij een aantal van deze klassen is er een directe link met ondermijnende criminaliteit, zoals drugsdelicten of witwassen. Er zijn echter ook klassen meegenomen waarbij deze relatie er niet direct ligt, maar waar mogelijk (signalen van) ondermijnende criminaliteit onder zijn weggeschreven. Dit heeft geleid tot de selectie van 900 BVH-nummers.

Het is op voorhand duidelijk dat veel van deze zaken niet onder de noemer van ondermijnende criminaliteit vallen; om het vizier scherper te kunnen stellen, is in eerste aanleg een steekproef van vijftig zaken nader bestudeerd door een medewerker van de politie (Bureau Management Informatie)

Stap 2: Nadere inspectie (steekproef van vijftig zaken)
Deze steekproef is niet willekeurig getrokken. Het idee is om te toetsen in hoeverre de maatschappelijke klassen waarbij we een relatie met ondermijnende criminaliteit dit inderdaad (vaak) het geval is en in welke mate er sprake is van ondermijnende criminaliteit binnen klassen waarbij deze relatie er niet is.

Er zijn twintig zaken bestudeerd met een directe relatie. Het gaat dan om zaken als heling, brandstichting, bomaanslag, drugshandel/productie, mensenhandel en witwassen. Daarvan blijken er zestien inderdaad als ondermijnende criminaliteit te kwalificeren; bij drie is er sprake van een twijfelgeval en bij één zaak is er geen sprake van ondermijnende criminaliteit.

Het beeld bij de maatschappelijke klassen zonder directe link met ondermijnende criminaliteit laat – zoals verwacht – een duidelijk ander beeld zien. Het gaat dan om zaken als gekwalificeerde diefstal, ruzie/twist, bedreiging, verdachte situatie en overige afhandelingen. Hier hebben we slechts vijf van de dertig dossiers aangemerkt als gerelateerd aan ondermijnende criminaliteit, terwijl zes het stempel twijfelachtig hebben gekregen. Voor de meeste dossiers (negentien) betreft het geen ondermijnende criminaliteit.

Stap 3: Tekstfragmenten rond zoektermen

De maatschappelijke klasse geeft dus wel een duidelijk indicatie in hoeverre er al dan niet sprake is van ondermijnende criminaliteit, maar het geeft geen uitsluitsel. Het zou daarom jammer zijn om alle zaken zonder directe link buiten beschouwing te laten. Daarom is er nog een tweede spoor bewandeld. Vanuit Bureau Management Informatie is een geanonimiseerd bestand aangeleverd van tekstfragmenten rond de zoektermen. Dit is als volgt toegelicht door de verstrekker:

> Voor het extract zijn alle toelichtingen behorende bij de registraties die op basis van de zoekwoorden zijn gevonden uit de systemen gehaald. Het komt voor dat er bij één registratie meerdere toelichtingen zijn opgesteld, ook komt het voor dat bij een registratie er geen toelichting is opgemaakt of dat in de toelichting geen van de zoekwoorden voorkomt (maar wel in andere documenten). Het aantal gevulde toelichtingen komt daarmee op 1.090. Van deze toelichtingen is telkens een gedeelte van de tekst opgenomen. Het gedeelte bestaat uit het zoekwoord en vervolgens tien woorden ervoor en tien woorden erna. Als één van de zoekwoorden meerdere keren in de tekst voorkomt, zijn meerdere passages eruit gefilterd. Vervolgens zijn de passages zoveel mogelijk geautomatiseerd ontdaan van persoons- of locatiegegevens. Deze zijn telkens vervangen door een x in de tekst.

Aan de hand van deze tekstfragmenten hebben we getracht een inschatting te maken of het dossier al niet relevant is voor ons onderzoek.

Stap 4: Verstrekken van dossiers

We hebben uiteindelijk het volledige dossier opgevraagd van 182 van 1.090 toelichtingen. Hieronder staat een overzicht van het aantal geselecteerde toelichtingen per maatschappelijk klasse. Gemiddeld is 17 procent daadwerkelijk opgevraagd, maar het overzicht laat zien – ook in lijn met de resultaten van de steekproef – dat dit sterk verschilt van klasse tot klasse).

Tabel B2.1 Het aantal geselecteerde toelichtingen voor opvragen van het dossier

Code	Omschrijving	Aantal toelichtingen	Aantal opgevraagde dossier	Percentage geselecteerd
A23	Diefstal bedrijf (gekwalificeerd)	149	0	0%
A32	Diefstal bedrijf (niet-gekwalificeerd)	29	0	0%
A80	Verduistering	4	0	0%
A81	Heling	3	2	67%
A82	Chantage/afpersing	7	0	0%
B23	Diefstal bedrijf (gekwal.) met geweld	2	0	0%
B32	Diefstal bedrijf (niet-gekwal.) met geweld	1	0	0%
E11	Vechtpartij	4	1	25%
E16	Ruzie/twist	174	7	4%
E38	Overlast alcohol/drugs	48	22	46%
E40	Overige meldingen	204	15	7%
F0063	Wet arbeid vreemdelingen	4	4	100%
F12	Openlijke geweldpleging	5	0	0%

F13	Brandstichting	18	18	100%
F14	Bomaanslag	14	14	100%
F42	Handel harddrugs	6	6	100%
F43	Handel softdrugs	2	2	100%
F44	Vervaardigen harddrugs	3	3	100%
F45	Vervaardigen harddrugs	6	6	100%
F47	Overige drugsdelicten	3	3	100%
F521	Verkrachting	3	0	0%
F522	Aanranding	13	0	0%
F529	Overig zeden	9	0	0%
F530	Bedreiging	47	11	23%
F540	Doodslag/moord	5	3	60%
F550	Eenvoudige mishandeling	11	0	0%
F551	Zware mishandeling	11	1	9%
F561	Mensenhandel, seksuele uitbuiting	2	2	100%
F562	Mensenhandel, arbeidsuitbuiting	3	3	100%
F611	Vals geld uitgeven	2	0	0%
F616	IE-fraude, namaakgoederen	6	6	100%
F620	Overige horizontale fraude	6	6	100%
F70	Bezit vuurwapens	2	0	0%
F72	Bezit overige wapens	1	1	100%
F94	Witwassen	15	14	93%
J12	Verdachte situatie	268	32	12%
Totaal		1.090	182	17%

Stap 5: Definitieve selectie

De 182 geselecteerde toelichtingen blijken te corresponderen met 134 dossiers. Alle dossiers zijn bestudeerd en op basis daarvan zijn er 35 dossiers buiten de analyse gelaten. Er zijn verschillende redenen dat er uiteindelijk 35 dossiers nog bij de laatste stap zijn afgevallen zijn. Zo vallen acht dossiers af die gemuteerd zijn onder het kopje bedreiging. Het gaat dan om ontevreden klanten die de eigenaar of het personeel bedreigd, of conflicten die in de persoonlijke sfeer liggen. Er zijn vier dossiers die betrekking hebben op het niet naleven van de COVID-lockdown in 2020. Deze meldingen zijn binnengekomen via MMA en daarom hadden wij het dossier in eerste aanleg geselecteerd. Maar ook een zaak waarbij de betrokkene Barbier heet, maar verder niets met een kapperszaak van doen heeft. Een zaak rond een coffeeshop met de naam Barbershop. Ondernemers die een melding doen over iets bij hen in de omgeving (een kapster die vindt dat het naar wiet stinkt in haar zaak). Ook is er een kapper die wordt bezocht in het kader van een themadag rond ondermijning. Wij hebben de zaak geselecteerd vanwege het woord ondermijning, maar er blijkt verder niets aan de hand.

Zaken waarbij er een melding is gekomen dat er mogelijk ondermijnende activiteiten plaatsvinden in of rond een onderneming binnen de Beauty-branche, maar waar na controle niets van blijkt, die hebben we wel meegenomen in de definitieve selectie.

Tabel B2.4 Aantal BVH-dossiers dat betrokken is in de analyse uitgesplitst naar branche

Code	Omschrijving	Kapper	Massage	Nagel	Tattoo	Zonne	Totaal
A81	Heling	1					1
E11	Vechtpartij	1					1
E16	Ruzie/twist	2				1	3
E38	Overlast alcohol/drugs	14					14
E40	Overige meldingen	6	1	1			8
F0063	Wet arbeid vreemdelingen	2	1				3
F13	Brandstichting	6				1	7
F14	Bomaanslag	2		1			3
F42	Handel harddrugs	4					4
F43	Handel softdrugs	1			1		2
F44	Vervaardigen harddrugs	1					1
F45	Vervaardigen harddrugs	3				1	4
F47	Overige drugsdelicten	1		1	1		3
F530	Bedreiging	2					2
F540	Doodslag/moord	1					1
F561	Mensenhandel, seks uitbuitb.		1				1
F562	Mensenhandel, arbeidsuitb.		2				2
F616	IE-fraude, namaakgoederen	3					3
F620	Overige horizontale fraude	1	1				2
F72	Bezit overige wapens	1					1
F94	Witwassen	6				1	7
J12	Verdachte situatie	22	1	1		2	26
Totaal		80	7	4	2	6	99

Bijlage 3 Selectie gerechtelijke uitspraken

We hebben gezocht naar relevante uitspraken via rechtspraak.nl. Niet alle uitspraken worden op deze website gepubliceerd. Het Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl vormt het kader in deze. Voor ons onderzoek is artikel 6 van dit besluit het meest relevant: uitspraken van rechtbanken, in het bijzonder van meervoudige kamers, en uitspraken van gerechtshoven worden zoveel mogelijk gepubliceerd voor zover daarin niet uitsluitend standaardformuleringen zijn gebruikt.

Er kan op de website worden gezocht aan de hand van zoekoperatoren. We hebben gezocht op basis van de volgende zoektermen:

1. Kapperszaken: kapsalon, kapperszaak, barbier, barber
2. Nagelstudio's: nagelstudio, nagelshop, nailstudio, nailshop
3. Tattooshops: tattooshop, tattoostudio; tatoeageshop; tatoeagestudio
4. Massagesalons: massageshop, massagesalon, massagezaak
5. Zonnebankstudio's: zonnebank*, zonnestudio, solarium

Er is gezocht naar uitspraken vanaf 1 januari 2019. Het voorval kan echter van jaren daarvoor dateren. Zeker als het gaat om een hoger beroepzaak. We hebben onderscheid gemaakt tussen strafrecht en bestuursrecht.

Strafrechtelijke uitspraken
Er zijn 405 uitspraken die voldoen aan de zoektermen, de opgegeven tijdperiode en vallen binnen de categorie strafrecht. Onderstaande tabel geeft een uitsplitsing naar branche en rechtsinstantie.

Tabel B3.1 Aantal gevonden uitspraken dat aan de zoekcriteria voldoet

	Rechtbank	Gerechtshof	Hoge Raad	Totaal
Kapperszaken	171	46	2	219
Nagelstudio's	14	3	-	17
Tattooshops	15	10	9	34
Massagesalons	19	5	7	31
Zonnebankstudio's	59	21	24	104
Totaal	278	85	42	405

Vervolgens is per uitspraak vastgesteld of de zaak binnen ons onderzoeksdomein valt, dat wil zeggen dat er sprake is van ondermijnende criminaliteit. Als er meerdere verdachten zijn in een zaak, dan zijn er ook meerdere uitspraken over deze zaak. Ook kunnen er meerdere uitspraken van één zaak zijn vanwege hoger beroep. De analyse wordt gemaakt op zaaksniveau. Er zijn uiteindelijk 66 zaken die wij hebben aangeduid als zijnde ondermijnende criminaliteit. Deze 66 zaken corresponderen met 117 uitspraken (ECLI-nummers).

In Tabel B3.2 is de zaak geturfd als rechtbankzaak indien er zowel een uitspraak van de rechtbank als het Gerechtshof voorhanden is. Er zijn in totaal drie zaken waarbij dit het geval is. En dan is er een zaak die we hebben geturfd als Hof-zaak, maar waarbij ook uitspraken van de Hoge Raad voorhanden zijn. Dit is nogal afwijkende zaak, in de zin dat er zes uitspraken van het Gerechtshof Amsterdam zijn van deze zaak en acht Hoge Raad uitspraken. Het betreft een zaak tegen meerdere personen die verdacht zijn van deelname aan een criminele organisatie (Hells Angels). Omdat een Tattooshop-eigenaar figureert in deze zaak, is de zaak door ons als relevant aangemerkt. In de uitspraak lezen we:

> Zo geeft getuige [B.D.] enerzijds aan niet te weten van waaruit de opdracht om hem te dwingen zijn tattooshop te sluiten is gegeven, maar verklaart hij anderzijds: "*Ik weet niet precies vanuit welke groep dit is gekomen, maar als er al twee aan je deur staan...*" Dit, nadat hij even ervoor had gezegd dat [L.] en [R.] aan de deur stonden, daarbij doelend op [L.R.] en [R.H.], van wie hij wist dat ze lid waren van de Hells Angels Haarlem. Op de vraag of hij bang was antwoordt hij: "*Weet u, ik had niet te maken met de plaatselijke roeivereniging en ik wist niet wie ik tegenover mij had.*" (ECLI:NL: GHAMS: 2021:636)

Tabel B3.2 Aantal zaken rond ondermijnende criminaliteit

	Rechtbank	Gerechtshof	Hoge Raad	Totaal
Kapperszaken	16	5		21
Nagelstudio's	3	1		4
Tattooshops	6	3		9
Massagesalons	4	1		5
Zonnebankstudio's	4	2	1	7
Totaal	33	12	1	46

Een uitsplitsing naar rechtsinstantie levert het volgende overzicht op:

Tabel B3.3 Aantal zaken van ondermijnende criminaliteit naar rechtsinstantie

	Aantal zaken
RB Amsterdam	4
RB Den Haag	3
RB Gelderland	1
RB Limburg	3
RB Midden-Nederland	6
RB Noord-Holland	1
RB Noord-Nederland	1
RB Oost-Brabant	2
RB Overijssel	4
RB Rotterdam	3
RB Zeeland West-Brabant	5
GH Amsterdam	2
GH Arnhem Leeuwarden	3
GH Den Haag	2
GH 's-Hertogenbosch	5
Hoge Raad	1
Totaal	46

Bestuursrechtelijke uitspraken

Het sluiten van een winkelpand door de burgemeester, bijvoorbeeld na het aantreffen van drugsproductie of het afgaan van een explosief, kan door de ondernemer aan de rechter worden voorgelegd. Het merendeel van de bestuursrechtelijke uitspraken dat een hit geeft op een van onze zoektermen, heeft echter betrekking op omgevingsrecht (onenigheid met gemeente over verbouwing, vergunning), sociale voorzieningen recht (onenigheid over stopzetten van uitkering, zwart werken) en belastingenrecht (onenigheid over belastingaanslag, WOZ-waarde).

Tabel B3.3 Aantal beroepszaken bij de rechtbank of Raad van State

	Rechtbank	Raad van State	Totaal
Kapperszaken	5		5
Nagelstudio's	1		1
Tattooshops	-		-
Massagesalons	8	1	9
Zonnebankstudio's	2		2
Totaal	16	1	17

Bijlage 4 Steekproefverantwoording online enquête

Werven van respondenten:
Voor het benaderen van respondenten zijn twee routes gevolgd, te weten:

1. Een gestratificeerde steekproef van 5.000 ondernemingen (vestigingen):
    a. 4.000 uit het LISA-vestigingenregister (geen tatoeagestudio's).
    b. 1.000 tatoeagestudio's uit een openbaar adressenbestand van het RIVM met vergunninghouders.[69]
2. Verspreiding via een nieuwsbrief door vijf brancheorganisaties in de persoonlijke verzorgingsbranche (beautysector).

De respondenten konden de online enquête invullen (toegang via een URL en QR-code) in de periode van 12 november 2024 tot en met 19 januari 2025. Vanaf 25 november t/m 6 december 2024 is een deel van de LISA-steekproef telefonisch gemotiveerd om deel te nemen aan het onderzoek.

Respons steekproef (LISA en RIVM)
De steekproef van ondernemingen uit het LISA-vestigingenregister is gestratificeerd naar branche en grootteklasse. Tabel B4.1 toont de branches die op basis van SBI-code zijn geselecteerd en de bijbehorende bruto steekproefaantallen. Qua grootteklasse is voor alle branches samen een stratificatie gehanteerd van 70 procent eenmanszaken en 30 procent ondernemingen met twee of meer werkzame personen.

De branche tatoeëerders (en piercers) kent geen eigen SBI-classificatie en kon daarom niet als zodanig worden geselecteerd uit het LISA-vestigingenregister. Daarom is voor een steekproef onder deze branche gebuikt gemaakt van het openbare adressenbestand van het RIVM. Hieruit zijn, aanvullend op de LISA-steekproef, 1.000 tatoeage- en piercingstudio's geselecteerd. Binnen deze subgroep is voor 25 procent de categorie Pigmenteren (PMU) geselecteerd. Het overige deel (75%) betreft de categorieën Tatoeëren en Piercen.

Van de 5.000 ondernemingen die in totaal via de beide steekproeven zijn benaderd, hebben er 167 de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 3,3 procent. Een belangrijke reden voor de lagere respons is de drukke kerstperiode, waardoor ondernemers minder tijd beschikbaar hadden om de vragenlijst in te vullen. Daarom is de dataverzamelingsperiode verlengd tot en met 19 januari 2025.

[69] Het gaat om alle studio's, schoonheidssalons en juweliers die een vergunning van de GGD hebben om een tatoeage of piercing te zetten. Op de peildatum 1 augustus 2024 waren er 4.913 ondernemingen met een actieve vergunning (RIVM).

Tabel B4.1 – Steekproef en respons LISA-vestigingenregister en RIVM-adressenbestand

SBI-code	Omschrijving	Omvang steekproef	Respons	% respons
96021	Haarverzorging	1.500	48	3,2%
96022	Schoonheidsverzorging, pedicures en manicures	1.500	46	3,1%
9604	Sauna's, solaria, baden en dergelijke	1.000	41	4,1%
Totaal LISA		4.000	135	3,4%
	Pigmenteren (PMU)	250	8	3,2%
	Tatoeëren en/of piercen	750	24	3,2%
Totaal RIVM		1.000	32	3,2%
Totaal LISA + RIVM		5.000	167	3,3%

Daarnaast hebben medewerkers van Ipsos I&O 2.624 ondernemingen die (nog) niet hebben gereageerd, telefonisch benaderd om deel te nemen aan het onderzoek.[70] In tabel B4.2 is het resultaat weergegeven van deze belactie.

Bij meer dan de helft van de ondernemingen die zijn gebeld (61 procent) kregen we geen gehoor (maximaal drie contactpogingen). Bij 10 procent van de ondernemingen was sprake van een kaderfout, zoals een foutieve naam, adres of telefoonnummer of een inmiddels opgeheven onderneming.

Van de ondernemingen waarmee wel contact is gelegd (29 procent van 2.624 ondernemingen), wilden er 272 in beginsel meedoen. Zij hebben, als zij daar behoefte aan hadden, een e-mail ontvangen met de inloggegevens. Na de start van het telefonisch motiveren hebben 45 ondernemingen de vragenlijst daadwerkelijk ingevuld.[71] Dit komt overeen met een respons van 17 procent.

Weigeringen komen in meer dan vier op de tien gevallen voor (43 procent). Vrijwel geen van de telefonisch benaderde ondernemers viel naar eigen zeggen buiten de doelgroep (0,3 procent). Een mogelijke oorzaak is dat de SBI-code van de onderneming niet meer actueel is.

[70] 1.297 van de beschikbare telefoonnummers (33%) zijn niet gebeld, omdat het maximum van 70 beluren was bereikt conform het onderzoeksbudget.

[71] Het totale aantal respondenten via de LISA-steekproef (n=167) minus de reeds geslaagden (n=122). Het is mogelijk dat hier respondenten tussen zitten die, zonder te zijn gebeld, alsnog hebben deelgenomen aan de enquête. Dit is niet heel waarschijnlijk, omdat het telefonisch motiveren twee weken na de bezorging van de uitnodigingsbrief is gestart. Doorgaans komt er nauwelijks nog spontane respons op een brief na twee weken.

Tabel B1.2 – Resultaten van het telefonisch benaderen van 2.624 nummers

Resultaat	Aantal	% totaal	% subtotaal
Wil meedoen	272	10%	36%
Reeds geslaagd[72]	122	5%	16%
Weigering[73]	327	12%	43%
Buiten doelgroep[74]	2	0,1%	0,3%
Overig	41	2%	5%
Subtotaal	*764*	*29%*	*100%*
Geen gehoor	1.589	61%	
Kaderfout[75]	271	10%	
Totaal	2.624	100%	

Respons (nieuws)brief via brancheorganisaties

We hebben vijf van de acht geselecteerde brancheorganisaties bereid gevonden om de vragenlijst onder hun leden te verspreiden:

- Algemene Nederlandse Kappers Organisatie (ANKO);
- Nederlands Genootschap voor Sportmassage (NGS);
- Algemene Nederlandse Brancheorganisatie Schoonheidsverzorging (Anbos);
- Nederlandse Brancheorganisatie Tattoo Kunst (NBTK);
- ProVoet (Brancheorganisatie voor de pedicure en medisch pedicure).

Van Samenwerking Verantwoord Zonnen (SVZ), de brancheorganisatie voor professionele zonnestudio's, hebben we geen reactie ontvangen om medewerking te verlenen. De Nederlandse Massagebond (NMB) en Belangenvereniging voor Beroepsbeoefenaars in de Massage- en Sportverzorgingsbranche (BMS) waren in een eerder stadium al afgevallen, omdat er geen contact kon worden gelegd.

Vier van de vijf brancheorganisaties hebben de vragenlijst via een link in hun nieuwsbrief verspreid. In het geval van NGS ging het om een nieuwsbrief die exclusief voor het onderzoek is verstuurd. NBTK heeft de link gedeeld op de besloten Facebookpagina van de organisatie.

Tabel B4.3 geeft het overzicht van de respons per brancheorganisatie, afgezet tegen het aantal leden dat de nieuwsbrief of link (bij benadering) heeft ontvangen.

[72] Het gaat om respondenten die de vragenlijst al hebben ingevuld, voordat het telefonisch motiveren is gestart.

[73] De weigeringen vallen uiteen in: weigering gedurende het contact (n=280), principiële weigeringen (veelal direct tijdens het gesprek, n=39), geen tijd (n=1), overig (n=7).

[74] Op basis van de informatie van de respondent.

[75] Bijvoorbeeld: bedrijf opgeheven, foutieve naam, adres of telefoonnummer.

Tabel B4.3 – Respons nieuwsbrief brancheorganisaties

	Omvang doelgroep	Respons	% respons	Wijze van verspreiding	Datum van verspreiding
ProVoet	11.000	60	1%	Nieuwsbrief	26 november 2024
ANKO	5.000	22	0,4%	Nieuwsbrief	5 december 2024
Anbos	4.000	40	1%	Nieuwsbrief	19 december 2024
NGS	2.500	131	5%	Nieuwsbrief (exclusief)	20 december 2024
NBTK	500	3	1%	Via besloten Facebookpagina	7 januari 2025
Totaal	23.000	256	1%		

Bijlage 5 Profiel respondenten online enquête

In Tabel B5.1 t/m Tabel B5.12 is de samenstelling van de respons naar verschillende achtergrondkenmerken weergegeven (bron, brancheorganisatie, SBI-klasse, activiteiten, grootteklasse, sector, bedrijfsvorm, bedrijfsomvang, bedrijfsruimte, verhuur stoelen of werkplekken en oprichtingsjaar).

Tabel B5.1 – Bron

	Aantal	%
Steekproef (LISA+RIVM)	167	39%
Open link	256	61%
Totaal	423	100%

Tabel B5.2 – Brancheorganisatie
Brancheorganisatie via welke men is uitgenodigd (alleen open link, n=256)

	Aantal	%
ANKO	22	9%
NGS	131	51%
NBTK	3	1%
ProVoet	60	23%
ANBOS	40	16%
Totaal	256	100%

Tabel B5.3a – SBI-klasse
SBI08 (sub)klasse (4/5-digit) (alleen LISA-steekproef, n=135)

	Aantal	%
96021: Haarverzorging	48	36%
96022: Schoonheidsverzorging, pedicures en manicures	46	34%
9604: Sauna's, solaria, baden e.d.	41	30%
Totaal	135	100%

Tabel B5.3b – Activiteiten
Activiteiten (alleen RIVM-steekproef, n=28)

	Aantal	%
Piercen	1	3%
Piercen m.b.v. een piercinginstrument (oren/neusvleugels)	1	3%
Piercen, Piercen m.b.v. een piercinginstrument (oren/neusvleugels)	1	3%
Pigmenteren (PMU)	8	25%
Tatoeëren, Piercen	3	9%
Tatoeëren	18	56%
Totaal	32	100%

Tabel B5.4 – Grootteklasse

(alleen LISA-steekproef, n=135)

	Aantal	%
1 werkzame persoon	81	60%
2 t/m 4 werkzame personen	31	23%
5 t/m 9 werkzame personen	23	17%
Totaal	135	100%

Voor wat betreft de sector zijn we bij meerdere activiteiten uitgegaan van de sector die respondenten zelf als het belangrijkst hebben aangemerkt (o.b.v. V1c). De open antwoorden bij 'anders, namelijk' hebben we zo veel mogelijk ondergebracht in de bestaande categorieën van V1a.

Tabel B5.5 – Sector (o.b.v. belangrijkste activiteit)

	Aantal	%
Aanbrengen van permanente make-up (PMU)	5	1%
Gezichtsbehandeling	54	13%
Haarverzorging (kapper)	72	17%
Massagebehandeling	163	39%
Nagelbehandeling (manicure / pedicure)	87	21%
Zetten van piercing	3	1%
Zetten van tatoeage	24	6%
(Een) andere vorm(en) van persoonlijke verzorging	13	3%
Onbekend	2	0,5%
Totaal	423	100%

In verband met het aantal waarnemingen hebben we vervolgens de categorieën tot zes hoofdcategorieën teruggebracht volgens onderstaand schema:

Originele categorie	*Cat.*	*Gehercodeerde categorie*
Aanbrengen van permanente make-up (PMU)	2	Schoonheidsbehandeling
Gezichtsbehandeling	2	Schoonheidsbehandeling
Haarverzorging (kapper)	3	Haarverzorging (kapper)
Massagebehandeling	4	Massagebehandeling
[Nagelbehandeling (manicure / pedicure)	5	Nagelbehandeling (manicure / pedicure)
Sauna / wellness	6	Overig
Zetten van piercing	1	Tatoeage- /piercingstudio
Zetten van tatoeage	1	Tatoeage- /piercingstudio
Zonnestudio / zonnebank	6	Overig
(Een) andere vorm(en) van persoonlijke verzorging	6	Overig
Overig[76]	6	Overig

Dit levert het volgende beeld op:

[76] Dit betreft twee ondernemers die bij meerdere activiteiten niet konden aangeven wat hun belangrijkste activiteit is. Zij zijn gerekend tot de groep 'Overig'.

Tabel B5.6 – Sector (o.b.v. belangrijkste activiteit, geclusterd tot zes hoofdcategorieën)

	Aantal	%
Tatoeage- /piercingstudio	27	6%
Schoonheidsbehandeling	59	14%
Haarverzorging (kapper)	72	17%
Massagebehandeling	163	39%
Nagelbehandeling (manicure / pedicure)	87	21%
Overig	15	4%
Totaal	423	100%

Tabel B5.7 – Bedrijfsvorm
Welke van de volgende bedrijfsvormen is van toepassing op uw onderneming?

	Aantal	%
Zelfstandig ondernemer zonder personeel	330	78%
Zelfstandig ondernemer met personeel	74	17%
Franchisenemer	3	1%
Filiaalhouder	3	1%
Anders	13	3%
Totaal	423	100%

Tabel B5.8 – Bedrijfsomvang
Hoeveel personen zijn er werkzaam bij uw onderneming (inclusief uzelf)?

	Aantal	%
1 medewerker	341	81%
2 t/m 5 medewerkers	60	14%
6 medewerkers of meer	19	5%
Totaal (excl.)	420	100%
Weet niet / geen antwoord	3	
Totaal	423	

Tabel B5.9 – Bedrijfsruimte
Welke omschrijving past het beste bij uw onderneming?

	Aantal	%
Eigenaar van bedrijfspand	37	9%
Huurt het bedrijfspand	134	32%
Huurt stoel(en) of ruimte bij ander bedrijf	22	5%
Bedrijf aan huis	185	44%
Gaat bij klanten op bezoek	27	6%
Anders	18	4%
Totaal	423	100%

Tabel B5.10 – Verhuurt stoelen of werkplekken
Verhuurt u stoelen of werkplekken aan een of meer andere ondernemers? (m.u.v. huurders, n=22)

	Aantal	%
Ja	30	7%
Nee	371	93%
Totaal	401	100%

Tabel B5.11 – Aantal stoelen of werkplekken in verhuur
Hoeveel stoelen of werkplekken verhuurt u? (Indien van toepassing, n=30)

	Aantal	%
1	13	43%
2	11	37%
3	2	7%
4	1	3%
5	3	10%
Totaal	30	100%

Tabel B5.12 – Oprichtingsjaar
In welk jaar is uw bedrijf opgericht?

	Aantal	%
Voor 2005	114	29%
2005-2009	69	17%
2010-2014	56	14%
2015-2019	74	19%
2020-2024	85	21%
Totaal	398	100%

Bijlage 6 Tabellen online enquête

Tabellen/grafieken behorend bij hoofdstuk 3

Tabel B6.1 Risico dat personen misbruik maken van de branche

	Tatoeage-/piercing-studio	Schoonheids-behandeling	Haarver-zorging	Massage-behandeling	Nagelbe-handeling	Overig
N=	27	59	71	162	87	15
Een onderneming als dekmantel voor illegale activiteiten						
(Zeer) groot	22%	20%	62%	9%	6%	0%
Gemiddeld	15%	19%	15%	17%	16%	13%
(Heel) klein	48%	44%	18%	57%	60%	67%
Weet niet	15%	17%	4%	17%	18%	20%
Criminele infiltratie						
(Zeer) groot	0%	14%	36%	5%	6%	0%
Gemiddeld	7%	10%	11%	9%	12%	7%
(Heel) klein	81%	58%	36%	70%	64%	73%
Weet niet	11%	19%	17%	16%	19%	20%
Arbeidsuitbuiting						
(Zeer) groot	0%	10%	19%	16%	7%	7%
Gemiddeld	11%	17%	10%	14%	11%	0%
(Heel) klein	81%	56%	57%	55%	68%	80%
Weet niet	7%	17%	14%	15%	14%	13%

Figuur B6.1 Inschatting van aantal ondernemers in de buurt dat hun bedrijfsactiviteiten gebruiken als dekmantel voor illegale activiteiten, in andere branches (%)

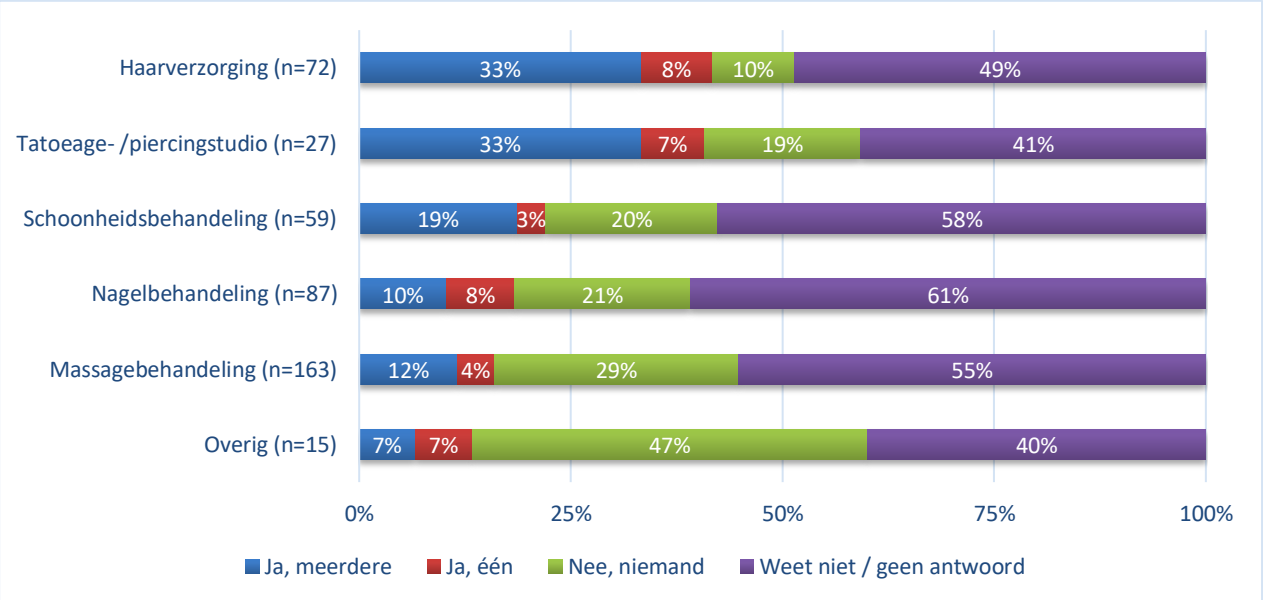

Figuur B6.2 Concrete aanwijzingen dat personen misbruik maken van de branche (%)

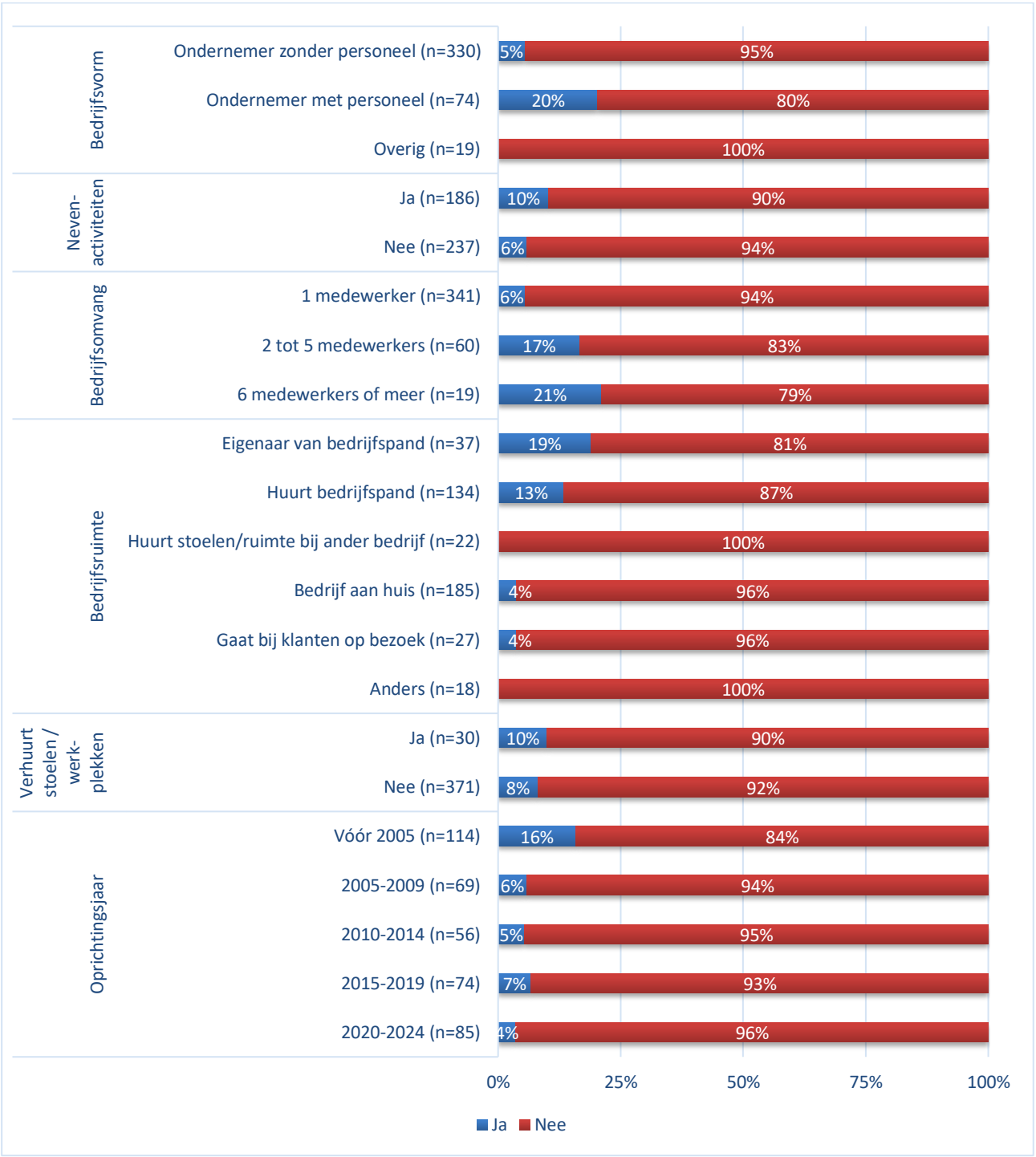
Bedrijfsvorm
Ondernemer zonder personeel (n=330)
5%
95%
Ondernemer met personeel (n=74)
20%
80%
Overig (n=19)
100%
Neven-activiteiten
Ja (n=186)
10%
90%
Nee (n=237)
6%
94%
Bedrijfsomvang
1 medewerker (n=341)
6%
94%
2 tot 5 medewerkers (n=60)
17%
83%
6 medewerkers of meer (n=19)
21%
79%
Bedrijfsruimte
Eigenaar van bedrijfspand (n=37)
19%
81%
Huurt bedrijfspand (n=134)
13%
87%
Huurt stoelen/ruimte bij ander bedrijf (n=22)
100%
Bedrijf aan huis (n=185)
4%
96%
Gaat bij klanten op bezoek (n=27)
4%
96%
Anders (n=18)
100%
Verhuurt stoelen / werk-plekken
Ja (n=30)
10%
90%
Nee (n=371)
8%
92%
Oprichtingsjaar
Vóór 2005 (n=114)
16%
84%
2005-2009 (n=69)
6%
94%
2010-2014 (n=56)
5%
95%
2015-2019 (n=74)
7%
93%
2020-2024 (n=85)
4%
96%
0%
25%
50%
75%
100%
Ja
Nee

Tabellen behorend bij hoofdstuk 8

Tabel B6.2 Controle of inspectie van een overheidsinstantie (%)

	Tatoeage-/ piercingstudio	Schoonheids-behandeling	Haarver-zorging	Massage-behandeling	Nagel-behandeling	Overig
n=	27	59	72	163	87	15
Nee, geen controle of in-spectie gehad	7%	58%	65%	82%	80%	80%
GGD	85%	32%	0%	1%	1%	13%
Gemeente (boa's, toe-zichthouders)	4%	2%	10%	2%	3%	0%
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)	41%	5%	0%	1%	0%	0%
Brandweer	4%	2%	4%	4%	1%	0%
Belastingdienst	0%	2%	6%	2%	3%	0%
Bouw- en woningtoezicht	0%	3%	3%	0%	0%	7%
Politie	0%	2%	0%	1%	0%	0%
Nederlandse Arbeidsin-spectie (NLA)	0%	0%	0%	1%	0%	0%
RIVM	4%	0%	0%	0%	0%	0%
FIOD	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Een andere overheidsin-stantie	7%	0%	4%	1%	0%	0%
Weet ik niet	0%	2%	4%	2%	3%	0%
Geen antwoord	0%	3%	10%	7%	8%	7%

Tabel B6.3 Controle of inspectie van een overheidsinstantie (%)

	Tatoeage-/piercing-studio	Schoonheids-behandeling	Haarver-zorging	Massage-behandeling	Nagelbe-handeling	Overig
n=	27	59	71	162	87	15
Het is goed dat de overheid eisen stelt aan de hygiëne in ondernemingen.						
(Helemaal) mee oneens	7%	3%	7%	8%	3%	7%
Niet eens, niet oneens	4%	0%	6%	3%	5%	7%
(Helemaal) mee eens	89%	97%	83%	85%	92%	87%
Weet niet / geen antwoord	0%	0%	4%	4%	0%	0%
De overheid moet vaker controles uitvoeren om te zien of ondernemers de regels naleven.						
(Helemaal) mee oneens	4%	3%	10%	15%	8%	13%
Niet eens, niet oneens	37%	25%	14%	28%	30%	33%
(Helemaal) mee eens	52%	66%	69%	45%	54%	33%
Weet niet / geen antwoord	7%	5%	7%	13%	8%	20%
De overheid moet strenger optreden tegen ondernemers die de regels overtreden.						
(Helemaal) mee oneens	0%	2%	4%	5%	2%	7%
Niet eens, niet oneens	19%	7%	10%	20%	13%	27%
(Helemaal) mee eens	78%	90%	81%	67%	75%	53%
Weet niet / geen antwoord	4%	2%	6%	9%	10%	13%

Tabel B6.4 Stellingen over vereisten voor ondernemers (%)

	Tatoeage-/piercing-studio	Schoonheids-behandeling	Haarver-zorging	Massage-behandeling	Nagelbe-handeling	Overig
n=	27	59	71	162	87	15
Ondernemers in mijn branche moeten verplicht een vakdiploma hebben voor zij kunnen starten.						
(Helemaal) mee oneens	15%	3%	6%	10%	2%	7%
Niet eens, niet oneens	33%	5%	8%	6%	2%	0%
(Helemaal) mee eens	48%	92%	83%	82%	93%	87%
Weet niet / geen antwoord	4%	0%	3%	2%	2%	7%
Ondernemers in mijn branche moeten een vestigingsvergunning hebben voor zij kunnen starten.						
(Helemaal) mee oneens	11%	5%	8%	35%	21%	40%
Niet eens, niet oneens	7%	12%	7%	15%	15%	20%
(Helemaal) mee eens	70%	75%	79%	34%	39%	20%
Weet niet / geen antwoord	11%	8%	6%	16%	25%	20%